

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Årsredovisning 2012

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Årsredovisning 2012

Foto omslag: Christina Fagergren.

Foto inlaga: Mikael Sjöberg, sid 19. Länsstyrelsen, sid 89.
Britta Roos, sid 98. Christina Fagergren, övriga.

Utgivningsår: 2013

ISBN: 978-91-7281-547-6

Besök också vår webbplats www.lansstyrelsen.se/stockholm

Innehållsförteckning

Landshövdingen sammanfattar år 2012.....	5
Organisation.....	9
Länsstyrelseinstruktion 2 §.....	10
Länsstyrelseinstruktion 3-6 §.....	19
Trafikföreskrifter	20
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	21
Lantbruk och landsbygd	26
Fiske	35
Regional tillväxt	39
Infrastrukturplanering	56
Energi och klimat.....	58
Hållbar samhällsplanering och boende	66
Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd	71
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	89
Kulturmiljö.....	98
Folkhälsa	103
Jämställdhet	108
Integration	113
Övrig verksamhet	124
Nationella minoriteter	128
Organisationsstyrning.....	130
Personaluppgifter	131
Året i siffror	134
Finansiell redovisning.....	148

Landshövdingen sammanfattar år 2012

Regionens roll och betydelse

Stockholms län är Sveriges huvudstadsregion och motor. Här bor drygt en femtedel av Sveriges befolkning och här skapas en tredjedel av Sveriges ekonomi. Här finns också landets främsta kunskapscentra. Stockholms län har en dagbefolkning som kommer från samtliga av landets 290 kommuner och en nattbefolkning från 189 av världens länder. Stockholm är en världsmetropol. Men regionen är betydligt mer än bara en av världens storstäder: urskog, odlad mark och betesängar omger huvudstaden som samtidigt är en del av världens största skärgård med över 30 000 öar. Här finns en mångfald och styrka som är unik. Och här finns stora möjligheter att uppleva verklig livskvalitet.

Stockholms läns invånare trivs. Det visar Länsstyrelsens medborgarundersökning som genomfördes under 2011. Nio av tio invånare svarade att de är nöjda med det liv de lever. Lika många trivs både med sitt arbete och sitt boende. Dessutom ser invånarna ljus på den egna ekonomin, är miljömedvetna och positiva till mångkultur.

Stockholm står stadigt

Den regionala ekonomin i Stockholm är i grunden stark, även om 2012 var ett förhållandevis svagt år. Sysselsättningen sjönk, arbetslösheten och antalet konkurser ökade. Antalet personer som varslades om uppsägning ökade också. Den svaga konjunkturen förväntas prägla regionen under första halvåret 2013 för att sedan vända uppåt igen.

Sammantaget ökade antalet sysselsatta i Stockholmsregionen med drygt 11 000 personer. Ökningen var dock lägre än befolkningstillväxten vilket innebar att sysselsättningsgraden sjönk till strax under 70 procent. Omvänt ökade antalet och andelen arbetslösa, en direkt följd av den skuldskris som fortfarande präglar stora delar av Europa. För en region som Stockholm med stora exponeringsytor mot andra länder och regioner får detta stor betydelse. Samtidigt är den regionala ekonomin i grunden stark och arbets-

marknaden robust. Stockholms län har fortsatt rikets högsta sysselsättning och den femte lägsta arbetslösheten.

Stockholms nyföretagande är fortsatt kvar på höga nivåer. Under 2012 startades drygt 21 000 nya företag. Det är färre än 2011 som var ett rekordår, men samtidigt var nivån klart över genomsnittet under 2000-talet. Sammantaget svarade regionen för drygt en tredjedel av rikets samlade nyföretagande. Parallellt med sjunkande nyföretagande ökade antalet konkurser med tio procent till knappt 2 500 stycken.

För 2012 förväntas befolkningsökningen återigen vara cirka 35 000 personer. Att regionen växer är positivt, men det ställer krav på kraftfulla investeringar för att möta de kapacitetsbrister inom infrastruktur och bostäder som blir alltmer uppenbara.

Sammantaget svarar Stockholms län för en stor och växande del av rikets nyföretagande, befolkning och förädlingsvärde. Näringslivet har en hög forskningsintensitet med stark förmåga till förnyelse och utveckling. Stockholms täthet, storlek, branschrepresentation och attraktivitet är unik för Sverige. Stockholm konkurrerar inte med andra svenska regioner utan med andra innovativa regioner i Europa och övriga världen. Stockholms betydelse för den nationella välfärden är av stor betydelse för Sverige. För att stärka den internationella positionen har fem områden identifierats vilka alla kräver olika mått av statligt ansvarstagande och agerande. Satsningarna inom dessa områden är avgörande för regionens långsiktiga utveckling.

Regionens fem stora utmaningar

Under året har Länsstyrelsen arbetat med analyser som sätter fingret på fem utmaningar som länet måste arbeta offensivt med för att fortsatt kunna fungera som landets tillväxtmotor.

- Bostäder
- Infrastruktur
- Klimat och energi
- Innovationskraft
- Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

Utmaningarna och därtill hörande prioriteringar har en bred regional förankring genom att Stockholms läns landsting, Kommunförbundet i

Stockholms län, Strukturfondspartnerskapet i Stockholms län samt Stockholms stad har ställt sig bakom dem. Prioriteringarna har 2011 redovisats i "Stockholms län prioriteringar för det framtida regionala tillväxtarbetet" samt i den årliga rapporten "Stockholm – full fart framåt" som är ett komplement till myndighetens mer formaliserade verksamhetsredovisningar.

Medborgarundersökningen förstärker bilden av regionens utmaningar ytterligare. Inom ramen för hög generell trivsel så framkommer att två av tio av länets invånare upplever sig trångbodda, hälften upplever att buller, luftföroreningar och trafiksituationen i den offentliga miljön är ett bekymmer och var fjärde upplever att deras jobb inte motsvarar deras utbildning. De fem utmaningarna redovisas i korthet nedan.

Fungerande bostadsmarknad

Snabb befolkningsökning och för lågt bostadsbyggande har lett till bostadsbrist. Upp till 20 000 nya bostäder om året behöver byggas. Detta kräver också en betydande utbyggnad och förbättring av infrastrukturen.

Fungerande infrastruktur

Trafiksystemet har nått sin kapacitetsgräns. Vatten, avlopp och avfallsfrågorna kräver stora insatser och bredbandsutbyggnaden – inte minst på landsbygden – är viktig för regionen. En utbyggnad behöver ske parallellt med planeringen av nya bostäder och arbetsplatser och det behöver ske klimatsmart.

Hållbar klimat- och energiutveckling

Minskat klimatpåverkan, säkrad dricksvattentillgång och stimulerad utveckling av miljöteknik är viktiga områden. Med vår innovativa förmåga kan vi både utveckla näringslivet och vara ledande på miljöområdet.

Ökad innovationskraft

Stockholms län beskrivs som den mest kunskapsintensiva regionen utanför USA. Men den internationella konkurrensen är knivskarp och innovationsfrämjande åtgärder behövs, inte minst för att säkra spetskompetensen.

Fungerande arbetsmarknad och kompetensförsörjning

Behoven av kvalificerad arbetskraft ökar snabbt. Säkrad kompetensförsörjning, bättre matchning och snabbare etablering på arbetsmarknaden är prioriterade åtgärder.

De fem utmaningarna visar den nödvändiga inriktningen på det långsiktiga regionala utvecklingsarbetet. Den starka uppslutningen i länet har gjort att vi kunnat etablera regionala samarbeten inom samtliga fem utmaningar. Det ger goda förutsättningar för länets aktörer att successivt stärka regionens position som ett internationellt kunskapscentrum med stor attraktionskraft.

Andra områden av betydelse för regionens utveckling

Länsstyrelsen verkar över en rad olika verksamhetsområden, till exempel flyktingmottagning och mottagning av ensamkommande barn, djurskydd, nationella minoriteter, våld i nära relationer, samhällsskydd och beredskap samt fiskefrågor. Dessa och ytterligare områden redovisas mer utförligt under respektive avsnitt i årsredovisningen.

En effektiv och välskött myndighet

Länsstyrelsen i Stockholm har som ambition att vara en av landets mest effektiva och välskötta myndigheter. För att uppnå detta;

- arbetar vi systematiskt med omvärldsanalys som grund för våra prioriteringar,
- kopplar vi tydligt ihop olika frågor som påverkar varandra för att nå ett bra slutresultat,
- gör vi kloka och väl avvägda bedömningar för att främja länets utveckling,
- fattar vi beslut som är rättssäkra och lätta att förstå.

Som ett led i arbetet genomfördes under 2012 en omorganisation vars främsta syfte är att samla samhällsbyggnadsfrågorna inom en och samma avdelning.

Chefen och medarbetaren

Myndighetens chefer får överlag goda resultat på den medarbetarenkät som genomfördes under året. Förtroendet för närmaste chef är ofta högt. Cheferna upplevs vara mottagliga för nya idéer, delegerar och ger befogenheter i hög grad. Medarbetarenkäten visade också att medarbetarna uppfattar myndigheten som en arbetsgivare som ser mångfald och olikheter som en tillgång och att alla verksamheter är lika viktiga för att vara framgångsrika samt att hälsoarbetet inom myndigheten är värdefullt. Medarbetarsamtal genomfördes under året på ett systematiskt sätt.

Ekonomi

Länsstyrelsen har en ekonomi i balans. Anslags-sparandet ökade med cirka två miljoner kronor 2012 vilket huvudsakligen beror på minskad avräkning för semesterlöneskuld, ökade overhead-intäkter och relativt hög personalomsättning. Vi arbetar kontinuerligt med att hitta metoder och utveckla system som gör att vi på bästa sätt använder de resurser vi har.

Sammantaget har 2012 – trots en viss nedgång i den regionala ekonomin – varit ett bra och framgångsrikt år där Stockholmsregionens aktörer i allt större utsträckning står samlade inte bara i strategier utan även i faktiskt handlande.

Chris Heister
Landshövding

FAKTARUTA	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	125,79	125,46	125,56
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	245,19	247,34	240,81
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr) totalt ²⁾	382 993	386 281	409 764
Bidragsutbetalningar (tkr) ³⁾	1 175 986	724 703	718 624
Antal inkomna ärenden, ⁴⁾	50 262	48 581	45 375
Antal beslutade ärenden	50 036	48 161	45 278
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	717	904	1 011

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH, exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Avser antal inkomna ärenden och antal initiativärenden

KOMMENTAR TABELL

En stor del av bidragsutbetalningarna avser lönegarantiutbetalningar (ca 927 miljoner kronor). Flera omfattande konkurser har lett till ovanligt stora lönegarantiutbetalningar under 2012. Detta är anledningen till den stora förändringen i bidragsutbetalningar mellan 2012 och 2011. För 2012 var antalet företag som gick i konkurs eller som var under företagskonstruktion 933 stycken. I statistiken för antal ärenden räknas ett företag som ett ärende men det totala antalet personer som fick lönegaranti var 10 162 personer för 2012. I genomsnitt görs tre utbetalningar per person enligt Länsstyrelsens uppskattning. Detta innebär att Länsstyrelsen under 2012 har gjort cirka 30 000 utbetalningar.

Organisation

Under 2012 har Länsstyrelsens verksamhet bedrivits vid tio avdelningar, en stab och en analysenhet. Vid myndigheten finns också miljöprövningsdelegationen, som är en självständig funktion som beslutar i ärenden om miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken.

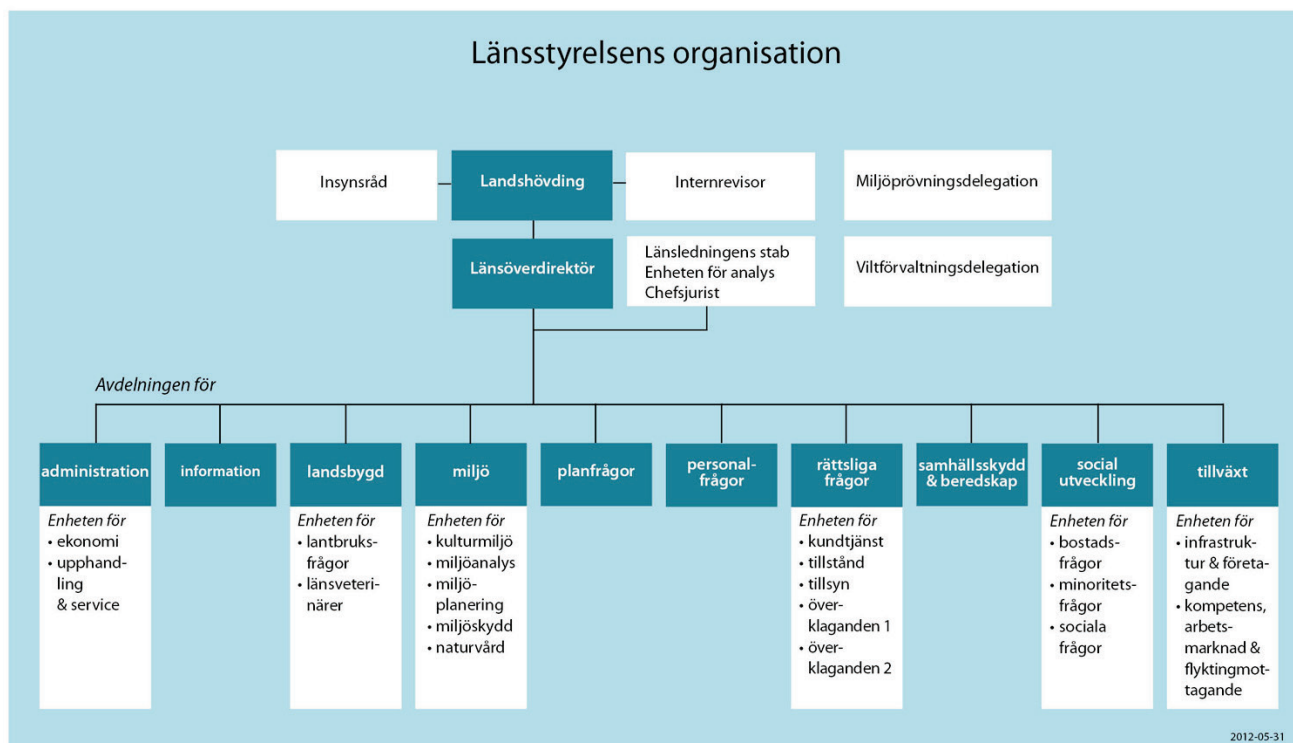
Under året har inga organisatoriska förändringar skett. Däremot har vi arbetat för och fattat beslut om att inrätta en ny samhällsbyggnadsavdelning från och med 2013. Syftet är att bättre koppla ihop Länsstyrelsens frågor, göra effektiva avvägningar mellan olika samhällsintressen och möta omvärlden på ett mer samlat sätt.

Omorganisationen innebär att Länsstyrelsens avdelningar kommer att minska i antal, från tio till åtta.

Landshövdingen är chef för Länsstyrelsen och är regeringens företrädare i länet. Länsöverdirektören leder det dagliga arbetet i Länsstyrelsen och är landshövdingens närmaste medarbetare och ersättare.

I Länsstyrelsens ledningsgrupp ingår, förutom landshövding och länsöverdirektör, avdelningschefer och chefen för analysenheten.

Länsstyrelsen är en så kallad enrådighetsmyndighet. Det innebär att landshövdingen svarar direkt inför regeringen och att myndigheten har ett insynsråd istället för styrelse.

Länsstyrelseinstruktion 2 §

Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Länsstyrelsen ska redovisa sina insatser och sin bedömning av uppnådda resultat för sin uppgift att verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

I länsstyrelsernas regleringsbrev 2011 fick Länsstyrelsen i Örebro uppdraget att samordna arbetet med att utarbeta enhetliga indikatorer som beskriver hur resultat förhåller sig till målet att nationella mål ska få genomslag i länen samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Detta uppdrag fick en fortsättning i regleringsbrevet 2012 där Länsstyrelsen i Örebro skulle samordna arbetet och bland annat föreslå ett urval av indikatorer som ska kunna mäta resultat av länsstyrelsernas arbete. Rapporten lämnades till regeringskansliet i juni 2012. Genom ett separat beslut bestämde Socialdepartementet därefter att föreslagna indikatorer skulle användas redan i årsredovisningen för 2012. Det är följaktligen första året som länsstyrelsen presenterar och analyserar indikatorer inom fem olika områden. Avsikten är att presentera en tidsserie med data över en treårsperiod men för vissa indikatorer har det bara varit möjligt att redovisa en serie på två år i denna årsredovisning. Från och med årsredovisningen för 2013 kommer det att presenteras en treårig tidserie för samtliga indikatorer.

Länsstyrelsen ska i årsredovisningen diskutera och analysera förändringar av indikatorvärden och relatera dessa till myndighetens insatser och resultat. Det övergripande syftet är att visa på hur de nationella målen får genomslag i länet samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Areella näringar, landsbygd och livsmedel, utgiftsområde 23

SYSSELSÄTTNING	2012	2011	2010
Antal kvinnor sysselsatta utanför tätort (på landsbygden) i förhållande till totalt antal kvinnor sysselsatta i länet (avser dagbefolkning) (%).		3	3
Antal män sysselsatta utanför tätort (på landsbygden) i förhållande till totalt antal män sysselsatta i länet (avser dagbefolkning) (%).		5	5
Antal sysselsatta utanför tätort (på landsbygden) i förhållande till totalt antal sysselsatta i länet (avser dagbefolkning) (%).		4	4
NYFÖRETAGANDE	2012	2011	2010
Antal nystartade företag av kvinnor utanför tätort (på landsbygden) i förhållande till nyföretagande i länet (%).		2,7	2,3
Antal nystartade företag av män utanför tätort (på landsbygden) i förhållande till nyföretagande i länet (%).		5,3	4,5
Antal nystartade företag utanför tätort (på landsbygden) i förhållande till nyföretagande i länet (%).		8,0	6,8

Källa: SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS)

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Varken andelen sysselsatta män eller kvinnor på landsbygden har förändrats mellan 2010 och 2011. Inte heller antal sysselsatta på landsbygden har förändrats mellan 2010 och 2011. Den lägre andelen sysselsatta kvinnor jämfört med andelen sysselsatta män är troligtvis en inverkan av branscher. Män arbetar oftare i de branscher som är mer vanligt förekommande på landsbygden såsom hantverkare och småskalig tillverkning, medan kvinnor oftare är sysselsatta inom vård och omsorg.

Det finns en svag trend till ökning av andelen nystartade företag bland kvinnor från 2010 till 2011, denna trend är något starkare bland män. Sammantaget resulterar ändå denna trend i en ökning av total andel nystartade företag från 6.8 till 8.0 procent.

Landsbygdsprogrammet har generella mål om att antalet boende och verksamma på landsbygden

ska öka, samt specifika mål om att unga, kvinnor och personer med utrikes bakgrund som arbetar eller driver företag på landsbygden ska öka. Trenden för andelen sysselsatta på landsbygden ligger inte i linje med dessa mål medan det för nyföretagande finns en svagt positiv trend för kvinnor och en tydligare trend för män.

I Sverige är det framförallt personer med utrikes bakgrund som står för tillväxten i nyföretagande, men de bor framförallt i tätorter och storstädernas ytterområden. Länsstyrelsen ger stöd inom Landsbygdsprogrammet för företagsutveckling på landsbygden samt stöd för att göra landsbygden till en attraktiv plats att leva och verka i. Det går idag inte att avgöra på vilket sätt länsstyrelsens arbete har del i denna utveckling.

Inom landsbygdsprogrammet har Länsstyrelsen delvis under 2011 och under hela 2012 arbetat för att öka andelen kvinnor som driver företag och som får stöd inom Landsbygdsprogrammet. Bland annat har vi fortsatt att arbeta enligt den handlingsplan som togs fram 2011, med erfarenheter från andra myndigheter, och en kommunikationsplan. Den nedre gränsen för företagsstöd har sänkts från 50 000 kr till 30 000 kr, eftersom det visat sig att kvinnor ofta gör mindre investeringar i långsammare takt och i mindre investeringstunga branscher än män. Vi har dessutom börjat mäta andelen stöd till kvinnor i förhållande till män inom Landsbygdsprogrammets olika åtgärder och haft fortsatt intern och extern kompetensutveckling samt utveckling av nätverk med kvinnor som driver företag på landsbygden. Länsstyrelsen bedriver också ett aktivt arbete för att bygga nätverk med organisationer och personer med utrikes bakgrund och öka kunskapen om landsbygden och om Landsbygdsprogrammet bland personer med utrikes bakgrund.

Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik, utgiftsområde 18

DETALJPLANER	2012	2011	2010
Antal överprövade detaljplaner		5	3
Antal upphävda detaljplaner		2	1
STRANDSKYDDSDISPENSER	2012	2011	2010
Antal strandskyddsdispenser som länsstyrelsen har överprövat		116	120
Antal strandskyddsdispenser som länsstyrelsen har upphävt		51	44

Källa: Boverket,

2010: Uppföljning av strandskyddsbeslut 2010. Naturvårdsverket ärendenr. NV-00711-11, tabell 5

2011: Uppföljning av strandskyddsbeslut 2011. Naturvårdsverket ärendenr. NV-00289-12, tabell 4

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Detaljplaner

Antalet överprövade och upphävda detaljplaner är i princip samma 2010 som 2011. Den lilla ökning som har skett mellan 2010 och 2011 ska ses i förhållande till att det statistiska underlaget är litet. Länsstyrelsen bedömer också att ökningen hänger samman med tillfälligheter i enskilda ärenden. Nationella mål inom detta område saknas, men antalet får anses vara litet, sett i förhållande till det totala antalet antagna detaljplaner (310 stycken 2011). Nationellt sett har Länsstyrelsen i Stockholms län förhållandevis många överprövningar, vilket dels ska ses mot bakgrund av att en relativt sett stor del av alla detaljplaner som upprättas i landet upprättas i Stockholms län, dels att nya planer i tätbebyggt område som Stockholms län ofta medför konflikter med de statliga ingripandegrunderna, till exempel när det gäller riksintressen, buller och transporter med farligt gods. Eftersom det är kommunerna som utformar detaljplanerna har Länsstyrelsen små möjlighet att styra över antalet planer som prövas och upphävs. I syfte att reducera antalet detaljplaner som överprövas och upphävs har utformningen av Länsstyrelsens planyttranden setts över under 2012 för att tydliggöra sådana faktorer som kan medföra att en detaljplan överprövas.

Strandskyddsdispenser

Antalet överprövade och upphävda strandskyddsdispenser ligger i princip konstant mellan 2010 och 2011, vilket kan relateras till att antalet dispenser i allt väsentligt är detsamma under tidsperioden. Nationella mål inom området saknas, men enligt tidigare nationella jämförelser ligger Stockholms län kring mitten vid en jämförelse med andra län. Även om nationella mål saknas är det naturligtvis önskvärt att de överprövade kommunala besluten håller sådan kvalitet att så få ärenden som möjligt behöver överprövas. Samtidigt behöver Länsstyrelsens insatser hålla sådan kvalitet att syftet med lagstiftningen upprätthålls och att dispenser inte ges för åtgärder som strider mot strandskyddets syften. Länsstyrelsen har genomfört vägledande insatser i syfte att försöka minska antalet dispenser som överprövas och upphävs, bland annat har en checklista upprättats som underlag för kommunernas handläggning av dispensärenden. Det är möjligt att antalet överprövade och upphävda dispenser hade varit ännu högre utan dessa insatser.

Allmän miljö- och naturvård, utgiftsområde 20

BIOLOGISK MÅNGFALD	2012	2011	2010
Markåtkomst produktiv skog, antal hektar	1 233	352	1 067
FÖREKOMST AV ROVDJUR I LÄNET	2012	2011	2010
Antal vargrevir med föryngringar		1,0	1,0
VATTENMILJÖ	2012	2011	2010
Antal ytvattenförekomster som uppnår hög eller god ekologisk status i förhållande till totala antalet i länet (%).	23	23	23
Antal grundvattenförekomster som uppnår god kvantitativ status i förhållande till totala antalet i länet (%).	100	100	100
Antal grundvattenförekomster som uppnår god kemisk status i förhållande till totala antalet i länet (%).	98	98	98
MARK	2012	2011	2010
Antal sanerade objekt i förhållande till inventerade objekt i riskklass 1 (%).		70	75
FÖRNYBAR ENERGI	2012	2011	2010
Installerad effekt MW (megawatt) i vindkraftverk.		2,1	1,2
Producerad el, antal MWh (megawattimmar) som kommer från vindkraft.		sekretess	sekretess

Källa: Naturvårdsverket,

2010: Ulv i Skandinavien, statusrapport för vintern 2010-2011. Hogskolen i Hedmark Oppdragsrapport nr 1-2011

2011: Varg i Skandinavien och Finland, slutrapport från inventering av varg vintern 2011-2012. Hogskolen i Hedmark Oppdragsrapport nr 6-2012

VISS-databasen, Havs- och vattenmyndigheten, EBH-databasen Vindkraftsstatistik 2011 (Statens Energimyndighet ES 2012.02)

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Markåtkomst produktiv skog, ha

Under 2012 har ersättningsmark som tillförts staten från Sveaskog bokförts på länet och bidrar bland annat till att arealen är ovanligt hög. Siffran för 2011 visar ett för länet mera normalt utfall medan 2010 års siffra också är ovanligt hög på grund av ett stort bidragsärende till en kommun och avtal om skydd av skog mellan Naturvårdsverket och Fortifikationsverket. Enligt den nationella strategin för skydd av skog skulle

Stockholms län skydda 12 300 hektar skog i reservat mellan 1999 och 2010. Enligt miljömålsuppföljningen hade 7 233 ha skyddats till och med 2011. Att målet inte nåtts har främst berott på brist på resurser och då främst anslag för markersättningar.

Att skydda värdefulla skogar som naturreservat är en prioriterad fråga för regeringen och Länsstyrelsen. För närvarande handlägger Länsstyrelsen ett stort antal ärenden som rör skydd av värdefulla skogar.

Antal vargrevir med föryngringar

Länet har 2010 och 2011 haft en vargföryngring. Någon vargföryngring under 2012 har inte skett, eftersom något intakt föräldrapar inte funnits under yngelperioden.

Antal ytvattenförekomster som uppnår hög eller god ekologisk status i förhållande till totala antalet i länet

Statistiken visar ingen förändring för tidsperioden. Förändringar i vattenmiljön är ofta långsamma och därför svåra fånga med en årlig uppföljning. Vattenförvaltningsarbetet utgår ifrån att man arbetar i sexåriga cykler. Klassningen av status ska därför uppdateras minst vart 6:e år. Statistiken baseras på endast ett års värde (2011-12-31). Därför syns ingen förändring i statistiken (Gäller alla indikatorerna för vattenmiljö).

Länsstyrelsen i Stockholm län har klassat ekologisk ytvattenstatus år 2009 och 2011, och kommer att följa upp den även under 2013. Några större förändringar eller trender kan inte urskiljas. Anmärkningsvärt är att endast 23 procent uppfyller god ekologisk status. Enligt EU:s vattendirektiv ska 100 procent av allt vatten uppnå god status. Även miljömålets preciseringsangivelse anger att god status ska uppnås. Länsstyrelsen arbetar aktivt med vattenförvaltningsarbetet genom att bistå Vattenmyndigheten med information genom att integrera vattenförvaltningsarbetet i Länsstyrelsens ordinarie verksamhet och samverka med aktörer i länet. Länsstyrelsen anser att det behövs ett mer effektivt, samordnat och finansierat system för arbete med åtgärder för att en positiv trend ska kunna visas (gäller alla indikatorerna för vattenmiljö).

Antal grundvattenförekomster som uppnår god kvantitativ status i förhållande till totala antalet i länet

God kvantitativ status innebär att uttag av grundvatten inte leder till en sänkning av grundvattennivån. Ett för stort vattenuttag kan även leda till att salt grundvatten eller andra föroreningar tränger in i grundvattenförekomsten. I Stockholms län har inte en bedömning av kvantitativ status gjorts. Därför visas en siffra på 100 procent. Det nationella målet är 100 procent. Generellt råder det ingen vattenbrist i Sverige, med undantag för vissa kustområden. I Stockholm län kan vattenbrist konstateras på vissa öar under sommartid. Det finns även flera fall där problem med saltvatteninträngning i grundvattnet har konstaterats. Under 2013 kommer länsstyrelsen att göra en bedömning av kvantitativ grundvattenstatus vilket troligtvis kommer att innebära att siffran 100 procent bli lägre. Länsstyrelsens arbete inom området består i att förbättra kunskapsunderlagen genom miljöövervakning och samverkan med olika aktörer.

Antal grundvattenförekomster som uppnår god kemisk status i förhållande till totala antalet i länet

Länsstyrelsen gjorde en bedömning av kemisk grundvattenstatus år 2009. Nästa bedömning kommer att göras under 2013. I tre grundvattenförekomster (2 %) finns höga halter av klorid eller bekämpningsmedel vilket har lett till att god kemisk status inte uppnås. Det kan konstateras att kunskapsbristen är stor hos inblandade aktörer. Enligt Länsstyrelsen har endast var sjätte förekomst en kvalitetsäkrad bedömning. Enligt statistik från Vatteninformationssystem Sverige (VISS) riskerar en tredjedel av alla grundvattenförekomster att inte uppnå god kemisk status. Grundvattenförekomsterna representerar ofta områden där dricksvattenuttag görs och där vattenkvaliteten normalt är bra. Ytan som grundvattenförekomsterna representerar utgör endast cirka 3 procent av länets landyta. Exempelvis finns flera områden i Stockholm stad med dålig grundvattenkvalitet. Dessa områden är inte grundvattenförekomster och ingår därför inte i statistiken. Att 98 procent av grundvattenförekomsterna uppnår god kemisk status måste därför tolkas utifrån dessa förutsättningar. Det nationella målet är 100 procent. Länsstyrelsens

arbete inom området består i att förbättra kunskapsunderlagen genom miljöövervakning och samverkan med olika aktörer.

Antal sanerade objekt i förhållande till inventerade objekt

Antalet inventerade objekt i riskklass 1 har ökat 2011 jämfört med 2010. Ökningen uppgår till 145 inventerade objekt. Antalet sanerade objekt har också ökat men inte med samma antal, vilket förklarar minskningen av procentsatsen för 2011. Eftersom Stockholms län har ett stort antal objekt är en del inte inventerade utan endast uppskattade. Dessa beaktas inte i indikatorn vilket föranleder så hög procentsats.

Utvecklingen överensstämmer med det nationella miljömålet "giftfri miljö".

Länsstyrelsen har bland annat bidragit med kunskapsunderlag och tillsynsvägledning för arbetet med förorenade områden. De flesta saneringarna har genomförts genom privatfinansiering, till exempel i samband med exploatering. Länsstyrelsen samverkar med länets kommuner och andra län, särskilt länen i Mälardalen och Gotland. Vi genomför bland annat utbildningar, träffar med mera för kommunerna. Länsstyrelsen förmedlar information till kommuner, konsulter med flera och har också genomfört särskilda informationsinsatser till aktörer inom fastighetsbranschen.

Installerad effekt MW i vindkraftverk

Den ökning som skedde mellan 2010 och 2011 berodde på att ett verk med en installerad effekt av 850 kW uppfördes på Betsö i Norrtälje kommun.

Länsstyrelsen har under året sammanträtt med regeringens vindkraftssamordnare i syfte att klargöra förutsättningar för vindkraftsutbyggnad i länet. Bevakning av riksintresse för vindkraft ingår alltid i ordinarie samråd kring översiktsplaner. Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen tillståndsprövar vindkraftsanläggningar enligt 9 kap. miljöbalken. Under året har Miljöprövningsdelegationen lämnat tillstånd till en anläggning med 17 vindkraftverk i Hallstavik. Anläggningen ligger i huvudsak inom ett område som är utpekad som riksintresse för vindbruk. Inom Länsstyrelsens regeringsuppdrag att samordna prövningen i de tolv MPD-länen har mallar tagits fram för beslut om tillstånd för vindkraft.

Inom Länsstyrelsen i Stockholms län finns för närvarande följande fem områden som pekats ut som riksintresse för vindbruk:

- Nordväst om Hallstavik, Norrtälje kommun.
- Nordöst om Svenska Högar, Norrtälje kommun.
- Väst-sydväst om Almagrundet, Värmdö kommun.
- Söder och sydöst om Landsort, Nynäshamns kommun.

För närvarande pågår ett arbete inom Energi-myndigheten som kan resultera i att nya områden av riksintresse för vindbruk pekas ut inom länet.

Jämställdhet, utgiftsområde 13

NYSTARTADE FÖRETAG	2012	2011	2010
Antal nystartade företag av kvinnor i förhållande till totalt antal nystartade företag i länet (%)		36,7	36,8
Antal nystartade företag av män i förhållande till totalt antal nystartade företag i länet (%)		63,3	63,2
MÄNS VÅLD MOT KVINNOR	2012	2011	2010
Anmällda misshandelsbrott inomhus mot kvinnor 18 år eller äldre, där förövaren är bekant eller obekant med offret. Antal per 100 000 av medelfolkmängden 18 år eller äldre	272	264	260

Källa: SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS), Brottsförebyggande rådet

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Nystartade företag

Antalet nystartade företag av kvinnor och män i förhållande till totalt antal nystartade företag i länet är i princip samma som 2011 och 2010. Det nationella målet är att 40 procent av de nystartade företagen ska startas av kvinnor. Indikatorn visar att Stockholm är väldigt nära det nationella målet.

I Sverige är det framförallt personer med utrikes bakgrund som står för tillväxten i nyföretagande. Insatser görs för att öka andelen företagande bland utrikesfödda kvinnor. Andra insatser för att

höja företagandet bland kvinnor är Entrepreneur Sthlm som syftar till att höja kvaliteten och öka rådgivningsinsatser för företagande med särskilt fokus på nyföretagande och kvinnors företagande. En del inom Entrepreneur Sthlm är ett initiativ om bättre tillgänglighet och sökbarhet för den enskilde entreprenören. Entrepreneur Sthlm ger ut nyhetsbrev cirka tio gånger om året, som når omkring 3 000 personer.

Länsstyrelsen i Stockholms län har för 2011–2012 beviljats medel från Tillväxtverket med 9 478 000 kronor för att medfinansiera affärsutvecklings- och innovationsinsatser riktade till kvinnor i Stockholms län, inom ramen för programmet ”Främja kvinnors företagande”. Under 2011–2012 har sammanlagt 16 projekt/avtal beviljats medel, varav fem under 2012. Av de beviljade projekten/avtalen har tio avslutats under 2012. Sex projekt löper vidare under 2013. Enligt återrapportering från de beslutade projekten har programmet (till och med 30 oktober 2012) medfört att:

- cirka 20 000 rådgivningstimmar har genomförts, varav drygt 3 500 timmar till kvinnor med utländsk bakgrund
- knappt 1 500 kvinnor, varav drygt 200 med utländsk bakgrund, har deltagit i programmet
- cirka 800 företag har genomgått affärsutvecklingsinsatser, varav cirka 100 företagare har utländsk bakgrund, 44 nya företag har startats, 16 företag har anställt personal, samt 39 företag har ökat sin omsättning.

Länsstyrelsen har också deltagit i ett flertal träffar med ambassadörer för kvinnors företagande och medverkat i Vaxholms kommuns dag för kvinnors företagande. I publikationen ”Läget i länet” belyses regelbundet mäns och kvinnors sysselsättning och arbetslöshet samt företagandet fördelat på kön.

Mäns våld mot kvinnor

Det nationella målet är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Att antalet anmälda misshandelsbrott ökar kan vi se som ett tecken på att fler anmäler brotten. Det kan till viss del förklaras med att lagstiftningen under senare år har skärpts samt att myndigheter arbetar bättre på att nå ut med information och är mer tillgängliga för stöd och hjälp till de utsatta. Det vill säga att mörkertalet faktiskt minskar. Enligt Brottsförbyggande rådet finns det grupper där det är

tydligt att våld i nära relationer faktiskt ökar och det är gruppen ensamstående mödrar.

Enligt regleringsbrev 2011 uppdrag 86 och regleringsbrev 2012 uppdrag 80 ska Länsstyrelsen stödja samordningen i länet av insatser som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor. Länsstyrelsen genomförde en omfattande utbildningsinsats för socialtjänsten i länet under 2010–2011 vilket till viss del kan påverka att socialtjänsten är mer öppen för att ge stöd vid polisanmälan till personer som blivit utsatta för våld i nära relationer. Ett av våra mål under 2012 var att sammanställa en lägesbild avseende arbetet mot våld i nära relationer. En kartläggning av 20 kommuner och stadsdelars socialtjänst har genomförts och redovisas i rapporten ”Socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer” som färdigställs i början av 2013. Rapportens resultat fokuserar särskilt på kompetensbehov samt samordning och samverkan och ligger till grund för planeringen av Länsstyrelsens utbildningsinsatser 2013 och 2014.

Länsstyrelsen har regeringsuppdraget att presentera en samlad nationell redovisning av samtliga länsstyrelsernas arbete med ”att stödja samordning av insatser mot mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt att barn tvingas bevittna våld”. Uppgifter från samtliga länsstyrelser har samlats in, bearbetats och sammanställts i en delrapport. Länsstyrelsen har sedan 2011 också varit sammankallande för en nationellt övergripande länsstyrelsearbetsgrupp för samordning av insatser.

Länsstyrelsen är sammankallande för en arbetsgrupp med representanter från länsstyrelserna och Socialstyrelsen avseende det nya uppdraget att ge kompetens- och metodstöd för arbete mot våld i nära relationer till kommuner och frivilligorganisationer. Gruppen har under året arbetat fram en genomförandeplan för myndigheternas arbete med uppdraget.

En utbildning om äldre kvinnor som utsätts för våld i nära relationer, som Länsstyrelsen anordnade 2011, har på vårt uppdrag utvärderats av stiftelsen Äldrecentrum. Rapporten ”De(t) slutar inte vid 65” är framtagen av Äldrecentrum men utgiven av Länsstyrelsen. I samband med publiceringen i september 2012 genomfördes ett seminarium för ett hundratal chefer och politiker.

Integration, utgiftsområde 13

NYANLÄNDA FLYKTINGAR ELLER ANDRA SKYDDSBEHÖVANDE	2012	2011	2010
Antal kommuner som tecknat överenskommelser om flyktingmottagande i förhållande till antal kommuner inom länet (%).	100	100	100
Antal platser per 10 000 invånare i länet	13,0	9,6	12,6
ENSAMKOMMANDE FLYKTINGBARN	2012	2011	2010
Antal platser per 10 000 invånare i länet	2,4	1,8	1,5

Källa: Migrationsverket, Befolkningsstatistik från SCB

Kommentar kring ovanstående indikatorer

Alla kommuner i länet har tecknat en överenskommelse om mottagande av nyanlända och alla utom en har tecknat en överenskommelse om mottagande av ensamkommande barn. När det gäller platser för nyanlända har Stockholms län främst tagit emot flyktingar som bosatt sig själva utan anvisad plats. Då en förändring i mönstret kunde skönjas under 2011 har Länsstyrelsen i Stockholm aktivt under året arbetat för att öka antalet platser vilket också syns i indikatorerna. Det finns inga nationella mål inom området. Arbetsförmedlingen fastställer dock länstal som anger behov av plats som kan anvisas, det vill säga en plats där kommunen också bistår med bostad. För Stockholms län var länstalet under året 483 platser medan endast 291 platser var överenskomna.

När det gäller ensamkommande barn saknas nationellt fastställda mål för varje län, däremot beräknar Migrationsverket ett nationellt behov som under året var 1 600 asylplatser. För Stockholm var siffran 133 asylplatser. För Stockholms län påverkas dock antalet tillgängliga platser kraftigt av att övriga landet har för låg kapacitet. När platser för anvisning av ensamkommande barn saknas blir barnet kvar i den kommun där det gav sig till känna. I Stockholms län finns två av de fyra stora ankomstkommunerna i landet vilket medför att cirka 33 procent av de asylsökande ensamkommande barnen har sin ankomstkommun i länet. Länsstyrelsen har genom ett ihållande

förhandlings- och nätverksarbete konsekvent bidragit till en ökning av antalet platser.

Länsstyrelsen ska utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

Länsstyrelsens utgångspunkt är att utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser vilket också innebär att främja länets utveckling i ett långsiktigt och hållbart perspektiv. Länsstyrelsens arbete med att utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande sker regelmässigt och mest påtagligt inom ramen för arbetet med PBL-frågor där bostadsbyggandet givits särskild uppmärksamhet under 2012. I PBL-frågor arbetar Länsstyrelsen utifrån ett sjupunktsprogram i syfte att såväl samordna olika samhällsintressen som att främja länets utveckling. Den övergripande ambitionen är att halvera tiden från idé till färdig bostad.

1. Handläggningstiderna för byggnads- och planärenden ska förkortas.
2. Avvägningarna mellan olika intressen behöver förändras till förmån för bostadsbyggande.
3. Fler och bättre kunskapsunderlag.
4. Information och utbildning till kommunerna i PBL.
5. Arena för kunskapsförmedling.
6. Koppling till andra utmaningar.
7. Områdesspecifika frågor
 - Underlätta färdigställandet av studentboende
 - Riksintresset Arlanda
 - Markfrågor Mälaren

Frågor inom ramen för ovanstående är dagligen aktuella och Länsstyrelsens ambition är att med råd och stöd underlätta för kommunerna i planarbetet samtidigt som Länsstyrelsen med stöd av flertalet nationella myndigheter ska beakta frågor av riksintresse och bidra till att hitta lösningar på olika markkonfliktfrågor.

Exempelvis har Länsstyrelsen i samråd med bland annat Boverket och Stockholms stad tagit fram en fördjupad avstegsmodell från gällande bullernormer för att begränsa bullerstörningar och skapa goda boendemiljöer även i påtagligt bullerexponerade miljöer. I rapporterna ”Trafikbuller och Planering I-IV ” har Länsstyrelsen och staden i en dialog sedan mer än tio år skapat en samsyn i beträffande bullerfrågor vid planering och bebyggelse och givit exempel på bebyggelseutformning som gett acceptabla boendemiljöer. En nyligen avkunnad dom i mark och miljödomstolen (kv Plankan på Södermalm) skulle emellertid innebära stora begränsningar i framtida bostadsbyggande om den vinner laga kraft.

Länsstyrelsen ska främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.

Länsstyrelsen redovisade inom ramen för det så kallade tillväxtuppdraget under slutet av 2011 fem stora utmaningar som tillsammans är helt avgörande för Stockholms läns framtid:

- Bostäder
- Infrastruktur (trafik, VA-frågor och bredband)
- Klimat och energi
- Innovationskraft
- Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

Dessa fem områden kommer att vara prioriterade i Länsstyrelsens och regionens framtida regionala tillväxtarbete till och med år 2020, inte minst genom att vara en viktig utgångspunkt för det kommande strukturfondsarbetet. Arbetet med att ta fram dessa prioriterade områden genomfördes i bred samverkan med flera aktörer i länet. Prioriteringarna har förankrats politiskt i Stockholms läns landstings utskott för tillväxt och regionplanering, Kommunförbundet i Stockholms läns styrelse, Strukturfondspartner-skapet i Stockholms län samt i kommunstyrelsen i Stockholms stad. I processen deltog även representanter för näringsliv, arbetstagarorganisationer, det civila samhället, akademien och de statliga myndigheterna. Genom detta arbete har Länsstyrelsen bidragit till ett stabilt

fundament för regionens aktörer att arbeta med gemensamma målbilder och prioriteringar.

Utmaningarna har ingen inbördes ordning och är inte heller frikopplade från varandra, utan är i själva verket i många fall tätt sammanflätade med ett starkt inbördes beroende.

Under 2012 har arbetet fortskridit via de regionala plattformar som formats kring utmaningarna och som utgör den regionala basen för utvecklingsarbetet. Exempel på detta är det regionala arbetsmarknadsrådet som också utgör arena för den regionala kompetens- plattformen där fokus har legat på kompetensförsörjningen, där bland annat IT-sektorn har varit ett prioriterat område.

Inom innovationsområdet har – under Länsstyrelsens ledning – regionen enats om en innovationsstrategi. Inom ramen för den plattformen har det samlade regionala inspelet lämnats till den nationella nivån när det gäller såväl den nationella innovationsstrategin som den forskningspolitiska inriktningen. Genom plattformen för innovationsfrågor fanns också en bra bas för att – under landshövdingens ledning – formera olika grupperingar som arbetar med att stärka regionen inom life science-området, bland annat som en följd av AstraZenecas beslut att lägga ned forskningen i Södertälje.

Inom infrastrukturområdet finns sedan lång tid väl etablerade samarbeten mellan regionens aktörer och gemensamma inspel till den nationella nivån kring inriktning och behov av transportinfrastruktur är självklarheter. Sambandet mellan transportinfrastruktur och bostadsbyggande är särskilt påtagligt i en region som växer med mer än 35 000 personer per år. En befolkningsökning som är nödvändig för att regionen ska klara den framtida kompetensförsörjningen samtidigt som en så kraftig befolkningsökning ställer krav på klimatsmarta lösningar både när det gäller transportinfrastruktur och bostadsbyggandet.

Länsstyrelsen tog i samarbete med Trafikverket fram rapporten ”Infrastrukturen och bostädernas betydelse för innovation och tillväxt i Stockholmsregionen”.

Länsstyrelsen har under året, i samarbete med regionens aktörer tagit fram en energi- och klimatstrategi.

Länsstyrelsen lämnar sedan 2011 till regeringen en samlad rapport, "Full fart framåt", som redovisar tillståndet i länet inom en mängd olika områden. Rapporten lyfter också fram olika frågeställningar som det finns anledning att rikta särskild uppmärksamhet på.

Länsstyrelsen ska vidare ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den. Förordning (2008:1346).

Tillsynsverksamheten bedrivs inom en mängd olika områden och är ett redskap för att både verka för att nationella mål får genomslag och att främja länets utveckling. Arbetet består grovt sett i två typer av tillsyn, dels den aktiva och direkta tillsynen dels genom tillsynsvägledning där Länsstyrelsen bistår med kunskapsunderlag för att bland annat kommunerna ska kunna bedriva effektiv tillsyn.

Tillsyn har under året bedrivits inom 30 områden, bland annat i form av tillsynsbesök, utbildnings- och informationsinsatser. I flera fall sker utvecklingen av metoder med mera inom tillsynen inom ramen för samverkansprojekt med andra länsstyrelser, statliga myndigheter och/eller relevanta regionala och kommunala aktörer. För att ge en bild över mångfalden av tillsynsområden redovisas de 30 områdena nedan. Områdena följer ordningen i sakredovisningen i årsredovisningen.

1. djurhälsopersonal,
2. insamling, uppsamling, omlastning och transporter av andra animaliska bi-produkter än matavfall,
3. villkorad läkemedelsanvändning,
4. riskbaserad tillsyn hos kliniskt verk-samma veterinärer efter anmälan,
5. fiske,
6. dammanläggningar (miljö),
7. plan- och bygglagen,
8. ingen övergödning,
9. miljöfarlig verksamhet,
10. "Kemilänken",
11. förorenad mark
12. gränsöverskridande avfallstransporter (GRÖT),
13. vattenregistret, en databas för tillsyns-objekt,
14. artskydd,

15. skyddade naturområden,
16. gemensam tillsynsplan där hela miljö-balksområdet omfattas,
17. dammanläggningar (fiske),
18. kommunernas tillsyn av miljöfarlig verksamhet,
19. täkter, förelägganden, bortskaffande och återvinning av muddermassor, märkning av kemikalier samt industriutsläpps-direktivet (tillsynsvägledning),
20. sevesoverksamhet,
21. brandskydd,
22. räddningstjänsten,
23. dammar ur kulturhistorisk synvinkel,
24. alkohol och tobaksärenden,
25. restauranger,
26. bevakningsföretag,
27. överförmyndare,
28. allmän kameraövervakning,
29. stiftelser,
30. penningtvätt.

Ytterligare information och resultat inom dessa områden framgår under varje sakområde senare i årsredovisningen.

Länsstyrelseinstruktion 3-6 §

LÄNSSTYRELSENS SAKOMRÅDEN, MÅL OCH ÅTERRAPPORTERINGSKRAV

Trafikföreskrifter

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	1,63	1,81	1,86
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,11	1,34	1,64
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,74	0,82	0,95
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 508	2 858	3 187
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,65	0,74	0,78
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	621	665	836
Antal beslutade ärenden	585	682	956
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	0	53
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3,4)}	0	0	0

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH, exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 25*

Kommentarer till tabell

Trafikärendena avser trafik på väg, i terräng, till sjöss samt parkeringstillstånd för rörelsehindrade. Det kan exempelvis gälla trafikregler, såsom hastighetsbegränsningar på väg eller ankringsförbud till sjöss, dispenser av olika slag samt tillstånd till tävling på väg eller för att få framföra svävare. Inom samtliga trafikslag har Länsstyrelsen bemyndigats att meddela för allmänheten bindande föreskrifter. De kommunala ordningsföreskrifterna prövas endast med avseende på laglighet och alltså inte med avseende på lämplighet.

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹	2,85	1,89	2,68
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	24,28	26,77	27,12
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	7,31	7,44	8,14
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	28 540	27 956	29 117
Andel av totala verksamhets- kostnader (%) ²⁾	7,45	7,24	7,11
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	3 573	3 738	3 065
Antal beslutade ärenden	3 440	3 777	3 211
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	55	87	12
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	0	0	0
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 2826 offentlig kontroll av djurskydd, planerad kontroll ⁵⁾	56		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 2827 tillstånd verksamhet sällskapsdjur, hästar och pälsdjur ⁶⁾	63		

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 28*

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 2826 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2012. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 4 länsstyrelser är 58.

⁶⁾ Nöjdindex för verksamhet 2827 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2012. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Brukarundersökningen genomfördes endast hos Länsstyrelsen i Stockholm.

Kommentarer till tabell

Ärenden äldre än två år har minskat från 87 till 55 stycken. Detta beror på en satsning under året med att arbeta av gamla balanser inom området godkännande och tillstånd enligt djurskyddslagen. Denna satsning har inneburit att antalet beslutade ärenden under året är något färre än antalet inkomna ärenden då de äldre ärendena har varit komplexa och tidskrävande.

I brukarundersökningen 2012 fick Länsstyrelsens arbete inom offentlig kontroll av djurskydd och planerad kontroll högre betyg än snittet när det gäller att ge information om resultatet i skriftlig rapport, handläggningstider samt tydligt motiverade beslut eller yttranden. Områden där vi har fått lägre betyg i förhållande till genomsnittet är kontakter via e-post, svarstider samt hur lätt det är att hitta på vår webbplats.

Inom tillståndsverksamheten (sällskapsdjur, hästar och pälsdjur) har vi fått höga betyg när det gäller att ge bra information om orsak till kontroll, bra information om resultatet av kontrollen och bra bemötande vid kontrollen.

Områden där vi har fått lägre betyg är kontakt via telefon, lätt att nå rätt person och att få bättre kunskap om lagar och regler.

Länsstyrelsen kommer utifrån resultatet av 2012 års brukarundersökning arbeta vidare med att ta vara på våra styrkor samt att förbättra oss inom områden där vi har fått lägre betyg.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Inom områdena smittskydd, offentlig kontroll av foder i primärproduktion, animaliska produkter samt tillsyn av djurhälsopersonal har en årlig återrapportering skett till Jordbruksverket i enlighet med regleringsbrevet. När det gäller livsmedelsområdet har en särskild återrapportering gjorts till Livsmedelsverket.

Nedan följer därför endast en kort redovisning av ovan nämnda områden.

Livsmedel

För att samordna kommunernas livsmedelskontroll anordnade Länsstyrelsen två utbildningstillfällen under året med olika inbjudna aktörer. Utbildningsdagarna är en del i livsmedelsinspektörernas kompetensförsörjning och bidrar till samverkan mellan lokala, regionala och centrala kontrollmyndigheter inom livsmedelsområdet. Dessutom har ett samarbete påbörjats med Stockholms stad kring särskilda utbildningsdagar om livsmedelskontroll. Under hösten har även en temadag om kosttillskott anordnats i länet.

Länsstyrelsen genomförde under året fyra av fem kommunrevisioner som var årets mål. En revision genomfördes inte, då arbete med uppföljning och avslut av tidigare genomförda revisioner prioriterades. Kommunrevisioner ses tillsammans med utbildningsinsatser för kommunerna som en viktig del i samordningen och utvecklingen av den kommunala livsmedelskontrollen. Länsstyrelsen bedömer att revisionerna har en positiv effekt på kommunernas livsmedelskontroll. Vår erfarenhet är att kommunerna tar till sig av Länsstyrelsens rekommendationer för att utveckla verksamheten. Förbättringar har noterats exempelvis avseende personella resurser, finansiering och avgifter, planering och uppföljning av kontrollen. Förbättringar i kommunens verksamhet leder till

att livsmedelskontrollen i större utsträckning är riskbaserad, ändamålsenlig, effektiv och professionell.

Länsstyrelsens mål att kontrollera minst en procent av registrerade primärproducenter (5 producenter) uppfylldes under året. I år har 27 kontroller genomförts inom ramen för tvärvillkorskontrollen. Utöver det har sex renodlade livsmedelskontroller genomförts.

Provtagning har skett vid tre tillfällen inom primärproduktionen – nitrat i växthusodlad sallad hos en stor producent, provtagning avseende rests substanser hos fisk i en fiskodling samt provtagning på en gård (vatten, grönsaker, träck) i samband med en smittspårning till ett utbrott där ett 30-tal personer hade insjuknat i *Cryptosporidium parvum* på en konferensanläggning. I samband med ovan nämnda smittspårning har Länsstyrelsen meddelat ett förbud. Bland annat hade grönsaker bevattnats med vatten av undermålig kvalitet. Något samband mellan utbrottet på konferensanläggningen och gården har trots omfattande provtagning varken kunna avfärdas eller bekräftas då det inte har varit möjligt att fastställa om det var samma eller en annan art av *Cryptosporidium* som påvisades på gården. Analyserna är dock ännu inte helt färdigställda.

Djurskydd

Länsstyrelsen arbetar för en djurskyddskontroll som är likvärdig, rättssäker och har hög kvalitet och effektivitet. Antalet inkomna anmälningsärenden var 1 500 stycken år 2012 vilket är samma nivå som under 2011. Det stora antalet allvarliga anmälningsärenden har hanterats enligt en utarbetad prioriteringsordning som innebär att övriga kontroller har nedprioriterats till förmån för de allvarligare. Samarbetet med djurskyddspolisen i Stockholm har fortsatt att fungera mycket bra. Ett ökat antal handräckningar samt gemensamma möten har inneburit ytterligare effektiviseringar av ärendehandläggningen.

Under 2012 har normalkontroller (egeninitierad kontroll) av försöksdjur samt tvärvillkorskontroller prioriterats. Det totala antalet normalkontroller som genomfördes under året var 112, vilket är samma antal som år 2011. Länsstyrelsen hade som mål att öka antalet normalkontroller med 50 procent jämfört med år 2011. Anledningen till att målet inte har uppfyllts är att all-

varliga anmälningsärenden om vanvård av djur samt handläggning av tillstånd har prioriterats.

Under året har en satsning gällande förprövnings- och tillståndsärenden enligt djurskyddslagen påbörjats. Detta har inneburit att ärenden som handlagts under året till stor del är äldre komplexa ärenden där stora åtgärdskrav har ställts på de sökande. Vid årsskiftet 2011-2012 fanns det en balans på 174 ärenden för förprövnings- och tillståndsärenden. Under 2012 har 69 procent av dessa ärenden avslutats. Alla förprövningsärenden utom två har avslutats under 2012.

Smittskydd

Inom området smittskydd har Länsstyrelsen arbetat utifrån målet i Kontrollplan för Smittskydd 2012 att ett gott smittskydd för människor och djur ska främjas. Genom daglig omvärldsbevakning fokuserade vi under året på smittsamma djursjukdomar och sjukdomar som sprids mellan djur och människor. Syftet var att identifiera risker och i möjligaste mån förhindra att en sjukdom sprids till eller i länet. Om detta ändå skulle inträffa så har Länsstyrelsen såväl beredskap som handlingsplaner för hantering av olika sjukdomsscenarier.

En av länets fiskanläggningar drabbades under 2011 av en anmälningspliktig sjukdom, koiherpesvirus. För att hindra spridning till vild fisk avlivades de smittade fiskarna efter beslut av Jordbruksverket och en sanering av anläggningen påbörjades. Under 2012 fortsatte Länsstyrelsen med handläggningen av detta ärende. Virus, som normalt inte finns i Sverige, kan om det sprids till det vilda fiskbeståndet orsaka massdöd av karpfiskar. Två misstankar om epizootiska sjukdomar handlades; Paratuberkulos och Antrax på nötkreatur. Båda misstankarna kunde senare avskrivas. Vi utförde även 75 kontroller av hästpass i samband med djurskyddskontroller. Syftet var att motverka att läkemedelsrester ska förekomma hos hästdjur som går till slakt för livsmedelsproduktion samt att kunna identifiera djurens ursprung. Kontrollen har resulterat i sju uppföljande ärenden varav ett var förbud och två var förelägganden.

Under 2012 har Länsstyrelsen vidare arbetat med att vidareutveckla beredskapsplanen för hantering av mycket smittsamma djursjukdomar, så kallade epizootier. Vi har anordnat en hel-dagsövning tillsammans med Länsstyrelsens

tjänstemän i beredskap och en halvdagsövning för Länsstyrelsens krishanteringsorganisation, Frivilliga radioorganisationen (FRO) och Blå stjärnan. En representant från Länsstyrelsen har under året arbetat i en projektgrupp som tillsammans med representanter från Jordbruksverket ska utveckla och ensa beredskapen för epizootiska sjukdomar i landet. Arbetet fortsätter under 2013.

Under året har två informationsfoldrar påbörjats: "Nyheter om vilthägn" och "Nytt om hygienprogram och besöksverksamhet". Syftet med dessa är att sprida kunskap om tre nya författningar och därigenom förhindra risken för smittspridning samt att bidra till att bromsa utvecklingen av antibiotikaresistenta bakterier.

Offentlig kontroll av foder i primärproduktionen

Målet i Kontrollplan för Foder och ABP 2012 var att under året kontrollera 1 procent (12 st.) av de registrerade foderföretagen. Vi genomförde 29 kontroller vilket är fler än det uppsatta målet. Syftet med kontrollerna är att säkerställa att foderföretagen är kompetenta och tar ansvar för att fodret är säkert och rättmärkt. Vid en foderkontroll registrerades brister. Bristerna gällde spårbarhet av inköpt foder och att företagaren inte var anmäld till foderregistret.

Animaliska biprodukter (ABP)

Länsstyrelsen har tillsyn över insamling, uppsamling, omlastning och transporter av andra animaliska biprodukter än matavfall. Länsstyrelsen ger även tillstånd till nedgrävning av döda hästar och utläggandet av åtel till vilda djur. Syftet med tillsynen är att hindra att smittämnen sprids till mottagliga djur och människor. Årets mål enligt Kontrollplan för Foder och ABP 2012 var att göra två kontroller av ABP-transporter. Länsstyrelsen har utfört tre kontroller av ABP. En kontroll av transport av ABP, en kontroll avseende misstanke om brott och ett ärende avseende sopor från Italien har handlagts. Sammanlagt 13 beslut om tillstånd för nedgrävning av döda hästar har fattats.

Återrapportering regleringsbrev

5. Länsstyrelserna ska bistå Jordbruksverket i arbetet med att kvalitetssäkra uppgifterna i djurskyddskontrollregistret.

Länsstyrelsen har under året varit beredd samt erbjudit sig att bistå Jordbruksverket i arbetet med att kvalitetssäkra uppgifterna i djurskyddskontrollregistret. Arbetet har blivit försenat hos Jordbruksverket och närmare instruktioner för registervården väntas komma i början av 2013. Länsstyrelsen är fortsatt beredd att bistå Jordbruksverket i detta arbete och har planerat för att ha tillgängliga personella resurser för detta arbete under 2013.

Tabell 1.1: Verksamma veterinärer och djurskyddsinspektörer

LÄNSFAKTA	2012-12-31	2011-12-31	2010-12-31
Antalet verksamma veterinärer i länet	530	506	314
varav män	173	178	77
varav kvinnor	357	328	234
Antal personer som varit föremål för tillsyn över djurhälsopersonal	17	11	
Antal inspektörer inom djurskyddskontroll, åa	17,2	17,3	15,4
varav män	1,9	2,3	2,2
varav kvinnor	15,3	15	13,2
Antal inspektörer inom kontrollen av livsmedel och foder i primärproduktionen, åa	ca 1	1,1	0,5
varav män	0	0	0
varav kvinnor	ca 1	1,1	0,5
Antalet under året meddelade djurförbud	30	21	22
Antalet under året beslutade omhändertaganden av djur	302	293	257
Antalet genomförda djurskyddskontroller	827	868	869
Antalet genomförda kontroller av insamling och transport av animaliska biprodukter	1	0	2
Antal kontroller av hästpass	75	57	

Källa: Agresso, Platina, Djurskyddskontrollobjektregistret samt VetaBas datastöd hos Jordbruksverket

KOMMENTAR TABELL 1.1

Djurhälsopersonalen ska enligt Jordbruksverkets föreskrifter lämna information om personuppgifter och arbetsplats till verket. Uppgifterna registreras sedan av myndigheten. Då dessa register inte är fullständiga och uppdaterade, är det svårt att ta fram de uppgifter som efterfrågas i tabellen ovan. I stället redovisas, från ett annat av Jordbruksverkets register, det antal veterinärer som har sin bostadsadress i Stockholms län. Problemet med detta är att här omfattas de veterinärer som både bor och arbetar i länet och de som bara bor i länet, men är verksamma utanför. Pensionerade veterinärer finns också med i detta register. Utöver det antal djurskyddskontroller som är redovisade i tabellen har vi genomfört ytterligare cirka 35 kontroller avseende djurförsök. Att dessa inte ingår i tabellvärdet beror på att det alljämt pågår en dialog med Jordbruksverket om hur redovisning ska ske inom detta område.

Länsstyrelseinstruktion 4 §

2. Tillsyn över veterinärers verksamhet samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Länsstyrelsen utövar tillsyn över länets djurhälso-personal enligt lag och förordning om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Av lagen framgår att veterinärerna omfattas av begreppet djurhälso-personal. Målet med tillsynen är att den ska vara riskbaserad, effektiv, ändamålsenlig och rättssäker. Den ska syfta till en bra och säker vård av djur, samt en god djurhälsa i länet.

Under året har vi prioriterat tillsyn av den villkorade läkemedelsanvändningen. Tillsynen har i huvudsak varit administrativ. Villkorad läkemedelsanvändning innebär att läkemedel under vissa förutsättningar kan förskrivas utan att veterinären gör en undersökning av det enskilda djuret eller djurgruppen i anslutning till användningen. Två inspektioner har gjorts på gårdar som beviljats villkorad läkemedelsanvändning för att se hur lantbrukarna hanterar de läkemedel som veterinärerna förskrivit.

Vi har också utfört riskbaserad tillsyn hos kliniskt verksamma veterinärer efter anmälan.

Vid tillsynen har det varit tydligt att bristerna som uppdagats främst berott på okunskap om det relativt nya regelverket. Bristerna har inte varit allvarliga. För de veterinärer som beviljar villkorad läkemedelsanvändning har bristerna rört dem som nyligen börjat bevilja sådan användning, eller endast gör det till enstaka gårdar. Veterinärerna har blivit bättre på att, till

Länsstyrelsen, skicka in den djurskyddsdeklaration för grisar som ska bekräfta att djurskyddet på gården är sådant att veterinären får förskriva läkemedel för villkorad läkemedelsanvändning.

Det sammanlagda antalet ärenden har varit 26 stycken. Dessa omfattar dels veterinärernas anmälningar om villkorad läkemedelsanvändning till Länsstyrelsen, dels sådana ärenden där veterinärer varit föremål för direkt tillsyn på grund av anmälan eller på annat sätt uppdagad brist.

I syfte att likrikta tillsynen över djurhälso-personalen medverkade vi under våren i ett veterinärmöte för MABO-länen (Länsstyrelserna i Skåne län, Stockholms län och Västra Götalands län). Vi deltog även i en kurs om vårdhygien som anordnades av Länsstyrelsen i Västra Götalands län inför 2013 då nya regler träder i kraft, bland annat gällande krav på hygienplaner för olika veterinära vårdinrättningar.

Länsstyrelsen arbetar med att identifiera risker och i möjligaste mån förhindra att en sjukdom sprids till eller i länet. Om detta ändå skulle inträffa så har Länsstyrelsen beredskap och handlingsplaner för hantering av olika sjukdomsscenarier. Under 2012 har två epizootiövningar genomförts. Intern samverkan med Länsstyrelsens avdelning för samhällsskydd och beredskap sker kontinuerligt och har ökat betydligt under året. Ovanstående uppgifter finns definierade med som mål i Kontrollplan för smittskydd 2012.

Lantbruk och landsbygd

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	5,00	4,99	5,83
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	20,10	17,61	15,44
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	6,77	6,29	5,80
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	27 390	23 978	23 110
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	7,15	6,21	5,64
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	7 933	7 723	7 254
Antal beslutade ärenden	7 985	8 912	6 970
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	85	93	63
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3,4)}	30	0	0
JORDBRUKARSTÖD, VÅS 601*			
Antal behandlade SAM-ansökningar (st)	1 990	2 022	2 033
Antalet utbetalningar (st)	4 968	5 086	5 057
Direkta verksamhetskostnader vht 601* (tkr)	7 712	6 075	5 824
Direkta kostnader per SAM-ansökning (kr/st)	3 875	3 004	2 865
Direkta kostnader per utbetalningsärende (kr/st)	1 552	1 194	1 152
LANDSBYGDSTÖD, VÅS 602*			
Summa antal beslutade ansökningar om företagsstöd och ansökningar om utbetalning av företagsstöd (st)	199	206	145
Direkta verksamhetskostnader vht 6020 (tkr)	939	992	959
Direkta kostnader per beslutad ansökan om företagsstöd och ansökan om utbetalning av företagsstöd (kr/st)	4 718	4 816	6 614
Summa antal beslutade ansökningar om projektstöd och ansökningar om utbetalning av projektstöd (st)	68	144	138
Direkta verksamhetskostnader vht 6021 (tkr)	1 164	1 089	983
Direkta kostnader per beslutad ansökan om projektstöd och ansökan om utbetalning av projektstöd (kr/st)	17 118	7 563	7 123

Summa antal beslutade ansökningar om miljöinvesteringar och ansökan om utbetalning av stöd till miljöinvesteringar (st)	71	60	29
Direkta verksamhetskostnader vht 6022 (tkr)	392	477	476
Direkta kostnader per beviljad ansökan om miljöinvesteringar och ansökan om utbetalning av stöd till miljöinvesteringar (kr/st)	5 521	7 950	16 103
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 602, Landsbygdsutveckling – företagsstöd ⁵⁾	77		

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH, exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 60*

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 602 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2012. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för samtliga 21 länsstyrelser är 69.

Kommentarer till tabell

I samband med Jordbruksverkets tidigare areal-inventering uppkom betydande ärendebalanser av återkrav framförallt under perioden 2009 till 2010. Länsstyrelsen sköt därför till extra personella resurser under 2012 för att hantera denna ärendebalans av återkrav från åren 2009–2012. Dessutom ökade kontrollfrekvenserna för jordbrukarstödet under 2012 framförallt vad gäller kontroll av tvärvillkor. Dessa två faktorer avspeglar sig i de ökade kostnaderna för jordbrukarstödet och är också anledningen till att verksamhetskostnaderna totalt har ökat jämfört med 2010 och 2011.

Inom landsbygdsutvecklingsstödet (602) har kostnaderna totalt sett minskat. Kostnaderna per beslutad ansökan om stöd och ansökan om utbetalning av stöd har minskat för företagsstöd och miljöinvesteringar, den senare med 66 procent på tre år. Kostnaden per beslutad ansökan och beslut om utbetalning av projektstöd har ökat kraftigt. Detta beror bland annat på att ProLAG, (handläggning av ärenden inom Leader) tidigare år räknats in i underlaget. Från och med 2012 räknas de inte in i underlaget vilket leder till färre ärenden. Detta innebär att kostnaden per ärende ökar.

Enligt länsstyrelsernas gemensamma brukarundersökning för 2012 fick Länsstyrelsen i Stockholm bra betyg i jämförelse med andra länsstyrelser. Det gäller framförallt betyget för bemötande samt tillhandahållande av olika typer av information. Vad gäller handläggningstiderna ökade nöjdheten från 42 procent till 60 procent jämfört med tidigare mätning.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen har i uppdrag att arbeta med jordförvärvs- och fastighetsfrågor. Länsstyrelsen uppnådde målet om 30 dagar för medianhandläggningstiden.

Enligt 2 § i förordningen ska Länsstyrelsen förvalta jordfondsfastigheter för att främja en från allmän synpunkt lämplig utveckling av företag inom jordbruket, skogsbruket och trädgårdsnäringen. Fastigheterna ska också användas för att främja bosättning och sysselsättning i glesbygd. Länsstyrelsen har förvaltat en sådan fastighet i jordfonden, Killinge 10:1.

Denna delades och såldes under 2012 till två angränsande jordbruksfastigheter Därmed har Länsstyrelsen för närvarande inga fastigheter jordfonden.

Återrapportering regleringsbrev

9. Länsstyrelserna ska på ett kostnadseffektivt och för företagen enkelt sätt samt med minimerad risk för sanktioner genomföra uppgifterna som åligger dem ifråga om direktstöd till lantbruket och stöd till landsbygdsåtgärder enligt förordningarna (2004:760) om EG:s direktstöd för jordbrukare m.m. och (2007:481) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder. Länsstyrelserna ska, tillsammans med Jordbruksverket, säkerställa att direktstöd till lantbruket och stöd till landsbygdsutveckling i så hög utsträckning som möjligt betalas ut så tidigt som regelverket tillåter samt säkerställa att handläggningstider för beslut och utbetalning av stöd minskar samtidigt som risken för finansiell korrigering förebyggs och minimeras.

Arbetet med att minska handläggningstiderna inom landsbygdsutvecklingsåtgärder, det vill säga axel 1, 3 och 4 samt ”utvald miljö” inom axel 2, rapporterar vi under regleringsbrevs-uppdrag 13 nedan.

Länsstyrelsen nådde med god marginal Jordbruksverkets mål för utbetalning av direktstöd. Länsstyrelsen fattade beslut om utbetalning av direktstöd för 99 procent av lantbruksföretagen till det första utbetalningstillfället. Länsstyrelsen fattade beslut i 96 procent av landsbygdsåtgärderna, det vill säga miljöersättningsarna, vid första utbetalningstillfället. Jordbruksverkets mål uppgick till 95 respektive 90 procent.

För att effektivisera handläggningen av direktstöd till lantbruket och stöd till landsbygdsåtgärder höll Länsstyrelsen under året återkommande telefonmöten med samordningslänen (Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Västmanlands, Örebro och Gotlands län). För att minska antalen fel i ansökningarna har Länsstyrelsen även skickat förslag på förbättringar av SAM Internet till Jordbruksverket.

Kontrollarbetet har under de senaste åren effektiviserats genom bättre hjälpmedel och arbetsmetoder. Samtidigt har Jordbruksverkets

nationella projekt med inventering av all jordbruksmark i Sverige lett till färre arealavvikelser vid fältkontroller de senaste åren. Däremot konstateras det fortfarande många skötselavvikelser vid arealkontrollerna. Under 2012 var andelen miljöstödsareal med skötselfel 8,5 procent. Motsvarande siffra året innan var 4,9 procent. Orsaken är främst att betesmarkerna inte är tillräckligt betade och att vallar på åkermark inte har skördats. Det kom rikligt med nederbörd 2012 och det har bidragit till att lantbrukarna har haft svårigheter med att fullfölja sina skötselåtagande. En annan betydande orsak till ökningen av skötselavvikelsena är att Jordbruksverket ändrat konsekvensen av ett vanligt fel vid fältkontroll. Tidigare medförde felet en arealavvikelse men från 2011 innebär samma fel skötselavvikelse.

Under 2012 har Länsstyrelsen genomfört betydligt fler kontroller inom enskilda tvärvillkorsdirektiv än tidigare år. Länsstyrelsen har bland annat gjort 49 stycken kontroller inom nitratdirektivet, att jämföra med 18 stycken föregående år. Totalt fick Länsstyrelsen en höjning av kontrollfrekvensen på 5 av 6 direktiv. Det har krävt både extra resurser och mer planering. Trots de ökade kontrollfrekvenserna är alla kontroller genomförda och slutmålen klara i rätt tid enligt den av Jordbruksverket framtagna tidsplanen, SUSS-JBR.

Inför kontrollsäsongen skickade Länsstyrelsen ut riktad information till alla lantbrukare med miljöersättning för ekologisk produktion eller kretsloppsriktad produktion. Insatsen syftade till att minska de brister i dokumentationen för ekologisk produktion som upptäckts vid kontroller tidigare år.

Länsstyrelsen har också beviljat ett projektstöd för kompetensutveckling till Hushållningssällskapets ”Kurs i regeldjungeln, ekologisk produktion”. Kursen vände sig till lantbrukare som har ekologisk produktion eller som funderar på att lägga om sin produktion.

Under 2012 har 68 åtagandeplaner gjorts. Där ingår ansökningar om stöd för särskilda värden, skogsbete, mosaikbete, andra gräsfattiga marker och miljöersättning för restaureringsmark. För att göra arbetet med åtagandeplaner effektivare och mer överblickbart har Länsstyrelsen planerat arbetet mer i detalj med avseende på resursbehov för de olika delmomenten. Samarbetet i regionen

under 2010 och 2011 har bidragit till att bygga upp ett kontaktnät mellan de som arbetar med åtagandeplaner och betesstödet. Samarbetet under året har avsett bland annat uppdatering av målbeskrivning, strategier inför 2014, gemensam sanktionsskala och gemensam tidsuppföljning för åtagandeplaner.

Jordbruksverkets fortsatta ajourhållning av databasen över jordbruksmark har under året inneburit att färre åtagandeplaner har behövts ändras jämfört med föregående år. Länsstyrelsen ligger i fas med de revideringar som kommit in och nya revideringar hanteras kontinuerligt.

Inom landsbygdsutvecklingsåtgärderna, det vill säga axel 1, 3 och 4 samt ”utvald miljö” inom axel 2, har Länsstyrelsen följt Jordbruksverkets föreskrift (SJVFS 2007:481) om rutiner vid handläggning och kontroll av ärenden om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder (GAR).

Enligt Jordbruksverkets föreskrift SJVFS 2007:481 ska Länsstyrelsen ha en intern styrning och kontroll av stödprocessen för landsbygdsutvecklingsåtgärder. För de enskilda momenten i handläggningen och kontrollen av stödansökningarna genomförde Länsstyrelsen en riskanalys. För varje delmoment i stödprocessen har Länsstyrelsen identifierat risker, tagit fram kontrollåtgärder, gjort en uppföljning av utfallet från kontrollerna samt beskrivit resultatet och de vidtagna åtgärderna. Vi har även identifierat vem som är ansvarig för de olika delmomenten. Länsstyrelsen har skickat en redogörelse i form av en årlig rapport med bilagorna intern styrning och kontroll och en redogörelse över utförda handläggningskontroller med utfall till Jordbruksverket. I samband med Jordbruksverkets nationella utökade granskning av handläggningen inom landsbygdsutvecklingsåtgärderna har vi använt riskanalysen ovan för den åtgärdsplan som Jordbruksverket beslutat att Länsstyrelsen ska göra.

Länsstyrelserna ska dessutom särskilt arbeta med återkrav och under 2012 hantera de återkrav som är en följd av kommissionens ställningstagande om sanktion för stödåren 2005–2008.

Länsstyrelsen hanterade under året de återkrav av direktstöd och miljöersättningar som är en följd av kommissionens ställningstagande om sanktion för åren 2005–2008. Dessutom har Länsstyrelsen

i uppdrag att hantera återkrav för åren 2009–2010 inför ställningstagandet om sanktion för åren 2009–2010. Förutom detta arbete har Länsstyrelsen under 2012 avsatt extra personella resurser för att hantera en ärendebalans av återkrav från 2009–2012. Det totala antalet beslutade återkrav (över 900 kr) för åren 2005 till 2012 var 639 stycken, varav 467 stycken gällde gårdsstöd. Ärendebalansen uppgick vid årets slut till cirka 685 ärenden.

10. Länsstyrelserna ska följa Jordbruksverkets styrning över stödprocessen avseende administrationen av jordbruks- och landsbygdsstöd.

Länsstyrelsen har följt Jordbruksverkets föreskrift (SJVFS 2011:16) om rutiner vid handläggning och kontroll av ärenden om jordbrukarstöd (GAR). Enligt föreskriften ska Länsstyrelsen ha en intern styrning och kontroll av stödprocessen. För de enskilda momenten i handläggningen och kontrollen av stödansökningarna genomförde Länsstyrelsen en riskanalys. För varje delmoment i stödprocessen har Länsstyrelsen identifierat de risker som finns, tagit fram kontrollåtgärder, gjort en uppföljning av utfallet från kontrollen och beskrivit resultatet samt de vidtagna åtgärderna. Länsstyrelsen har även identifierat vem som är ansvarig för de olika delmomenten. Länsstyrelsen har skickat en redogörelse över intern styrning och kontroll, samt en redogörelse över utförda handläggningskontroller med utfall till Jordbruksverket.

Länsstyrelserna ska löpande rapportera handläggnings- och kontrolläge till Jordbruksverket enligt av verket fastställd rapportplan, samt bistå Jordbruksverket i att under stödåret uppnå en bättre uppföljning av handläggnings- och kontrolläge av ovan nämnda stöd.

”Styr- och uppföljningssystem i samverkan” (SUSS-JBR) är Jordbruksverkets och länsstyrelsernas gemensamma arbete för att effektivisera jordbrukarstödsprocessen. Arbetet startade 2010 med målet att fler ska få korrekta utbetalningar av jordbruks- och landsbygdsstöd i rätt tid. Handläggningen och kontrollerna av ansökningar om direktstöd till jordbruket och stöd till landsbygdsåtgärder fungerade bra under 2012. Jordbruksverket har under året löpande följt upp handläggnings- och kontrolläget hos

Länsstyrelsen enligt den fastställda planen. Länsstyrelsen uppnådde inte alla delmål. Däremot uppfylldes slutmålen i rätt tid. Länsstyrelsen kunde därigenom fatta beslut om utbetalning av ersättningarna till lantbrukarna enligt tidsplanen. Länsstyrelsen nådde dessutom en högre andel lantbrukare i första utbetalningsomgången än vad som angivits i SUSS-JBR-målen.

I och med SUSS-JBR har Länsstyrelsen fått en tydligare plan över vad som ska göras, när det ska göras och hur det ska göras. I SUSS-JBR:s tidsplan, som är beslutad av Jordbruksverket, finns också en uppföljning för alla delmoment i stödprocessen.

11. Länsstyrelserna ska under 2012, tillsammans med Jordbruksverket, genomföra en processgenomgång av stödprocessen för landsbygdsutvecklingsstöd. I denna ska erfarenheter från andra medlemsländer tas tillvara.

Länsstyrelsen har genom sina representanter i nätverket för landsbygdschefer (LD21) deltagit i styrgrupp och arbetsgrupper vad gäller processgenomgång av stödprocessen inom landsbygdsutvecklingsstöd i kommande programperiod. Jordbruksverket har själva dragit erfarenheter från andra medlemsländer utan medverkan från Länsstyrelserna.

12. Länsstyrelserna ska verka för ett effektivt regionalt genomförande av Landsbygdsprogrammet för Sverige åren 2007–2013 i syfte att uppnå de i programmet angivna målen i enlighet med förordningen (2007:481) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder.

De resultat- och omfattningsmål som har formulerats i det nationella Landsbygdsprogrammet är nedbrutet på länsnivå. De presenteras i genomförandestrategin för Stockholms län.

Axel 1

Målet att lönsamheten ska förbättras i jordbruks- och trädgårdsföretag som beviljats stöd är svårt att mäta. Länsstyrelsen har under året beviljat stöd till fyra företag kopplade till mjölk. Trädgårdsföretag investerar i nya växthus men också i förnybar energi och energieffektiviserande åtgärder. Förbrukningen av budgeten för

Landsbygdsprogrammet följer i stort sett den förväntade årliga förbrukningen för programperioden. Investeringarna bidrar till ökad lönsamhet för den enskilda företagaren. Förädlingsstöd har framförallt lämnats till bageri men även till bränneri, musteri och bryggeri. Budgeten är väl utnyttjad och vi har nyttjat möjligheten att omfördela medel till åtgärden för förädlingsstöd.

Axel 2

Två prioriterade mål är att 15 000 hektar betesmarker och slåtterängar (målet är inte justerat efter Jordbruksverkets arealinventering) och 350 hektar våtmarker ska vara anslutna till ett miljöersättningsåtagande. Arealen betesmarker och slåtterängar har stadigt minskat sedan 2008 och ligger idag på omkring 9 600 hektar. Målen kommer med största sannolikhet inte att uppnås inom programperioden

Arealen våtmarker ökar alltså och är nu uppe i 226 hektar. Enligt målet i verksamhetsplanen för 2012 ska antalet stöd till våtmarker med hög potential för retention av växtnäring uppgå till minst två. Under året fattades beslut om stöd till ett våtmarksprojekt som bedöms ha hög potential med avseende på retention av växtnäring. Dessutom beslutades om stöd för tre fosfordammar.

Stödet för anpassade skyddszoner har hittills inte lockat många sökanden. Under 2012 beviljades stöd för anpassad skyddszon till en brukare.

Målet att 20 procent av arealen ska vara certifierad för ekologisk produktion är inte uppnått. För närvarande är drygt 12 procent av åkermarksarealen certifierad.

En annan miljöersättning med låg anslutning är värdefulla natur- och kulturmiljöer. Efter 2005, det sista året under förra programperioden, har anslutningsgraden minskat med över 30 procent. Idag är endast 201 lantbrukare anslutna till ersättningen.

När det gäller uppsättning av rovdjursavvisande stängsel har stöd för drygt 141 hektar betesmark beslutats under året.

Resultat för målen ”ingen övergödning” och ”giftfri miljö” redovisas under regleringsbrevs-uppdrag¹³.

Axel 3

De mål som satts upp inom axel 3 har liksom i axel 1 karaktären av regionala företagsanalyser som delvis kommer att göras inom ramen för det regionala utvecklingsprogrammet för Stockholms län (RUFS). Inom axel 3 är det framförallt inom åtgärderna ”förnyelse och utveckling i byarna” samt ”service” som Länsstyrelsen, genom stöd för utbyggnad av bredband, har ett högt söktryck till skillnad från 2011. Länsstyrelsen har beviljat ett stöd. Ytterligare två stöd är klara för beslut om bredbandsutbyggnad. Eftersom serviceåtgärden även kan användas till bredbandsutbyggnad kommer inlämnade ansökningar för bredband att förbruka alla medel inom åtgärden.

Inom åtgärden ”turism” har intresset varit relativt svalt. Landsbygdsprogrammet har under 2012 finansierat ett projekt inom strategisk destinationsutveckling av Stockholms skärgård, vilket kommer att generera ansökningar i början av 2013. Dessutom kommer nationell medfinansiering att finnas tillgänglig då Stockholm Visitors Board, som tillsammans med andra aktörer, står bakom destinationsutvecklingsstrategin, även tilldelats medel av Tillväxtverket för utveckling av exportmogna turistdestinationer.

Inom det horisontella målet ”integration på landsbygden” har Länsstyrelsen fattat fyra beslut. Målgrupp för stödet har varit personer med utrikes bakgrund.

I detta ingår att enligt Jordbruksverkets riktlinjer rapportera om programmets genomförande, resultat och effekter.

Detta uppdrag redovisas enligt Landsbyggsdepartementet i annan ordning enligt Jordbruksverkets och departementets riktlinjer

Länsstyrelserna ska även vara regeringen och centrala myndigheter behjälpliga i förberedelserna för ett nytt landsbygdsprogram för perioden 2014–2020.

Länsstyrelsen har medverkat i arbetet med förberedelserna för ett nytt landsbygdsprogram för perioden 2014–2020 (ProCAP) genom chefsnätverket inom landsbygd och lantbruk (LD21).

13. Länsstyrelserna anvisas medel från landsbygdsprogrammet via anslag 1.21 och 1.22 inom utgiftsområde 23 vilket regleras via Jordbruksverkets regleringsbrev för budgetåret 2012. Under 2012 ska länsstyrelserna särskilt arbeta för att minska handläggningstiderna inom axel 1,3 och 4 samt delar av axel 2 (avseende Utvald miljö). Länsstyrelserna ska redovisa följande:

– handläggningstiderna för ansökningar om beslut om stöd och ansökningar om utbetalningar samt hur länsstyrelsen arbetar för att minska handläggningstiderna

Länsstyrelsen har fortsatt att arbeta aktivt med att minska handläggningstiderna. Problemet med att få kompletta ansökningar kvarstår dock. Det har tillsatts en grupp av samordnare/funktionschefer inom Landsbygdsprogrammet från samordningslänen i Region Östra Mellansverige. Gruppen har utbytt erfarenheter kring handläggningen, både vad gäller kvalitetssäkring och handläggningstider samt SUSS-LB. En dialog med de sökande har identifierats som viktig, dels för en första kvalitetskontroll, dels för att öka de sökandes förståelse för att de genom en komplett ansökning kan påverka handläggningstiden. Gemensam kompetensutveckling av handläggare i samordningsregionen har börjat planeras och delvis genomförts.

Det finns fortfarande brister i ärenden handlagda av Leaderkontoren, vilket Länsstyrelsen har påtalat. Länsstyrelsen har genomfört flera möten med Leaderkontoren. Bland annat har en handlingsplan från 2011 följts upp.

Inom SUSS-LB-projektet har en uppföljningsplan tagits fram. Uppföljning görs kontinuerligt och de län som inte uppfyller kraven på handläggningstider har i uppdrag att kommentera tiderna. Länsstyrelsen i Stockholms län har inte uppfyllt målen under 2012, se tabell 1. Enligt mätningen för 2012 har Länsstyrelsen lyckats relativt bra vad gäller målet för beslut om utbetalning av stöd, se figur 1. Länsstyrelsen bedömer dock att handläggningstiderna för beslut om stöd kommer att minska under 2013, då flera åtgärder kommer att vara helt utnyttjade.

Figur 1. Andel ansökningar som uppnår målet om handläggning av ansökan (120 dagar) och utbetalning (90 dagar)

ÄRENDESLAG	MÅL 2012 ANTAL DAGAR	UTFALL 2012 MÅLUPP- FYLLELSE %	UTFALL 2011 MÅLUPP- FYLLELSE %
Ansökan om företagsstöd	120	52	50
Utbetalning av företagsstöd	90	80	91
Ansökan om projektstöd exkl. miljöinvesteringar	120	53	69
Utbetalning av projektstöd exkl. miljöinvesteringar	90	100	86

Mycket tid har under 2012 lagts ner på revisioner av handläggning av stöd inom Landsbygdsprogrammet. Antalet utbetalningsärenden kommer att öka under 2013 och 2014, då programtiden går mot sitt slut. LISA (Ledningsinformation i samverkan) följer numera målen för SUSS-LB.

Enligt länsstyrelsernas gemensamma brukarundersökning för 2012 fick Länsstyrelsen i Stockholm bra betyg i jämförelse med andra länsstyrelser. Det gäller framförallt betyget för bemötande samt tillhandahållande av olika typer av information. Vad gäller handläggningstiderna ökade nöjdheten från 42 procent till 60 procent jämfört med tidigare mätning.

Effektiviseringsarbetet för området "utvald miljö" inom axel 2 har fortsatt. Det finns en ansvarig handläggare för utvald miljögruppen. Den tidigare ärendebalansen med äldre ärenden har i stort sätt arbetats av och den balans som finns idag avser ärenden inkomna under 2012.

– vilka åtgärder som har låg anslutning i länet, översiktligt analysera orsakerna till detta

Översiktligt kan sägas att det per axel, inte finns problem med låg anslutning.

- Inom axel 1 anser Länsstyrelsen att anslutningen följer planen för tilldelad budget under programperioden. Inom "modernisering" finns medel kvar som förväntas förbrukas då flera prioriterade ansökningar finns inne.
- Inom axel 2 finns det fortfarande medel inom den generella åtgärden, men de kommer med största sannolikhet att förbrukas under 2013. Dessutom har Länsstyrelsen fått extra medel för uppsökande verksamhet, för att öka investeringar i restaurering av slätterängar samt betes- och våtmarker (se nedan). Enligt inrapporteringen av medelsbehov inför 2013 har Länsstyrelsen bedömt att det finns behov av ytterligare medel.
- Inom axel 3 är det åtgärden "turism" som har en lägre anslutning. Länsstyrelsen har under året beviljat ett projektstöd för en destinationsutvecklingsstrategi för Stockholms skärgård. Dessutom har Stockholms skärgård valts ut och tilldelats tio miljoner kronor av Tillväxtverket. Detta kommer att generera flera ansökningar under 2013. Investeringar inom turism kräver ofta olika former av tillstånd vilket gör att det är komplicerat och tar lång tid att genomföra investeringar. Prioriterade ansökningar om stöd till utbyggnad av bredband finns för hela den tilldelade budgeten. Utfallet av det systematiska bredbandsarbete som Länsstyrelsen genomfört under flera år, beskrivs nedan.

– samt redovisa vilka insatser länsstyrelsen vidtagit under 2012 för att öka anslutningen till dessa åtgärder för att besluten och utbetalningarna kopplade till programmet ska vara i fas och att de relevanta resultatmål och omfattningsmål som finns fastställda i programmet är uppnådda vid utgången av 2012.

För de enskilda åtgärder som beskrivs nedan, ser Länsstyrelsen inga problem med att åtgärdsbudgetarna inte kommer att förbrukas. Däremot ser Länsstyrelsen vissa problem med att nå upp-

ställda mål i länets regionala genomförandestrategi. Även om åtgärder vidtas och budgetarna förbrukas är åtgärderna inte alltid tillräckligt effektiva för att klara de stora utmaningar som vissa av målen i Landsbygdsprogrammet utgör.

Stöd för miljöåtgärder

Orsaken till en relativt låg anslutningsgrad inom axel 2, "åtgärder mot övergödningen", bedöms till viss del bero på att det idag inte finns en gemensam problembild vad gäller övergödning. Detta framkommer i dialoger som Länsstyrelsen har med lantbrukare i länet. Antalet anslutna till rådgivningsprojektet Greppa Näringen ökade med 24 stycken aktiva medlemmar och åtgärder genomfördes inom ramen för både Landsbygdsprogrammet och LOVA-medlen.

Under 2011 bildades en arbetsgrupp på Länsstyrelsen som sammanför olika resurser och effektiviserar samverkan med LRF och kommuner i prioriterade avrinningsområden. Arbetet i arbetsgruppen fungerade bra under 2012.

Ett gemensamt strategidokument har tagits fram inom Länsstyrelsen och arbetet enligt strategin kommer att fortsätta under 2013. Samverkan har också gjorts med lantbrukare och kommuner i prioriterade avrinningsområden för att få igång ett ökat åtgärdsarbete. Aktiviteter har genomförts i Åkerströmmens avrinningsområde och kommer att fortgå. Lokalt arbete påbörjades i ett antal nya prioriterade avrinningsområden.

Under året har Länsstyrelsen också påbörjat ett projekt för uppsökande verksamhet som syftar till att fler våtmarker anläggs samt att fler betesmarker och slätterängar restaureras. Mobiliseringsprojektet finansieras genom särskilda kompetensutvecklingsmedel från Jordbruksverket. Under 2012 har 19 ansökningar om miljöersättning för restaurering av betesmark kommit in till Länsstyrelsen. Av dessa har 15 brukare fått en restaureringsrådgivning. Fem av dessa avsökningar är resultatet av ett utskick till 35 brukare med marker som konstaterats vara värda att restaurera. Inom det projektet genomfördes också ett dialogarbete där naturskyddsföreningskretsar och hembygdsföreningar i länet inbjöds till en diskussion om hur fler ängar ska komma i hävd i länet.

När det gäller miljöersättningen för natur- och kulturmiljöer beror den låga anslutningsgraden

på att många av de 300 lantbrukare, som hade ett åtagande under förra perioden, valde att inte förlänga eller gå in i något nytt åtagande 2007. Utifrån dialoger med lantbrukare bedömer Länsstyrelsen att detta beror på att lantbrukarna anser att stödet är för krångligt. Vi bedömer att information och andra åtgärder inte skulle öka anslutningen till stödet. Vi anser att det istället krävs förenklingar av regelverket och en förändring av stödformen för att fler lantbrukare ska bli intresserade.

Under 2012 har Länsstyrelsen gjort ett riktat brevutskick till 33 personer med skyddsvärda alléer. Hittills har tio alléansökningar kommit in under 2012, vilket är betydligt fler än tidigare år.

Vidare anordnade Länsstyrelsen kurser inom ramen för Landsbygdsprogrammet med syfte att stärka lantbrukare och andra företagare på landsbygden i länet och i samverkansregionen samt att inspirera dessa till att även söka stöd inom andra miljöåtgärder.

Inom området ”ekologisk produktion” har introduktionskurser i odling av udda bär samt en fältdag anordnats för ett 60-tal deltagare från samverkansregionen. Enskild rådgivning har erbjudits till producenter av ekologisk frukt, bär och perenna grödor samt till odlare av grönsaker på friland och i växthus. Två kursdagar anordnades, en i ämnet stängsling av rovdjursavvisande stängsel och en om stängsling mot vatten, vilka tillsammans samlade 22 deltagare.

Stöd för utbyggnad av bredband

Länsstyrelsen fick under året in tio ansökningar om stöd till bredband. Av dessa har ett positivt beslut fattats, två ligger klara för positivt beslut och ett beslut om avslag har fattats. Resterande ansökningar är vilande då finansiering saknas men projekten bedöms ändå som prioriterade. Leader Uross har beviljat 20 ansökningar om förstudier till bredbandsutbyggnad vilket leder till ett fortsatt högt söktryck under 2013.

Under 2012 har 12 landsbygdskommuner besökts av Länsstyrelsen som har presenterat arbetet med bredbandsutbyggnad och den digitala agendan. Ett seminarium genomfördes för landsbygdskommunerna med föreläsare från Bredbandsforum. Möten har också hållits med lokala intresseorganisationer och operatörer på marknaden. Dessutom ser Länsstyrelsen behovet

av att stödja kommunerna i planeringen och samordningen av länets prioriterade områden. Länsstyrelsen har aktivt deltagit i informationsträffar med PTS, Länssamverkan bredband, Jordbruksverket och andra länsstyrelser.

Länsstyrelsen har tillsammans med andra aktörer informerat om hela processen att få fibernät till landsbygden. LRF Mälardalen genomförde under året ett kompetensutvecklingsprojekt riktat till byanät. En ny omgång av denna kurs genomfördes i samverkan med Länsstyrelsen i Uppsala län med början i december 2012. I Länsstyrelsens publikation ”Landsbygd i centrum” ägnades ett av fyra temanummer åt bredband.

Länsstyrelsen driver sedan september 2012 projektet ”Kartläggning och prioritering av bredbandstillgång på landsbygden i Stockholms län”. Projektet syftar till att öka informationsutbyte och samverkan mellan bredbandsaktörer, landsbygdskommuner, byanät och Länsstyrelsen för att kunna göra bättre prioriteringar. Länsstyrelsens roll i arbetet är att sammanställa information om tillgång till bredband, kommunernas prioriteringsgrunder för utbyggand av bredband samt att lägga grunden för en samordnande roll för en effektivare bredbandsutbyggnad.

De horisontella målen i Landsbygdsprogrammet

Inom kompetensutvecklingen har Länsstyrelsen arbetat med frågorna jämställdhet mellan kvinnor och män samt integration – fler utlandsfödda på landsbygden.

Under 2011 gjordes en genomgång av hur jämställdhetsarbetet hanterades och förväntades hanteras av Landsbygdsprogrammets aktörer. Det resulterade i ett strategiskt arbete med en handlings- och kommunikationsplan för Länsstyrelsen och ett medvetet val att lyfta kvinnor som förebilder i olika typer av informationsmaterial. Under 2012 har en kartläggning genomförts av länets alla företagsledare på företag med upp till 50 anställda. Länsstyrelsen har därigenom fått kunskap om antalet företagare, inom vilka branscher de finns och var i länet de befinner sig. Kartläggningen tar också upp hur företagarna ser på sig själva och hur företagsfrämjande aktörer ser på kvinnors företagande. Riktade aktiviteter till kvinnors företag har genomförts och vi har börjat mäta hur Länsstyrelsens alla företagsstöd för-

delas mellan kvinnor och män. Det senare ligger även i handlingsplanen för uppdraget "Jämställd Tillväxt".

Inom området "integration" har Länsstyrelsen under 2012 mer aktivt byggt nätverk med aktörer för att samverka kring hur flera utlandsfödda kan attraheras till landsbygden. Det har skett genom såväl intern samverkan inom Länsstyrelsen som genom regionala organisationer. Länsstyrelsen har dessutom aktivt medverkat i Landsbygdsnätverkets Tema-grupp för aktiviteter och för att ta fram ett stödverktyg för handläggare och chefer vid Länsstyrelserna. Ett nationellt endagsseminarium genomfördes också i Stockholm för utbyte av erfarenheter och kompetensutveckling inom arbete med integration och landsbygdsutveckling för handläggare vid Länsstyrelser. Ett av Länsstyrelsens fyra temanummer av publikationen "Landsbygd i centrum" handlade om integration och jämställdhet på landsbygden.

Övriga mål och åtgärder

Kompetensutveckling som initieras av Länsstyrelsen är ett sätt att öka anslutningen till åtgärder där målen riskerar att inte uppnås. Kurser hölls inom områdena "företagsutveckling", "djurens välfärd", "öppet odlingslandskap", "klimat", "ingen övergödning" samt "ekologisk produktion".

För att informera om Landsbygdsprogrammet och inspirera till företagsutveckling publicerades "Landsbygd i centrum" med fyra temanummer om:

- förnybar energi och klimat,
- integration och jämställdhet,
- det betande landskapet samt
- bredband.

Samordning med andra fonder

Länsstyrelsen har samverkat internt för att öka synergieffekterna mellan åtgärder inom Landsbygdsprogrammet, de EU-finansierade programmen inom fiskerinäringen, struktur- och fonderprogrammen och övriga åtgärder för utveckling av landsbygden. Dessutom har företrädare för Länsstyrelsen träffat företrädare för Skogsstyrelsen, Tillväxtverket, ESF-rådet och Regionplanekontoret.

Länsstyrelseinstruktion 4 §

3. Tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken. Förordning (2008:1346)

En fastighet som är taxerad som lantbruksenhet får inte ägas av dödsbo mer än fyra år efter det år dödsfallet inträffade. Länsstyrelsen kontrollerar en gång per år att avvecklingen skett inom den angivna tidsperioden. Under 2012 kontaktades fem dödsbon som äger jordbruksfastighet där avveckling inte skett inom fyra år.

Fiske

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	1,63	1,37	0,97
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	0,33	0,30	0,40
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,53	0,45	0,37
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	3 286	2 019	1 549
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,86	0,52	0,38
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	332	318	374
Antal beslutade ärenden	317	292	341
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	25	30	21
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	1 787	2 651	1 897

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH, exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 62*

Kommentarer till tabell

Årsarbetskrafterna har ökat något i förhållande till tidigare år. Ökningen beror på externfinansierad personal inom projekt. Bemanningen avseende löpande verksamhet har varit oförändrad i förhållande till tidigare. Äldre ärenden utgörs framförallt av pågående EU-projekt samt ansökningar som är föremål för omfattande samråd.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsens övergripande mål är långsiktigt hållbara fiskbestånd för utveckling av näringar baserade på fiske och turism. Vi har under året initierat och deltagit i ett antal aktiviteter för att uppnå målet. Under året har stort fokus legat på projektet "Stockholms Fiskmarknad" och aktiviteter för ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart fiske. Årets insatser överensstämmer väl med de nationella målen och verksamheten har nått goda resultat.

Fiskeområdet genererar värdefulla resultat och får även ett stort positivt genomslag i media. Detta förklaras framförallt av vår prioritering av ett utåtriktat arbetssätt där vi samverkar med en mängd andra aktörer. Länsstyrelsen koordinerade

Sportfiskemässan i Kista med över 10 000 besökare. I montern fanns utöver Länsstyrelsen även Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket. Länsstyrelsen deltog i Skansens arrangemang "En fena på fisk" med över 10 000 besökare.

Fiskevård med inriktning på kustfiskbestånden

Inom ramen för det statliga bidraget till fiskevård (1:17) beviljades Länsstyrelsen 1 020 000 kronor, varav 170 000 kronor till fisketillsyn. Prioriterade åtgärder har varit att stärka fisket i Stockholms skärgård. En stor del av den statsfinansierade fiskevården sker i samverkan med Stockholms stad inom ramen för det samverkansavtal som finns mellan Stockholms stad, skärgårdskommunerna, Stockholms läns landsting och Skärgårdsstiftelsen. Fiskevårdsmedel har använts till medfinansiering av verksamhet inom ramen för "fiskeområdet", Fiskefrämjandet Stockholms skärgård.

Vid sidan av dessa medel har Länsstyrelsen medfinansierat projekt med inriktning på kustfiskbestånden via Naturvårdsverkets havsmiljöanslag, vilka avslutades under 2012. Länsstyrelsen är tillsammans med andra

länsstyrelser, Upplandsstiftelsen med flera även samarbetspartner i Sportfiskarnas projekt ”Åtgärds paket för stärkta fiskbestånd och friskare kustmiljö i fyra ostkustlän”.

En resurseffektiv fisketillsyn

Länsstyrelsen har under 2012 verkat för en samordning av Sjöpolisen, Kustbevakningen och Stockholms stads (se ovan) insatser. Vi har identifierat två problem, dels brister i informationen om rådande regler till den fiskande allmänheten, dels att ingripanden ges låg prioritet hos domstolarna. Vi har även medverkat till möten mellan Kustbevakningen och fiskeguider med flera, för bättre förståelse gällande både fiske- och behörighetsregler. Länsstyrelsen är även representerad i den av Havs- och vattenmyndigheten nationellt tillsatta arbetsgruppen för en effektivisering av fisketillsyn och fiskerikontroll.

Länsöverskridande övervakningsprogram för fisk

Under året har vi arbetat med ett gemensamt övervakningsprogram med inriktning på fisk i vattendrag som mynnar till Östersjön och Vättern. Det är en fortsättning på det projekt som påbörjades 2010. Berörda län är Stockholms, Södermanlands, Gotlands, Östergötlands, Kalmar, Blekinges, Skånes, Jönköpings, Örebro och Västra Götalands. Vid sidan av detta genomförde vi provfiskeri i skärgården i samverkan med Naturvårdsverket, SLU och fiskets organisationer.

Återrapportering regleringsbrev

16. Länsstyrelserna ska verka för ett effektivt regionalt genomförande av det operativa programmet för fiskerinäringen i Sverige åren 2007–2013 i syfte att uppnå målen enligt förordningen (EG) 1198/2006. Länsstyrelserna ska även vara regeringen och centrala myndigheter behjälpliga i förberedelserna för ett nytt program 2014–2020. Länsstyrelserna ska fortsatt redovisa hur de främjat och bidragit till den nationella offentliga finansieringen av det operativa programmet för fiskerinäringen i Sverige perioden 2007–2013.

Länsstyrelsen i Stockholm har sedan många år prioriterat omvärldsbevakning och samverkan mellan fiskets olika intressenter i syfte att främja

insatser inom ramen för det operativa programmet för fiskerinäringen. Detta har bland annat resulterat i förbättrad förvaltning av fiskbestånden i Stockholms skärgård.

Under 2008 tog Länsstyrelsen initiativ till att skapa ett fiskeområde i Stockholms skärgård. Detta resulterade i att den ideella föreningen Fiskefrämjandet Stockholms skärgård konstituerades 2010 (www.fiskeframjandet.se). Medlemmar är Skärgårdsstiftelsen, Östra Svealands fiskevattenägarförbund, Sportfiskarna Region Stockholm, Sveriges Organiserade Fiskeguider, Stockholm läns fiskareförbund, Östhammars kommun samt Stockholms stad.

Fiskefrämjandet Stockholms skärgård har under 2010–2012 bedrivit en framgångsrik verksamhet. Flera projekt har uppmärksamats både nationellt och internationellt. Området är sannolikt det mest aktiva fiskeområdet i landet. Länsstyrelsen har bidragit till nationell medfinansiering via regeringens satsningar på Östersjön (Havsmiljömedel), lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) och statliga fiskevårdsmedel samt har genom samverkan mellan olika aktörer främjat nationell medfinansiering av flera projekt. Länsstyrelsens aktiva roll i den nationella medfinansieringen har varit en förutsättning för merparten av verksamheten.

Med utgångspunkt från ovan så bedömer Länsstyrelsen att ett långsiktigt arbete i syfte att öka samverkan mellan fiskets olika intressenter har gett goda resultat under 2012. Arbetet med Fiskefrämjandet Stockholms skärgård har under 2012 främjat och bidragit till den nationella offentliga finansieringen av det operativa programmet för fiskerinäringen i Sverige perioden 2007–2013. Länsstyrelsen bedömer vidare att detta har varit en riktig prioritering för att nå det nationella målet inom området under året.

Inom ramen för regeringens satsning ”Sverige – det nya matlandet” har Länsstyrelsen tagit initiativ till projektet ”Stockholms Fiskmarknad”. Projektet har genererat nationell medfinansiering till två större EU-ansökningar. Länsstyrelsen ser en potential att projektet kan utgöra en plattform för ytterligare EU-finansierad verksamhet i länet de närmaste åren.

Länsstyrelsen i Stockholm har deltagit i Jordbruksverkets arbete med tekniskt underlag (TUFF) för Havs- och fiskeriprogrammet för 2012–

2020. Vi har dels deltagit vid möten på Jordbruksverket, dels bidragit med skriftliga underlag till programmet.

17. Länsstyrelserna ska redovisa hur de bidragit till arbetet med omprövning av vattendomar.

Länsstyrelsen har under året drivit ett tillsynsprojekt avseende dammanläggningar enligt 11 kap. miljöbalken. Syftet är att ta fram underlagsmaterial för anläggningarnas rättsstatus. Underlaget ligger till grund för tillsynsåtgärder och eventuell omprövning. Under 2013 förväntas flera rättsprocesser gällande utrivning, omprövning och återkallelse av tillstånd kunna genomföras som ett direkt resultat av vårt arbete. Vidare har samtliga domar om dammanläggningar inom Stockholms län skannats in digitalt. Länsstyrelsen har därmed ett fullständigt register över både dammanläggningar och tillhörande vattendomar.

På uppdrag av vattenmyndigheten har Länsstyrelsen tagit fram underlag för ett åtgärdsprogram (2016–2020) enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på länets vattenmiljöer. I programmen berörs bland annat vattendomar med negativa effekter på vattenmiljön samt förslag på åtgärder i form av omprövningar.

För att öka samverkan kring fria vandringsvägar i vattendrag är Länsstyrelsen sammankallande i den så kallade vandringshindersgruppen. Inom gruppen diskuteras bland annat aktuella frågeställningar och principer för omprövning av vattendomar. Gruppen består utöver Länsstyrelsen av Trafikverket, Kammarkollegiet, Stockholms stad, Upplands Väsby och Sigtuna kommun, Skogsstyrelsen, Sportfiskarna Region Stockholm, Oxunda Vattensamverkan, Tyresåns vattenvårdsförbund och Riksförbundet enskilda vägar.

19. Länsstyrelsen i Stockholms län tilldelas medel från anslag 1:19 inom utgiftsområde 23, vilket regleras via Jordbruksverkets regleringsbrev för budgetåret 2012, för fortsatt arbete med att utreda och testa möjligheterna att samordna distribution och marknadsföring av lokalt fångad fisk och lokalt producerade fiskeriprodukter.

Inom ramen för regeringens vision ”Sverige – det nya matlandet” har Länsstyrelsen drivit

projektet ”Stockholms Fiskmarknad” där det övergripande målet varit att skapa förutsättningar för en fysisk marknadsplats för regionalt producerade fiskprodukter.

Att bevara det småskaliga kustfisket är ett av de nationella miljömålen. Länsstyrelsen uppfattar att balansen mellan antalet yrkesfiskare och fiskbeståndens status är viktig för miljömålets uppfyllande. En central del i arbetet med att skapa en sådan balans är ökad lönsamhet i det småskaliga kustfisket. Vår hypotes är att det finns stor efterfrågan och betalningsvilja för lokalt och regionalt fångad fisk med känt ursprung. Vidare att det finns en vilja att bevara fisket i regionen. Men den enskilde konsumenten har i dagsläget ingen möjlighet att genom sin konsumtion styra fiskets utveckling åt det hållet. Projektets målsättning har därför varit att skapa en plats där fisket och konsumenterna kan mötas.

I fas 1 har Länsstyrelsen karterat fisket och fisketillången inom en radie av 25 mil från Stockholm. Eftersom fisken och fiskaren är helt avgörande för projektet har stort fokus lagts på denna del. Vi bedömer att ett 80-tal fiskare är intresserade av att leverera cirka 800 ton fisk på årsbasis.

Fas 2 av projektet har bestått av att skapa förutsättningar för en fiskmarknad. Det har bland annat bestått av att skapa en identitet av produkten för att underlätta kommunikationen till konsumenterna, eventuella investerare och entreprenörer. Inom ramen för projektet har det förts en löpande dialog med fisket och andra intressenter där målsättningen har varit att formulera regelverk, kravspecifikation samt underlagsmaterial för samarbetsavtal mellan fiskare och en tänkt marknad.

Projektet har presenterats i flera sammanhang under året och under hösten lanserades resultatet. Mottagandet har varit mycket positivt. Det finns tillräckligt många intresserade fiskare, tillräckligt med fisk samt intresserade konsumenter, entreprenörer och restauratörer för att förverkliga en fiskmarknad i Stockholm.

Tabell 1.2:

LÄNSFAKTA INOM FISKEOMRÅDET	2012	2011	2010
Antal fiskevårdsområden	54	54	54
Antal yrkesfiskelicenser	38	35	36
Antal fartygstillstånd	33	32	30
Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfondsprogram	21	8	11

Källa: Havs- och Vattenmyndigheten

KOMMENTARER TABELL 1.2

Merparten av fiskevårdsområdena är bildade före 1990. Längs hela ostkusten finns totalt 45 fiskevårdområden varav 30 av dessa finns i Stockholms län. Övriga 24 finns i länets inlandsvatten. Antalet yrkesfiskare och fartygstillstånd har varit i princip oförändrat under den senaste femårsperioden. Antalet ansökningar till fiskfonden uppvisar stora variationer mellan år. Under 2012 inkom ovanligt många undersökningar vilket bland annat beror på Länsstyrelsens stimulerande åtgärder (se ovan). Ungefär hälften av ansökningarna var inom ramen för Fiskefrämjandet Stockholms skärgård. EU-stödhanteringen har hanterats av 0,2 årsarbetskrafter.

Regional tillväxt

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	6,10	4,67	4,93
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	11,60	13,14	12,93
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	4,77	4,78	4,88
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	30 873	28 697	63 113
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	8,06	7,43	15,40
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	358	226	123
Antal beslutade ärenden	328	86	96
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	7	10	24
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	8 049	4 177	2 676

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH, exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 30*

Kommentarer till tabell

Arbetet med regional tillväxt sker främst via nätverk och andra grupper. Antalet ärenden som berör området är oftast få men komplexa.

Verksamhetsområdet har både i absoluta och relativa tal minskat påtagligt sedan 2010 vilket huvudsakligen beror på att Länsstyrelsen under 2009-2010 var projektägare för flera större strukturfondsprojekt vilka avslutades 2010.

Bidragsutbetalningar har ökat under 2012 vilket också förklarar ökningen i antal ärenden. Trots att dessa ärenden är administrativt tunga har bemanningen inte ökat i samma utsträckning.

Återrapportering regleringsbrev

Under denna rubrik ska även redogöras för det fortsatta arbetet med uppdragen 21 och 31 Förordning om regionalt tillväxtarbete (2007:713) samt uppdrag 39 Konkurrensförordning (2008:604) i RB2011.

Länsstyrelsen följde de anvisningar som Tillväxtverket tog fram med anledning av regleringsbrevsuppdrag 21 genom att besvara en enkät till ESV den 26 september 2012. Regleringsbrevsuppdrag 31 gällde inte för Länsstyrelsen i Stockholms Län.

Enligt uppdrag 39 i regleringsbrev 2011 så ska Länsstyrelse redovisa vilka insatser som har gjorts på konkurrensområdet, i enlighet med konkurrensförordningen (2008:604).

Länsstyrelsen har tidigare år fått signaler från olika tillsynsobjekt att man ser positivt på Länsstyrelsens tillsynsarbete eftersom de företag eller verksamhetsutövare som inte följer gällande regelverk skaffar sig konkurrensfördelar och konkurrerar ut företagen som följer regelverken.

Länsstyrelsen har under året intensifierat tillsynen inom områden som är speciellt utsatta i

konkurrenshänseende. Ett exempel är tillsynsområdet bevaknings- och utbildningsföretag där cirka trettio företag inspekterats under 2012, att jämföra med föregående års åtta företag. Ett av de tre dominerade värdetransportbolagen gick i konkurs under året. Konkursen skapade stor oro i landet; inledningsvis över de kvarvarande företagens möjlighet att understödja kontantflödet i samhället och senare över konsekvenserna för konkurrensen. Länsstyrelsen har under hösten i dialog med Riksbanken, Finansinspektionen, BDB (Bankernas Depå AB) och branschföreträdare redogjort för befintligt regelverks otillräcklighet för bland annat uppräknings- och depåverksamhet samt behoven av översyn vid avveckling av säkerhetskänslig verksamhet. Riksbanken har därefter i en framställan till riksdagen (2012/13:RB3) framfört behovet av skyndsamt utredning av regelverket. Länsstyrelsen kommer att bevaka utvecklingen av den duopolliknande situation som uppstått efter Panaxias konkurs och de effektivitets- och säkerhetsrisker detta eventuellt kan komma att medföra.

Ett annat exempel är tillsynsområdet penningtvätt där företagare som ignorerar penningtvättslagen skaffar sig konkurrensfördel i förhållande till de företag som följer gällande regelverk. Under året har samverkan skett med flera branschorganisationer bland andra Motorvägarnas Riksförbund, Smycken och Klockor, Svensk handel, Motorbranschens Riksförbund, Sveriges Redovisningskonsulters Förbund (SRF) samt Sveriges Byggindustrier. Syftet med kontakterna har varit att medvetandegöra organisationerna och deras medlemmar om regelverket på penningtvättsområdet och härigenom öka antalet anmälningar till Bolagsverkets register för penningtvätt så att de kan bli föremål för Länsstyrelsens granskning.

Länsstyrelsens enhet för upphandlingsstöd har varit verksam hela året och bidragit till en ökad tydlighet kring upphandlingar både externt och internt. Kompetensen internt har förstärkts och vi har särskilt utökat samarbetet med övriga länsstyrelser i inköps- och upphandlingsfrågor.

20. Länsstyrelserna ska redovisa exempel på och kommentera hur samverkan mellan länsstyrelserna och statliga myndigheter sker inom det regionala tillväxtarbetet samt hur denna samverkan utvecklats.

Hur samverkan sker

Samverkan mellan Länsstyrelsen och myndigheter är viktig för att verka för en fortsatt attraktiv region. Länsstyrelsen har tillsammans med regionens aktörer identifierat fem utmaningar för regionens tillväxtarbete:

- infrastruktur
- bostäder
- arbetsmarknad och kompetensförsörjning
- innovationskraft
- klimat och energi

Samverkan för att möta utmaningarna görs ofta med ett holistiskt perspektiv där flera av utmaningarna ingår. Nedan ges exempel på samverkan mellan Länsstyrelsen och myndigheter.

Regionala arbetsmarknadsrådet

Länsstyrelsen i Stockholms län och Arbetsförmedlingen leder sen 2010 det regionala arbetsmarknadsrådet, där landshövdingen är sammankallande. Utöver regionala parter samverkar Stockholms universitet, Kungliga Tekniska högskolan, Karolinska Institutet och Södertörns högskola.

Rådet bevakar, informerar, initierar och samordnar viktiga satsningar och händelser i länet inom området arbetsmarknad och kompetensförsörjning. Rådet följer utvecklingen på arbetsmarknaden kvartalvis då Länsstyrelsen presenterar rapporten Läget i länet – arbetsmarknad och ekonomi för rådet. Under året har flera initiativ och aktiviteter genomförts med anledning av Astra Zenecas varsel.

Rådet har vidare fokuserat på ungdomsarbetslösheten och ungas utanförskap, den låga sysselsättningen för utrikes födda, länets kompetensförsörjning och matchningsproblematiken på arbetsmarknaden. Initiativ till satsningar har tagits inom branscher med arbetskraftsbrist såsom IT/telekom och vård och omsorg där flera nya utbildningar, bland annat SFX-IT har startats utifrån rådets önskemål och länets behov.

Varselhantering

Med anledning av den pågående avvecklingen av Astra Zeneca i Södertälje har Länsstyrelsen en nära samverkan med ett stort antal intressenter på lokal, regional och nationell nivå.

Samverkansarbetet har främst omfattat arbetsmarknadsstöd för jobbomställning, förstärkning av entreprenörskaps- och innovationsmiljön samt lokal strukturomställning av mark, institutioner och näringsliv. Vi har också gjort insatser på regional och nationell nivå för att stärka life science-sektorns attraktions- och konkurrenskraft, bland annat genom att utveckla en nationell innovationsstrategi för life science.

Under året lades en av tre pappersmaskiner ner på Holmens pappersbruk i Hallstavik. I samband med det tog landshövdingen i Stockholms län tillsammans med kommunalrådet i Norrtälje kommun ett initiativ för att mildra de negativa effekterna av nedläggningen. Arbetet har resulterat i ett samarbete mellan Länsstyrelsen, Arbetsförmedlingen samt regionala aktörer kring jobbomställning för de varslade, hjälp till Holmen i sin fortsatta verksamhet och ett stöd till Hallstavik för överlevnad som ort.

På Länsstyrelsen pågår ett projekt, SATSA II, för att utveckla den internationella tillgängligheten till Stockholmsregionen. Samverkansparter är, förutom regionala aktörer, Trafikverket, Stockholm Visitors Board, Invest Sweden, Visit Sweden, Swedavia, Tillväxtverket och Stockholms lokaltrafik. Det ökade samarbetet samt det framtagna kunskapsunderlaget med scenariobeskrivningar utgjorde en bra faktabas för berörda myndigheter när den akuta krisen för SAS blev synlig.

Kompetensförsörjning

Stockholms län har en kunskapsintensiv arbetsmarknad där tillgången på högutbildade är en mycket viktig konkurrensfaktor. Länsstyrelsen vill gärna utveckla en dialog med myndigheter inom högskolans område.

Länsstyrelsen har tillsammans med Region Skåne, Västra Götalandsregionen och Arbetsförmedlingen utvecklat en metod och tagit fram en regional utbildnings- och arbetsmarknadsprognos. Vi har också deltagit i dialoger med den nationella myndighetsgruppen för kompetensförsörjning om hur detta arbete kan användas för fortsatt arbete. I den nationella myndighetsgruppen samverkar Myndigheten för yrkeshögskolan, Tillväxtverket, Tillväxtanalys, Skolverket, Statistiska centralbyrån och Arbetsförmedlingen. Länsstyrelsen skulle gärna se att nationella myndigheter på ett

tydligare sätt kan medverka och bidra till tydligare beskrivningar av regionala behov.

Den regionala kompetensplattformen är kontaktpunkt för Myndigheten för yrkeshögskolan gällande regionens kompetensbehov av yrkeshögskoleutbildade. Kontakterna har i huvudsak bestått i att ge in underlag, besvara remisser och att delta i möten. Länsstyrelsen har också deltagit i dialogkonferenser anordnade av Skolverket, Nationellt referenscentrum för yrkesutbildning och Tillväxtverket (bland annat regionala kontaktpersonsgruppen – Kompetensförsörjning).

Länsstyrelsen har tillsammans med samverkansprojektet ”Temagruppen Unga i arbetslivet” tagit fram rapporten ”Unga som varken arbetar eller studerar – så många är de i Stockholmsregionen”. I samarbetet ingår exempelvis Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Skolverket, Socialstyrelsen och Ungdomsstyrelsen. Samarbetet har också innefattat kunskaps- och erfarenhetsspridning genom deltagande på konferenser och seminarier.

Bazaren – en mäsä för rekrytering, utbildning och starta eget

Bazaren är en mötesplats för vägar till arbete genom utbildning, rekrytering och företagande. Bazaren arrangeras av Länsstyrelsen i samarbete med Arbetsförmedlingen, Tillväxtverket, Bolagsverket, Försäkringskassan, Skatteverket och Tullverket samt regionala aktörer. I år hölls den tionde Bazaren – jubileumsbazar – på Kulturhuset i Stockholm. Under 2012 har även planering och förberedelse inför 2013 års upplaga av Bazaren pågått.

Innovationskraft Sthlm

Inom ramen för Länsstyrelsens arbete med ”Innovationskraft Sthlm” och framtagandet av den regionala innovationsstrategin har vi samverkat med de statliga myndigheterna VINNOVA och Tillväxtverket. Samverkan har spelat en avgörande roll för genomslagskraften i processen. Förutom finansiering har samverkan också handlat om kunskaps- och processtöd samt erfarenhetsåtervinning och kontakter med övriga storstadsregioner. I implementeringen av den regionala strategin återfinns också flera statliga myndigheter och aktörer såsom Karolinska Institutet, Kungliga Tekniska högskolan och exempelvis Innovationsbron inom området

”kapitalförsörjning” och Svenska Institutet inom ”global attraktivitet”.

Infrastruktur

Inom området ”infrastruktur” är samarbeten med andra statliga myndigheter vanliga. Länsstyrelsen och Trafikverket region Stockholm bedriver gemensamt processen med revidering av gällande transportplaner, såväl nationell plan som länsplanen. Tillsammans med Trafikverket region Stockholm har vi även tagit fram en regional inriktning för transportsystemet i Stockholms län.

En rad andra projekt bedrivs i samarbete med andra statliga aktörer, exempelvis samarbetar Länsstyrelsen med Sjöfartverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i projekt som är kopplade till frågan om godstransporter.

Strategigruppen för jämställdhet

Strategigruppen för jämställdhet består av representanter för Länsstyrelsen, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Polismyndigheten samt regionala aktörer. Gruppen följer genomförandet av länets jämställdhetsstrategi 2008–2013 samt medverkar i frågor rörande jämställdhet och jämställdhetsintegrering. Bland annat har synpunkter lämnats på den regionala handlingsplanen för jämställd tillväxt.

Regionalt tillväxt- och strukturfondsarbete

Länsstyrelsen följer årligen upp insatser och resultat av det regionala tillväxtarbetet utifrån det regionala tillväxtprogrammet RUF 2010. Årets uppföljning utgick från de till regeringen redovisade prioriteringarna i tillväxtarbetet 2014–2020. Inom ramen för uppföljningen är samverkan med de statliga myndigheterna viktig och består av flera delar.

Samverkan sker när vi tar fram regional statistik, genom stöd av sektorsmyndigheter som Arbetsförmedlingen, Skolverket, Högskoleverket, Verket för högskoleservice, VINNOVA, Tillväxtverket, Tillväxtanalys med flera. Samverkan sker också inom ramen för det strategiska tillväxtarbete som bedrivs i länet, där statliga myndigheter är huvudman, medfinansierar eller på annat vis medverkar. Myndigheterna medverkar också årligen genom att delta i en enkät/intervju och/eller på uppföljningsseminarium.

Länsstyrelsen genomförde den 9 mars en särskild workshop med ett tjugotal statliga myndigheter av betydelse för det regionala tillväxtarbetet. Mötet

syftade dels till att informera och förankra Stockholmsregionens prioriteringar dels till att undersöka hur de statliga myndigheterna genom sina verksamheter kan bidra och förstärka genomförandet av det regionala tillväxtarbetet i länet.

Samverkan med de statliga myndigheterna har också intensifierats inom ramen för det regionala strukturfondsarbetet i länet. I förberedelser inför kommande programperiod har Länsstyrelsen en nära samverkan med andra statliga myndigheter gällande sammanhållningspolitiken, de territoriella, transnationella och gränsöverskridande programmen. Exempelvis är de förvaltande myndigheterna Tillväxtverket respektive ESF-rådet viktiga samverkansparter inför kommande strukturfondsperiod. Under 2012 har de medverkat i en mobilisering och erfarenhetsåtervinning av Regional- och Socialfonden i länet som syftar till att ytterligare förbättra och förstärka genomförandet av programmen och det regionala tillväxtarbetet 2014–2020. I oktober medverkade också Länsstyrelsen i en innovativ speed-dating med ett stort antal statliga myndigheter som syftade till att öka kunskapen om kontaktytorna för samarbete i nästa programperiod – en övning Länsstyrelsen avser att fördjupa i samband med programmeringsarbetet för strukturfonderna.

Hur samverkan har utvecklats

Samverkan mellan Länsstyrelsen och statliga myndigheter har ökat de senaste åren. Den är viktig för att utveckla tillväxtarbetet i länet. Nedan ges två exempel på samverkan som initierats och utvecklats under 2012.

Regionalt samråd för etablerings- och flyktingfrågor

”Regionalt samråd för etablerings- och flyktingfrågor” ska vara en regional plattform för att nationella myndigheter och regionala företrädare ska träffas och samordna sina insatser. Målsättningen är att påskynda etableringen för nyanlända. Samrådet ska genom konkreta åtgärder se till och verka för att nyanlända individer får effektiva och individuella insatser som leder till snabb etablering samt att gemensamt undanröja hinder för etablering.

Samrådet har under året identifierat och prioriterat olika fokusområden som under nästkommande år ska ligga till grund för samrådets

arbete. Bland annat ska fokusområdena "utbildning" och "hälsa" prioriteras under 2013. Arbetsförmedlingen är sammankallande och de övriga är Länsstyrelsen i Stockholms län, Migrationsverket, Försäkringskassan och regionala aktörer. Samrådet har möjlighet att informera om arbetet till det regionala arbetsmarknadsrådet (se ovan).

Inom etablerings- och flyktingområdet sker samverkan också genom flyktingnätverket, som Länsstyrelsen håller i, där Arbetsförmedlingen och Migrationsverket tillsammans med regionala aktörer träffas tre till fyra gånger per år.

Urbana utvecklingsområden

Inom uppdraget "urbana utvecklingsområden" har samverkan skett mellan Länsstyrelsen i Stockholms län, Boverket samt regionala aktörer. Det har lett till att vi har genomfört en gemensam rundresa i de fyra utpekade stadsdelarna i länet: Rinkeby, Tensta, Ronna och Hovsjö.

Samverkan har även lett till en förstudie om hållbar urban utveckling som kommer att presenteras i början av 2013. I planeringen finns även önskemål om fortsatt samverkan med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap för att arbeta vidare med social oro. I övrigt se Länsstyrelsens redovisning under regleringsbrevsuppdrag 45.

24. Länsstyrelserna ska redovisa varför aktuella prioriteringar gjorts vid beslut om medel inom ramen för ändamålen inom anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder.

Kriterier och prioriteringar

Vägledande för Länsstyrelsens arbete är det regionala utvecklingsprogrammet (RUP). Det binder samman olika planeringsprocesser och ligger till grund för bland annat strukturfondsprogram, länsplaner för infrastrukturområdet och andra statliga insatser. Den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013 är vägledande för det regionala tillväxtarbetet. Det regionala utvecklingsprogrammet är integrerat med den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län (RUF 2010).

För att genomföra det regionala tillväxtarbetet förfogar Länsstyrelsen över medel för projektverksamhet. Projektverksamheten regleras av

förordningen (2003:596) om projektbidrag inom den regionala tillväxtpolitiken. Grunden för fördelning av medel är att verksamheten:

- är förenlig med det regionala utvecklingsprogrammet
- stämmer överens med det regionala strukturfondsprogrammet för konkurrenskraft och sysselsättning
- bidrar till att målen för den regionala tillväxtpolitiken uppnås.

Länsstyrelsen har följande grundläggande kriterier för fördelning av projektbidrag:

- Med projekt menas insatser utanför den ordinarie verksamheten som är avgränsade i fråga om tid, ekonomi och arbetsinsats.
- Projektiden bör inte överstiga 3 år.
- Medlen får inte användas som driftsstöd eller för att ensamma finansiera verksamheter som bedrivs av annan.
- Projektbidrag kan inte i något fall ges till insatser som påverkar näringslivets konkurrensförhållanden.
- Bidrag lämnas med högst 50 procent av utgifterna för projektet.
- Ett projekt får innebära samarbete mellan flera län.

Länsstyrelsen prioriterar i första hand projekt som:

- är av nyskapande karaktär eller pilotprojekt
- innefattar flera samverkande parter
- omfattar hela eller delar av länet
- gärna bidrar till att utjämna inomregionala skillnader
- är strukturgevandande och bedöms skapa långsiktiga resultat
- förmedlar ny kunskap till andra aktörer inom området i länet
- tydligt beaktar hållbarhetsperspektiven – integration, jämställdhet och miljö.

Projektbidrag ges normalt inte för resor eller deltagande i konferenser och mässor.

Under 2012 gällde att de sökande fick redovisa att projektet ligger i linje med Länsstyrelsens

uppdrag att stödja och främja regionens utvecklingskraft, genom att:

- stödja insatser inom ramen för det regionala utvecklingsprogrammet (RUP)
- medfinansiera projekt inom ramen för EU:s strukturfonder
- medfinansiera projekt inom ramen för EU:s övriga program
- via landsbygdsstöd och stöd till kommersiell service bidra till en levande skärgård
- samt att projektet ingick inom något av följande områden:

1A Innovativa miljöer

1B Entreprenörskap

2A Kompetensförsörjning

2B Ökat arbetskraftsutbud

3A Regionförstoring

3B Ett utvecklat informationssamhälle

4A Strategiskt gränsöverskridande samarbete. Innovativt

4B Strategiskt gränsöverskridande samarbete. Entreprenör

4C Strategiskt gränsöverskridande samarbete. Kompetens

4DSstrategiskt gränsöverskridande samarbete. Ökad arbetskraft

4E Strategiskt gränsöverskridande samarbete. Regionförstoring

4F Strategiskt gränsöverskridande Samarbete. Informationssamhälle.

Länsstyrelsen välkomnar särskilt ansökningar om medfinansiering av tillväxtprojekt (även förstudier och projektansökningar) inom följande utmaningar:

- infrastruktur
- bostäder
- arbetsmarknad och kompetensförsörjning
- innovationskraft
- klimat och energi.

Under 2012 har fokusering skett främst mot innovationskraft, arbetsmarknad och kompetensförsörjning på grund av rådande situation och gällande prioriteringar i nationella och regionala strategier.

Utfall och prioriteringar 2012

Område 1A – innovativa miljöer

Kraftcentrum Flemingsberg 2011–2013

(stort >500 tkr)

Projektet ”Kraftcentrum Flemingsberg” är ett led i arbetet för att Flemingsberg ska utvecklas som ett regionalt centrum i södra Stockholmsregionen och i Mälardalen.

Statligt institut för toxikologi

(medel 100–500 tkr)

Utreda marknad för nationellt institut för toxikologi i Södertälje i syfte att minska de negativa effekterna av Astra Zenecas nedläggning av forskningen i Södertälje. Motfinansiering till VINNOVA:s satsning.

Innovations- och entreprenörskapsfrämjande aktörers arbete i Stockholms län

(medel 100–500 tkr)

Stöd till aktörer inom nyföretagande och innovation.

Innovationskraft Stockholm

(medel 100–500 tkr)

Kompetensutvecklingsprojekt inom innovationsområdet för att stödja de nationella och regionala innovationsstrategierna.

Område 1B – entreprenörskap

Entreprenörskapsutveckling i Södertälje

(medel 100–500 tkr)

Stödja anställda vid de nedlagda verksamheterna på Astra Zeneca i nyföretagande och entreprenörskap.

Mindre insatser

(litet <100tkr)

Stöd till Designmuseet och 100husmiljö.

Område 2A – kompetensförsörjning

Kompetensutvecklingsinsatser Astra Zeneca (stort >500 tkr)

Kompetensutvecklingsinsatser för att minska de negativa effekterna av Astra Zenecas nedläggning av den medicinska forskningen i Södertälje.

Akademisk kvart (medel 100–500 tkr)

Förbättra tillgången till studentbostäder genom att utveckla former för andrahandsuthyrning av studentbostäder.

Studie- och arbetsvägledning (medel 100–500 tkr)

En förstudie för regionalt forum för vägledning till arbete och studier.

Yrkesutbildning vård (medel 100–500 tkr)

Förbättring av beskrivningen för att bättre kunna tillgodose kompetensbehoven inom vården.

Jämställdhetsintegrering (litet <100tkr)

Fördjupning och analys i samband med jämställdhetsintegrering av företagande och innovation.

Område 2B – ökat arbetskraftsutbud

Stöd till verksamheter i Stockholms skärgård 2012 (stort >500tkr)

Stöd lämnas för den kommersiella servicen i skärgården samt till företagsstöd för verksamheter som bedömts som kritiska för förutsättningarna för boende i skärgården samt viktiga för en levande skärgård enligt den regionala strategin. (Redovisas utförligt i Regleringsbrevsuppdrag 32, kommersiell service)

Bazaren 2013 (medel 100–500 tkr)

Bazaren är en regional återkommande kraftsamling för att öka tillväxten och därmed ge fler möjlighet att komma i arbete.

Besöksnäring (medel 100–500 tkr)

En förstudie i hur besöksnäringen i länet kan utvecklas och vilka framgångsfaktorer som finns för att näringen ska kunna utvecklas i sin fulla

potential. Dessutom har stöd gått för att undersöka spridningseffekter till andra näringar vid ökningar inom besöksnäringen.

Inom område 3A – regionförstoring

SATSA II (medel 100–500 tkr)

Projekt för att samordna insatserna i länet för att säkerställa/öka Arlandas funktion när det gäller regionens internationella tillgänglighet.

Åtgärdsprogram luftkvalitet (medel 100–500 tkr)

Bidrag för att ta fram en strategi och handlingsplan för länet när det gäller luftkvalitet främst utmed högtrafikerade vägar i länet.

Nya vägar för Stockholmsregionens life science-kluster (medel 100–500 tkr)

Samarbete med Stockholm Business region kring life science-klustret i Stockholm kring förutsättningar och möjlig utveckling.

Överdäckning (medel 100–500 tkr)

Studie kring förhållningssätt kring överdäckning av vägar och järnvägar i länet. Ett samarbete med Trafikverket för att ta fram praxis främst i länet men också nationellt.

Regionala trafikanalyser (medel 100–500 tkr)

Framtagande av uppdaterade regionala trafikanalyser som är regionalt anpassade till befolkningsutveckling med mera.

Område 3B – ett utvecklat informationssamhälle

Utveckling av regionala analyser (medel 100–500 tkr)

Projekt för att utveckla verktyg, metoder och modeller för analyser på regional nivå inom områden kopplat till Länsstyrelsens regionala tillväxtuppdrag.

Område 4A–4F – strategiskt gränsöverskridande samarbete

Strukturfondssekretariatet (medel 100–500 tkr)

Stöd till arbetet med gällande strukturfondsarbete inklusive en analys av arbetet med framtagandet av programskrivning etc. för nu gällande period.

25. Berörda länsstyrelser ska, i enlighet med prioriteringarna i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013, innefattande tydliggörandena i regeringens skrivelse Strategiskt tillväxtarbete för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning (skr. 2009/10:221), ge en sammanfattning av verksamheten inom regional tillväxt. Sammanfattningen ska vara uppdelad på prioriteringarna i den nationella strategin och innehålla de viktigaste insatserna under året. För prioriteringen Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud ska särskilt arbetet med den regionala kompetensplattformen redovisas. Sammanfattningen ska även innehålla en bedömning av resultatet av de redovisade prioriteringarna.

Stockholms läns utveckling är mycket stark, regionen växer och attraherar både människor och företag. Med den starka tillväxten följer också utmaningar. Länsstyrelsen i Stockholm har, tillsammans med regionens aktörer, identifierat fem utmaningar för regionen: infrastruktur, bostäder, innovationskraft, klimat och energi samt arbetsmarknad och kompetensförsörjning.

Länsstyrelsens arbete med regional tillväxt är mycket nära kopplat till regionens utmaningar och sambanden däremellan. Det är Länsstyrelsens bedömning att tydliga utmaningar har ökat genomslagskraften och underlättat mobilisering och samverkan i arbetet med regional tillväxt.

Astra Zenecas beslut att lägga ned forskningsverksamheten i Södertälje var en mycket viktig händelse under 2012. Insatserna från Länsstyrelsen och regionens aktörer var inriktade på att dels mildra effekterna på arbetsmarknaden, dels på att säkerställa att den för Stockholmsregionen mycket viktiga kunskaps- och forskningsinfrastrukturen kring *life science* bevarades och fick goda förutsättningar att

fortsätta utvecklas. I huvudsak har insatserna varit inriktade på:

- arbetsmarknadsstöd till uppsagd personal för jobbomställning
- att erbjuda personalen tillgång till den regionala entreprenörskaps- och innovationsmiljön
- omställning av forskningsprojekt inom Astra Zeneca
- omställning av de berörda områdena i Södertälje.

Vid sidan av det arbete som bedrivs inom ramen för strukturfondspartnerskapet har Länsstyrelsen initierat ett förberedande arbete inför kommande strukturfondsperiod. En referensgrupp under ledning av Länsstyrelsen med Stockholms läns landsting, Kommunförbundet i Stockholms län och Stockholms stad har genomfört en erfarenhetsåtervinning av nuvarande strukturfondsperiod med fokus på lärdomar från Regional- och Socialfonden. Vid sidan av en gemensamt upprättad kunskapsbank, innehållande relevanta uppföljningar, utvärderingar, rapporter och strategier med bäring på regionens fem prioriterade områden för det regionala tillväxtarbetet 2014–2020, pågår mobilisering bland regionens aktörer.

Prioriteringarna i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013 är: Innovation och förnyelse, Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud, Tillgänglighet, Strategiskt gränsöverskridande arbete. Nedan sammanfattas verksamheten uppdelat på prioriteringarna i den nationella strategin och innehåller de viktigaste insatserna under året.

Innovation och förnyelse

Länsstyrelsen i Stockholms län har tillsammans med Karolinska Institutet, Kommunförbundet Stockholms län, Kungliga Tekniska högskolan, Stockholm Business Region, Stockholms Handelskammare, Stockholms läns landsting, Stockholms stad och Stockholms universitet kraftsamlat för att ytterligare stärka regionens innovationsförmåga – ”Innovationskraft Sthlm”.

Samarbetet handlar dels om att koordinera initiativ med bäring på regionens innovationsförmåga, dels om att samla viktiga regionala aktörer bakom en innovationsstrategi. Under året

har ledningsgruppen för ”Innovationskraft Sthlm” träffats fem gånger och en arbetsgrupp har träffats vid ytterligare två tillfällen. I mars anordnades, tillsammans med Regeringskansliet, ett regionalt dialogmöte med cirka 150 deltagare. I samband med konferensen tydliggjordes Stockholmsregionens behov av nationella insatser, något som också framgår i en särskild skrivelse till Näringsdepartementet. I juni anordnades ett seminarium om kunskapsunderlag med bäring på regionens innovationsförmåga med ett sextiotal deltagare.

I juni presenterades Stockholmsregionens innovationsstrategi för ett sextiotal deltagare. I strategin identifieras fem prioriterade områden för regionens innovationsarbete:

- Bättre kapitalförsörjning i tidiga skeden till små innovativa företag.
- Ekonomiska satsningar på anläggningar för tester, demonstrationer och verifieringar av koncept under så verkliga förhållanden som möjligt.
- Utvecklat användande av upphandlingar som ett strategiskt verktyg för att gynna innovativa företag.
- Underlätta tvärvetenskapliga idé- och kunskapsutbyten.
- Stärka Stockholms anseende som en globalt attraktiv region.

Under året har aktörerna inom Innovationskraft Sthlm tillsammans påbörjat ett arbete med att ta fram och genomföra handlingsprogram för respektive område. I detta arbete har ytterligare aktörer i regionen involverats. Tre seminarier har anordnats inom ramen för detta arbete. Handlingsprogrammen kommer att beslutas under våren 2013.

Det tidigare regionalfondsprojektet ”Entrepreneur Sthlm” har fortsatt sin verksamhet med fokus på nyföretagande och kvinnors företagande. Arbetet sker i samråd med Stockholms stad, Stockholms läns landsting, Almi Företagspartner Stockholm Sörmland AB och Innovationsbron Stockholm. På hemsidan finns en sökfunktion baserad på fas, bransch, kommun och språk. Entrepreneur Sthlm ger ut nyhetsbrev cirka tio gånger om året, som når omkring 3 000 personer.

Ett nyhetsbrev har haft ett specialnummer med fokus på Södertälje och de insatser som görs med anledning av Astra Zenecas avveckling av forskningsverksamheten i Södertälje. Under hösten har Södertälje kommun haft en stående spalt i nyhetsbrevet. Mot bakgrund av direkta och indirekta effekter av neddragningen av Astra Zenecas verksamhet ansökte Länsstyrelsen om medel från Tillväxtverket. Södertälje kommun har av Länsstyrelsen beviljats medel till insatser för nyföretagar-, affärs- och innovationsrådgivning om totalt 1 miljon kronor. Insatserna genomförs under perioden oktober 2012–mars 2013.

Länsstyrelsen i Stockholms län har för 2011–2012 beviljats medel från Tillväxtverket med 9 478 000 kr för att medfinansiera affärsutvecklings och innovationsinsatser riktade till kvinnor i Stockholms län inom ramen för programmet ”Främja kvinnors företagande”. Under 2011–2012 har sammanlagt 16 projekt/avtal beviljats medel varav fem under 2012. Av de beviljade projekten/avtal har tio avslutats under 2012. Sex projekt löper vidare under 2013. Enligt återrapportering från de beslutade projektet har programmet (t o m 30 oktober 2012) medfört att:

- cirka 20 000 rådgivningstimmar har genomförts, varav drygt 3 500 timmar till kvinnor med utländsk bakgrund,
- knappt 1 500 kvinnor, varav drygt 200 har utländsk bakgrund, har deltagit i programmet,
- cirka 800 företag har genomgått affärsutvecklingsinsatser, varav cirka 100 företagare har utländsk bakgrund 44 nya företag har startats, 16 företag har anställt personal, samt 39 företag har ökat sin omsättning.

Den 12 oktober genomfördes en regional mötesplats på temat ”Vägar till ett dynamiskt näringsliv – hur navigerar vi Stockholmsregionen mer innovativt?”. Syftet var att sprida kunskap om entreprenörskap, företagande och innovationer och betydelsen av att ha ett jämställdhetsperspektiv i detta arbete. Ett 80-tal personer deltog på konferensen bland annat från kommuner, universitet/högskola, företagsfrämjande aktörer samt företagare. Enligt utvärderingarna angav 90 procent av deltagarna att mötesplatsen har inspirerat till att utveckla sin organisation att

arbeta för jämställdhet som drivkraft för tillväxt och innovation, och lika många angav att mötesplatsen gett ny kunskap och nya insikter. 75 procent angav att de kommer att engagera sig i det fortsatta arbetet med handlingsplaner inom innovationsstrategin.

SFX utbildningen (yrkesinriktad svenska) "Svenska för företagare" femårsjubilerade 2012. Syftet är att ta vara på kompetensen hos entreprenörer och företagare genom en anpassad utbildning i svenska samt företagande. Hittills har 86 nya företag startats av deltagare från utbildningen. I genomsnitt har sju av tio fått arbete eller startat företag.

Länsstyrelsen ansvarar sedan 2008 för programmet "Produktutveckling i små företag 2012". Programmet finansieras av Tillväxtverket och är ett samarbete med Almi Företagspartner i Stockholms, Sörmlands och Gotlands län. I årets ansökningsomgång lämnades 40 företag stöd om totalt 14,8 miljoner kronor.

Ett arbete med att samla länets aktörer kring främjande av de kulturella och kreativa näringarna påbörjades under året. Syftet är att skapa en hållbar samverkansstruktur kring entreprenörskap i tidiga skeden och att utveckla de konstnärliga högskolorna som en regional resurs. Arbetet fortsätter under 2013. I pilotprogrammet "Utvecklingscheckar till små företag inom de kulturella och kreativa näringarna" lämnades 24 företag stöd om totalt 2,5 miljoner kronor. Pilotsatsningen har finansierats av Tillväxtverket och genomförts i samarbete med Almi Företagspartner i Stockholms, Sörmlands och Gotlands län. Med ekonomiskt stöd från Länsstyrelsen påbörjade Kulturinkubatorn Transit och SITE ett arbete med att ta fram en ny affärsutvecklingsmodell för kulturinkubatorer. Arbetet kommer att vara klart och redovisas i februari 2013.

Ett antal insatser i syfte att främja utveckling av företag inom vård, omsorg och äldreomsorg har genomförts. Den 17 februari anordnade Länsstyrelsen ett seminarium på temat "Valfrihetssystem och konkurrens – möjligheter för företagande". I seminariet deltog 32 personer från länets kommuner. I pilotprogrammet "Utvecklingscheckar för företag inom vård, omsorg och äldreomsorg" lämnades 40 företag stöd om total 4,865 miljoner kronor. 25 företagsledare inom vård- och omsorgssektorn deltog i

en tre dagars kurs i affärsutveckling och juridik. Ytterligare en kurs med start under 2013 har upphandlats. De två senare insatserna har finansierats av Tillväxtverket och genomförts i samarbete med Almi Företagspartner i Stockholms, Sörmlands och Gotlands län

Som en del i insatserna för att parera effekterna av Astra Zenecas nedläggning av forskningsverksamheten i Södertälje har Länsstyrelsen initierat och startat två program riktade till små företag inom life science-sektorn, "Utvecklingscheckar för produkt- och tjänsteutveckling" samt "Utvecklingscheckar för internationalisering". Totalt handlar det om cirka sju miljoner kronor till företag verksamma i Stockholms, Uppsala, Södermanlands och Gotlands län. Satsningen finansieras med medel från Tillväxtverket. Programmen som startades i december kommer att pågå under 2013 och 2014.

Landshövdingen är ordförande för stiftelserna Vetenskapsstaden respektive Flemingsberg. Stiftelsen Vetenskapsstaden har som uppdrag att attrahera företag och akademi till Stockholm Life Solna–Stockholm. Stiftelsen Flemingsberg ska främja samarbetet mellan akademi, näringsliv och samhälle.

Som en del av landshövdingens engagemang i regionens *life science*-sektor ansökte Länsstyrelsen hos VINNOVA om medel för att ta fram en nationell strategi för life science. Arbetet har påbörjats och har representation från samtliga relevanta regioner i landet och ett nära samarbete med industri och sjukvård. Strategin kommer att presenteras i april 2013. Projektet "Nya vägar för Stockholmsregionens life sciences-kluster" startades under året. Syftet är att förstärka och utveckla regionens investeringsfrämjande arbete inom *life sciences*. Projektet är ett samarbete med Stockholm Business Region och Stockholm Business Alliance och kommer att pågå under 2012 och 2013.

Länsstyrelsen har under 2012 tagit fram flera viktiga kunskapsunderslag för att stödja arbetet med innovation och förnyelse i Stockholmsregionen. "Heroiska män och pålästa kvinnor" beskriver förutsättningarna för hur kvinnor och män tar del av det företagsfrämjande systemet i Stockholms län. "En GPS för Stockholmsregionens innovationssystem" ger en bild av det innovations- och entreprenörskapsfrämjande systemet i Stockholmsregionen, med utgångs-

punkt i huvudsakligen offentligt finansierade aktörer som genom sin verksamhet direkt stödjer innovationer och entreprenörskap. "Infrastrukturens och bostädernas betydelse för innovation och tillväxt i Stockholmsregionen" synliggör sambanden mellan några av Stockholmsregionens stora utmaningar; innovationskraft, bostäder och infrastruktur. "Internationella exempel på regionalt innovationsarbete" beskriver hur fem framgångsrika regioner i Europa, USA och Kanada arbetar för att stimulera innovation.

Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud

"Kompetensplattform Sthlm" har definierats som regionens samlade insatser. Länsstyrelsens arbete innebär dels att vi tar initiativ och leder arbetet i vissa frågor, dels medverkar i andra aktörers insatser. "Stockholm 2020 – en utbildnings- och arbetsmarknadsprognos" har synliggjort regionens behov av kompetens.

Länsstyrelsen har mobiliserat regionens aktörer genom ett trettiotal större externa seminarier och workshoppar för kommuner, näringslivs- och utbildningsaktörer samt statliga myndigheter. Särskilda målgrupper (politiker, chefer, tjänstemän, studie- och yrkesvägledare samt studenter) har adresserats inom kommunerna i gymnasieskolan, vuxenutbildningen, yrkeshögskolorna samt inom universitet och högskola. Prognosen ligger till grund för regionala initiativ och insatser för att möta brister, bland annat med IT-kompetens och vård- och omsorg. Under året har "Kompetensplattform Sthlm" också fördjupat kunskapen om ungdomsarbetslösheten i länet med särskilt fokus på drop-outs i gymnasieskolan. I samverkan med Temagruppen för unga i arbetslivet har en fördjupad analys om unga som varken arbetar eller studerar i länet utmynnat i flera initiativ på kommunal nivå.

Länsstyrelsen och Arbetsförmedlingen inrättade år 2010 ett regionalt arbetsmarknadsråd där regionens aktörer är representerade. Arbetsmarknadsrådet leds av landshövdingen, under 2012 har fyra möten genomförts. Länsstyrelsen sammanställer rapporten "Läget i länet" fyra gånger per år, en nulägesbeskrivning av arbetsmarknad och tillväxten i Stockholms län.

Bristen på IT-kompetens är påtaglig, kompetensbristen hotar en fortsatt positiv utveckling.

Länsstyrelsen har under 2012 fortsatt ett arbete med regionens aktörer för att på kort och lång sikt motverka kompetensbristen. De åtgärder regionen har identifierat är:

- säkerställa inflödet av internationella studenter,
- ökad satsning på utbildning i yrkes-svenska för IT-expertter,
- fler yrkesutbildningar inom teknik och IT,
- stärkt samverkan mellan branschen och utbildningsväsendet och
- riktade satsningar för att öka intresset för IT-utbildningar.

Ett 70-tal aktörer har deltagit i arbetet, till exempel Almega IT & telekomföretagen, Stockholms stad, Arbetsförmedlingen, företag, universitet och högskolor, Yrkeshögskoleanordnare, kommuner med flera.

En SFX-utbildning för IT-expertter (yrkesinriktad svenska) började i september. Utformningen av utbildningen gjordes i nära dialog med arbetslivet, bland annat genomfördes en gemensam workshop med Almega IT & telekomföretagen.

Ett arbete kring ett regionalt vägledningscenter för information om yrken, studier och arbetsmarknad i Stockholmsregionen har inletts. I arbetet är, utöver Länsstyrelsen, Kommunförbundet i Stockholms län, Stockholms Akademiska Forum, Stockholms stad, folkhögskolor i Stockholms län, Yrkeshögskoleanordnare i Stockholms län samt Arbetsförmedlingen involverade. En förstudie har genomförts där förutsättningarna för ett regionalt vägledningscenter analyseras och en beskrivning av vilka tjänster ett center skulle erbjuda presenteras. Även nyckelaktörer har identifierats och en preliminär budget har upprättats.

Genom "Kompetensplattform Sthlm" är Länsstyrelsen kontaktpunkt för dialog med Myndigheten för yrkeshögskolan kring arbetsmarknadens behov av yrkeshögskoleutbildade. Länsstyrelsen har redogjort för sin syn avseende tilldelning av platser. Länsstyrelsen stödjer den ideella föreningen Yrkeshögskoleanordnare i Stockholms län (YhSl) för att öka kunskapen om yrkeshögskoleutbildningar och för att samlat

verka för att regionen får tilldelning av platser som står i proportion till behovet.

YhSI och Länsstyrelsen har tillsammans genomfört tre informationsmöten med studie- och yrkesvägledare och arbetsförmedlare för att informera om utbildningsformen. Totalt har drygt 200 personer deltagit. Länsstyrelsen genomförde en workshop den 20 december där de aktörer som har uppdraget om att etablera kompetensplattformar i Mälardalen samlades för att diskutera kompetensförsörjning ur ett storregionalt perspektiv. Deltagande län, utöver Stockholm, var Uppsala, Västmanlands, Örebro och Sörmlands län samt Mälardalsrådet. Östergötlands län deltog också på mötet.

Inom ramen för den regionala utvecklingsplanen, RUFS 2010, driver Stockholms läns landsting ett arbete med handlingsprogrammet ”Kunskapsregion Stockholm” som fokuserar på den stora brist på 70 000 högutbildade personer som regionen väntas stå inför. Länsstyrelsen medverkar i arbetet, bland annat genom att medverka i arbetsgrupper och delta i seminarier.

Kommunförbundet i Stockholms län har initierat ett arbete med regionala programråd för de yrkesförberedande programmen på gymnasieskolan. Länsstyrelsen har under 2012 särskilt följt arbetet i programrådet för vård- och omsorg, då detta är ett av de områden för regionens kompetensförsörjning som är kritiskt. Länsstyrelsen i Stockholms län och Stockholms läns landsting har tillsammans gjort en nulägesanalys av kompetens i regionen och detta material används, tillsammans med ”Stockholm 2020”, som diskussionsunderlag. Länsstyrelsen ingår också i det regionala strategirådet för kompetensförsörjning inom funktionshinderområdet i projektet CARPE, där 24 av länets 26 kommuner ingår.

I Stockholms län finns nio utbildningar, som omfattar 13 yrken, i yrkesinriktad svenska (SFX). Hittills har SFX-utbildningarna anordnats utifrån en gemensam avsiktsförklaring, detta har under 2012 nu formulerats i en överenskommelse.

Länsstyrelsen i samarbete med Företagarna, Stockholms stad, LO, SACO, Stockholms läns landsting, Södertälje kommun, Nyföretagar-Centrum, Yrkesakademin med flera anordnade under 2012 Bazaren för tionde året. Syftet är att anordna en mötesplats och skapa vägar till arbete

genom utbildning, rekrytering och företagande. Bazaren år 2012 hade drygt 10 000 besökare. Enligt utställarna ledde deras medverkan på Bazaren till 1 000 anställningar och minst lika många hittade till olika yrkesutbildningar, arbetsmarknadsutbildningar, praktik eller utbildningar vid universitet och högskolor. Länsstyrelsen medverkade också i arbetet med den nationella mässan ”Working for change” på Älvsjömassan den 4–5 december, som fokuserar på utrikesfödda akademiker.

Tillgänglighet

Kapaciteten och kvaliteten i infrastrukturen är en av Stockholmsregionens stora utmaningar såväl inom som utanför länets gränser. Länsstyrelsen har en ledande roll i arbetet om internationell tillgänglighet och har tillsammans med regionens aktörer tagit fram rapporten ”Stockholms internationella tillgänglighet”.

Länsstyrelsen medverkar i Mälardalsrådets ”En bättre sits” som arbetar för internationell tillgänglighet, rimlig pendling mellan regionala noder, klimatsmarta och effektiva godstransporter samt framkomliga och trafiksäkra vägar. Sju län medverkar i arbetet.

Länsstyrelsen har flera uppdrag som syftar till att stärka och utveckla skärgården. För att det ska vara möjligt att arbeta i skärgården är det avgörande att ha tillgång till internet och effektiv kommunikation. Länsstyrelsen har inlett ett arbete med så kallade surfzoner. Näringslivet tillsammans med offentliga aktörer har under 2012 inlett ett omfattande arbete för att utveckla besöksnäringen. Detta har formulerats i ”Stockholmsstrategin”. Länsstyrelsen i Stockholm medverkar på olika sätt, främst genom att utveckla skärgården som turistdestination.

Strategiskt gränsöverskridande samarbete

Länsstyrelsen är projektägare för det Sida-Östersjöfinansierade projektet (numera Svenska Institutet) ”Innovation and business – policy development in the metropolitan areas in the Baltic sea region”. Det är ett samverkansprojekt tillsammans med de baltiska länderna i Östersjöområdet.

På två nivåer fokuserar projektet på policy-förutsättningar inom innovationsområdet samt på

universitetens roll – i de regionala och nationella innovationssystemen i allmänhet och kunskaps-triangeln och universitetens samverkan med det omgivande samhället i synnerhet.

I utbytet deltar förutom Länsstyrelsen i Stockholm också ministerierna i Estland, Lettland och Litauen samt de tekniska universiteten i Tallinn, Riga och Vilnius samt Kungliga Tekniska högskolan i Stockholm. Utbytet utgörs av ett antal workshopar där bland annat de nationella innovationsmyndigheterna samt forsknings- och innovationsmiljöer samt kluster engagerats. I förlängningen skapar projektet förutsättningar för ett långsiktigt samarbete, inte bara mellan länderna, regionerna och de tekniska universiteten utan också mellan företagsnätverk och olika branscher.

26. Berörda länsstyrelser ska redovisa de viktigaste utvecklingsfrågorna för att stärka arbetet med länets regionala utvecklingsstrategi.

Konsolidering av regionens prioriteringar

Med utgångspunkt i det regionala utvecklingsprogrammet RUFS 2010 har länets fem prioriteringar i tillväxtarbetet – bostäder, infrastruktur, energi och klimat, innovationskraft samt arbetsmarknad och kompetensförsörjning – stärkts och ytterligare förankrats bland länets aktörer under året. Länsstyrelsen har utvecklat fem plattformar och tillhörande handlingsprogram med insatser som syftar till att stärka dessa områden under 2012–2013. Plattformarna skapar goda förutsättningar för det strategiska utvecklingsarbetet i länet. Dels väver de ihop stora delar av Länsstyrelsens verksamheter, dels kopplar de ihop dem till processer bland externa aktörer.

Helhetslösningar och parallella satsningar nyckel till ökad konkurrenskraft

Det finns tydliga kopplingar mellan de områden som är i fokus i det regionala tillväxtarbetet. I takt med att regionen växer är kapaciteten en nyckelfråga. De senaste årens befolkningstillväxt med 35 000–40 000 nya invånare har skapat ett tryck på infrastruktur. Det gäller såväl transportinfrastruktur som bredband, vatten, avlopp, kommersiell service och bostadsförsörjning.

Vid sidan av höga födelsetal och inflyttning från andra delar av landet har mottagandet av ny-anlända flyktingar och ensamkommande barn ökat under året, i synnerhet i kommuner som exempelvis Södertälje. Behov av ett holistiskt perspektiv och koordinering av politikområden i tillväxtarbetet har aktualiserats i fallet Södertälje – också med anledning av Astra Zenecas beslut att avveckla forsknings- och utvecklingsverksamheten i regionen. Länsstyrelsen har mot den bakgrunden mobiliserat aktörer på nationell, regional och lokal nivå med ett paket av insatser som på både kort och lång sikt syftar till att både tillvarata den friställda kompetensen samt forskningsmiljöerna och stärka *life science*-sektorn som helhet. Ett exempel på ett område där Länsstyrelsen tillämpar ett helhetsperspektiv i tillväxtarbetet är skärgården, där bland annat tillgänglighets- och kapacitetsfrågor som bredband och kommunikationer har bäring på sysselsättning och näringslivets utveckling.

Regionalt ledarskap samlar aktörer i viktiga processer

Vid sidan av insatser i Södertälje kan två särskilt viktiga processer lyftas fram, som inneburit både strategiskt utveckling och lärande. Inom dessa områden har också regeringen presenterat propositioner och nationella strategier under året.

Inom infrastrukturuområdet har Länsstyrelsen mobiliserat regionen. Tillsammans med andra statliga aktörer, landstinget och kommunerna med flera har vi förankrat en regional inriktning för transportsystemets utveckling i länet. Inriktningen har sin utgångspunkt i RUFS 2010, Stockholmsöverenskommelsen och de transportpolitiska målen och ger en samlad bild av hur transportsystemet bör utvecklas. Den skapar därmed ett ramverk för såväl nationella som regionala planer. Åtgärderna syftar till att stärka tillgängligheten genom att stödja och utveckla en fungerande bostads- och arbetsmarknad och skapa nödvändig kapacitet för en fortsatt växande och klimatmässigt hållbar huvudstadsregion. Inom innovationsområdet har Länsstyrelsen lett framtagandet av en regional strategi. Bakom innovationsstrategin står politiken i regionen, företrädesvis policy-skapande aktörer samt de tre ledande universiteten. Målet är att Stockholmsregionen ska vara världens mest innovationsdrivna ekonomi år 2025. För att nå dit behöver följande ske:

- forsknings- och innovationsinfrastrukturen stärkas
- innovationsupphandling främjas
- kapitalförsörjning säkras
- tvärvetenskapliga kunskapsutbyten mellan forskningsområden och sektorer underlättas
- regionens globala attraktivitet stärkas.

Flernivåstyrning – utmaning inför kommande strukturfondsperiod

Det finns en samsyn i många för regionen viktiga tillväxtfrågor. Inför kommande programperiod 2014–2020 finns en stabil grund att utgå från där flera viktiga politiskt förankrade beslutsdokument och strategier kan vägleda insatser. En utmaning handlar om att tillvarata de möjligheter som strukturfondsprogrammen, de transnationella och gränsregionala programmen Östersjöprogrammet och Central Baltic samt ramprogrammet Horizon 2020 ger, också i en större makroregion. Sammantaget finns goda förutsättningar för flernivåstyrning. Länsstyrelsen avser att under nästa år fortsätta att stärka kopplingen mellan den lokala, regionala, nationella och internationella nivån och därmed öka genomslagskraften och effekterna av tillväxtarbetet.

27. Berörda länsstyrelser ska redovisa och ge exempel på hur arbetet med lärande och länets lärandeplan fortskrider.

Utgångspunkten för Länsstyrelsens arbete med läroprocesser i tillväxtarbetet återfinns i det regionala utvecklingsprogrammet RUF 2010 och de till regeringen redovisade fem utmaningar i det regionala tillväxtarbetet. Den lärandeplan som redovisades till regeringen i mars 2011 var en beskrivning av mångfalden av initiativ och processer som pågår inom området. I Stockholms län är det en mängd aktörer som på lokal, regional, flerregional och nationell nivå bidrar till det regionala tillväxtarbetet. Med 26 kommuner, 19 universitet och högskolor, cirka tvåhundra företags- och innovationsstödjande aktörer, forskningsinstitut och därtill ett stort antal statliga myndigheter handlar det sålunda inte om ett samlat lärande i alla delar utan om flera parallella läroprocesser.

Arbetet med genomförande och uppföljning av RUP/RUF 2010 har intensifierats under året. En

stor del av länets utvecklingsarbete och flertalet läroprocesser initieras och implementeras genom olika handlingsprogram och insatser i de plattformar som har sin utgångspunkt i fem utmaningar – bostäder, infrastruktur, energi och klimat, innovationskraft samt arbetsmarknad och kompetensförsörjning. Därutöver pågår ett stort antal strategiska projekt, inte minst inom strukturfonderna och de territoriella programmen.

Under 2012 har ett antal processer bidragit till ett samlat lärande i Stockholmsregionen. Uppdraget att integrera jämställdhetsperspektivet som en del i det regionala tillväxtarbetet har införlivats som en del i vart och en av de fem utmaningarna. På så sätt har lärandet ökat inom ramen för det generella tillväxtarbetet.

”Kompetensplattform Sthlm” har arbetat systematiskt och med stort genomslag i länet. Kunskaps-spridning av utbildnings- och arbetsmarknadsprognosen ”Stockholm 2020” har skett till utbildningsaktörer på olika nivåer, kommuner, näringsliv, statliga myndigheter samt till det regionala Arbetsmarknadsrådet. Andra lärfokus under året har också varit utrikes föddas arbetsmarknads-etablering, kompetensförsörjning inom IT samt unga som varken arbetar eller studerar. Nya kunskapsunderlag har förankrats och skapat gemensamma läroprocesser bland aktörer.

Under 2012 antog Stockholmsregionen en regional innovationsstrategi. Under ledning av landshövdingen har de nio största aktörerna med de tre ledande universiteten i regionen identifierat gemensamma behov och utmaningar inom forsknings- och innovationsområdet. Under processen har gemensamt finansierade analyser genomförts (funktionsanalyser, aktörsanalyser, sektorsanalyser, näringslivsanalyser), liksom en internationell *benchmarking* och interaktiva seminarier och workshopar. Det har bidragit till ett gemensamt lärande som har kopplats ihop med de övriga regionala programarbeten som bedrivs, bland annat för att främja kvinnors företagande.

Kunskapsåterföring från uppföljningar och utvärderingar av strukturfondsprogram och strategiska projekt till strukturfondspartnerskapet spelar också en viktig roll för det samlade lärandet i regionen. Inför kommande programperiod har Länsstyrelsen tillsammans med de andra regionala aktörerna genomfört en kunskapsinventering och upprättat en aktuell ”kunskapsbank” i form av strategier, rapporter och utvärderingar med bäring

på de fem prioriterade områdena i det regionala tillväxtarbetet.

32. För sin uppgift att verka för en god tillgång till kommersiell service för medborgare och företag ska berörda länsstyrelser redovisa och kommentera vilka insatser som genomförts, resultaten av dessa och vilka aktörer som deltagit samt på vilket sätt insatserna förhåller sig till övriga insatser för hållbar regional tillväxt i länet.

Redovisningarna ska relatera till mål och intentioner i länets regionala serviceprogram.

Kommersiell service koncentreras främst till följande fyra områden enligt det regionala serviceprogrammet för Stockholms län 2010–2013:

- tillgänglighet till dagligvaror
- tillgänglighet till drivmedel
- tillgänglighet till grundläggande betaltjänster
- samordnade lösningar, kommersiell och offentlig service

Programmet överensstämmer väl med intentionerna i länets Regionala utvecklingsprogram (RUP) och Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUFs). RUP har samordnats med RUFs som därmed utgör regionens samlade utvecklingsplan.

Under 2012 har Länsstyrelsen i Stockholm gjort en grundlig kartläggning av olika servicefunktioner i skärgården och de förutsättningar som finns för de som bor, verkar och besöker Stockholms skärgård.

Utvecklingen av butiker och drivmedelsanläggningar pågår fortlöpande. Åtta stycken stöd om sammanlagt 807 500 kr till kommersiell service har beviljats under 2012. Några nedläggningar under 2012 känner Länsstyrelsen inte till, dock kommer butiken på Ornö endast ha sommaröppet fortsättningsvis.

Länsstyrelsen i Stockholm har bidragit med finansiering till ett projekt som har fokuserat på energieffektivisering av butiker i glesbygd. Syftet med projektet var att synliggöra möjligheter att minska energibehovet och producera en stor del av den el som krävs med solceller. Projektet har lett till minskad energianvändning. Resultaten av projektet är också tillämpligt på många småglesbygdsbutiker på fastlandet.

För att finna hållbara lösningar som syftar till att öka tillgängligheten till grundläggande betaltjänster har Länsstyrelsen genomfört en förstudie, en workshop, ett dialogmöte samt en enkät.

Under året har Länsstyrelsen introducerat betaltjänstservice-lösningar i form av recyklingmaskiner på tre öar – Ljusterö, Möja och Utö. Länsstyrelsen har även genomfört en upphandling för upphämtning dagskassar på 16 öar. Upphandlingen baserades på en förstudie/behovsanalys. Det är en komplettering till den helikopterlösning som PTS stått för på Sandhamn, Nämdö, Ingmarsö och Svartsö.

En rapport om grundläggande betaltjänster sammanställs av Länsstyrelsen Dalarna (som underlag till en regeringsrapport) och utgör ett löpande samarbete mellan Länsstyrelsen, Landstinget, kommuner, pensionärsorganisationer, handikapporganisationer, skärgårdsföreningar, privatpersoner med flera. Länsstyrelsen i Stockholm har bland annat genomfört en workshop/dialogseminarium för grupper med särskilda behov.

De strategiska tillväxtfrågorna behandlas löpande i Länsstyrelsens och Landstingets partnerskap, Skärgårdsrådet och Exekutivkommittén, varav den senare leds av landshövdingen.

Länsstyrelsen deltar också i ett utvecklingsarbete tillsammans med kustkommunerna, landstinget och andra aktörer för att utveckla besöksnäringen.

Länsstyrelsen i Stockholm har tillsammans med Tillväxtverket beslutat om finansiellt stöd till Österåker kommun för att stärka det lokala och regionala servicearbetet med ett ökat kommunalt inflytande.

Tabell 3.1: Kostnader för strukturfondsadministrationen, programperiod 2007–2013

STRUKTURFONDS- ADMINISTRATION (TKR)	AN- SLAG (5:1)	ÖVRIG FINAN- SIERING	ÅRS- ARBETS- KRAFTER
Totala kostnader och årsarbetskrafter för strukturfonds- administration	0	0	0
varav Förvaltande myndighet	0	0	0
varav Attesterande myndighet	0	0	0
varav Kontroller i teritoriella program	0	0	0

Källa: Agresso

Tabell 3.2: Länsfakta inom EU-stöd

UTBETALADE BIDRAG, SUMMA (TKR)	2012	2011	2010
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	0	0	0
varav Artikel 33 (inom mål 1-området)	0	0	0
Bidrag, vilka länsstyrelsen inte fattar beslut om, men betalar ut	0	0	0
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Jordbruksverket har gjort utbetalningen	306 543	270 136	251 828
<i>Landsbygdsprogrammet</i>	0	0	0
varav Leader	9 798	5 382	4 619
varav miljöersättningar	51 008	54 415	50 358
varav kompensationsbidrag (LFA)	1 763	1 699	1 713
varav företagsstöd	20 688	22 173	14 396
varav projektstöd	53 817	7 701	8 175
varav miljöinvesteringar	1 778	899	0
Gårdsstöd	159 575	173 232	172 567

Källa: Statens Jordbruksverk

KOMMENTARER TABELL 3.2

Förändringen i utbetalda medel beror till största delen på projektstöd och gårdsstöd. Förändringen avseende projektstöd beror på att underlaget för 2012 innehåller de nationella projektstöd (PRO och PROKUL) som även Jordbruksverket beslutat om till regionala aktörer, i det här fallet aktörer i Stockholms län. I underlaget som Länsstyrelsen har fått från Jordbruksverket har inte dessa medel särskilts. Enligt Länsstyrelsens egna beräkningar uppgår Länsstyrelsens egna beslutade belopp till cirka 5 miljoner kronor. Jordbruksverkets beslutade medel fanns inte med 2011 års siffror. Förändringen avseende gårdsstödet beror på att gårdsstödet är fastställt i euro men utbetalas i kronor. År kronan stark mot euron blir utbetalningen lägre vilket var realitet 2012 jämfört med 2011.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

7. I sin verksamhet verka för att förenkla för företag

Länsstyrelsen har deltagit i uppdraget ”Förenkla för företag”. Länsstyrelsen i Kronobergs län redovisar detta uppdrag i sin årsredovisning.

Följande initiativ har tagits hos Länsstyrelsen i Stockholm för att förenkla för företag:

Extern kommunikation

Under året har Länsstyrelsen fortsatt den satsning som initierades 2011 för att bidra till stärkt konkurrenskraft. Satsningen sker i samarbete

med Tillväxtverket samt Almi Företagspartner i Stockholm, Sörmland och Gotland Satsningen, ”Produktutveckling i små företag av varor och tjänster 2012” presenteras på Länsstyrelsen webbplats med en film för att underlätta för företag att söka bidrag för att utveckla sina produkter eller tjänster.

Länsstyrelsen arbetar med olika informationsinsatser till fastighetsägare, mäklare, miljö- och teknikkonsulter med flera. En särskild satsning som genomförts tidigare tillsammans med länsstyrelserna i Mälardalen är ett informationsprojekt riktat mot mäklare och andra aktörer i fastighetsbranschen. Under året fortsätter detta genom ett informationsprojekt riktat mot banker och besiktningsmän om problematiken med förorenade områden i samband med fastighetsöverlåtelse.

Länsstyrelsen anordnade kurser inom ramen för Landsbygdsprogrammet med syfte att stärka lantbrukare och andra företagare på landsbygden i länet och i samverkansregionen samt att inspirera dessa till att även söka stöd inom andra miljöåtgärder.

I regionen är miljöteknik ett prioriterat område. Under året har miljöteknikföretagens förutsättningar och behov kartlagts i Stockholm-Mälardalen. Syftet med kartläggningen var att identifiera vilken potential dessa miljöteknikföretag har. En av slutsatserna var att miljötekniksektorn är en kunskapsintensiv, liten men växande sektor. För att stärka regionens miljökluster har ett behov av att visa upp och verifiera teknik synliggjorts i den regionala innovationsstrategin, insatsområde forsknings- och innovationsinfrastruktur.

Arbetet i förvaltningsrådet för Birka/Hovgården har under året bestått i att verka för att utveckla besöksnäringen och mottagandet på Hovgården genom att inspirera och stödja de småföretagare som redan finns på platsen. Kurser och seminarier har arrangerats för företagarna, både vad gäller världsarvets innehåll och sedvanlig affärsutveckling. Insatserna har tagits emot positivt och bör ses som ett första steg i en möjlig bra utvecklingsprocess. Inför 2013 finns planer på ett pedagogiskt projekt som riktar sig till barn och ungdom.

Entrepreneur Sthlm syftar till att höja kvaliteten och öka rådgivningsinsatser för företagande med

särskilt fokus på nyföretagande och kvinnors företagande. En del inom Entrepreneur Sthlm är ett initiativ om bättre tillgänglighet och sökbarhet för den enskilde entreprenören. En webbportal www.entrepreneursthlm.nu har skapats där besökarna kan hitta tillgänglig rådgivning i länet och även artiklar och bloggande företagare som berättar om sitt företagande.

Information genom löpande nyhetsbrev om utbildningar, kurser med mera som gynnar företagare på landsbygden.

Informations- och inspirationsmaterial har tagits fram riktat till kvinnors företagande på landsbygden i syfte att fler ska få kunskap om landsbygdsprogrammet och dess olika stöd. Ett samarbete pågår mellan landsbygdsprogram och program för att främja kvinnors företagande med gemensamma projektutlysningar.

Samarbete och stöd till företagare

Aktionen "Anställ kompetensen" initierades 2010 och drevs av landshövdingen och Länsstyrelsen. Syfte var att hjälpa arbetsgivare att hitta rätt kompetens bland utrikes födda i länet med hjälp av verktyg från kommunerna och Arbetsförmedlingen. Under 2012 har arbetet övergått till ett riktat mångfaldsarbete gentemot arbetsgivare tillsammans med Stockholms läns landsting.

Bazaren är en årlig mötesplats för långsiktig kompetensförsörjning och direktkontakt (och rekrytering) mellan företag, arbetsgivare och arbetssökanden i länet. Rekryteringsbazaren har en webbplats: www.bazar.nu

Ett regionalt serviceprogram för Stockholms län 2010–2013 har tagits fram. Syftet med programmet är att bidra till att uppnå en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i gles- och landsbygd.

En kartläggning av företagare på landsbygden för att få mer kunskap om kvinnor som driver företag på landsbygden och deras behov har genomförts.

Skärgårdsrådets exekutivkommitté har arbetat under året med syfte att ha mer fokus, högre takt och bättre samordning i skärgårdsarbetet i länet.

I samarbete med andra länsstyrelser har e-formulär och mallar använts för en ensad handläggning av tillståndsansökningar gällande

hantering och överlåtelse av särskilt farliga kemikalier samt för tillståndsansökningar av transporter av avfall.

Länsstyrelsen har tagit fram en blankett för anmälan av vattenverksamhet vilket möjliggör för företagare att lämna in anmälan digitalt.

Infrastrukturplanering

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	5,09	4,55	2,34
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,98	1,29	1,13
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,90	1,57	0,95
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	10 669	9 065	5 074
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	2,79	2,35	1,24
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	58	57	55
Antal beslutade ärenden	61	55	54
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	4	17
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	0	305	915

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH, exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 34*

Kommentarer till tabell

Ökningen i verksamhetskostnaderna mellan 2012 och 2011 beror till stor del på projektet SATSA II. Förändringen i antalet årsarbetskrafter och verksamhetskostnaden mellan 2010 och 2011 rörde huvudsakligen ökade insatser inom betaltjänster i skärgården, EU finansierat projekt kring den internationella tillgängligheten och bredbandsfrågor.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Under 2011 ledde Länsstyrelsen arbetet med att ta fram en rutin för tertialvisa uppföljningar av beslutade infrastrukturplaner för 2010–2021. I arbetet med rutinen deltog Trafikverket, AB Storstockholms Lokaltrafik (SL), Stockholms stad samt Länsstyrelsen. Rutinen har tillämpats även under 2012. Uppföljningar sker av samtliga investeringsobjekt i länet som är helt eller delvis. Uppföljningen ger en tydlig bild av förändringar av genomförandetider, kostnader finansierade inom ramen för gällande länstransportplan, nationell plan eller med trängselskatt och om-

fattningsförändringar. Flera objekt är försenade, några enstaka är tidigare lagda. Flera objekt har ökade kostnader medan några enstaka har en lägre kostnad. Tertialuppföljningen rapporteras till den av länsöverdirektören sammankallade trafikdirektörsgruppen där ledningen för Trafikverkets regionkontor, landstingets Tillväxt, miljö och regionplanering (TMR), SL, Stockholms stads gatukontor och Kommunförbundet i Stockholms län (KSL) är representerade. Uppföljningen under 2012 har inte föranlett behov av förändringar av planerna.

Under 2012 har en regional inriktning för trafiksystemet i Stockholms län tagits fram under gemensam ledning av Länsstyrelsen och Trafikverket Region Stockholm, i samarbete med KSL, SL, TMR och Trafikkontoret i Stockholms stad. Dokumentet ska utgöra ett gemensamt och samlat ramverk för kommande revideringar och prioriteringar av nationell plan och av länsplanen. Inriktningen pekar ut övergripande mål och huvudprinciper för transportsystemets utveckling samt framtida satsningsområden. Länets kommuner har deltagit i arbetet genom workshoppar, inspel och remissyttranden. I samband med remissen gavs möjlighet för kommunerna

att framföra brister i transportsystemet och behov av åtgärder.

Inriktningen överlämnades till Trafikverket som ett regionalt underlag till myndighetens arbete med en ny nationell plan 2014–2025.

Länsstyrelsen har också deltagit i ett projekt under ledning av Trafikverket för framtagande av regionala analyser för trafiksystemet 2030 samt för trängselskattens omfattning. Analyserna ligger bland annat till grund för den regionala inriktningen medan delen om trängselskatt fortfarande pågår. Övriga deltagande parter är SL, TMR och Trafikkontoret i Stockholms stad.

Under 2013 ska den nationella planen och länsplanerna revideras vilket har föranlett ett förberedelsearbete under 2012.

För att främja en ändamålsenlig pendeltrafik till och från regionen har vi under året samarbetat med planupprättarna i angränsande län med ett kompletterande PM till den storregionala systemanalysen. Syftet var att göra ett gemensamt inspel till Trafikverket i deras arbete med ny nationell plan. PM och den regionala inriktningen stödjer varandra.

I syfte att främja Arlandas roll som nationellt och internationellt nav har under 2012 projektet ”Internationell tillgänglighet” fortsatt. Det är ett delprojekt av projektet SATSA II. Delprojektet syftar till att genomföra samlade och kraftfulla insatser för att utveckla det internationella linjeutbudet och förbättra regionens internationella tillgänglighet. Delprojektet drivs under perioden 2011–2013 i samarbete med TMR, Regionförbundet Uppsala, Trafikverket, SL, Sigtuna kommun, Swedavia, Stockholms Business Region, Invest in Sweden samt Tillväxtverket.

Under året har Trafikdirektörsgruppen (ledningen för Länsstyrelsen, Trafikverket Region Stockholm, Landstinget, SL, Kommunförbundet i Stockholms län och Trafikkontoret i Stockholms stad) träffats regelbundet med Länsstyrelsen som sammankallande. Även en grupp för trafikberedning har träffats med planeringschefer från motsvarande organisationer. Under året har ett förtydligande gjorts kring fördelningen av arbetet inom dessa.

Under hösten har också den så kallade 16-gruppen sammankallats under landshövdingens ledning. Gruppen består av representanter för de

politiska partiernas länsorgan, enligt fördelningen i landstinget och KSL:s förbundsmöte.

Länsstyrelsen har även deltagit i arbetet med en regional cykelstrategi för arbetspendling. Det är ett delprojekt av projektet SATSA II.

Länsstyrelsen deltar också aktivt vid den fysiska planeringen av nya vägar, järnvägar och spårvägar. Det sker främst genom kontinuerliga samråd med länets infrastrukturbyggare, vilka i huvudsak är Trafikverket och AB Storstockholms Lokaltrafik (SL). Samråden sker under utrednings- och planeringsarbetet och rör bland annat projektens planeringsförutsättningar, inriktning i miljökonsekvensbeskrivningar samt utformning av anläggningar med hänsyn till allmänna intressen som hälsa och säkerhet, natur- och kulturmiljö, riksintressen med mera. I Länsstyrelsens formella roll ingår även att godkänna miljökonsekvensbeskrivningar samt att skriva ett slutligt yttrande inför Trafikverkets fastställande av planen.

I övrigt deltar Länsstyrelsen på ett eller annat sätt i det flesta regionala sammanhang när det gäller infrastrukturfrågor, bland annat i TMR:s strukturanalyser för 2050, SL:s regionala trafikförsörjningsprogram och stomnässtrategi.

Energi och klimat

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,20	0,55	0,35
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	3,93	5,57	3,13
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,11	1,64	0,95
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	5 460	7 960	4 815
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	1,43	2,06	1,17
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	4	2	2
Antal beslutade ärenden	3	2	1
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	95	1 500	0

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

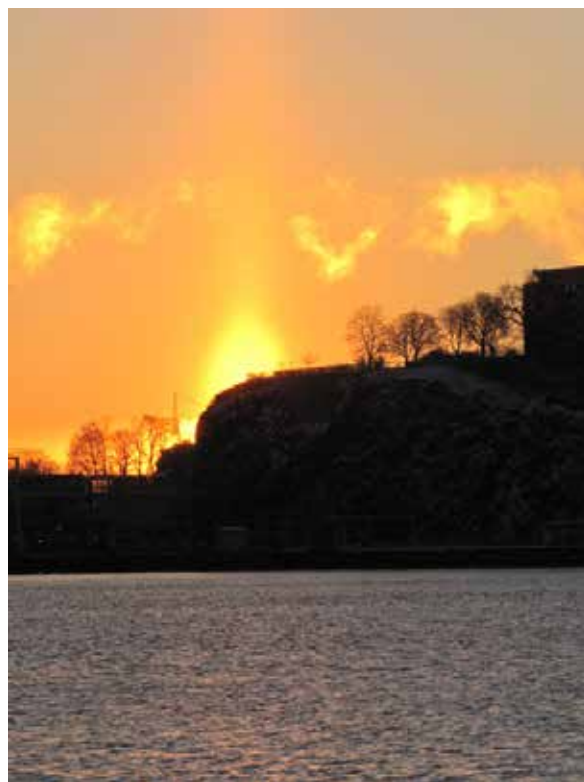
⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 42* Vårt arbete med klimatanpassning har tidigare år redovisats under verksamhet 45*. Från och med 2012 redovisar vi det arbetet under verksamhet 42*. Detta innebär att jämförelsesiffrorna för 2011 och 2010 har ändrats i jämförelse med tidigare års årsredovisningar.

Kommentarer till tabell

Under 2012 har antalet årsarbetskrafter och verksamhetskostnader minskat något i jämförelse med 2011 års. Detta beror på att utfall för 2011 var högt då icke förbrukade medel från 2010 användes under 2011. Området kännetecknas av få ärenden. Länsstyrelsen kommer under 2013 satsa närmare 1 miljon kronor på bidragsutbetalningar på samma sätt som 2011 då vi utlyste en klimatomiljon i länet. Länsstyrelsen får varje år 500 000 kronor för detta ändamål och har valt att satsa mer pengar vartannat år.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länets jämförelsevis låga utsläpp av klimatpåverkande gaser per capita ska minskas ytterligare genom fortsatta åtgärder för att nå de nationella och regionala utsläppsmålen och genom en sammanhållande klimat- och energistrategi. Energi och klimat är ett av Länsstyrelsens fem prioriterade områden. Under

2012–2013 fokuserar vi särskilt på insatser inom dessa områden. Stor vikt läggs på att sprida kunskap till aktörer som kan påverka utvecklingen. Mot bakgrund av den tillväxt som sker i länet arbetar Länsstyrelsen för att integrera såväl minskad klimatpåverkan och energiomställning, energieffektivisering som klimatanpassningsperspektivet i bland annat infrastruktur och bostadsbyggande. För att möta länets utmaningar genomförde länsledningen ett strategiskt arbete inför 2012 som resulterade i fem handlingsprogram där ”Utmaning – Klimat och energi: handlingsprogram 2012–2013”, syftar till att stärka och binda samman Länsstyrelsens insatser inom klimat och energi. Syftet är också att få en samlad bild som kan kommuniceras både internt och externt.

I länet står transportsektorn tillsammans med byggsektorn för större delen av koldioxidutsläppen. Personbilstransporter följt av tunga lastbilar och bussar dominerar transportutsläppen. Energianvändningen i den byggda miljön har de senaste åren ökat, vilket kan förklaras med en snabbt växande region. Att effektivisera transportarbetet, minska bilberoendet och öka kollektivtrafikandelen samt cykel- och gångtrafiken är viktiga åtgärder.

Samtidigt behöver det befintliga bostadsbeståndet energieffektiviseras, nybyggnation göras energismart och olja och direktverkande el fasas ut. Tendensen är att länets klimatpåverkande utsläpp minskar något, trots snabb befolkningsökning.

Att tidigt integrera klimat- och energifrågan i det strategiska transportsystemarbetet är avgörande. Ett exempel på detta är det regionala inriktningsdokumentet för transportsystemet som tagits fram i år. Det ligger till grund för kommande revidering av länstransportplanen, där klimat- och energikutmaningen väger tungt. Kunskapen om vilka fordon som körs på gator och vägar i Stockholms län är bristfällig, varför det är svårt att utvärdera effekterna av olika åtgärder. I åtgärdsprogrammet för luftkvalitet som reviderades under året pågår en specifik satsning på trafikmätningar. Syftet är att skaffa underlag för att kunna införa åtgärder som förutom att de förbättrar luftkvaliteten även är användbara för klimatarbetet.

Inom ramen för Nordiska ministerrådets mobilitetsprogram för offentlig förvaltning initierade och genomförde Länsstyrelsen under 2011–2012 ett samarbetsprojekt som syftade till att främja erfarenhetsutbyte i arbetet med energi- och klimatfrågor och hållbar stadsplanering i tre storstadsregioner i Östersjöregionen. Samarbetspartner i projektet var Harju County Guvernement i Estland och Ministry of Environmental protection and Regional Development i Lettland. Projektet avslutades i juni 2012 och har, förutom ett utbyte av arbetsmetoder och best practice, också resulterat i att ett nätverk för fortsatt samarbete har byggts upp.

Under sommaren lanserade Länsstyrelsen med flera ”Stockholmsregionens innovationsstrategi” med målet att Stockholm år 2025 ska vara världens mest innovationsdrivna ekonomi. I strategin är miljö- och klimatarbetet ett viktigt element för att styrkepositionen, som bland annat kännetecknas av att ”Stockholm växer hållbart”, ska uppnås. Forsknings- och innovationsinfrastruktur, innovationsupphandling och tvärvetenskapligt idé- och kunskapsutbyte är områden som alla kan bana väg för ett samhälle med minskad klimatpåverkan och grön tillväxt. Sambandet mellan innovation och klimat- och energifrågor är något Länsstyrelsen stärkt under året och kommer att jobba aktivt med framöver.

Det kommer bland annat ske genom att integrera klimat- och energifrågan i de handlingsprogram som tas fram för innovationsstrategin.

Länsstyrelsen har även varit med och ekonomiskt stöttat utställningen ”Tipping Point – världens chans” på Kulturhuset som visades mellan mars och juni i 2012. Utställningen som visade på orsaker och konsekvenser av klimatförändringarna är tänkt att vara en ögonöppnare där besökaren på ett nytt sätt får ta del av forskarnas aktuella rapporter genom att lyssna, känna och upptäcka begrepp som resiliens, planetära gränser, ekosystemtjänster och förstås begreppet *tipping point*.

Återrapportering regleringsbrev

Uppdrag 45 i RB2011.

Länsstyrelsen ska i enlighet med förordning om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare (2011:931) vart fjärde år samordna planeringen och sammanställa underlaget från de nationella, regionala och lokala aktörerna som deltar i planeringen. Vi ska också överlämna underlaget till regionala och lokala nätkoncessionsinnehavare och till Svenska kraftnät. Den första planeringsomgången genomfördes år 2011. Om elanvändare har tillkommit eller avflyttat efter det att underlaget har överlämnats och detta har väsentlig betydelse för en fränkopplingssituation får Länsstyrelsen överlämna ett reviderat underlag till regionala och lokala nätkoncessionsinnehavare och till Svenska kraftnät. Länsstyrelsen har inte haft anledning att överlämna ett reviderat underlag till nätkoncessionsinnehavare och Svenska kraftnät under år 2012. Länsstyrelsen har dock som ett led i utvecklingen av arbetet med myndighetens ansvar i förordningen under år 2012 genomfört en omfattande analys av de drygt 7 500 identifierade samhällsviktiga elanvändare som identifierades under den första planeringsomgången. Syftet med analysen var att skapa en metod för hur identifieringen och prioriteringen av objekt kan likriktas mellan länets 26 kommuner vilket förväntas underlätta nästa planeringsomgång år 2015.

Länsstyrelsen har också tillsammans med länsstyrelserna i Skåne och Västra Götalands län påbörjat planeringen av en samverkansövning.

Övningen, vars namn är ”el prio”, har bäring på en effektivering av ovan nämnda planering.

40. Länsstyrelserna ska redovisa:

– Insatser som genomförts för att strategiskt samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens politik avseende energiomställning och minskad klimatpåverkan,

Begränsad klimatpåverkan är ett av länets fem prioriterade miljö kvalitetsmål. Arbetet sker inom ramen för en modell för ett gemensamt arbete med miljömålen i länet som Länsstyrelsen initierade 2011 i form av ”Regional miljömålsdialog”. Ett miljömålsnätverk, initierat genom kommundirektörsgruppen på KSL, verkar tillsammans med det Regionala miljömålsrådet och regionala aktörer för att kopplingen mellan regional och lokal nivå ska förstärkas. Länsstyrelsen har sammankallat till tre nätverks-träffar (Se mer under regleringsbrevsuppdrag 46).

För att utbyta erfarenheter och dela goda exempel har vi tät och regelbunden kontakt med Länsstyrelserna i Södermanlands, Västmanlands och Uppsala län kring projekt samt dialog kring genomförandet av klimat- och energiuppdraget. Tillsammans har vi bland annat samordnat utbildningstillfällen.

Länsstyrelsen har under året aktivt deltagit i de fyra nationella nätverksträffar som arrangerats av Energimyndigheten, Naturvårdsverket och länsstyrelserna:

- Energiutblick, 13–15 mars
- Färdplan 2050, 18 april
- Workshop om energiomställning och fysisk planering, 12–13 september
- Workshop om uppföljning och indikatorer, 22 november.

Dessutom stod vi värdar för det Rundabords-samtal klimat och energi som arrangerades i början på året av Dalarnas län.

I år var sista året för arbetet inom ”Handlingsprogram energi och klimat” som startades utifrån RUF 2010. Handlingsprogrammet har, i enlighet med beslut vid ett inledande rådslag 2010, inriktats på fyra teman: biogas, avfall, fjärrvärme och samhällsplanering. Arbetet enligt Handlingsprogrammet har drivits som ett samarbete mellan

Stockholms läns landstings funktion för Tillväxt, miljö och regionplanering (TMR), Kommunförbundet Stockholms län (KSL) och Länsstyrelsen i Stockholms län. Under hösten genomfördes ett rådslag som de tre organisationerna stod bakom. Drygt 50 deltagare, politiker och högre tjänstemän, från 20 av länets 26 kommuner deltog. Rådslaget var både ett samlande avslut av två års arbete inom handlingsprogrammet och en start för arbetet att finna en ny gemensam inriktning i det fortsatta regionala klimat- och energiarbetet, baserad på klimat- och energistrategin. En enkätundersökning till kommunerna innan rådslaget tillsammans med diskussionen under rådslaget mejslade fram två insatsområden som särskilt viktiga i det fortsatta arbetet:

- samhällsplanering, regionala strukturer och markanvändning
- transporter och resande

– insatser för att utveckla och genomföra regionala åtgärdsplaner för det klimat- och energistrategiska arbetet i samverkan med berörda lokala och regionala aktörer i syfte att identifiera, planera och genomföra regionala insatser och åtgärder för att uppnå minskad klimatpåverkan, ökad andel förnybar energi och ökad energihushållning,

Under året har Länsstyrelsen arbetat med att revidera klimat- och energistrategin. Revideringen innebar omarbetning av ett par av målen. Klimat- och energistrategin har identifierat sex åtgärdsområden. Vi har under 2012, tillsammans med regionala och lokala aktörer, påbörjat arbetet med att ta fram åtgärdsplaner. Åtgärdsplanerna kommer ersätta arbetet med handlingsprogrammet klimat och energi som avslutades under året. Åtgärdsplanerna ska, förutom att beskriva de konkreta åtgärder, vara ett levande dokument där även roller, ansvar samt tidsplaner definieras. I processen medverkar bland annat Trafikverket, Kommunförbundet Stockholms län och Stockholms läns landstings funktion för Tillväxt, miljö och regionplanering.

Transporter står för en betydande del av länets utsläpp av växthusgaser och att stärka sambandet mellan bostäder och infrastruktur är en av de viktigare utmaningarna för att minimera påverkan på klimatet. Ett regionalt inriktnings-

dokument för transportsystemet har arbetats fram i bred samverkan. Dokumentets målsättning är bland annat att klimat- och energifrågan måste väga tungt i transportsystemets framtida utveckling för att säkra en hållbar framtid. Infrastrukturens betydelse för byggandet av nya bostäder är av avgörande relevans visar Länsstyrelsens rapport "Läget i länet – Bostadsmarknaden i Stockholms län 2012". Inte minst tillgången till och kapaciteten hos kollektivtrafiken är viktig.

Inom Landsbygdsprogrammet har Länsstyrelsen under året genomfört utbildningar i sparsam körning för lantbrukare. Vi har även arrangerat en temadag om direktsådd och reducerad jordbearbetning, för att minska energiåtgången vid odling, och genomfört en riktad insats om energieffektivisering för växthusodlare. Dessutom arrangerades seminariet "Olja, matsäkerhet och kommunala planer", om hur övergången från fossila bränslen inom den svenska livsmedelsförsörjningen ska kunna påbörjas. Under en halvdag fokuserade vi på hur lantbruket i framtiden både kan klimatanpassas och minska utsläppen.

– insatser för att stödja näringslivets och kommunernas klimat- och energiarbete,

Länsstyrelsen driver ett nätverk med representanter för energieffektiviseringsstödet i länets kommuner. Under 2012 har 25 av 26 kommuner och landstinget sökt Energimyndighetens stöd och drygt 350 stycken åtgärder är planerade, pågående eller avslutade. Nätverket har träffats fyra gånger under året och diskuterat allt från cykelstrategier till solceller och samordning av varutransporter. Länsstyrelsen stöttade kommunerna vid inrapporteringen av stödet och har även, i samverkan med grannlänerna, erbjudit kommunerna tre utbildningstillfällen utifrån Energimyndighetens utbildningssatsning. Länsstyrelsen var huvudansvarig vid två av tillfällena, som båda var fulltecknade. I syfte att stärka kommunernas förmåga att framgångsrikt arbeta med klimat- och energifrågor har vi också arrangerat en utbildning i förändringsledning. Totalt har cirka 70 deltagare utbildats vid tre utbildningstillfällen i länet.

Länsstyrelsen delade under 2011 ut en miljon kronor till lokala och regionala aktörers med-

verkan i arbetet med åtgärder kopplade till klimat- och energistrategin. Flera av projekten som beviljades stöd har avslutats under året. Ett framgångsrikt projekt är den förstudie som gjorts rörande samordnad varudistribution i Södertörns-kommunerna. Detta har visat sig vara ett åtgärdsområde med stor potential både miljömässigt och ekonomiskt. Länsstyrelsen har beviljats medel för genomförandefasen av projektet.

Länsstyrelsen leder även ett projekt kring att överkomma hinder för energieffektivisering. Projektet startade under 2012 med finansieringsstöd från Energimyndigheten. Fem av länets kommuner är med i projektet. Målet är att visa på att de hinder som ofta ligger i vägen för energieffektivisering kan övervinnas, med hjälp av exempelvis finansieringsmodeller eller organisationsutveckling.

I regionen är miljöteknik ett prioriterat område. Under året har miljöteknikföretagens förutsättningar och behov kartlagts i Stockholm-Mälardalen. Syftet med kartläggningen var att identifiera vilken potential dessa miljöteknikföretag har. En av slutsatserna var att miljötekniksektorn är en kunskapsintensiv, liten men växande sektor. För att stärka regionens miljökluster har ett behov av att visa upp och verifiera teknik synliggjorts i den regionala innovationsstrategin, insatsområde forsknings- och innovationsinfrastruktur.

– insatser för att verka för en ökad andel förnybar energi, särskilt avseende insatser för att uppnå planmässiga förutsättningar inom planeringsramen för vindkraft, samt

För att öka andelen förnybar energi finansierar Länsstyrelsen tillsammans med Stockholms stad och Stockholms läns landstings funktion för Tillväxt, miljö och regionplanering studien "Solinventering av Stockholms stad". Syftet är att skapa en bredare kunskap om potentialen för solenergi på befintlig bebyggelse. I länet är intresset för solenergi stort. Det visar inte minst två fulltecknade studiebesök på en solcellsanläggning med information riktad till fastighetsägare, branschrepresentanter och kommuner med flera som Länsstyrelsen arrangerade tillsammans med Direct Energy. Under året har även en "Solcellsstrategi för Stockholms län" påbörjats. Vidare har vi ett pilotprojekt

”Energieffektivisering i mindre livsmedelsbutiker i glesbygden” tillsammans med KTH som behandlar hur solceller kan vara en möjlighet för butikerna att producera egen el. Vi har också delat ut stöd för solceller. Under 2012 utbetalade vi 13 239 822 kr till sammanlagt 84 projekt. Deras samlade topp effekt uppgår till 720 kW. Länsstyrelsen konstaterar att efterfrågan på solcellsstöd är stor.

Stockholms län står för störst mängd producerad biogas i östra Mellansverige. Prognoser visar att efterfrågan kommer vara större än produktionen. Därför är vi sedan tre år medfinansier till projektet ”Infra Biogas Öst”. Projektet avslutades under året och har genomförts inom ”Biogas Öst”, ett samverkansprojekt i östra Mellansverige som bland annat syftar till att utbilda, förankra och utreda frågor kring biogas och optimal distribution i hela regionen. För att förbättra dialogen mellan sökande, konsult och Länsstyrelsen har vi under året bland annat deltagit i en informationsinsats om tillstånd och miljöprövning av biogasanläggningar.

Länsstyrelsen har under året sammanträtt med regeringens vindkraftssamordnare i syfte att klargöra förutsättningar för vindkraftsutbyggnad i länet. Bevakning av riksintresse för vindkraft ingår alltid i ordinarie samråd kring översiktsplaner. Länsstyrelsen har deltagit i samråd för vindkraftsutbyggnad vilket har resulterat i ett nytt tillstånd för 17 stycken vindkraftsverk i Hallstavik.

– insatser för att bidra till och stödja Naturvårdsverkets arbete med Färdplan 2050.

Regeringen gav i juli 2011 Naturvårdsverket i uppdrag att lämna ett underlag till en svensk färdplan för att uppnå visionen att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser 2050. Stockholms läns bidrag till hur visionen kan nås rapporterades till Naturvårdsverket i mars genom rapporten ”Full fart framåt utan växthusgaser – Färdplan 2050 Stockholms län”. Rapporten baseras på dialoger med aktörer i regionen och speglar de tankar och idéer, möjligheter och hinder att uppnå visionen som finns i regionen.

I diskussionen betonade flera aktörer vikten av den fysiska planeringen på lokal och regional nivå. Att samplanera infrastruktur och bostäder

för att få till hållbara stadsdelar med god kollektivtrafik är ett sådant exempel. Detta är något vi framhåller vid dialog med kommunerna och i remissyttranden. De beslut som tas idag påverkar i hög utsträckning förutsättningarna att nå målen om nettonollutsläpp av växthusgaser till 2050.

41. Länsstyrelserna ska redovisa insatser och användningen av medel från anslag 1:10 Klimatanpassning inom utgiftsområde 20 med anledning av uppdraget att samordna det regionala klimatanpassningsarbetet.

Länsstyrelsen har sedan 2009, på regeringens uppdrag, arbetat intensivt med att samordna arbetet på regional nivå med anpassning till ett förändrat klimat. Den långsiktiga målsättningen är att Stockholmsregionen ska vara en klimatanpassad region där kommuner och andra aktörer tar ett ansvar för att möta klimatförändringarna och vidta åtgärder. Målsättningen på kort sikt är att:

- öka kunskapen om klimatförändringarna hos länets aktörer
- bidra till att den anpassning som behövs och kommer att behövas framöver ska integreras som en naturlig del i Länsstyrelsens och andra aktörers olika verksamhetsområden.

Öka kunskapen om klimatförändringarna hos länets aktörer

Information och utbildning

Att föra ut information om klimatförändringarna och förmedla behoven av anpassning utgör en betydande del i uppdraget. Som en viktig del av verksamheten anordnas seminarier där viktiga teman med bäring på klimatförändringar kopplat till Stockholmsregionen lyfts fram. Seminarier som har pågått sedan hösten 2009 har riktat sig till regionala och lokala aktörer, exempelvis kommuner, landsting, näringsliv, bransch- och frivilligorganisationer med flera.

Under året hölls följande seminarier: ”Hälsoeffekter av ett förändrat klimat” som genomfördes i samverkan med Stockholms läns landsting och Karolinska Institutet, ”Framtidens lantbruk i ett förändrat klimat” som genomfördes i samverkan med Landsbygdsavdelningen och

Miljöavdelningen på Länsstyrelsen, "Hur gör man i praktiken? Erfarenheter och stöd i det kommunala klimatanpassningsarbetet" samt "Klimatanpassad stadsstruktur: strategierna attack, reträtt, försvar – kopplingen till hållbar utveckling" som genomfördes i samarbete med forskningsprogrammet "Mistra Urban Futures". Inom ramen för utställningen "Nordens Venedig" som togs fram av Länsstyrelsen i Stockholms län i samverkan med Kulturhuset och SMHI med flera, anordnades också ett antal seminarier för allmänheten kring klimat och hälsofrågor samt klimat och mat.

Inom uppdraget genomfördes även ett antal föredragningar, exempelvis på Sveriges kommuner och landstings "Klimatanpassningskonferens 2012", konferensen "Vatten" som anordnades av Stockholms länsförbund för krishantering (SLFK), IBC euroforums konferens "Klimatanpassning i fysisk planering - roller och ansvar" samt under Miljöaktuellt konferens "Klimatanpassning Sverige 2012". Vid den internationella klimatanpassningskonferensen "Second Nordic International Conference on Climate Change Adaptation" i Helsingfors sommaren 2012 genomfördes en muntlig föredragning samt presentation av en poster med tillhörande folder.

Ett antal internationella utbyten och besök har genomförts med exempelvis Finland och Danmark. Vi har också bidragit i det internationella forskningsprojektet "PlanBaltic". Arbetet har varit en del i erfarenhets- och kunskapsutbytet på nationell och internationell nivå som har betydelse för utvecklingen av det regionala och lokala klimatanpassningsarbetet.

Utställningen "Nordens Venedig – Varmare och blötare"

För att på ett tilltalande och lättillgängligt sätt väcka intresse och sprida information till länets politiker och invånare om hur klimatförändringarna påverkar Stockholms län producerade vi utställningen "Nordens Venedig – varmare och blötare" i samarbete med Kulturhuset i Stockholm och SMHI. Utställningen på Kulturhuset pågick mellan den 10 november 2011 och 4 mars 2012. En uppföljning gjordes efter utställningens slut. För att ytterligare sprida och på så sätt öka kunskaperna om klimatförändringarnas betydelse hos länets politiker och medborgare togs, efter intresseförfrågan hos

länets kommuner, den mobila utställningen Nordens Venedig fram. Utställningsturnén påbörjades i maj 2012 och beräknas pågå till och med juni 2013. På utställningens webbsida, www.nordensvenedig.org publiceras löpande aktuell information om utställningen.

Kunskapsunderlag

Länsstyrelsen har tagit fram ett omfattande kunskapsunderlag. Syftet är att förse länets aktörer med ett tydligt och länsgemensamt underlag när det gäller senaste forsknings- och planeringsunderlaget. Det är ett led i en kompetensutveckling inom området som det finns stora behov av. Fortsatt underlag kommer att tas fram vid behov.

Inom rapportserien "Anpassning till ett förändrat klimat" togs flera regionala, målgruppsanpassade analyser fram under 2012. "Klimatförändringarnas konsekvenser för människors hälsa i Stockholms län", togs fram i samverkan med Karolinska Institutet och Stockholms läns landsting. Gemensamt med Kommunförbundet Stockholms län och VAS-rådet (vatten och avloppssamverkan i Stockholms län) har ett arbete inletts med fokus på "Robust och klimatanpassad avloppsrening i Stockholms län". Arbetet avrapporteras i januari 2013. En poster med tillhörande folder "Strukturerande verktyg för kommunal klimatanpassningsplanering – process och konsekvensanalys" har producerats som stöd i kommunernas arbete med klimatanpassningsplaner. En kortfattad folder "Stockholms län 2100 – varmare och blötare" som behandlar klimatförändringarna och dess konsekvenser för Stockholms län har producerats och spridits till bland annat politiker och allmänhet.

De fem länsstyrelserna i Mälarregionen har identifierat aspekterna dricksvattenförsörjning och bebyggelseplanering som viktiga frågor. Utifrån den förstudie, som genomfördes 2011 med att utreda Mälaren som framtida dricksvattentäkt, driver Länsstyrelserna arbetet vidare med problembeskrivning, identifiering av analysbehov och aktörer som är viktiga för frågan. Detta arbete ska vara slutfört våren 2013. Länsstyrelsen i Stockholms län har en sammanhållande roll i projektet "Stigande havsnivå, en fråga för Mälaren som dricksvattentäkt i framtiden. Fas 1: Problemidentifiering och identifiering av aktörer".

Länsstyrelserna kring Mälaren har också inlett ett arbete med att se över och utveckla rekommendationer för byggnation längs Mälaren med särskild hänsyn till klimatförändringar. Ett arbete med att ta fram liknande riktlinjer för länets kust har också inletts på Länsstyrelsen i Stockholm.

Samordning och integrering av klimatanpassning i olika sektorsområden

I arbetet på Länsstyrelsen medverkar kompetenser inom områdena plan, miljö samt samhällsskydd och beredskap. Det interna arbetet har varit organiserat i en arbetsgrupp och en styrgrupp. Genom det tvärsektoriella arbetet har spridningen av kunskap i olika sektorer underlättats. Syftet med detta breda förhållningssätt har varit att integrera klimatanpassningsperspektivet i olika verksamhetsområden. Det gäller även i kontakten med kommuner, näringsliv, branschorganisationer och andra myndigheter. Här nämns några av årets viktigaste insatser inom uppdraget. Mer information och dokumentation finns på Länsstyrelsens webbplats www.lansstyrelsen.se/stockholm/klimatanpassning.

Varje länsstyrelse svarar för att samordna klimatanpassningsarbetet i det egna länet. För att öka erfarenhetsutbyte och skapa samordningsvinster mellan länen har länsstyrelsernas klimatanpassningssamordnare bildat ett nationellt nätverk. Inom nätverket finns en arbetsfördelning för att bevaka olika intressen. Länsstyrelsen i Stockholm har under året särskilt deltagit i en referens- och informationsgrupp gentemot SMHI. Länsstyrelserna kring Mälaren har tillsammans drivit en arbetsgrupp som diskuterar gemensamma frågor och utmaningar för Mälarenregionen.

Stöd till kommunerna

Under våren 2012 genomfördes kommunbesök i 13 av länets kommuner. Övriga 13 kommuner besöktes redan under hösten 2011. Besöken riktades till såväl politiker som tjänstemän. Målsättningen var att bidra till att höja kunskaperna och förståelsen samt uppmuntra kommunerna att integrera klimatanpassning i sina olika verksamheter och påbörja arbetet med en klimat- och sårbarhetsanalys och klimatanpassningsplan för den egna kommunen. Även vid kommunbesöken har Länsstyrelsen deltagit med en bred representation med varierad spetskompetens, anpassad

efter kommunernas specifika förutsättningar och behov.

Länsstyrelsen ger också löpande stöd till kommuner som hör av sig med frågor rörande klimatanpassning i fysisk planering eller annat. Detta har också krävt kontakter med branschorganisationer och myndigheter inom området. Klimatanpassningsarbetet påverkar även granskning av ärenden i planprocessen, för att säkerställa att klimatförändringar och dess konsekvenser beaktas. Det gäller främst risker med planering av bebyggelse nära vatten.

Medelsanvändning anslag 1:10 klimatanpassning¹

Under 2012 har vi använt cirka 3,0 miljoner kronor, ungefärligt fördelat på följande poster;

- löner och andra personalkostnader 2,6 miljoner kronor,
- utställning, seminarieverksamhet, trycksaker och publikationer 100 000 kronor,
- konsulter och externa utredningsuppdrag 313 000 kronor.

Resultat

Den nära samverkan och dialogen med kommunerna har lett till ett kunskapsutbyte, som har utvecklat arbetet framåt, såväl i kommunerna som i länet i stort. Den breda ansatsen och samverkan med många olika aktörer har bidragit till att stärka frågans betydelse samt integreringen av klimatanpassning i olika verksamhetsområden. En nära samverkan har skett med branschorganisationer, myndigheter och andra regionala aktörer i arbetet med gemensamma kunskapsunderlag och seminarier. En viktig utgångspunkt är de lokala och regionala behoven i förhållande till länets utveckling i stort och de utmaningar som Stockholms län står inför. Efterfrågan på stöd och underlag är stort, vilket också påvisas av olika aktörers ökade intresse och engagemang i frågan.

Fler kommuner tar i dag större hänsyn till klimatförändringar i planärenden, särskilt när det gäller planering av bebyggelse nära vattendrag, med hänsyn till risken för översvämning. Flera kommuner har också påbörjat arbetet med att ta fram en klimat- och sårbarhetsanalys och en

¹ Budgetavstämning 2011 läggs upp efter bokslut.

klimateanpassningsplan i någon form och de flesta kommuner har i dag en samordnande funktion för klimateanpassningsfrågor.

Sammantaget har klimateanpassningsarbetet resulterat i en större medvetenhet och aktivt engagemang från såväl kommuner som andra regionala aktörer. Länsstyrelsens arbete och olika insatser på området är uppskattat och efterfrågat.

Hållbar samhällsplanering och boende

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	11,62	9,75	12,10
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	36,19	28,89	30,70
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	12,89	11,19	11,68
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	47 196	46 723	49 130
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	12,32	12,00	11,99
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	3 794	4 053	4 496
Antal beslutade ärenden	4 015	4 262	4 450
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	30	57	93
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	0	1 350	3 995
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 402, Detaljplaner ⁵⁾	52		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 4031, Överklagande av beslut om detaljplaner och områdesbestämmelser ⁶⁾	25		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 4032, Överklagande av beslut om lov- ärenden och förhandsbesked ⁷⁾	30		

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH, exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamheterna 40* och 41*

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 402 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2012. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för samtliga 21 länsstyrelser är 62.

⁶⁾ Nöjdindex för verksamhet 4031 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2012. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för deltagande 7 länsstyrelser är 30.

⁷⁾ Nöjdindex för verksamhet 4032 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2012. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för samtliga 21 länsstyrelser är 34.

Kommentarer till tabell

Nedgången i antal ärenden totalt förklaras av att antalet ärenden av typen ”stöd till boende” (41*) successivt minskar som en följd av att flera stöd avvecklats. Under året har arbetet med att försöka reducera antalet ärenden som är äldre än två år fortsatt. Antalet årsarbetskrafter har ökat något, bland annat till följd av tillfälliga resursförstärkningar inom planområdet.

Brukarundersökningen inom området ”detaljplaner” har resulterat i goda omdömen kring bemötande, personalens kompetens samt engagemang och intresse. Däremot är kunderna mindre nöjda med handläggningstiderna och möjligheten att nå rätt person per telefon. Inom området ”överklagande av detaljplaner och områdesbestämmelser” är kunderna bland annat nöjda med svarstiden vid e-postkontakt samt med den totala handläggningstiden. Kunderna upplever i mindre utsträckning att personalen är öppen för dialog samt att besluten är tydligt motiverade. Inom området ”överklagande av lovärenden och förhandsbesked” är kunderna bland annat nöjda med svarstiden vid e-postkontakt, men förhållandevis få är nöjda med handläggningstiden.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen i Stockholms län har lagt fast långsiktiga mål för verksamheten. I syfte att skapa förutsättningar för att nå de långsiktiga målen har Länsstyrelsen i verksamhetsplanen tagit fram mål för perioden 2012–2013. Målen ska uppnås senast under 2013. De insatser som har gjorts under 2012 innebär att vi i allt väsentligt ligger i fas med arbetet att nå uppsatta mål.

En attraktiv region och ett långsiktigt hållbart samhällsbyggande

Planering

Aktiviteten inom planering och byggande var fortsatt hög i länet under året. Länsstyrelsen har nått sina insatsmål under perioden.

En fortsatt hög befolkningstillväxt i länet medför ett omfattande behov av nya bostäder.

Länsstyrelsen tog under 2011 fram ett handlingsprogram för att ge bättre förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande. Handlingsprogrammet syftar bland annat till att korta handläggnings-tider och tillgodose behov av vägledning och underlag för den kommunala planeringen. Årets arbete har baserats på riktlinjerna i handlingsprogrammet.

Stockholmsregionens behov av nya bostäder beskrivs i den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2010. En kraftig befolkningsökning i kombination med ett förhållandevis lågt bostadsbyggande i regionen de senaste åren har gjort att regionplanens bedömning behöver justeras. Regeringen gav i juni 2012 Stockholms läns landsting i uppdrag att göra en regional bedömning av behovet av nya bostäder i länets kommuner (S2012/4203/PBB). Länsstyrelsen har deltagit i arbetet.

Länsstyrelsen hanterade under 2012 totalt 967 (960) detaljplaneärenden, varav 287 (310) ärenden avsåg antagna detaljplaner. Under året beslutade Länsstyrelsen att pröva 4 (5) antagna detaljplaner och 3 (3) kommunala planbeslut upphävdes helt eller delvis efter tillsyn enligt bestämmelserna i 11 kap. i plan- och bygglagen. Siffrorna inom parentes avser 2011.

Vi har under året utvecklat formerna för hur myndighetens planyttranden utformas genom att ta fram nya mallar. Syftet med arbetet har dels

varit att tydliggöra vad som utgör råd och rekommendationer respektive förutsättningar som kommunen behöver förhålla sig till i planarbetet, dels att kvalitetssäkra och snabba upp hanteringen. I Länsstyrelsens planyttranden är frågor om riksintressen, miljökvalitetsnormer för vatten, buller samt risk- och säkerhetsfrågor vanligt förekommande. Vi uppmärksammar vid behov även frågor som avser miljökvalitetsmål, barnperspektiv, folkhälsomål och tillgänglighetsfrågor.

För att bland annat åstadkomma ett hållbart samhällsbyggande besökte Länsstyrelsen, inom ramen för klimatanpassningsuppdraget, under 2012 hälften av länets kommuner. Vid dessa besök diskuterades allmänna problem och möjligheter i samband med klimatförändringar och behovet av anpassning. Länsstyrelsen förmedlade kunskapsunderlag och diskuterade processer där klimatanpassning bör ingå, vilka åtgärder som kan vara lämpliga och hur arbetet kan organiseras. Övriga kommuner i länet besöktes under 2011. Se vidare under sakområdet ”Energi och klimat”.

Statliga intressen med mera

Länsstyrelsen samarbetar med övriga länsstyrelser kring Mälaren och SMHI för att ta fram riktlinjer för bebyggelseplanering kring sjön med avseende på risken för översvämning. När Slussen i Stockholm byggs om kommer risken för översvämning kring Mälaren att minska påtagligt i förhållande till dagens situation. På lång sikt förväntas Östersjöns nivå stiga till följd av pågående klimatförändringar. Det kommer att innebära att det blir svårare att tappa vatten ur sjön, med ökad risk för översvämningar som följd. Riktlinjerna behövs för att vägleda kommunerna kring Mälaren angående hur ny och befintlig bebyggelse bör utformas med hänsyn till risken för översvämning. Länsstyrelsen bedriver även ett eget arbete med att utforma riktlinjer för bebyggelseplanering utmed Östersjön. Båda projekten förväntas bli klara under 2013.

Bromma flygplats, som är av riksintresse, är för svenska förhållanden unik genom sitt läge mitt inne i storstadsregionen. För att klargöra de speciella förutsättningar som gäller för flygtrafikens och stadens utveckling har Trafikverket och Länsstyrelsen tillsammans med Stockholms stad och Swedavia kommit överens om att ta

fram ett gemensamt planeringsunderlag för flygbuller och bostadsutbyggnad, höjdrestriktioner med mera. När det gäller maxbuller utgår arbetet från Boverkets allmänna råd om flygbuller i planering. Planeringsunderlaget planeras bli klart under 2013.

Länsstyrelsen har tidigare publicerat råd och riktlinjer om hur bullerfrågorna kan hanteras i planeringen. För att förbättra kunskapen om hur boende som utsätts för höga trafikbullernivåer upplever störningarna färdigställde vi under året den uppföljande studien ”Trafikbuller och planering IV”. Cirka 3 300 boende i hus byggda 1999–2009 har beretts tillfälle att delta i arbetet och cirka 72 procent valde att delta. Den upplevda störningen kan inte enbart kopplas till bullret på platsen utan är en kombination av flera olika faktorer. Av rapporten framgår bland annat att det går att bygga bostäder med mycket god ljudstandard även i bullerutsatta lägen.

Tillsynsvägledning

Den nya plan- och bygglagen (2010:900), som trädde i kraft under 2011, har medfört ett stort behov av vägledning, framför allt hos kommunerna. Enligt plan- och byggförordningen (2011:33) ska länsstyrelserna ge tillsynsvägledning i länet genom att ge byggnadsnämnderna råd och stöd samt följa upp och utvärdera nämndernas tillsynsarbete. I syfte att kartlägga behov och förutsättningar genomfördes under året en enkät till länets kommuner, bland annat som underlag till redovisningen av regleringsbrevsuppdrag 42 (som redovisas via Boverket). Enkätresultatet har därefter följts upp med djupintervjuer i några av länets kommuner. Eftersom även Boverket har till uppgift att ge tillsynsvägledning till kommunerna har ett arbete inletts i syfte att samordna det statliga arbetet med detta.

I syfte att underlätta införandet av den nya lagen anordnade Länsstyrelsen under året en träff under rubriken ”Mötesplats PBL” för kommunala tjänstemän inom PBL-området. Denna träff erbjöd en arena för diskussioner om olika konkreta tillämpningsfrågor som uppstått till följd av den nya lagen. Därutöver genomförde Länsstyrelsen, tillsammans med Miljösamverkan i Stockholms län, en utbildning för miljöhandläggare i PBL. Vi förmedlade även information i nyhetsbrevet ”Miljö- och plannytt” som kom ut fem gånger under verksamhetsåret.

Vi träffar regelbundet länets kommuner, vanligtvis 1–2 gånger per år, för samråd kring aktuella plan- och byggfrågor.

Minskad handläggningstid för överklagandeärenden

Under året fortsatte arbetet med att korta handläggningstiderna för överklaganden av lov- och förhandsbesked, detaljplaner enligt plan- och bygglagen, kommunala beslut enligt miljöbalken samt övriga överklaganden. Länsstyrelsens målsättning är att ärendehanteringens ska vara effektiv och rättssäker. Samtliga handläggningstider ska vara rimliga och acceptabla ur ett kundperspektiv. Vi kommer att följa utvecklingen av handläggningstiderna genom intern uppföljning.

Vi beräknar att vi kan nå målet att den genomsnittliga handläggningstiden för detaljplaner inte ska överstiga tre månader vid utgången av 2013. Likaså gäller för det motsvarande målet på fyra månader för större bostads- och infrastrukturprojekt. Myndighetens målsättning att handläggningstiderna för övriga överklaganden inte ska överstiga ett år vid utgången av 2012 kunde nästan nås, tack vare medvetna prioriteringar.

Även om handläggningstiderna under året kortades ned dras verksamhetsområdet fortfarande med handläggningstider som inte kan anses vara acceptabla ur ett kundperspektiv.

En väl fungerande bostadsmarknad

Länsstyrelsen har under året analyserat och följt utvecklingen på bostadsmarknaden. Genom bland annat rapporter och seminarier bidrar Länsstyrelsen till en samsyn om hur en hållbar boendeutveckling kan nås. Vi genomförde i stort årets planerade insatser.

Bostadsmarknadsenkäten genomfördes och besvarades av samtliga kommuner i länet. Enkätmaterialen kvalitetssäkrades därefter och sammanställdes i en rapport till Boverket. Enkätens syfte är att ge en uppfattning om hur bostadssituationen ser ut i länet. För att ge en tydlig bild av den regionala situationen på bostadsmarknaden har en analys gjorts, bland annat utifrån bostadsmarknadsenkäten och kompletterande intervjuer. Analysen publicerades i rapporten ”Läget i länet – bostadsmarknaden i Stockholms län 2012”.

Länsstyrelsen arrangerar tillsammans med Stockholms läns landsting "Öppet forum för boendeplanering", ett forum för kunskapsförmedling och erfarenhetsutbyte mellan kommuner och andra viktiga aktörer på länets bostadsmarknad. Detta år arrangerades tre nätverksträffar.

Vidare fortsatte samverkan under året mellan Länsstyrelsen, Kommunförbundet Stockholms län, Stockholms läns landsting och Stockholms stad. Syftet med samverkan är att uppnå ett tillräckligt bostadsbyggande i länet. I år anordnades bland annat fyra nätverksträffar för stadsbyggnadschefer och bygg- och bostadsbolag. I samarbete med Stockholms läns landsting har Länsstyrelsen även varit delaktiga i regeringsuppdraget om den regionala bedömningen för bostadsbyggandet i länet.

Tillsammans med Stockholms universitet driver Länsstyrelsen ett praktikprogram för studenter som studerar samhällsplanering. Praktikprogrammet har efterfrågats av branschen och kommuner

na som en del i att förbättra kompetensförsörjningen i länet. I år fick sju studenter praktik genom Länsstyrelsens praktikprogram.

Länsstyrelsen ledde, inom ramen för Hjälpmedelsinstitutets satsning "Bo bra på äldre dar", ett nätverk för kommuner i östra Sverige kring strategisk boendeplanering med fokus på äldres boende. Nätverkets syfte var att öka samverkan inom och mellan kommuner i arbetet med boende för äldre. Som slutrapportering har Länsstyrelsen under året varit med och skrivit en antologi om äldres boende som publiceras i början av 2013.

I år fick Länsstyrelsen ett treårigt uppdrag att stödja länets kommuner i arbetet med att motverka hemlöshet. Inom ramen för uppdraget har bland annat fem kommunbesök genomförts samt seminarier och konferenser. Länsstyrelsen är också med i nationella arbetsgruppen och har upprättat ett handlingsprogram för uppdraget.

Enligt regleringsbrevsuppdrag 45 har Länsstyrelsen i Stockholm tillsammans med länsstyrelserna i Västra Götaland, Skåne och Kronoberg fått i uppdrag att samla relevanta aktörer för kunskaps- och erfarenhetsutbyte kring urbant utvecklingsarbete. Samordningen har skett genom Boverket och under året har bland annat kommunbesök och workshopar genomförts

samt en förstudie i samverkan med Tillväxt, miljö- och regionplanekontoret (TMR) inom Stockholms läns landsting. Länsstyrelsen i Stockholm har lämnat underlag för en samlad redovisning till Länsstyrelsen i Västra Götaland.

Kommunerna i länet fick 2011 i uppdrag att rapportera till regeringen hur de arbetar med bostadsförsörjningen. Länsstyrelsens uppdrag var sedan att sammanställa kommunernas svar och dra slutsatser. I början av 2012 lämnade Länsstyrelsen en rapport om sammanställningen till regeringen. Rapporten behandlar hur kommunerna arbetar med riktlinjer för bostadsförsörjning, vilka underlag och strategier som finns för genomförande av riktlinjerna samt hur kommunerna samverkar med varandra.

Effektiv stödhantering med fokus på stödets syfte och kundnytta

Länsstyrelsen har i allt väsentligt genomfört planerade insatser. Information om stöden lämnades och bidragsgivningen följdes kontinuerligt. Arbetet med att vidareutveckla diarieintegrationen mellan Boverkets system för bidragshantering och länsstyrelsernas diarium har fortsatt.

En processkartläggning har genomförts i år för samtliga stöd. Kartläggningen gäller hur processen ser ut från det att ett ärende inkommit till det att utbetalning skett.

Efterfrågan på bidrag för åtgärder mot radon är stor och radonansökningar som bara avser materialkostnad fortsätter att öka. Anledningen är att fastighetsägarna utnyttjar möjligheten att samtidigt ansöka om ROT-bidrag för arbetskostnaden. Det ger ett lägre radonbidrag samtidigt som kombinationen ger en högre sammanlagd subvention. I år räckte därför bidragsmedlen för radon till alla ansökningar som kommit in.

Dock saknades det även i år medel för investeringsstödet för äldreboenden och solceller. Under perioder med medelsbrist förbereddes inkomna ärenden så att beslut snabbt ska kunna lämnas när medel åter ställs till Länsstyrelsens förfogande. För maximalt utnyttjande av tilldelade medel följs projekten som beviljats bidrag upp och besluten återkallas om arbetet inte kommer till stånd eller om annat inträffar som innebär att den sökande inte längre

är berättigad till bidrag. På så sätt kan pengarna komma andra projekt till del.

Ett byggande av god kvalitet som uppfyller samhällets krav

Länsstyrelsens insatsmål inom området har i stort sett uppnåtts och de arbetsuppgifter som utpekats i tillsynsplanen har utförts under perioden. Kontroll av tillgänglighet och användbarhet genomfördes i alla stödärenden som gäller ny- och ombyggnad av äldre- och trygghetsbostäder. I många ansökningar förekom det brister i utformningen av bostäderna som innebar att kraven på tillgänglighet, användbarhet och arbetsmiljö inte uppfylldes. Oftast rättar byggherren till bristerna efter ett påpekande, men i tre fall avslogs ansökningarna av denna anledning.

Arbetet med regeringsuppdraget ”Tillgänglighetsanalyser i planprocessen” slutrapporterades i oktober. Under året har sju kommunbesök för samtal kring tillgänglighet genomförts. Dessutom har ett seminarium med tyngdpunkt på tillgänglighet i översiktsplaner och enkelt avhjälpta hinder arrangerats.

Tabell 4.1

BIDRAG FÖR VILKA LÄNSSTYRELSEN HAR FATTAT BESLUT, MEN DÄR ANNAN MYNDIGHET HAR GJORT UTBETALNINGEN (TKR)	2012	2011	2010
Boverket: Engångsbidrag	71 789	68 685	238 759
Boverket: Periodiska bidrag totalt	7 376	64 802	153 076
Totalt	79 215	133 487	391 835
varav Boverket: Nyutbet. periodiska bidrag respektive år	671	1 443	14 030

Källa: Boverkets statistiksystem Svanen

KOMMENTARER TABELL 4.1

Den stora nedgången beror på att flera tidigare stöd upphört och utfasats.

Tabell 4.3

BESLUT OM STÖD (ANTAL FÖRSTA BESLUT)	2012	2011	2010
Reguljära stöd			
Radonbidrag egnahem	988	1 003	1 013
Tillfälliga stöd			
Konvertering från direktverkande elvärme	0	78	246
Bidrag till solvärme	7	114	143
Investeringsstöd äldreboende	12	7	18
Övriga beslut			
Beslut om omprövning	324	465	211
Beslut om avslag/avskrivning	90	78	87
Beslut om återkallande	130	256	144
Beslut om utbetalning	1 051	1 137	1 315
Beslut om omprövning efter utbetalning	4	63	155

Källa: Boverkets statistiksystem Svanen

KOMMENTARER TABELL 4.3

Uppgifter om stödet till solceller saknas i denna sammanställning. Antal antagna beslut i solcellsstödet var 65 under 2010, 116 under år 2011 och 159 under år 2012.

Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	31,54	34,63	31,84
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	47,11	49,29	45,26
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	21,20	22,44	21,05
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	101 645	104 404	100 713
Andel av totala verk- samhetskostnader (%) ²⁾	26,54	27,03	24,58
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	2 826	2 833	2 930
Antal beslutade ärenden	2 852	2 886	2 725
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	256	296	296
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	141 725	57 249	14 101
Varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet, VÅS 555*			
Beslutade tillsynsärenden, (st)	194	290	204
Totala verksamhetskost- nader inkl OH vht 555*, (tkr)	2 824	3 191	3 237
Kostnad per tillsynsärende, (kr/st)	14 555	11 005	15 867
Nöjdindex brukarunder- sökning – verksamhet 521, Tillstånd och dispenser avseende naturskydd ⁵⁾	65		

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH, exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 5*

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 521 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2012. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för samtliga 21 länsstyrelser är 64.

Kommentarer till tabell

Den stora ökningen avseende bidragsutbetalningar beror på utbetalningar i saneringsprojektet Beckholmen. När det gäller brukarundersökningen så har Länsstyrelsen något högre Nöjd-Index i jämförelse med genomsnittet för övriga länsstyrelser. Områden som fått höga betyg i brukarundersökningen är bland annat bemötande

och hög kompetens. De områden som bör utvecklas är informationssidan och att vi ska vara lättare att nå.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Stockholms län är ett attraktivt område att bo och verka inom vilket ställer stora krav på länets olika aktörer för att säkerställa en hållbar utveckling. För att stödja en positiv utveckling inom verksamhetsområdet arbetar Länsstyrelsen för att nå ett antal mål:

- Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön ska bevaras och nyttjas hållbart.
- Människors hälsa ska utsättas för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas.
- Kretsloppen av naturresurser, inklusive vatten, ska vara resurseffektiva och så långt som möjligt vara fria från farliga ämnen.

- Vattenkvaliteten i länets ytvatten och grundvatten ska uppnå god status i enlighet med EU:s ramdirektiv för vatten.
- En god hushållning ska ske med naturresurserna och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster ska vara säkrade.
- Konsumtionsmönstren av varor och tjänster ska orsaka så små miljö- och hälsoproblem som möjligt.
- Landskapets värden ska förvaltas på ett långsiktigt hållbart sätt med människan som medskapare till landskapet så att landskapets egenvärden bevaras eller förstärks.

För att åstadkomma en bred förankring i miljömålsarbetet har Länsstyrelsen även under 2012 arbetat med en regional miljömålsdialog. Genom länets miljömålsråd har ett bra samarbete etablerats med kommuner, Kommunförbundet i Stockholms län, Landstinget och Trafikverket. Samarbetet har under året fokuserat på åtgärder för att särskilt nå miljömålen:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Ingen övergödning
- Ett rikt växt- och djurliv
- God bebyggd miljö

Arbetet med miljömålen har en bred förankring inom Länsstyrelsens olika verksamhetsområden. Den stora inflyttningen och aktiviteten inom infrastruktur och bostadsutbyggnad ställer dock stora krav på verksamhetsområdet. Nedan följer några exempel på resultat under året.

En effektivisering av handläggning inom ett antal ärendegrupper har genomförts med hjälp av bland annat e-tjänster och förändrade arbetsmetoder. Under året har vi vidtagit åtgärder i förorenade markområden. Samtidigt fortsätter kartläggningen och inventeringen av förorenade områden inom nio olika branscher. Parallellt med kartläggningen har informations- och utbildningsinsatser genomförts för att öka kunskapen hos bland annat kommuner, fastighetsägare och företag inom fastighetsförmedling.

Arbetet med att skydda tätortsnära natur fortsätter planenligt. Bland annat har arbetet med

bildande av naturreservatet Lovö-Kärsön löpt parallellt med tillkomsten av Förbifart Stockholm. Totalt har fem nya reservat bildats under året.

Åtgärder för friluftslivet har bland annat möjliggjorts genom bidragen för lokala naturvårdsprojekt (LONA). Ett stort antal ansökningar inkom till Länsstyrelsen 2012. Vi har även förmedlat bidrag inom lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). Länsstyrelsen bedömer att LOVA är ett effektivt styrmedel för att åstadkomma förändring och konkreta resultat.

Länsstyrelsen har under året arbetat med ett reviderat åtgärdsprogram för luftkvalitet som kommer att följas upp under 2013. Åtgärderna kommer att vara otillräckliga för att klara miljökvalitetsnormen för kvävedioxid och PM10. Länsstyrelsen bedömer att ekonomiska styrmedel behövs för att minska användningen av dubbdäck i delar av länet.

Återrapportering regleringsbrev

46. Länsstyrelserna ska utveckla och genomföra regionala åtgärdsprogram i bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. Arbetet med åtgärdsprogrammen ska översiktligt redovisas.

Här nedan följer de viktigare insatser som har genomförts 2012 inom regionala åtgärdsprogrammen: Dessa har tagits fram inom ramen för den Regionala miljömålsdialogen, se vidare under Länsstyrelseinstruktion 5§.

Begränsad klimatpåverkan

Länsstyrelsen har i samverkan med berörda aktörer utarbetat en klimat- och energistrategi för länet. Länets två största utsläppskällor är transporter och energiförsörjning. De medel som delades ut under 2011 för att stärka klimat- och energistrategins insatsområden har gett resultat.

Året har dominerats av flera projektavslut. Handlingsprogrammet för energi och klimat från ”Regional utvecklingsplan Stockholms län 2010” har avslutats efter två års arbete.

Vi har även lämnat underlag i form av ”Full fart framåt utan växthusgaser – Färdplan 2050 Stockholms län”. För att stödja kommunernas

klimat- och energiarbete har energieffektiviseringsnätverket träffats ett flertal gånger och utbildningsdagar har arrangerats. Länsstyrelsen har inom jordbrukssektorn arrangerat flera kurser och seminarier, till exempel "Sparsam körning" och "Energieffektivisering för växthusodlare".

Biogas är en förnybar källa med stor potential i länet, och vår medverkan i projektet "Infra Biogas Öst" syftar till att öka mängden biogas i regionen. Solenergi är ett område som nu verkligen börjar ta fart. Vi har under året genom ett solcellsseminarium, studiebesök och pilotprojekt för solinventering arbetat för att stärka denna positiva utveckling.

Frisk luft

Under året har Länsstyrelsen reviderat och fastställt ett åtgärdsprogram för partiklar (PM10) och kvävedioxid för Stockholms län. I samband med programmet har Länsstyrelsen under hösten 2012 också arbetat med länets aktörer i en arbetsgrupp för metodutveckling av trafikmätningar. Arbetsgruppen ska i början av 2013 redovisa förslag på vilka trafikmätningar som behövs för att kunna införa åtgärder som minskar utsläppen från trafiken.

Uppföljningen av "Åtgärdsprogram Friskare luft" från 2004 har pågått under hösten och redovisas under åiterrapportering av regleringsbrevsuppdrag nr 54.

Projektet "Hur har miljö kvalitetsnormer för luft integrerats i planer?" har genomförts tillsammans med länsstyrelserna i Skåne och Västra Götaland. Målet är att öka kompetensen kring användandet av miljö kvalitetsnormer förutomhusluft. Inom projektet har vi granskat vägledande domar, detaljplaner samt intervjuat samhällsplanerare. Syftet är att överskridanden av miljö kvalitetsnormerna i nybyggda områden ska kunna undvikas i framtiden.

Ingen övergödning

Åtgärdsarbetet för att nå målet Ingen övergödning har under året skett i etablerade samarbeten kring avrinningsområden mellan Länsstyrelsen, kommuner, LRF, lantbrukare, ideella organisationer med flera. Samarbetet sker inom fyra avrinningsområden som är en del av vårt åtgärdsprogram.

- *Stavbofjärden:* Det vattenråd som bildades år 2010 har haft årsmöte om en eventuell utvidgning för att omfatta ett större område. Exempel på påbörjade åtgärder under året: anläggning av kalkfilter och fosfordammar för att fånga näringen från åkermark innan den når ut i Stavbofjärden samt invigning av en våtkompost som en del i enskilda avlopp i kretslopp.
- *Himmerfjärden/Kaggfjärden:* Ett vattenråd har bildats 2012. Exempel på åtgärder under året är att delar av åkermarken har strukturräkats för att minska näringsläckaget.
- *Märstaån:* Vi har till exempel haft en vattendragsvandring och med Swedavia, Fortum Heat Scandinavia, Sigtuna Återvinning AB och Sigtuna kommun kommit överens om gemensam provtagning.
- *Åkerströmmen:* Länsstyrelsen har anordnat en kurs om torrlägningsföretag.

Dessutom har Länsstyrelsen varit med och arrangerat vattendragsvandringar inom ytterligare två avrinningsområden, Penningbyån och Bergshamraån. Resultatet av vandringarna blev bland annat att flera lantbrukare visat intresse för att anlägga våtmarker och att restaurera en sjö.

Utifrån erfarenheterna från ovanstående arbete har Länsstyrelsen inom ramen för den Regionala miljömålsdialogen utarbetat en strategi för målet "Ingen övergödning, för att bland annat stimulera till fler områdesvisa samarbeten. Regionala miljömålsrådet ska ta ställning till strategin i början av 2013.

Utöver dessa åtgärder arbetar Länsstyrelsen bland annat med ärendehantering, tillsyn, tillsynsvägledning och Landsbygdsprogrammet för att nå målet "Ingen övergödning". Många av insatserna under "Havsmiljö" nedan, bidrar också till att nå målet.

Ett rikt växt- och djurliv

Länsstyrelsen har bland flera aktiviteter under hösten arrangerat fem olika träffar med totalt ett 50-tal kommunala aktörer från 26 kommuner. Förutom information och diskussion om miljö kvalitetsmålet, har kommunerna själva fått

redovisa hur man arbetar idag. Mötena har varit interaktiva och gett underlag om vad som görs och vad som ytterligare behöver ske inom miljömålsarbetet. Vårt mål är att underlaget också ska utgöra en grund för det mer operativa åtgärdsprogram som Länsstyrelsen planerar att färdigställa under 2013.

Länsstyrelsen har också arbetat med operativt arbete för att nå målet "Ett rikt växt- och djurliv" (se under "Biologisk mångfald" nedan).

God bebyggd miljö

Målet "God bebyggd miljö" fungerar som en övergripande vision för det regionala miljömålsarbetet, vilket innebär att insatser för att nå våra andra prioriterade miljömål även bidrar till att nå "God bebyggd miljö". Länsstyrelsen verkar för att miljömålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen, till exempel vid samråd.

Länsstyrelsen har under 2012 tagit fram, eller deltagit i framtagandet av, ett antal planeringsunderlag, bland andra:

- "Arkeologiskt program för Stockholms län"
- "Överdäckningar en kunskapsöversikt"
- "Klimatanpassning i fysisk planering"
- "Trafikbuller och planering del 4".

Regional cykelplanering pågår i projektet "Satsa II, Regional cykelstrategi".

Bullernätverket Stockholms län, där Länsstyrelsen har en samordnande roll, har tagit fram en regional bullerkarta för att öka kunskapen och överblicken av bullret i länet. Kartan består av insamlade och sammanfogade bullerkarteringar från länets kommuner och trafikaktörer. Bland annat visas de få "tysta områden", som är mycket viktiga att värna i ett storstadslän. Bullerkartan finns nu som en PDF-fil och kommer att bli publikt tillgänglig som en webbapplikation.

Länsstyrelsen driver det regionala bullernätverket i samverkan med ett antal av länets aktörer. Syftet med nätverket är att öka kompetensen när det gäller bullerområdet och att skapa förutsättningar för att miljömålet nås. Två seminarier har hållits i nätverkets regi med "avstegsfall och buller" samt "lansering av den regionala bullerkartan" som teman.

- Länsstyrelserna ska särskilt redovisa viktigare insatser inom de miljöpolitiskt prioriterade områdena: klimat, havsmiljö (i berörda län), biologisk mångfald samt giftfri miljö.

Klimat

Se under Begränsad klimatpåverkan ovan.

Havsmiljö

Under året har Länsstyrelsen genomfört en stor översyn av det utvidgade strandskyddet och arbetet beräknas pågå till och med år 2014. Hittills har 800-900 kommunala beslut om strandskyddsdispenser prövats. Genom detta och prövning av 260 vattenverksamhetsärenden samt det löpande arbetet med olika planer och remisser säkerställer vi skyddet av marina miljöer och vattenkvaliteten. Verktygen som vi tar fram i arbetet och resultatet av våra överväganden är mycket betydelsefulla för flera miljökvalitetsmål som rör havsmiljön, bland annat Hav i balans samt levande kust och skärgård och Ingen övergödning.

Övriga viktiga insatser under året:

- Stockholms och Södermanlands länsstyrelser driver projektet "Marin Modellering Stockholm Södermanland" som enligt planen blir klar år 2013. Målet är att upprätta utbredningskartor med information om marina arter, habitat, naturvärden med mera för båda länen. Vi arrangerade ett seminarium där projektet presenterades för länets kommuner, andra länsstyrelser, konsulter, Försvarsmakten med flera.
- "Miljöatlas" med underlag för naturvärden och prioriterade områden i händelse av större oljeutsläpp till havs har färdigställts för de första fem kommunerna i Stockholms län. Materialet finns tillgängligt på portalen för "Miljöatlas" (<http://www.gis.lst.se/miljoatlas/>). Vid ett seminarium under våren 2012 presenterades resultatet av arbetet för kommuner, konsulter med flera.
- Länsstyrelsen bedömer att bidragsgivningen inom LOVA är ett effektivt styrmedel för att åstadkomma åtgärder

som ger resultat. Bidragsgivningen inom LOVA hade ett högt ansökningstryck och vi tog under året emot ansökningar för drygt 44 miljoner kronor. Totalt fördelades drygt 7 miljoner kronor i LOVA-medel till sammanlagt 20 projekt; till exempel för att skapa ett nät av tömningsstationer och spolplattor i anslutning till båtbottentvättar i skärgården, lokala VA-lösningar och strukturräkning för att minska näringsläckaget från åkrar.

- Inom ramen för regeringens vision "Sverige – det nya matlandet" har Länsstyrelsen i Stockholm bland annat drivit projektet "Stockholms Fiskemarknad". (Se vidare under "Fiske".)

Biologisk mångfald

Länsstyrelsen har arbetat med skydd och skötsel av skyddade områden. Under 2012 beslutade vi om fem nya naturreservat, vilket innebär att cirka 200 hektar produktiv skogsmark fått ett långsiktigt skydd. Vidare genomfördes skötselåtgärder i omkring 100 skyddade områden och 26 insatser ur programmet för bättre förvaltning av skyddad natur, "Värna-Vårda-Visa", utfördes. Under året fördelades medel som bidrar till biologisk mångfald. Vi fördelade cirka 3,6 miljoner kronor till länets kommuner för sammanlagt 26 lokala naturvårdsprojekt (LONA). Vi fördelade också cirka 31 miljoner kronor i miljöersättning till länets lantbrukare för betesmarker, slåtterängar och vallodling.

Länsstyrelsen utförde under året insatser inom ett femtontal av åtgärdsprogrammen för hotade arter samt insatser enligt förvaltningsplanen för rovdjur. Vi verkade för att stärka den biologiska mångfalden vid infrastrukturplanering och fysisk planering genom att arbeta med skydd av Lovön-Kärsön parallellt med tillkomsten av Förbifart Stockholm. Inventeringar av naturvärden har genomförts både inom och utanför skyddade områden.

Länsstyrelsen arbetar strategiskt för att förstärka goda förutsättningar för biologisk mångfald. Genom att ta fram relevanta kunskaps- och planeringsunderlag kommer förutsättningarna för att planera mark och vatten på ett långsiktigt hållbart sätt att öka:

- Det regionala miljömålsrådet har på Länsstyrelsens initiativ beslutat att förutsättningarna för att ta fram en regional vegetationskarta ska utredas.
- Länsstyrelsen har initierat vidareutveckling av ett datorstött planeringsinstrument, Matrix Green, som vi erbjuder kostnadsfritt för analys av ekologiska samband.
- Arbetet inom samverkansplanen för BSPA-området Stora Nassa–Svenska Högarna har fortsatt i enlighet med intentionerna som finns i Europeiska landskapskonventionen.
- Länsstyrelsen har bidragit med information om ekosystemtjänster i regionen till utställningen "Vad är det i luften som surrar" på Stockholms kulturhus.
- Vård- och utvecklingsplanen för Kungliga nationalstadsparken har tagits fram för att säkerställa en långsiktigt hållbar förvaltning av parken med dess biologiska värden.
- Länsstyrelsen har deltagit i framtagandet av kunskapsunderlag i form av rapporterna "Svaga gröna samband i Stockholmsregionens gröna kilar", utgiven av Stockholms läns landsting, och "Ekosystemtjänsternas betydelse i en växande Stockholmsregion".
- I enlighet med Europeiska landskapskonventionen har vi arbetat för att få överblick och utveckla synergier mellan Länsstyrelsens olika insatser genom landskapsperspektivet. Syftet har bland annat varit att stödja arbetet för Ett rikt växt- och djurliv och det regionala samarbetet om de gröna kilarna samt underlag för mellankommunal planering av grönstruktur.

Giftfri miljö

Länsstyrelsen har arbetat med prövning av ärenden, tillsyn och tillsynsvägledning. Miljöprövningsdelegationen prövade under 2012 cirka 45 ansökningar om ändring eller tillstånd för miljöfarliga verksamheter. Tillsyn av miljöfarlig verksamhet via granskning av miljörapporter och tillsynsbesök har skett.

En checklista för kemikalieanvändning hos verksamheter har tagits fram. Länsstyrelsen har också anordnat tillsynsvägledande seminarier, bland annat för kommunerna, inom ramen för ”Kemilänken” (ett samverkansforum med representanter från Länsstyrelsen, kommunerna och VA-verken). Årets teman har varit ”Bekämpningsmedel i miljön” och ”Oljeavskiljare”.

Under året har Länsstyrelsen deltagit i Miljösamverkan Sveriges projekt ”Reach i tillsynen” och tagit fram en lathund för kemitillsyn.

I arbetet med förorenade områden fokuserar Länsstyrelsen på inventering, riskklassning och på att informera om resultaten. En särskild satsning riktades mot banker och besiktningsmän om problematiken med förorenade områden i samband med fastighetsöverlåtelse. (Se vidare under redovisning av regleringsbrevsuppdrag 47.)

Länsstyrelsen har inom miljöövervakningen kartlagt förekomst av olika miljögifter och har deltagit i framtagandet av olika rapporter. Vi har också tagit fram en vägledning för övervakning av miljögifter. Det här är viktiga underlag, till exempel i miljöskydds- och planärenden.

Under året påbörjades arbetet med att ta fram en miljögiftsstrategi för Länsstyrelsen. Strategin kan fungera som underlag inför framtida prioritering av miljömålet ”Giftfri miljö” inom den Regionala miljömålsdialogen.

47. Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att öka antalet privatfinansierade efterbehandlings- och saneringsåtgärder av förorenade områden.

Arbetet med förorenade områden är en del i arbetet med att uppfylla miljö kvalitetsmålet ”Giftfri miljö” och det genomförs på flera sätt.

Länsstyrelsens kartläggning och inventering av förorenade områden utgör en viktig grund för att andelen privatfinansierade åtgärder ökar. Under året har arbete med nio branschinventeringar av nedlagda verksamheter pågått och en inventering har avslutats. Arbetet har i stort sett genomförts enligt fastställt regionalt program för efterbehandling av förorenade områden. Syftet med inventeringen är att ge underlag för arbete med förorenade områden för att få till stånd undersökningar och vid behov åtgärder av prioriterade

objekt. Under året har Länsstyrelsen arbetat med tillsyn av prioriterade objekt för att få till stånd undersökningar och vid behov åtgärder. Undersökningar har genomförts av privat verksamhetsutövare vid tretton områden där Länsstyrelsen har tillsynsansvar. Avhjälpandeåtgärder har genomförts vid tre områden. Under året har vi också arbetat med tre ansvarsutredningar av nedlagda verksamheter.

Eftersom kommunerna har tillsyn över den största delen av objekten med föroreningskada är vårt arbete med tillsynsvägledning till kommunerna mycket viktigt. Syftet är att öka kunskapen hos kommunerna. Länsstyrelsen bedömer att det på sikt också kommer att öka andelen privatfinansierade åtgärder. Flera utbildningar och projekt genomförs gemensamt inom ett nätverk mellan länsstyrelserna i Mälardalen och Gotland och i vissa fall även Dalarnas län. Under året har följande utbildningar anordnats för kommunernas handläggare:

- Utbildning om ansvar och ansvarsutredningar.
- En mer övergripande utbildning (två dagar), med fördjupning om förorenade områden inom fysisk planering. En dag vände sig också till kommunernas och länsstyrelsernas planhandläggare.
- En kurs i tillämpad statistik med inriktning på förorenade områden.
- Seminarium om ansvar/ansvarsutredningar, anordnad av Länsstyrelsen i Västmanland.

Länsstyrelsen har under året deltagit i ett projekt inom Miljösamverkan Stockholms län avseende inventering och riskklassning av förorenade områden orsakade av miljöfarliga verksamheter i drift, där kommuner har tillsynsansvar. Under hösten har dessutom ett tillsynsprojekt med inriktning på markföroreningar vid bilskrotningsanläggningar startat och som drivs gemensamt med flera andra länsstyrelser.

Vi har anordnat två arbetsgruppsmöten för länets kommuner med informations- och erfarenhetsutbyte om förorenade områden. Vi har även gjort flera informationsutskick och gett råd och stöd i ärenden till kommuner. Dessutom arbetar Länsstyrelsen med olika informationsinsatser till

fastighetsägare, mäklare, miljö- och teknik-konsulter med flera, vilket också är en del i arbetet med att öka andelen privatfinansierade åtgärder.

En särskild satsning som genomförts tidigare tillsammans med länsstyrelserna i Mälardalen är ett informationsprojekt riktat mot mäklare och andra aktörer i fastighetsbranschen. Under året fortsätter detta genom ett informationsprojekt riktat mot banker och besiktningsmän om problematiken med förorenade områden i samband med fastighetsöverlåtelse.

Länsstyrelsens kartläggning och uppgifter om förorenade områden är ett viktigt underlag i många sammanhang och som på sikt syftar till finansierade efterbehandlingar. Uppgifter om områden som är eller kan vara förorenade lagras i en särskild databas (ebh-stödet) där det i dagsläget finns uppgift om cirka 10 500 områden i länet. Det innebär en ökning med cirka 200 objekt sedan förra året. Uppgifterna utgör framförallt ett underlag för prioritering av det fortsatta arbetet med efterbehandling men är också ett viktigt underlag vid fysisk planering. Förteckning om objekt i databasen har översänts till respektive kommuns miljökontor.

Kommunerna i länet handlägger till största delen händelsestyrda tillsynsobjekt, till exempel i samband med ändrad markanvändning och exploatering. Under året har Länsstyrelsen fått del av cirka 75 ärenden som rör anmälan om efterbehandling av förorenade områden, vilket är en ökning jämfört med tidigare år (cirka 60 stycken). Allt fler exploateringar genomförs på eventuellt förorenade områden och det är viktigt att denna aspekt beaktas tidigt i arbetet med fysisk planering, (i översiktsplaner, detaljplaner och bygglov). Länsstyrelsen har under året granskat mer än 60 planer som omfattar förorenade områden.

Länsstyrelsen har verkat för att kommunerna ska arbeta mer systematiskt och mindre händelsestyrt med prioriterade objekt. Bland annat försöker Länsstyrelsen motivera kommunerna att ta fram en strategi och handlingsplan för arbetet med förorenade områden. Under året har flera kommuner börjat arbeta med detta.

För att kvalitetssäkra uppgifter och arbeta aktivt med informationsspridning har Länsstyrelsen under året gjort ett informationsutskick till mer

än 6 000 privata och kommunala fastighetsägare om att det tidigare har bedrivits verksamhet som kan medfört föroreningar på deras fastighet.

Länsstyrelsen har även förmedlat kunskap om förorenade områden till miljö- och teknik-konsulter och andra aktörer, exempelvis i samband med planerad förändrad markanvändning, exploateringar och vid överlåtelse av fastigheter. Vi har lämnat olika underlag till arbetet med vattenförvaltning och till forskningsinstitutioner med flera. Under året har vi haft cirka 180 förfrågningar.

48. Länsstyrelsernas miljötillsynsarbete ska bidra till att miljökvalitetsmålen nås och att uppkomsten av miljöskador motverkas. Länsstyrelserna ska särskilt redovisa:

- hur arbetet med effektivisering för att förbättra tillsyn och prövning samt underlag för prioriteringar av tillsynen utvecklas, till exempel genom förändrade rutiner och arbetsmetoder,
- tillsynsområden inom vilka den operativa tillsynen och tillsynsvägledningen kan utvecklas och förbättras, samt
- hur och inom vilka områden samverkan skett med Miljösamverkan Sverige och regional Miljösamverkan i de län där sådana projekt finns/bedrivs.

Effektivisering av tillsyn och prövning samt utveckling av prioriteringar

Länsstyrelsen har under året varit engagerad i framtagandet av e-tjänster för ansökan och anmälan inom ett antal ärendegrupper. Det har medfört att handläggning och prövning har effektiviserats. Till exempel har behovet av kompletteringar av ansökningshandlingar minskat påtagligt i avfallstransportärenden. Vid utveckling av e-tjänster har även gemensamma beslutsmallar utarbetats vilka syftar till att säkra en likvärdig hantering i landet. Inom naturvård, miljö- och hälsoskyddsområdet används numera e-tjänster för:

- ansökan om tillstånd till transport av avfall samt hantering av avfall
- ansökan om tillstånd till yrkesmässig överlåtelse

- ansökan om privat hantering av särskilt farliga kemiska produkter samt
- anmälan för samråd och åtgärder eller verksamheter som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön

E-tjänst för anmälningspliktiga vattenverksamhetsärenden är under framtagande vilket förväntas leda till snabbare hantering av vattenärenden.

Inom Länsstyrelsens regeringsuppdrag att samordna prövningen i de tolv MPD-länen har mallar tagits fram för beslut om tillstånd för vindkraft och täkter. Vi har deltagit aktivt i framtagandet av en täktmall och en generell mall för tillståndsbeslut är under framtagande. Länsstyrelserna arbetar gemensamt med att förbättra samrådet, bland annat genom att ta fram checklistor i syfte att de ansökningar och miljökonsekvensbeskrivningar som lämnas in för prövning så långt som möjligt ska uppfylla kraven. Därmed minskas behovet av kompletteringar vilket kan leda till kortare handläggningstider.

Länsstyrelsen bedömer att det finns behov av att precisera vad samrådsunderlag och samrådsredogörelse i samband med prövning av tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter ska innehålla. I enlighet med förslaget till ett nytt 6:e kapitel till miljöbalken ska, för verksamheter som inte bedöms medföra betydande miljöpåverkan, dessa underlag i de flesta fall utgöra tillräckligt underlag för prövning.

Länsstyrelsens egeninitierade tillsyn har under året fått stå tillbaka till förmån för tillståndsprövning, anmälnings- och klagomålsärenden samt remisser. Ärenden som i regelverket har en bestämd handläggningstid har prioriterats.

I vårt uppdrag om tillsyn av gränsöverskridande avfallstransporter (GRÖT) har en regional samverkansgrupp initierats där Länsstyrelsen, polisen, Åklagarmyndigheten, kommuner, Kustbevakningen och Tullverket ingår. Samarbetet är nödvändigt för att tillsynen ska kunna genomföras effektivt.

Inom vattenverksamheten utvecklar vi tillsammans med övriga länsstyrelser "Vattenregistret", en databas för tillsynsobjekt. Vattenregistrets funktion ska motsvara det

ärendehanterings- och registersystem som idag används för tillsynsobjekt inom miljöfarliga verksamheter ("Miljöreda"). I arbetet med vattenverksamheten har också en intern tillsynsdag införts för att fokusera på tillsynsfrågorna.

Inom naturvården har vi under året prioriterat samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, artskydd samt inkomna anmälningar om överträdelser av tillsynskaraktär. Antalet samrådsärenden har ökat markant det sista året med anledning av pågående infrastrukturprojekt i Stockholms län. Som ett led i att effektivisera samrådsärendena har i slutet av året en e-tjänst introducerats.

När det gäller artskyddsområdet har Länsstyrelsen genomfört tillsyn av djurparker, zooaffärer med mera i samband med omprövning av tillstånd. En tillsynskampanj mot användning av hotade djur- och växtarter i traditionell asiatisk medicin genomfördes med besök hos tolv akupunkturkliniker och åtta butiker. Tillsynskampanjen har inneburit att Länsstyrelsen har visat sig ute i verksamheterna, att informationen har spridits och att CITES-reglerna därmed uppmärksammats mer. Vi har också genomfört ett särskilt informationsmöte om artskydd för Stockholms knivmakarförening. När det gäller den förebyggande tillsynen inom rovdjursfrågor har dialog med enskilda prioriterats. Några informationsmöten har också hållits. Under året har samverkan mellan Länsstyrelsen och polismyndigheterna prioriterats och fördjupats. Besiktning vid misstanke om rovdjursangrepp på tamdjur har genomförts fortlöpande.

När det gäller tillsynen inom skyddade naturområden så bedrivs den främst av naturbevakare, vilka bland annat har i uppgift att rapportera eventuella överträdelser till Länsstyrelsen eller polisen. Länsstyrelsen genomför årligen samverkansmöten med naturbevakarna och samlar in rapporter om överträdelser. Under året har samverkansmöten med polisen inletts, främst gällande artskydd, rovdjursförvaltning och skyddade områden.

Utveckling av tillsyn och tillsynsvägledning

Länsstyrelsen har arbetat med att ta fram en gemensam tillsynsplan för perioden 2013–2015 där hela miljöbalksområdet omfattas. Planen görs i enlighet med Miljösamverkan Sveriges rapport "Optimal tillsynsplan". I förslaget finns även en

behovsutredning för samma period. Miljömålen är en övergripande utgångspunkt för tillsynsplaneringen. Länsstyrelsens tillsyn av miljöfarlig verksamhet bedrivs idag framförallt genom granskning av miljörapporter, hantering av anmälningsärenden, klagomålsärenden och besiktningsrapporter. Målsättningen är att öka den egeninitierade tillsynen genom tydligare prioriteringar. Inom tillsyn av vattenverksamheten har mycket tid lagts på stora infrastrukturprojekt som till exempel Citybanan.

Länsstyrelsen har lämnat förslag på ett antal dammanläggningar där vi bedömer att miljönyttan av att åtgärda vandringshinder skulle vara stor. Utöver direkta resultat är syftet med insatsen att öka erfarenheten inom detta tillsynsområde.

Länsstyrelsen bedriver en rad insatser för tillsynsvägledning. Under året har vi genomfört ett tillsynsvägledningsseminarium som omfattade tillsyn av täkter, förelägganden, bortskaffande och återvinning av muddermassor, märkning av kemikalier samt industriutsläppsdirektivet. Kemilänken är ett forum för att sprida kunskap om kemiska produkter och deras påverkan på människor och miljö. I forumet ingår representanter från Länsstyrelsen, kommunerna och VA-verken. Kemilänken har under året genomfört två seminarier som behandlat bekämpningsmedel respektive oljeavskiljare. Vidare har två tillsynsvägledningsdagar om avlopp genomförts. Teman för dessa dagar har varit tillsyn av ledningsnät och bräddningar samt små avlopp och avvägningar.

Länsstyrelsen har identifierat att kommunerna har behov av vägledning, särskilt inom områdena avfall för anläggningsändamål och vattenskyddsområden. Implementeringen av industriutsläppsdirektivet och den nya lagstiftningen medför ett behov av insatser inom detta område.

Länsstyrelsen ser även ett fortsatt behov av att bidra med vägledning om enskilda avlopp samt tillsynsvägledning inom förorenade områden. Tillsynsvägledningsbehovet följs löpande upp i samband med de seminarier, utbildningar och arbetsgruppmöten som Länsstyrelsen årligen anordnar för kommunerna. Länsstyrelsen genomför även särskilda tillsynsprojekt där kommunerna deltar aktivt. Under året har ett sådant tillsynsprojekt startats tillsammans med länsstyrelser i Mälardalen med inriktning på markföroreningar

vid nedlagda och pågående bilskrotningsanläggningar (se även regleringsbrevsuppdrag 47).

Samverkan kring miljöbrott kan utvecklas och förbättras. Kontakter har under året tagits med storstadslänen för erfarenhets- och kunskapsutbyte i frågan.

Gränsöverskridande avfallstransporter (GRÖT) är ett relativt nytt tillsynsområde som därför behöver utvecklas och förbättras för att få en så effektiv tillsyn som möjligt. Länsstyrelsen deltar aktivt i den nationella gruppen för GRÖT med att ta fram handlingsplaner, utföra aktiviteter och höja kunskapen inom området. Samverkan och samarbete är nödvändigt eftersom flera aktörer är inblandade och lagstiftningen är komplex.

Miljösamverkan Sverige och Miljösamverkan Stockholms län

Miljösamverkan Sverige är ett samverkansorgan kring tillsyn och tillsynsvägledning inom miljöbalksområdet mellan Sveriges länsstyrelser, Naturvårdsverket, Socialstyrelsen, Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten. Samarbetet ska öka samsynen mellan länsstyrelserna och ge en mer enhetlig hantering i tillsynsfrågor samt stödja länsstyrelserna både i deras roll som tillsynsvägledare och som operativ tillsynsmyndighet. Länsstyrelsen har en representant i styrgruppen för Miljösamverkan Sverige. Under 2012 har Miljösamverkan Sverige arbetat med åtta projekt. Av dessa har Länsstyrelsen deltagit aktivt i följande projekt:

- **Reach i tillsynen:** Projektet har medverkat i den nationella tillsynskampanjen som Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen driver 2012-2013 samt tagit fram en lathund för kemikalietillsyn. Projektet startade mars 2012, det huvudsakliga arbetet gjordes under sommaren och avslutas med en uppföljning av länsstyrelsernas medverkan i den nationella kampanjen. Det sker i maj 2013. Projektet medverkar till att kunskapen kring kemikaliefrågor inklusive Reach ökar, såväl hos länsstyrelsernas handläggare som hos verksamhetsutövarna, tidigare erfarenheter av kemikalietillsyn tas tillvara, förutsättningar skapas för att länsstyrelsernas handläggare tar upp kemikaliefrågor i den ordinarie miljötillsynen, hitta verktyg för att i tillsynen främja

substitution och därmed arbeta för miljö-målet Giftfri miljö.

- **Tillsyn MKN vatten:** Projektet arbetar med att ta fram ett handläggarstöd för tillsyn av miljö kvalitetsnormer för vatten inom miljö-farlig verksamhet och vattenverksamhet. Arbetet startade i november 2011 och beräknas vara klart första kvartalet 2013. Projektet syftar till att tydliggöra för tillsynsmyndigheterna hur de kan agera för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska uppnås; möjligheter, skyldigheter och begränsningar med MKN.
- **Förstudie Artskydd:** Detta projekt ska ta fram underlag till Naturvårdsverket för kommande tillsynsvägledning samt komma med projektförslag kring artskydd till Miljösamverkan Sverige. Projektet påbörjades i slutet av juni 2012 och avslutas efter genomförd workshop på Naturvårdsverkets artskyddshandläggartäff våren 2013.
- **Samråd enligt 6 kap. miljöbalken:** Planen görs i enlighet med Miljösamverkan Sveriges rapport "Optimal tillsynsplan". Projektet startade i november 2012 och kommer att arbeta med att ta fram rutiner och information kring samrådsprocessen enligt 6 kap. miljöbalken för likartad nationell hantering och för optimering av samrådsprocessen. Det huvudsakliga arbetet sker under våren 2013.
- **Optimal behovsutredning:** Projektet planerar att ta fram en modell för behovsutredning, beskriva syfte och värderingar som bör ligga till grund för en behovsutredning, presentera ett underlag för beräkning av effektiv tid, beskriva en systematik för utredning av resursbehov för återkommande tillsynsobjekt med mera. Gruppen började arbeta i september 2012 och projektet beräknas vara klart under sen höst 2013.
- **Övriga aktiviteter:** Planen görs i enlighet med Miljösamverkan Sveriges rapport "Optimal tillsynsplan". Miljösamverkan Sverige arrangerade 21-22 mars 2012 en tillsynsutbildning med 35 deltagare.

En del av Länsstyrelsens tillsynsvägledning sker genom regionalt samarbete – Miljösamverkan Stockholms län (MSL). Inom MSL samarbetar Länsstyrelsen, länets kommuner och Kommunförbundet Stockholms län. Länsstyrelsen har en representant i styrgruppen. MSL har under året bedrivit ett tjugotal samverkansprojekt där vi aktivt har deltagit i projekten om export av avfall, inventering enligt metodik för inventering och riskklassning av förorenade områden (MIFO) som orsakats av miljöfarliga verksamheter i drift med kommunalt tillsynsansvar samt vägledning för dagvatten tillsyn.

MSL samarbetar med Hälsoskyddsnätverket som är en del av Länsstyrelsens tillsynsvägledning för kommunernas miljö- och hälsoskyddsinspektörer. Barns hälsa har varit i fokus under våren 2012 då nätverksträffen handlade om barns utemiljöer gällande UV-strålning på förskole- och skolgårdar. Även solarietillsyn togs upp. Nätverksträffen under hösten 2012 hade fokus på fukt och mögelproblem i inomhusmiljö.

Under året har Länsstyrelsen även deltagit i ett projekt kring trafikbuller tillsammans med några av länets kommuner. Syftet är att få en samsyn inom länet på buller från trafik. I detta projekt ingår även samarbete med Miljösamverkan Västra Götaland.

Bullernätverket har lanserat en regional GIS-bullerkarta för Stockholms län och anordnat ett seminarium kring den. Kartan är en sammanställning av bullerdata framtagen av olika aktörer i länet, främst kommuner, SL och Trafikverket. Kartan presenterar tysta områden, vägbuller, spårbuller, sammansatt buller från väg och spår i några kommuner samt karteringsläget i kommunerna. De tysta områdena i vårt län är värdefulla och blir allt mer sällsynta. Dessa områden kan vara påverkade av buller från andra källor, till exempel flygtrafik eller andra verksamheter. Genom den regionala kartan är förhoppningen att öka överblicken och stärka den kommunala samordningen inom bullerområdet. Nätverket arrangerade också ett seminarium där en rapport i serien om trafikbuller och planering presenterades. Enkätundersökningar har utförts vid ett stort antal bostadsobjekt i trafiknära lägen, både i Stockholms- och Uppsala län med syftet att beskriva hur bostäder bör utformas för att möjliggöra goda ljudmiljöer i områden utsatta för trafikbuller.

50. Länsstyrelserna ska i sitt arbete med biologisk mångfald och naturvård särskilt:

– skydda och förvalta värdefulla naturområden i syfte att nå Sveriges miljö kvalitetsmål samt åtaganden inom EU:s naturvårdsdirektiv och internationella naturvårdskonventioner. Bevarande av skogar är högt prioriterat och ska ske med utgångspunkt i strategierna för formellt skydd av skog,

Länsstyrelsen har prioriterat arbetet med skydd av värdefulla naturområden inom naturtyperna:

- skogar,
- myrar,
- skärgård,
- marina miljöer samt
- tätortsnära natur.

Totalt beslutade Länsstyrelsen om fem nya naturreservat under 2012 och reviderade skötselplanen för naturreservatet och Natura 2000-området Villinge-Boskapsö. I övrigt har Upplands-Bro kommun tagit över det tidigare statliga Lejondals naturreservat och utvidgat det något.

Figur 2. Nationalparker, naturreservat och kulturreservat i Stockholms län, inklusive kommunala reservat.

ÅR	2010	2011	2012
Antal NP, NR och KR	271	278	285
Varav kommunala	73	74	77
Total areal (land och vatten) /ha	124 707	125 104	125 799

Länsstyrelsen har även prioriterat arbetet med bevarande av skogar med höga naturvärden och fortsatt arbetet enligt den regionala strategin. De fem nya naturreservaten har inneburit att ytterligare cirka 200 hektar produktiv skogsmark har fått ett långsiktigt skydd. Ett av de nya reservaten, Norrga naturreservat, ingår dessutom i Länsstyrelsens program för skydd av tätortsnära natur. Under året har ett förslag till ny gemensam skötselplan för Tyresta nationalpark och Tyresta naturreservat remissbehandlats och ett beslut om marin utvidgning av naturreservatet Arholma-Idö remissbehandlas under vintern 2012/2013.

Länsstyrelsen har under året prioriterat att slutföra pågående reservatsärenden framför att initiera nya för att på så sätt minska ärendebalanserna. I syfte att effektivisera ärendeprocessen och korta handläggningstiderna arbetar vi aktivt med detta. Vi bedömer dock att det kommer att dröja ett par år innan balanserna minskat eftersom reservatsärenden ofta är komplexa och tar lång tid att fullborda, bland annat med anledning av markägarförhandlingar. I många reservatsärenden är nu markägarersättningarna klara, men de formella besluten återstår. Vid årets utgång fanns närmare 30 reservatsärenden där ersättningsfrågan var löst.

Vid slutet av 2012 var Länsstyrelsen förvaltare eller ekonomiskt ansvarig för förvaltningen av Ängsö nationalpark, cirka 140 naturreservat, cirka 130 Natura 2000-områden som inte är skyddade på annat sätt, samt ett stort antal naturminnen och djurskyddsområden. Länsstyrelsen beviljades 11 137 000 kronor i bidrag från Naturvårdsverket för skötseln av dessa områden.

Figur 3. Anslag från Naturvårdsverket per område (schablontilldelning)

ÅR	2010	2011	2012
Antal områden (statliga NR, NP)	197	203	207
Anslag till skötsel (kronor)	11 708 000	11 482 000	11 137 000
Kronor per område	59 797	56 562	53 802

Kommentar: Tabellen visar utvecklingen av anslaget per statligt skyddat område. I realiteten sköts fler områden, bl.a. Natura 2000-områden, med medel från anslaget. Samtidigt ingår i tabellen 69 områden som förvaltas och helt finansieras av annan förvaltare (kommun, Skärgårdstiftelsen m.m.). Beloppen ger dock en bild av trenden.

När det gäller skötseln av de skyddade områdena har Länsstyrelsen påbörjat implementeringen av "Värna-Vårda-Visa-programmet" (rapport 2012:4) som fastställdes i slutet av 2011. Programmet innehåller 100 konkreta åtgärder för en bättre förvaltning av skyddad natur. Av dessa har sex engångsinsatser och 20 årligen återkommande åtgärder slutförts och ytterligare åtta insatser har påbörjats. Skötselintensiva områden, nyckelelement med höga naturvärden samt information och tillgänglighet för besökare är prioriterade insatsområden.

Skötselåtgärder genomfördes i cirka 100 skyddade naturområden under året. Utöver den löpande skötseln genomförde Länsstyrelsen en särskild satsning på att restaurera lindallén vid Torsåkers säteri i Upplands-Väsby kommun. Torsåkers flerhundraåriga allé har höga natur- och kulturhistoriska värden och är unik då den är en av två alléer i Stockholms län som också skyddas som naturminne. I Torsåkersallén finns bland annat flera sällsynta skalbaggsarter knutna till lindarna.

För att främja friluftslivet har Länsstyrelsen arbetat med gränsmarkering av skyddade områden, förbättrat stigar och leder i ett tiotal områden för att öka tillgängligheten för besökarna, tagit fram nya skyltar till åtta naturreservat och genomfört besöksräkning i ett tiotal skyddade områden.

Vård- och utvecklingsplanen för Kungliga nationalstadsparken har tagits fram för att säkerställa en långsiktigt hållbar förvaltning av parken med dess biologiska värden.

Inom ramen för LIFE+-projektet GRACE pågår fleråriga restaureringsprojekt av betesmarker på skärgårdsöar i fyra Natura 2000-områden. Syftet är att återskapa och bevara natur- och kulturvärden i skärgårdsmiljöer. Under året har arbeten med större restaureringsavverkningar inletts i två områden, Villinge Boskapsö och Rånö Ängsholme. Projektet GRACE är ett samarbete med länsstyrelserna i Blekinge, Halland och Västra Götaland.

– fortsätta arbetet med artbevarande, genomförandet av rovdjurspolitiken och främjandet av friluftslivet

Länsstyrelsen genomförde åtgärder inom ett femtontal av åtgärdsprogrammen för hotade arter under året. Vi prioriterade arbetet med de fem åtgärdsprogram där vi har ett nationellt samordningsansvar. Vidare genomförde vi särskilt biotopvårdande insatser för de två starkt hotade fjärilsarterna asknätfjäril och mnemosynefjäril.

Arbetet med skyddsvärda träd fortsatte. Vi inventerade två kommuner under 2012 vilket innebär att 22 av länets 26 kommuner nu är inventerade. Totalt har mer än 26 000 träd registrerats.

Rovdjursförvaltningen skedde i enlighet med förvaltningsplanen för de stora rovdjuren i Stockholms län som antogs 2011, samt den kommunikationsplan som tagits fram. Arbetet omfattar bland annat inventering, information, förebyggande arbete, besiktning och hantering av ersättning vid angrepp orsakade av rovdjur.

Efter en inventering av lodjursstammen i de norra delarna av länet under januari och februari bedömde vi att det fortfarande finns sex-åtta familjegrupper där. I december genomfördes en områdeinventering i länets södra delar, men några familjegrupper av lodjur kunde inte konstateras. Varginventering i början av 2012 visade att reviret mellan Åkersberga och Norrtälje finns kvar men att tiken i föräldraparet saknas. Björnen som sedan några år varit stationär i den nordvästra delen av länet samt i Uppsala län finns kvar.

Länsstyrelsen har arbetat utifrån kommunikationsplanen för rovdjursförvaltningen, vilket bland annat inneburit:

- samverkansmöten med Polismyndigheten, såväl regionalt som lokalt har anordnats,
- utbildning om rovdjur för pedagoger har anordnats i samarbete med Norrtälje naturvårdsstiftelse och Rovdjurscentret de 5 stora,
- att vi har deltagit i möten med målgruppen jägare,
- att vi har anordnat en riktad utbildning för tamdjursägare i vargreviret,
- att ett faktablad om rovdjursförvaltningen är under framtagande.

Friluftslivet har främjats genom riktade insatser i ett urval skyddade områden. Bland annat har vi förbättrat stigar och leder i ett tiotal områden för att öka tillgängligheten för besökarna och tagit fram nya skyltar till åtta naturreservat. Länsstyrelsen har också samverkat med Naturskyddsföreningen för att genomföra guidningar i skyddad natur samt fortsatt med geocaching-projektet (skattjakt med GPS) som fortlöpt i 13 områden sedan 2009.

Åtgärder för friluftslivet har också möjliggjorts genom bidragen för lokala naturvårdsprojekt (LONA). Av de 42 ansökningar om LONA-bidrag som lämnades in till Länsstyrelsen för

2012 beviljades 26 projekt bidrag. Totalt fördelades drygt 3,6 miljoner kronor mellan de sökande kommunerna. Flera kommuner valde att satsa på att göra det lättare att komma ut i och förstå naturen, bland annat genom stigar, skyltar, kartor och guidningar. Sammantaget gick en dryg tredjedel av bidragen till åtgärder för att öka tillgängligheten till naturen för personer med funktionsnedsättning och ovana naturbesökare.

– se till att naturvårdsarbetet sker i god dialog med medborgare, brukare och andra berörda aktörer.

God samverkan är nödvändig för att klara uppdraget om bevarande och hållbart nyttjande av naturen. Miljöarbetet utförs i dialog och samråd med markägare, brukare, ideella organisationer, entreprenörer och andra berörda sakägare. Samrådsgruppen för naturvård, som är ett forum för dialog och samverkan inom naturvårdsarbetet i länet, fortsatte sin verksamhet under 2012. Under året togs översynen av det utvidgade strandskyddet samt arbetet inom områdesskyddet upp till diskussion i gruppen.

Samrådsgrupper för specifika skyddade naturområden, såsom Angarnssjöängens naturreservat och Tullgarns naturreservat, fortsatte att verka under året. Löpande samråd har också skett med andra förvaltarorganisationer såsom Skärgårdsstiftelsen och Tyrestastiftelsen, liksom med kommunerna. Under 2012 genomförde Länsstyrelsen också den årliga kommun-ekologikonferensen i samarbete med Upplands Väsby kommun.

I arbetet med skydd av Lovön–Kärsön genomförde Länsstyrelsen en särskild satsning på delaktighet och kvalitativ information om det pågående arbetet. Antalet berörda var många och för att upprätthålla en bra dialog med medborgarna och andra intressenter hölls ett informationsmöte och två nyhetsbrev gavs ut.

53. Länsstyrelserna i Stockholms, Skåne och Västra Götalands län ska fortsätta genomförandet av skyddet av tätortsnära natur i enlighet med de program som utarbetades för detta på regeringens uppdrag (regeringsbeslut nr I 3, dnr M2002/2284/Na) med ambitionen att programmen ska vara genomförda 2015. Länsstyrelserna ska redovisa insatser och resultat för 2012 i sin årsredovisning.

Arbetet med programmet för skydd av tätortsnära natur fortsätter. I dagsläget är drygt hälften av de områden som ingår i planen (37 av 71) beslutade naturreservat, vilket motsvarar cirka 8 000 hektar. Därutöver har ytterligare 11 reservat, som inte finns med i planen, bildats inom programområdets geografiska avgränsning. Länsstyrelsen har under året beslutat om att bilda naturreservatet Norrga som ingår i ett av de områden som pekats ut, men som hanteras som ett eget objekt på grund av markägarförhållandena.

Programmet har god förankring i kommunerna vilket resulterat i att kommunerna hittills beslutat om stort antal skyddade områden. Under 2012 har kommunerna dock inte beslutat om något nytt reservat utan arbetar vidare med pågående processer. Länsstyrelsen har under året fortsatt att stötta kommunerna i deras arbete. Vi anordnade också, tillsammans med Stockholms läns landsting, konferensen ”Storstadsnatur – naturen som tillväxtfaktor” om aktuella regionala frågor om grönstruktur och natur, bland annat nuläget för skydd av tätortsnära natur. Omkring 200 personer deltog i konferensen.

Arbete med reservatsbildning pågår för närvarande i 23 områden. Under slutet av 2012 arbetade Länsstyrelsen med reservatsbildning inom sex områden; Bogesund, Lindholmen, Lovön–Kärsön, Stickligsberg, Rösaringsåsen samt Täby Prästgård–Skogberga. Arbetet med skydd av Lovön–Kärsön är fortsatt högt prioriterat och löper parallellt med tillkomsten av Förbifart Stockholm (tillkomsten av natur- eller kulturreseptatet tas upp i regeringens tillåtighetsbeslut). Flera av reservatsförslagen förväntas kunna remitteras och/eller beslutas under första halvan av 2013. Förslagen, inte minst det omfattande området Lovön–Kärsön, utgör en viktig komponent i att stärka den regionala grönstrukturen i Stockholmsområdet. Bildandet av dessa tätortsnära reservat är av stor strategisk

betydelse med tanke på det höga trycket på bebyggelsebar mark som finns i regionen.

54. Länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands, Skåne, Jönköpings, Östergötlands, Uppsala, Västerbottens län och Västernorrlands län ska, för de kommuner eller områden där det fastställts åtgärdsprogram med syfte att nå miljökvalitetsnormerna för luftkvalitet, redovisa i vilken grad åtgärderna har genomförts, vilken effekt åtgärderna bedöms ha haft på halterna samt om miljökvalitetsnormerna följs.

Länsstyrelsen har i slutet av året fastställt ett reviderat åtgärdsprogram. Länets nya åtgärdsprogram kommer att följas upp första gången under 2013. Miljökvalitetsnormen för kvävedioxid och/eller PM₁₀ överskrids i sju av länets kommuner och de åtgärder som vidtagits i enlighet med det idag gällande åtgärdsprogrammet har inte varit tillräckliga. Det nya åtgärdsprogrammet presenterar fjorton åtgärder i syfte att minska överskridanden av PM₁₀ och NO₂. Länsstyrelsen konstaterar att en väsentlig minskning av andelen dubbdäck är en betydelsefull del av åtgärderna för att klara miljökvalitetsnormerna för PM₁₀. Under året har vi därför skickat en hemställan till regeringen att utreda möjligheten att införa ekonomiska styrmedel för dubbdäcksanvändningen som metod att uppfylla miljökvalitetsnormerna.

Länsstyrelsens arbete med åtgärder för att förbättra länets luftkvalitet knyter an och påverkar även andra utmaningar i länet i positiv riktning. Ökade satsningar på drift och underhåll av den befintliga infrastrukturen, bostadsbyggande kring kollektivtrafikstråken, satsningar på regional kollektivtrafik och cykelåtgärder är några av de åtgärder som ger goda effekter.

De förbättrar kapaciteten i transportsystemet, bostadsmarknaden, storstadsbranschernas förutsättningar samt omställningen till hållbarhet. Just detta hanteras i underlaget "Regional inriktning för transportsystemets utveckling i Stockholms län" som Länsstyrelsen varit med och tagit fram under 2012. Syftet är att utifrån aktuella mål och kunskapsunderlag, aktörs gemensamt diskutera fram vilka funktioner som det regionala transportsystemet måste tillgodose och ta fram övergripande strategier för hur detta kan åstadkommas.

Länsstyrelsen konstaterar vid uppföljning av åtgärdsprogrammet från 2004, att vissa åtgärder vidtagits i linje med programmet, men att programmets samtliga åtgärder inte kan anses vara genomförda. Däremot har andra åtgärder som bidrar till möjligheten att uppfylla miljö-kvalitetsnormerna för kväveoxider och PM₁₀ genomförts.

Sammanfattningsvis har följande åtgärder utförts under 2012:

- Flera kommuner satsar på att främja cykel och kollektivtrafikåkande.
- Satsningar sker på cykel- och gångplaner, parkeringsnorm för cykel vid nybyggnationer, utlåning av elcyklar och planering av kollektivtrafiknära boende.
- Fem av länets kommuner har utvecklat tydliga miljökrav vid upphandling av tunga transporter och persontransporter.
- En kommun har genomfört kurser i gröna uppköp under året.
- Södertörns kommunerna har under året genomfört en förstudie om samordnad varudistribution som ska börja användas år 2013. Den bedöms minska CO₂-utsläppen med 50 procent och kommer också att påverka luftkvaliteten positivt.
- I länet syns en trend vad gäller åtgärder för att öka framkomligheten för bussar, både med avseende på utökade körfält och turtäthet. Det gäller särskilt i omvandlingsområden som utvecklas från fritidsboende till permanentboenden.
- Länets kommuner arbetar aktivt med att planera för och bygga nya infartsparkeringsplatser.

Åtgärder som pågår eller har vidtagits 2012

Nedan redovisas svaren från länets ansvariga aktörer. Svar har inkommit från 29 aktörer (av 31).

Utveckling och tillämpning av särskilda miljökrav vid myndigheters och kommuners upphandling av tunga transporter och persontransporter som skall utföras i Stockholms län

Flertalet (18) av länets aktörer svarar att man tillämpar någon form av miljökrav. Sex kommuner anger att de gjort särskilda insatser vad gäller detta under 2012. Exempelvis handlar det

om krav på upphandling av driftentreprenader gällande fordon, där krav ställs på EURO V-klassade tunga fordon, elbilar samt gasbilar (Järfälla). Andra kommuner hanterar upphandlingskrav av bland annat tunga transporter och persontransporter inom sina miljöprogram (Lidingö), miljöstyrningsråd (Haninge), upphandlingspolicy (Salem), klimatstrategi (Sollentuna) och energi- och klimatstrategi (Upplands Väsby). Ytterligare en kommun har satsat på kompetensutveckling inom området och anordnat kurser i gröna uppköp (Nacka). Södertörnskommunerna ha gjort en förstudie om samordnad varu-distribution som ska börja användas 2013.

Skärpta krav för tunga fordon i miljözonen

Några nya satsningar på åtgärder har inte utförts under året. Däremot sker en skärpning av kravet varje år, som beror på fordonets ålder (Stockholm).

Åtgärder inom parkeringspolitikens område för att minska personbilstrafiken och öka framkomligheten inom Stockholms kommun

Stockholms stad har tagit fram en framkomlighetsstrategi som bland annat syftar till att minska personbilstrafiken och öka framkomligheten (Stockholm).

Åtgärder vad gäller de parkeringsavgifter som tillämpas vid myndigheters och kommuners arbetsplatser i Stockholms län, för att minska personbilstrafiken

De flesta kommuner som har svarat i undersökningen har inte genomfört några åtgärder (18). Några få kommuner har parkeringsavgifter vid kommunhuset sedan tidigare. Ett projekt med syfte att komma till rätta med hur medborgarna reser i tjänsten innehåller ett förslag på hur resande fram och tillbaka till arbetet ska ske på ett hållbart sätt (Järfälla). En kommun använder parkeringsavgifter som styrmedel för att minska efterfrågan på parkeringsplatser (Upplands Väsby). Trafikverket och Södertälje har infört parkeringsavgift under 2012.

Åtgärder för att följa upp tillämpningen av reglerna om förmånsbeskattning av fri parkering som tillhandahålls av arbetsgivaren i Stockholm län

Åtgärder är ej vidtagna (Skatteverket).

Åtgärder för att begränsa genomfartstrafiken med tunga fordon på Hornsgatan i Stockholms kommun till endast bussar i linjetrafik

Denna åtgärd har inte genomförts med motiveringen att det anses vara svårt att hitta en alternativ gata att flytta den tunga trafiken till utan att "flytta på problemet" med luftföroreningar (Stockholm)

Åtgärder för att öka utbudet av infartsparkeringar inom Stockholms län

Elva av Stockholms kommuner arbetar aktivt med att utöka infartsparkeringarna i respektive kommun. Förutom att kommunerna har byggt nya infartsparkeringar har även andra åtgärder vidtagits, till exempel gratis parkering om man har ett SL Accesskort (Järfälla), framtagande av en helt ny infartsparkeringsstrategi (Värmdö) och planering samt utbyggnad av infartsparkeringar med cykelparkeringar (Tyresö, Upplands Väsby).

Trafikverket bygger inga egna infartsparkeringar men lämnar bidrag till kommunerna för detta ändamål.

Åtgärder för att öka framkomligheten för bussar inom Stockholms län

Flera av länets kommuner jobbar aktivt med denna fråga. Exempel på åtgärder som har genomförts under 2012 är:

- Utökning av busslinjer (Ekerö, Täby)
- Förbättrat busslinjenät (Södertälje)
- utökning och förbättring av busstrafik i områden som omvandlas från fritidsboenden till permanentboenden (Salem, Tyresö)
- extra körfält för bussar (Norrtälje, Värmdö)
- bevakning av felparkerade bilar för att öka framkomligheten för bussar (Nacka)
- nytt resecentrum (Värmdö)
- framtagande av strategier där frågan ingår (Stockholm: framkomlighetsstrategin och Sollentuna: klimatstrategin)

Trafikverket har byggt nya kollektivtrafikfält i Nacka. I övrigt jobbar även SL med att försöka påverka väghållare, Trafikverket och kommuner vad gäller denna typ av åtgärder.

Åtgärder för att öka turtätheten inom kollektivtrafiken i Stockholms län

SL avsätter resurser för att klara målen i Trafikförsörjningsprogrammet. Där finns det angivet krav på att trängseln inte ska öka trots att länets befolkning växer och att det ska erbjudas sittplats i busstrafiken vid höga hastigheter (SL).

Åtgärder för att informera om hälso-konsekvenserna av höga partikelhalter och de negativa effekterna av dubbdäcks-användning

Sju kommuner och aktörer anger att de utför någon form av åtgärd. I de flesta fall rör det sig om att tillhandahålla information på webben (Huddinge, Nacka, Sundbyberg, Lidingö, Stockholm, Tyresö, Upplands Väsby, Trafikverket, Naturvårdsverket). Två kommuner informerar om dubbdäck och dess hälso-konsekvenser i lokaltidningen inför säsongen (Sollentuna, Lidingö). En kommun har aktivt jobbat med frågan i en kampanj under 2012 (Stockholm).

Åtgärder för att minska halterna av partiklar i de delar av vägnätet där det finns risk för extremt höga halter

Sex kommuner svarar att de gjort någon form av åtgärd. Exempel på åtgärder är:

Förslag på avstängning av väg vid överskridande av MKN (Botkyrka), krav från Miljö- och hälsoskyddsnämnden som ställs på Trafikverket att sänka PM10-halterna (Sollentuna, Danderyd), utökad dammbindning (Stockholm) och dammbindning samt tidig vårstädning (Södertälje).

Trafikverket utför åtgärder i länet i form av sänkt hastighet och dammbindning.

Åtgärder för att öka kunskaperna om effekterna på PM10-halterna av halk-bekämpning med tvättad stenkross, olika beläggingsmaterial och olika metoder för barmarksrenhållning

Fem kommuner anger att de gjort någon form av åtgärd: Minimal sandning (Lidingö, Värmdö), utvärdering av ny mer avancerad städteknik, högtrycksspolning följt av vakuumsugning av vägytan samt högtryckstvätt (Stockholm), blötläggning av marken innan städning (Värmdö) samt tidigare sandupptagning och tidigare vårstädning (Södertälje).

Energimyndigheten lämnar bidrag till fordonstrategisk forskning och innovation i syfte att bidra till reduktion av fossilt CO2 och övriga emissioner från vägmaskiner och fordon.

Åtgärder för att öka kunskapen om bidrag till PM10-halten från fartyg, arbetsmaskiner och småskalig fastbränsleeldning

Flertalet kommuner har infoblad eller information om vedeldning och dess risk för olägenhet på webben (Järfälla, Norrtälje, Sollentuna, Stockholm, Sundbyberg, Vallentuna, Upplands Väsby). I länet görs även mätningar på kryssningsfartyg (SLB, Stockholm) och en kommun har tagit fram ett infoblad om att man bör byta ut sin tvåtaktsmotor mot miljövänligare alternativ (Värmdö). Ytterligare en kommun för bok över städdagar, sandupptagning, vägarbeten etc. i syfte att förstå de bidragande orsakerna till förhöjda halter av partiklar (Södertälje)

Naturvårdsverket utvecklar en emissionsdatabas och spridningsmodell för att beräkna haltbidraget från fartygsemissioner, Shipair. Tanken är att det ska bli en del i SIMAIR, där modell för beräkning av halter från vägar och vedeldning ingår. Det har även tagits fram flera forskningsprogram som rör luftföroreningars källor.

Övriga kommunala åtgärder som har haft betydelse men som inte ingår i åtgärdsprogram

- Satsning på fossilbränslefri kommunal fordonspark 2015. Biogaspump kommer vid årsskiftet 2012/2013. Etablerat bilpool med 8 bilar på 300 användare. Konvertering till alternativa bränslen och P-norm för cykel i cykelplan och ökning av antalet cykelparkeringar (Botkyrka).
- Planläggning i kollektivtrafiknära lägen och försök till att främja kollektivtrafikåkning och cykel. Cykelinfartsparkeringar byggs (Nacka).
- Utbyggnad av gång- och cykelvägar. Ett projekt med syfte att få fler att cykla planeras under 2013 och riktat mot skolklasser (Nykvarn).
- Framtagande av cykelplan (Salem).
- Ett aktivt arbete för att få anställda och boende att resa med cyklar istället för att ta bilen. Elcyklar tillhandahålls till de kommunalanställda på Miljö- och hälsa. Man har även elcyklar för utlåning till

företag. Hemtjänsten använder dessa cyklar i hög grad, då det går snabbare jämfört med att åka bil (Solna).

- I samband med framtagande av detaljplaner för förtätning med nya bostäder i tätorten, görs beräkningar av framtida luftkvalitet. Beräkningarna jämförs med miljökvalitetsnormer för luft samt nationella och regionala miljökvalitetsmål (Upplands Väsby).
- Kontinuerligt arbete med att förbättra befintlig cykelstruktur (Södertälje)

Effekter av åtgärder

På grund av bristande underlag om antal fordon, ålder på fordon, körsträckor etc. går det inte att beräkna effekterna på halterna av utförda åtgärder för hela länet. För att bedöma om åtgärderna har gett effekt har rådata från 2012 års mätningar använts och jämförts med 2011. 2012 års mätningar är inte granskade. Det har dock kommit ut en rapport om åtgärder som har gjorts i Stockholms stad. Den dammbindning som har utförts beräknas enligt rapporten ha haft effekt.

Metereologiska variationer mellan åren gör att det inte går att tolka skillnader i lufthalter som direkta effekter av gjorda åtgärder. 2011 var ett av de varmaste åren i Sverige sedan 1860. Stockholm hade ett snötäcke som låg kvar till slutet av mars vilket medförde enbart några få timmar med torra vägbanor under januari och februari. November var torr och snöfattig vilket medförde ovanligt höga halter av PM10. Enligt SMHI inleddes 2012 med snö i januari och februari och hela 2012 var ett nederbördsrikt år. Vintern kom med rejält snöfall i början av december.

Under 2011 uppmättes överskridanden av dygnsnormen för PM10 vid mätstationerna på Essingeleden, Hornsgatan, Sveavägen och Norrlandsgatan i Stockholm samt på Turingegatan i Södertälje.

Vid 2012 års slut visar mätningarna på överskridande av dygnsnormen av partiklar vid mätstationen på Norrlandsgatan i Stockholm men på de gator där halterna är beräknade finns ännu inga uppdaterade beräkningar. Det går därmed inte att avgöra vilka förändringar på halter som skett sedan 2010 som nuvarande beräkningar gäller för. Övriga mätstationer som visade på

överskridanden 2011 klarar miljökvalitetsnormen för PM10 2012.

Miljökvalitetsnormen för NO2 följer inte samma positiva trend. Dygnsnormen för NO2 har överskridits fler gånger på gatorna med överskridande år 2012 jämfört med 2011. För timnormen är överskridandet på Hornsgatan i Stockholm kraftigt högre än 2011 men på övriga uppmätta gator är skillnaden marginell.

Ett undantag är Essingeleden som kraftigt har minskat sina höga halter och klarade timnormen samt har halverat antalet överskridanden av dygnsnormen under 2012.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

8. verka för att de av riksdagen fastställda miljö-kvalitetsmålen uppnås, och svara för regionalt mål- och uppföljningsarbete, stödja kommunerna med underlag för deras miljömålsarbete, verka för att målen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat

Länsstyrelserna ska i fråga om sitt miljömålsarbete enligt första stycket 8 rapportera till det miljömålsråd som finns inom Naturvårdsverket och samråda med rådet om vilken rapportering som behövs. Förordning (2008:1346)

Länsstyrelsen organiserar länets aktörer i en regional miljömålsdialog med syfte att kunna generera åtgärder under lång tid framöver. I den regionala miljömålsdialogen deltar alla länets kommuner, Landstinget och Trafikverket. Det finns ett beslutande Regionalt miljömålsråd där dessa organisationer är representerade. Olika arbetsgrupper är knutna till dialogen med flera andra aktörer, till exempel olika organisationer. Aktörerna har i en första omgång beslutat att gemensamt prioritera insatser inom fem miljömål:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Ingen övergödning
- Ett rikt växt- och djurliv samt
- God bebyggd miljö som en övergripande vision.

Dessa har valts ut utifrån de utmaningar som länet står inför med sin växande befolkning.

Under året har bland annat följande insatser genomförts inom dialogen:

- Ett miljömålnätverk har bildats med miljöstrategerna i länets kommuner och på Trafikverket, för att få tydligare kopplingar mellan det regionala miljömålsarbetet och det operativa miljöarbetet. De har hittills träffats tre gånger.
- För att etablera dialogen har Länsstyrelsen drivit arbetet med att ta fram processtöd, Länsstyrelsen har informerat på olika nivåer för att etablera dialogen, bland annat på ett möte med länets kommunala miljöchefer, på webb och i nyhetsbrev.
- Länsstyrelsen har tagit initiativ till löpande samverkan och gemensam planering av bidrag och kompetensutveckling, för att få en gemensam överblick över prioriteringar och fördelning i länet och tillvarata synergieffekter.
- Länsstyrelsen håller på att ta fram verktyg för benchmarking/jämförelser mellan kommunerna efter önskemål från kommunledningarna. Arbetet kommer att fortsätta under 2013.

- Länsstyrelsen har följt upp miljömålen och rapporterat enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. Uppföljningen ger ett bra underlag till åtgärdsprogrammen. RUS-indikatorerna har uppdaterats och kan användas i benchmarkingen.
- För att komplettera miljömålsuppföljningen har Länsstyrelsen sökt miljömålsmedel år 2013 för ett projekt kring hur vi systematiskt kan följa upp åtgärderna i våra åtgärdsprogram, om de ger tillräckliga resultat.
- Genomförandet av länsprogrammet för regional miljöövervakning 2009–2014 pågår enligt plan och är ett viktigt underlag för miljömålsuppföljningen.
- Länsstyrelsen har deltagit i miljömålsträffar med länen i Mellansverige för erfarenhetsutbyte, bland annat kring de regionala åtgärdsprogrammen.

Se vidare under redovisning av regleringsbrevsuppdrag 46.

Länsstyrelsen har sedan 2009, på regeringens uppdrag, arbetat intensivt med att samordna arbetet på regional nivå med anpassning till ett förändrat klimat. Läs mer om detta arbete under redovisning av regleringsbrevsuppdrag 41.

Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	9,99	11,37	11,62
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	5,61	4,27	4,01
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	4,20	4,19	4,27
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	25 741	23 156	19 934
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	6,72	5,98	4,85
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	352	314	298
Antal beslutade ärenden	349	300	254
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	15	35	32
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	0	0	0

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 45*. Vårt arbete med klimatanpassning har tidigare år redovisats under verksamhet 45*. Från och med 2012 redovisar vi det arbetet under verksamhet 42*. Detta innebär att jämförelsesiffrorna för 2011 och 2010 har ändrats i jämförelse med tidigare års årsredovisningar.

Kommentarer till tabellen

Ärendehantering är inte en väsentlig del av verksamheten inom detta sakområde. Huvuddelen av arbetet inom sakområdet sker genom långsiktiga projekt, utvecklingsarbeten samt regeringsuppdrag.

Den procentuella andelen av totala verksamhetskostnaderna har ökat under perioden 2010–2012. Ökningen mellan 2012 och 2011 beror på nya projekt under 2012. Av avdelningens årsarbetskrafter finansieras 10,38 av Länsstyrelsens ramanslag och 5,21 av externa medel årsvis främst för utvecklingsprojekt inom området krisberedskap.

Under året har en särskild satsning gjorts för att minska antalet äldre ärenden. Ärenden är främst initiativärenden som relaterar till beslut om farlig verksamhet enligt lag om skydd mot olyckor.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen arbetar inom sakområdet utifrån att Stockholms län ska erbjuda en trygg och säker miljö för alla som bor, vistas och verkar i regionen. Vi har definierat två mål för arbetet inom sakområdet:

- Stärka och utveckla länets samlade krishanteringsförmåga.
- Motverka risker och framtida olyckor i länet.

Länets och myndighetens samlade arbete inom sakområdet utförs på bred front och utgår från ansvarsprincipen. Varje aktör, såväl myndigheter som privata aktörer, har ett ansvar att utveckla sin egen förmåga att motverka olyckor, att hantera kriser och allvarliga händelser.

Länsstyrelsen har genomfört en mängd insatser inom sakområdet, ofta i samverkan med andra. Sammantaget kan konstateras att Länsstyrelsen i stort har genomfört sina planerade insatser inom sakområdet. Nedan redovisas måluppfyllelsen i förhållande till Länsstyrelsens insatsmål.

Stärka och utveckla länets samlade krishanteringsförmåga

Samtliga mål inom ”Stärka och utveckla länets samlade krishanteringsförmåga” har uppnåtts.

Länsstyrelsens bedömning av länets krishanteringsförmåga

Länsstyrelsen bedömde att länets generella krishanteringsförmåga var god i den regionala risk- och sårbarhetsanalysen som redovisades till Socialdepartementet och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i november (Rapport 2012:28). Vi bedömer också att den generella samverkansförmågan ökade under året. Utvecklingsarbetet inom Program för samverkan - Stockholmsregionen som Länsstyrelsen initierat har starkt bidragit till detta.

Länsstyrelsens krishanteringsförmåga

Länsstyrelsens krishanteringsorganisation har utvecklat förmågan att hantera en epizooti genom en workshop om initiala åtgärder för tjänstemän i beredskap, h länsveterinärer jämte informatörer. Senare under året genomfördes också en workshop för Länsstyrelsens krishanteringsorganisation. Vid detta tillfälle deltog även frivilligorganisationer som Blå Stjärnan och FRO. Flera befattningshavare har dessutom deltagit i Jordbruksverkets workshop omfattande epizooti vilket ytterligare bidragit till att förmågan att hantera en epizooti stärkts.

Länsstyrelsen har deltagit i en ledningsövning med Försvarsmakten. Övningen var ett steg mot utökad civil-militär samverkan i olika beredskapsnivåer. Den omfattade även frågor som berör länsstyrelsens roll som högsta civila totalförsvarsmyndighet på regional nivå. Den grundläggande krishanteringsförmågan bygger på den struktur och förmåga som finns för fredstida förhållanden. Från 2012 deltar Försvarsmakten kontinuerligt i regionens förmågebyggande aktiviteter. Det finns fortsatt behov av att tydliggöra ambitionsnivå gällande Länsstyrelsens uppgifter vid höjd beredskap.

I samtliga övningar prövas länets modeller för samverkan med gott resultat. Övningarna bedöms samtliga stärka förståelsen för strukturen för samverkan och regionens samlade förmåga till krishantering.

Under 2012 har ett projekt kring storskalig utrymning genomförts. Syftet är att höja kun-

skapen kring utrymningsproblematik och att utarbeta en vägledning för den som planerar eller utbildar i krisberedskap. Inom projektet, med flera regionala representanter, har vi genomfört ett antal workshopar samt deltagit i Trafikverkets aktivitet med samma tema. Kunskap har inhämtats från EU:s ERGO-projekt, pågående standardiseringsarbete samt från praktisk erfarenhet i Danmark och England. Under 2013 kommer vägledningen att nyttjas vid en bordsövning för att höja kunskapen hos aktörer som inte deltagit i projektet. Länsstyrelsen har under året deltagit i flera aktiviteter som berör området kemiska (C), biologiska (B), radiologiska (R), nukleära (N) och explosiva (E) ämnen CBRNE. I länet finns en regional samordningsfunktion för CBRNE. I syfte att höja förmågan till samverkan på skadeplatsledning och att ta tillvara erfarenheter från inträffade händelser har tre seminariedagar genomförts på temat explosivhändelse. Seminarierna har haft ett stort antal deltagare från olika aktörer, även från näringslivet.

Länsstyrelsen har deltagit i MSB:s arbete med att utveckla en nationell strategi för CBRNE samt redovisat sina aktiviteter inom CBRNE till MSB:s arbete med EU CBRNE Action plan. Arbetet är pågående.

Med aktiviteten Regionalt samverkansforum Rakel i Stockholms län har samverkan och redundansen stärkts i länet. Tio organisationer samt Stockholms stad och tre kommungruppsrepresentanter har inbjudits vid fem tillfällen och genomfört samverkansövningar/workshops utifrån olika vardagshändelser för att få fram samverkansbehov och lämpliga talgrupper. Två räddningstjänstförbund har beslutat att ansluta sig till Rakel fullt ut. Övriga räddningstjänstförbund eller räddningstjänster har beslutat att anskaffa Rakel till sina ledningsbilar.

I samverkan med MSB har fyra workshopar genomförts om införande av Rakel för kommunala krisledning. Kommunerna har fått information om möjligheten till statsbidrag för anskaffning av Rakelenheter. I arbetet har ingått att ta fram talgrupper för samverkan på lokal och regional nivå och att stödja kommunen i Rakelprocessen. Ett fåtal kommuner har Rakelenheter i dag, men hälften av kommunerna har bestämt sig för att anskaffa Rakelenheter till sin krisledning. Det har bildats en samverkansgrupp med samhällsviktiga funktioner i Stockholms län, där

Länsstyrelsen ingår. Samverkansgruppen ska öka samverkansförmågan vid händelser kring särskilda objekt i länet.

Länsstyrelsens tjänsteman i beredskap (TiB) och krisledning har förmåga att samverka via Rakel och har sedan oktober ständig passning. Bedömningen är att Stockholms län har en samlad struktur och förmåga till samverkan med Rakel.

Kunskapshöjande insatser

Under september genomfördes den regionala samverkanskursen (RSK) med ett trettiootal deltagare från olika myndigheter och privata aktörer. Liksom under 2011 hade årets kurs ett brett krisberedskapsperspektiv där vi under spelövningar lyfte in olika typer av scenarier i syfte att stimulera till kunskapsöverföring och samverkan.

Under juni och december genomfördes sammankomster med länets kommuner och regionala rådets aktörer i syfte att informera, utbilda och samverka gällande krisberedskap i länet. Vid den första sammankomsten hanterades bland annat störningar i dricksvattenförsörjningen och diskussioner om att forma robusta avtal. Sammankomsten i december förlades till Östersund med besök på Trygghetens hus för att stimulera och vidareutveckla samverkansförmågan i Stockholms län.

Stöd och uppföljning av kommunernas och landstingets beredskapsarbete

Länsstyrelsen har under året genomfört kommunbesök hos tretton av länets kommuner. Syftet var att ge kommunerna stöd samt att följa upp deras förberedande arbete enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH). Uppföljningen av den kommunala krisberedskapen ska bidra till att förbättra och effektivisera länets krishanteringsförmåga.

Det är vår bedömning att dialogen med kommunledningarna har varit värdefull, bland annat när det gäller att identifiera framgångsfaktorer samt lokala och regionala utvecklingsbehov. Dialogen ger kommunernas beredskapssamordnare eller motsvarande ett starkare internt stöd för det fortsatta arbetet med att utveckla och stärka krisberedskapen på lokal nivå samt tydliggör statens förväntningar enligt lagen.

Kommunbesöken bidrog också till ökad kunskap om lokala förhållanden samt till ökad förståelse för kommunernas vardag och deras utmaningar. Vi har bland annat noterat att det ofta förekommer ett ambitiöst beredskapsarbete hos kommunerna. Vi har även konstaterat att det finns en utvecklingspotential, exempelvis när det gäller att genomföra utbildning och övning av tjänstemän och förtroendevalda. I samband med besöken följs även kommunens användning av utbetalade medel upp enligt avtalet mellan staten och Sveriges kommuner och landsting om kommunernas uppgifter i samhällets krishanteringsystem upp.

I två kommuner har besöken resulterat i särskilda insatser. Under året har MSB beslutat, på rekommendation av Länsstyrelsen, att reducera medlen för Sundbybergs kommun på grund av felaktig användning av medlen och på grund av tidigare brister i krisberedskapsarbetet. Under året har Länsstyrelsen genomfört två besök i Värmdö kommun. Under det första besöket identifierades brister i kommunens krisberedskapsarbete, bland annat saknades en risk- och sårbarhetsanalys. Under det andra besöket konstaterade vi att kommunen hade vidtagit åtgärder och att det nu finns en risk- och sårbarhetsanalys framtagen.

Länsstyrelsen har även med utgångspunkt av uppdrag i regleringsbrevet analyserat ett omfattande material med särskilt fokus på länets kommuner och Landstinget. Redovisning av genomförd uppföljning och Länsstyrelsens bedömning finns att läsa i återrapportering enligt regleringsbrevsuppdrag 68.

Program för samverkan – Stockholmsregionen

Ett utvecklingsarbete av långsiktig karaktär som fortsatt under året är Program för samverkan - Stockholmsregionen. Arbetet syftar bland annat till att senast 2014 tydliggöra en struktur för samverkan som innefattar omvärldsbevakning, informationsdelning, analys och koordinering av beslut och agerande under eller inför kriser.

Programmet har genomfört ett skarpt test, vardagssamverkan blåljus. Under två veckor våren 2012 satt operatörer från SOS Alarm, polisen och räddningstjänsten sida vid sida i larmcentralen på SOS Alarm. De samverkade i skarp driftsmiljö i ärenden där alla tre blåljus-

aktörer var iblandade. Det var exempelvis trafikolyckor, bränder och hjärtstopp. Den nära kontakten mellan operatörerna gjorde att de kunde dela information direkt med varandra om olika händelser. De kunde larma ut de operativa enheterna snabbare och förmedla bättre information under ärendet. Alarmeringstjänstutredningen har informerats om resultaten och erfarenheterna.

Länsstyrelsen har under året ansvarat för att genomföra två projekt inom programmet för samverkan. Gemensam omvärldsbevakning och informationsdelning är ett projekt inom programmet som syftar till att kartlägga nuläget och arbeta fram ett förslag till önskat läge avseende de ingående parternas omvärldsbevakning och informationsdelning. Projektet har identifierat hur parterna arbetar med omvärldsbevakning idag samt hur denna information fördelas till externa parter. Utifrån det har parterna tillsammans utvecklat en gemensam bild på hur man vill att omvärldsbevakning och informationsdelning ska ske och ett antal konkreta förbättringsförslag har identifierats.

Samlad lägesbild och gemensam analys är ett projekt inom programmet med det övergripande syftet att stärka den regionala förmågan att vid händelser av olika omfattning, så tidigt som möjligt, kunna erhålla underlag för koordinerade ageranden och beslut. Att ha en gemensam förståelse och samsyn kring såväl begrepp som arbetssätt är en central beståndsdel för att detta ska kunna uppnås.

Utöver övning med Försvarsmakten och interna epizootiövningar har representanter från Program för samverkan - Stockholmsregionen deltagit i övning Indigo. Övningen var del i ett EU-projekt för att utveckla och ta fram verktyg för samlad lägesbild där Försvarshögskolan var svensk representant.

Erfarenheter från inträffade händelser

Erfarenheter från ett antal händelser bidrog under året till att stärka och utveckla länets förmåga att samverka och hantera kris. Exempel på sådana händelser är:

- Infrastrukturella störningar i samband med upptäckta skador på Essingebroarna. Här aktiverades funktionen ett antal gånger av Trafikverket.
- Cyklonstorm som drabbade USA:s östkust. Under pågående händelse genomfördes samlad dialog med aktörer i länet.
- Situation med utländska bärplockare. Vi genomförde samverkansmöten med berörda län främst som stöd till Stockholms stad.
- Snöoväder i Stockholm i början av december. Samlad utvärdering pågår.

Vid händelser med behov av samverkan har en regional samverkansplattform, Samverkansfunktion Stockholmsregionen (SfSr), i stor utsträckning använts. Länsstyrelsen tillhandahåller och faciliterar denna. SfSr är ett forum för att etablera en samlad regional lägesbild och aktiveras en gång i veckan sedan 2010-03-25 i syfte att bygga förmåga över tid. Utveckling av SfSr genomförs inom ramen för Program för samverkan - Stockholmsregionen. I Samverkansmöten med SfSr har under Länsstyrelsens ledning, genomförts både som fysiska möten och som telefonkonferenser vid mer än 60 tillfällen. Länsstyrelsen bedömer att regionens aktörer i ökande grad nyttjar den etablerade samverkansfunktionen för att samverka och koordinera sig vid skarpa händelser.

Motverka risker och framtida olyckor i länet

Samtliga våra mål inom målområdet har uppnåtts utom ett, som har uppnåtts delvis. Det gäller de öppna initiativärenden angående klassificering av farlig verksamhet enligt LSO, som vid ingången av 2012 var äldre än två år, och som skulle vara avslutade senast den 31 december 2012. Mer än hälften av ärendena har avslutats och resten bedöms kunna slutföras under 2013. Konsekvenserna av att det insatsmålet inte uppnåddes fullt ut bedöms vara små.

När det gäller hälsa och säkerhet i samhällsplaneringen har Länsstyrelsen på olika sätt medverkat till att lämplig riskhänsyn tagits i flera olika infrastrukturprojekt, detaljplaner och översiktsplaner. Arbetet innebär huvudsakligen samråd, informationsutbyte, stöd, granskning och till viss del godkännande. Följande större projekt kan nämnas:

- Detaljplan Forskningscenter KI, Solna
- Detaljplan Grammet 1, Brommaplan, Stockholm
- Detaljplan Snäckviken, Astra, Södertälje
- Detaljplan Slussen, bussterminalen
- Detaljplan Rinkebyterassen
- Detaljplan Krillans krog
- Översiktsplan Nacka
- Infrastrukturplan Förbifart Stockholm

Tillsyn av Sevesoverksamhet

I enlighet med upprättad tillsynsplan har tillsyn med platsbesök skett av följande verksamheter:

- Svenska Statoil AB, Loudden
- ST1 Energy AB, Södertälje
- Nynas AB, Nynäshamn
- Aerosol Scandinavia AB, Vallentuna
- Astra Zeneca AB, Södertälje
- Fortum AB värme, Stockholm
- Svenska Statoil AB gasoldepå, Jordbro
- AGA Gas AB, Älvsjö
- Fröjd AB, Bro
- Preem AB, Loudden
- Gustavsberg AB, Värmdö

Farlig verksamhet enligt kap. 2, 4§ lagen om skydd mot olyckor (LSO)

Under året har vi arbetat aktivt för att avsluta de ärenden som gäller klassning av farlig verksamhet, varav många har varit öppna sedan 2004–2006. Efter samråd med räddningstjänst och miljökontor har mer än hälften av dessa ärenden avslutats utan att berörda verksamheter klassats som farliga verksamheter. Arbetet med att ta fram underlag för resterande öppna ärenden fortgår.

Länsstyrelsen har tagits in för internyttrande som sakkunniga inom området brandskydd i flera ärenden, bland annat ett överklagat föreläggande mot Iskcon där det är icke tillfredställande brandskydd. Ärendet är överklagat vidare till förvaltningsrätten. Under oktober fick länsstyrelsen in en överklagan av föreläggande med vite mot

Locum gällande bristfälligt brandskyddsarbete. Vi har haft möte med båda inblandade parter samt genomfört tillsyn på sjukhuset. Ärendet som uppmärksammades medialt har inte avgjorts under 2012.

Rapporter/rekommendationer

Nya rekommendationer gällande riskhänsyn vid planläggning kring leder för farligt gods har getts ut på remiss. I samband med denna remiss hölls två seminarier/workshopar och remissyttranden har kommit in. På grund av ett starkt intresse för frågan har remissyttrandena varit omfattande. Arbetet med att inarbeta inkomna synpunkter pågår.

- Remiss Riskhänsyn vid planläggning Farligt gods
- Rapport Överdäckning en kunskapsöversikt

En rapport med en kunskapsöversikt av överdäckningar har getts ut. I samband med det hölls en workshop där olika intressenter deltog. Underlag för handlingsalternativ har tagits fram i samarbete med bland annat Trafikverket.

Skyddsobjekt

Under året har Länsstyrelsen fattat beslut beträffande drygt 50 skyddsobjekt i länet. Det rör sig dels om helt nya skyddsobjekt, dels om beslut som måste förnyas med anledning av ny skyddslag. Enligt övergångsbestämmelserna till nya skyddslagen måste alla beslut om skyddsobjekt som fattats med stöd av tidigare skyddslag förnyas före utgången av 2014 för att de ska fortsätta att gälla. Ytterligare cirka 100 beslut om skyddsobjekt måste därför revideras/förnyas under 2013–2014.

Översvämningsrisker

Länsstyrelsens arbete enligt Översvämningsförordningen har resulterat i att MSB har definierat Stockholmsområdet som ett översvämningskänsligt område. I området ingår tio kommuner.

Återrapportering regleringsbrev

67. Länsstyrelsernas tillsyn av kommunerna inom området skydd mot olyckor syftar till att främja och bedöma kommunernas förmåga att leva upp till nationella mål, verksamhetsmål och särskilda skyldigheter enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Tillsynen ska inriktas så att den kan samordnas med länsstyrelsernas uppföljning av kommunernas tillämpning av lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Länsstyrelserna ska i årsredovisningen för verksamhetsåret 2012 redovisa en sammanfattande bedömning av resultatet av kommunernas arbete enligt lagen om skydd mot olyckor.

Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsens sammanfattande bedömning av kommunernas arbete enligt lagen om skydd mot olyckor är att kommunerna lever upp till nationella mål, verksamhetsmål och skyldigheter enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Denna bedömning grundar sig bland annat på de tillsynsbesök som genomfördes under 2011 och 2012 samt den kontinuerliga kontakt och dialog Länsstyrelsen har med de kommunala räddningstjänsterna kring samsyn avseende tillsynsverksamheten. Länsstyrelsens uppfattning är att tillsynsverksamheten bör samordnas.

Främjande av kommunernas förmåga

Länsstyrelsen har påbörjat ett arbete för att skapa samsyn och samordning mellan länets räddningstjänster vad gäller tillsynsverksamheten. Detta för att säkerställa att skyddet i länets kommuner är likvärdigt. Samsyn och ökad samverkan skulle medföra att kompetens och effektivitet skulle höjas. I övrigt för Länsstyrelsen en kontinuerlig dialog med räddningstjänsterna, bland annat genom att följa och diskutera resultaten från olycksundersökningar.

Tillsyn

Sedan årsskiftet 2009/2010 finns det fyra räddningstjänster i länet. Norrtälje kommun har sin räddningstjänst organiserad inom egen förvaltningsorganisation. Länets tre kommunalförbund ansvarar för länets övriga 25 kommuners räddningstjänstverksamhet inom ramen för lagen

om skydd mot olyckor och de mandat som har formulerats i respektive förbundsordning.

Länsstyrelsen i Stockholms län stödjer via avtal Länsstyrelsen i Gotlands län med sakkunskap inom området skydd mot olyckor och räddningstjänst.

Länsstyrelsen genomförde under året tillsyn av Räddningstjänsten i Norrtälje kommun. Tillsynen har skett i dialogform med ansvariga tjänstemän och politiker. Fokus var att se över kommunens skyldigheter inom området samt att utvärdera resultatet och effekten av organisationens verksamhet. Länsstyrelsen har vid tillsynerna konstaterat att larmhanteringstiderna skiljer sig åt mellan de två räddningscentralerna i länet. Länsstyrelsen kommer att följa upp frågan vid kommande års tillsyner.

Länsstyrelsen har begärt att de obligatoriska olycksundersökningar, som kommunerna ska göra, alltid ska skickas till Länsstyrelsen. Under året har Länsstyrelsen erhållit 13 fördjupade/utökade olycksundersökningar från länets räddningstjänster.

På förekommen anledning begärde Länsstyrelsen en redogörelse från Södertörns brandförsvärsförbund avseende orsak till att VMA-proven inte fungerat tillfredställande vid tre tillfällen. Den inkomna redogörelsen omfattade både orsak till felen och på vilket sätt de hanterats.

Samordnad tillsyn och uppföljning

Länsstyrelsen har samordnat sin tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor med de kommunbesök som görs för att följa upp kommunernas arbete med sina uppgifter i samhällets kris- hanteringssystem. Samordningen har skett genom att handläggare som följer upp kommunernas uppdrag avseende krishantering som skall hanteras med statsbidrag, deltar vid tillsynsbesöken hos räddningstjänsterna.

68. För uppföljningen av samhällets krisberedskap ska länsstyrelserna göra en översiktlig regional sammanställning med analys och värdering av de risk- och sårbarhetsanalyser och handlingsplaner som kommuner och landsting sammanställer enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Uppföljningen ska inriktas så att den kan samordnas med uppföljningen av kommunernas användning av utbetalade medel enligt avtal mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting om kommunernas uppgifter i samhällets krishanteringssystem. Länsstyrelserna ska i årsredovisningen för verksamhetsåret 2012 dels redovisa den översiktliga regionala sammanställningen, dels redovisa hur stor andel av länets kommuner och landsting som hittills under mandatperioden har lämnat en risk- och sårbarhetsanalys, varvid länsstyrelserna ska värdera kvalitén på kommunernas analyser. En bedömning ska göras av i vilken utsträckning som enskilda kommuner och landsting analyserat och dokumenterat möjliga extraordinära händelser i fredstid, uppskattat deras konsekvenser för verksamheten och värderat sin förmåga att verka vid en sådan händelse.

Risk- och sårbarhetsanalyser

Kommuner och landsting ska enligt MSBFS 2010:6 redovisa en risk- och sårbarhetsanalys senast den 30 september under mandatperiodens första år. Majoriteten av kommunerna redovisade en analys under 2011 och ett fåtal redovisade sin övergripande analys under 2012.

Samtliga kommuner i Stockholms län samt Stockholms läns landsting har redovisat en risk- och sårbarhetsanalys under 2011–2012.

Samtliga kommuner och landstinget har lämnat in den uppföljning av planerade och genomförda åtgärder med anledning av analysens resultat som krävs enligt samma föreskrifter. Med anledning av att det inte inkommit något nytt material i någon större utsträckning så kvarstår bedömningen av kommunernas och landstingets risk- och sårbarhets analys från 2011.

En åtgärd som har genomförts men inte slutförts är att samtliga risk- och sårbarhetsanalyser samt uppdateringar av analyserna ingår i ett projekt som drivs av LUCRAM på Lunds tekniska

universitet, på uppdrag av MSB. Projektets syfte är dels att undersöka föreskrifternas effekt, dels möjliggöra en kvalitetssäkring av kommunernas och landstingets risk och sårbarhetsanalyser.

Bedömning för 2012

Med hänsyn till att kommunerna har redovisat uppdraget på så varierande sätt har detta varit en svår uppgift. Vi har valt att göra vår bedömning i huvudsak utifrån i vilken grad analyserna har behandlat de punkter som efterfrågas enligt föreskrifter för risk- och sårbarhetsanalyser (2010:6) från MSB. Har den aktuella analysen behandlat punkterna som efterfrågas så har Länsstyrelsen bedömt att analysen håller en tillräckligt god kvalitet enligt de officiella krav som ställs på kommuner och landsting. I de fall där det funnits större brister utifrån vad som efterfrågas i föreskrifterna har Länsstyrelsen kontaktat den aktuella kommunen och begärt en komplettering.

Med utgångspunkt i genomgången av analyserna är det Länsstyrelsens bedömning att majoriteten av kommunerna har berört och behandlat punkterna i den givna dispositionen.

För den enskilda kommunen är såväl själva processen med att utarbeta en risk- och sårbarhetsanalys som den färdiga produkten ett stöd och ett värdefullt arbete. Det är värdefullt för Länsstyrelsen att få kunskap om risk, sårbarheter, kritiska beroenden och förmåga i den enskilda kommunen. På grund av de skilda tolkningarna och strukturerna på analyserna är det dock fortfarande svårt att dra några generella och aggregerade slutsatser för länet utifrån de enskilda analyserna.

Länsstyrelsen har fått in 27 risk- och sårbarhetsanalyser från länets kommuner och landsting under åren 2011 och 2012. I 2011 års analyser har kommuner och landsting enligt MSBFS 2010:6 fått en given disposition att förhålla sig till och därmed också uppgifter som ska redovisas i analysen.

De rapporterade analyserna är av varierande omfattning och kvalitet. Vissa kommuner har berört uppgifterna som efterfrågas i föreskrifterna på en övergripande nivå utan detaljer medan andra analyser vittnar om en bakomliggande process och ett mer gediget arbete i att värdera risker, sårbarheter och förmåga. Det finns även en bred

variation när det gäller hur kommunerna har valt att genomföra uppdraget att sammanställa en risk- och sårbarhetsanalys. Vissa kommuner har i sin riskidentifiering valt att utgå från tidigare genomfört arbete med stöd av analysverktyget IBERO. I det arbetet analyserades tolv förutbestämda scenarier mellan åren 2006–2009 i samarbete med Länsstyrelsen. Några kommuner har valt att utgå från störningar i den basala infrastrukturen. I det senare fallet finns också fokus på att identifiera skyddsåtgärder och värdera konsekvenser. Andra kommuner har valt att utgå från endast ett scenario som är vanligt förekommande i den aktuella kommunen och har analyserat verksamhetens förmåga utifrån detta. Denna metodik valdes för möjligheten göra en mer fördjupad analys, snarare än att genomföra en bredare riskidentifiering.

Kommunerna och landstinget har i stor utsträckning identifierat och värderat de extraordinära händelser som kan inträffa i fredstid. Genomgången har visat en stor bredd i antalet analyserade händelser, men de mest frekventa är störningar i elförsörjningen, i elektroniska kommunikationer, i dricksvattenförsörjningen samt smitta.

I analyserna värderas kritiska beroenden och sårbarheter i egen verksamhet och i vissa fall i det geografiska området. Länsstyrelsens bedömning är att det finns en kunskap om hur de analyserade händelserna kan påverka verksamheterna genom redovisningar av sårbarheter, kritiska beroenden samt en förmåga att hantera och motstå störningar. I analyserna finns ett avsnitt kring identifierade behov av åtgärder kopplat till genomfört arbete och behov av att ytterligare stärka förmågan att hantera händelser och motstå störningar i samhällsviktig verksamhet. Den varierande kvaliteten i analyserna gör att det finns potential för vidare utveckling. Många kommuner upplever svårigheter med att aktivt arbeta med det geografiska områdesansvaret. Denna svårighet yttrar sig bland annat i att analyserna huvudsakligen behandlar kommunernas egna verksamheter. Det gör det svårt för kommunerna att bedöma och värdera risker inom hela det geografiska området. Det kan i förlängningen innebära att kunskapen om förmågan att hantera och motstå störningar inom det geografiska området blir begränsad.

En ytterligare aspekt där det finns utrymme för förbättring och utveckling är att skapa en systematik och en samsyn i att bedöma förmågan att hantera och motstå störningar. I likhet med riskidentifieringen finns det olika metoder och tillvägagångssätt i att bedöma och beskriva förmågan att hantera extraordinära händelser. Det gör det svårt att på ett likvärdigt sätt bedöma förmågan att hantera extraordinära händelser. Denna svårighet behandlas även nedan under rubriken förmåga.

Sammanfattad bedömning

Länsstyrelsens sammanfattande bedömning avseende risk- och sårbarhetsanalyserna är att:

- En majoritet av inkomna risk- och sårbarhetsanalyser håller en tillräckligt god kvalitet.
- Kvaliteten på analyserna är varierande. Vissa kommuner har endast berört punkterna på en övergripande nivå medan andra har visat en bakomliggande process och gjort ett mer gediget arbete i att sammanställa risk- och sårbarhetsanalysen.
- Analyserna i stort identifierar och värderar extraordinära händelser som kan inträffa i fredstid.
- Av analyserna framgår det att kommuner och landstinget har kunskap om hur de analyserade händelserna kan påverka verksamheterna genom redovisningar av sårbarheter, kritiska beroenden samt en förmåga att hantera och motstå störningar.
- Många kommuner upplever svårigheter med att aktivt arbeta med det geografiska områdesansvaret. Denna svårighet yttrar sig bland annat i att analyserna huvudsakligen behandlar kommunernas egna verksamheter. Detta gör det svårt för kommunerna att bedöma och värdera risker inom hela det geografiska området. Detta kan i förlängningen innebära att kunskapen om förmågan att hantera och motstå störningar inom det geografiska området blir begränsad.

Handlingsplaner

Handlingsplaner enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) samlades in, analyserades och värderades och rapporterades i Länsstyrelsens årsredovisning 2010, samt i delrapporteringen i mars 2011. Vår samlade bedömning var då att kommunerna och landstinget arbetar kontinuerligt med handlingsplanerna enligt LEH och att de har ett relevant innehåll som bland annat behandlar frågor om ledning, kriskommunikation och samverkan.

En förfrågan om uppdatering angående handlingsplaner för den nya mandatperioden gjordes under hösten 2012. Resultatet av denna förfrågan var att ett fåtal nya handlingsplaner inkom till Länsstyrelsen. Under 2011 antogs 4 nya planer. Under 2012 antogs 2 nya planer.

De övriga kommunerna och Landstinget angav att den nuvarande handlingsplanen fortfarande är gällande. Dessa planer har värderats och analyserats i 2010 års regleringsbrevsuppdrag.

Förmåga

Kommunerna har i sina enskilda risk- och sårbarhetsanalyser bedömt förmågan inom kommunen samt i samhällsviktig verksamhet att motstå och hantera identifierade risker som kan leda till en extraordinär händelse. Majoriteten av kommunerna har skattat förmågan att motstå och hantera störningar ur ett generellt perspektiv. Ett fåtal har värderat förmågan med hjälp av de indikatorer som anges i MSBFS 2010:6.

Majoriteten av kommunerna bedömer förmågan att motstå och hantera störningar som god, alternativt som god med viss brist.

I de fall då förmågan har bedömts som bristfällig finns i de flesta fall föreslagna eller planerade åtgärder för att höja förmågan inom det aktuella området. Det är dock svårt att entydigt tolka och sammanställa resultaten från de enskilda analyserna eftersom det finns en variation i arbetssätten och i de enskilda resultaten.

En del kommuner har utgått från de givna indikatorerna och använt sig av bedömningsgrunderna "oberoende av scenario" alternativt "ett givet scenario". Andra kommuner har valt att enbart använda bedömningsgrunderna utifrån den redovisade samhällsviktiga verksamhetens

förmåga – utan koppling till de givna indikatorerna. Ett ytterligare arbetssätt är att benämna förmågan som "hanteringsmöjligheter" och referera till detta i allmänna ordalag utan att använda givna bedömningsnivåer eller indikatorer.

Kulturmiljö

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	2,74	2,71	3,06
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	7,83	6,90	6,41
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,85	2,54	2,59
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	11 907	11 563	12 537
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	3,11	2,99	3,06
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	919	905	953
Antal beslutade ärenden	949	943	898
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	56	82	80
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	400	572	1 299
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 4311, Ärenden 2 kap. Kulturmiljölagen ⁵⁾	49		

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH, exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 43*

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 4311 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2012. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för samtliga 3 länsstyrelser är 63.

Kommentarer till tabell

Länsstyrelsen har genomfört en brukarundersökning inom ärendegruppen "fornminnen". Genomsnittligt nöjdindex för Länsstyrelsens arbete med tillstånd och vägledning om fornlämningar är 49, vilket är under genomsnittet för samtliga länsstyrelser (63).

De som sökt tillstånd ger Länsstyrelsen bra betyg inom områdena "bra bemötande", "engagerad, intresserad och kompetent personal", "lätt att hitta på webbplatsen" och "strukturerad ansökningsblankett". Förbättringsområden är "handläggningstider" och "tillgänglighet vid e-post och telefon". Där kommer Länsstyrelsen intensifiera sitt arbete kommande år. För att minska handläggningstiderna har vi i ett första steg rekryterat ytterligare en handläggare för fornminnesfrågor.

Antalet ärenden som är äldre än två år har reducerats väsentligt under året. Det är resultatet av en fokuserad satsning på att utreda och ta ställning till de väckta frågorna om byggnadsminne. De ärenden som nu återstår berör nästan samtliga fastigheter som ägs av Stockholms stad. Avsikten är att fatta beslut om dem under 2013, efter en revidering av den överenskommelse om skydd av stadens egna byggnader som finns med länsstyrelsen sedan 1992. Under året har ett metodutvecklingsprojekt genomförts i samarbete med Stockholms stad för att utforma vårdprogram som förenklar och stärker förutsättningarna för vården av skyddsvärda byggnader.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Det stora förändringstryck som finns i länet medför ett stort antal ärenden inom verksamhetsområdet. Utbyggnad av infrastruktur och bostäder ställer även nya krav för att tillvarata kulturvärden där Länsstyrelsen bland annat arbetat nära med de aktörer som är involverade i utbyggnaden av Citybanan. Ett av resultaten är att värdefulla byggnader har kunnat skyddas vid tunnelsprängningar och en ny standard har utarbetats för denna typ av sprängningar.

En tydlig trend är önskemål om förändring av kyrkorummen föranlett av ett förnyat gudstjänstbruk kombinerat med Svenska kyrkans för-sämrade ekonomi. Länsstyrelsens målsättning har varit att tillsammans med Svenska kyrkan på bästa sätt förena bevarandekrav och brukande av det kyrkliga kulturarvet.

Länsstyrelsen godkände under året större inre ombyggnader och förändringar av kyrkorummet i Nacka kyrka, Munsö kyrka i Ekerö kommun, Ösmo kyrka i Nynäshamns kommun och Sofia kyrka i Stockholms stad för att de ska kunna användas i modernt gudstjänstbruk. Större yttre renoveringsinsatser gjordes för Turinge kyrka i Nykvarn, liksom Enskede kyrka i Stockholm.

Sprängningarna för Citybanan under Stockholm och de vibrationer de orsakade medförde tidskrävande arbetsinsatser med bland annat samråd och prövning av tillstånd. Detta berörde under året alla de fem äldre kyrkorna under Citybanans sträckning.

Under året tillkom fem nya byggnadsminnen; Villa Solsäter i Haninge, Stuckatörens hus i Stockholm, Överjärva kapell i Solna, Kårhuset vid Kungliga Tekniska högskolan samt Saltsjöbadens badhus. Sju 3:6-förordnanden enligt KML gjordes för byggnader inom Nationalstadsparken. Närmare 20 nya frågor om byggnadsminnesförklaring väcktes av enskilda personer och tolv av dem avslögs.

Länsstyrelsen fördelade under året knappt 14 miljoner kronor i kulturmiljöbidrag. Utgångspunkten är att medlen ska förmedlas till de projekt där de gör största möjliga kulturmiljönytta. Större byggnadsvårdsbidrag har bland annat utgått till Svenska Högarnas fyr, en industriskorsten på Södermalm och Konstakademien i Stockholm. Tio av länets byggnadsminnen har beviljats bidrag för restaurering, bland annat Löwenströmska trädgården och Kersö säteri på Ekerö. Dessutom har fem hembygdsgårdar fått byggnadsvårdsbidrag. Länsstyrelsen har även i år satsat på vård och underhållsplaner för både byggnadsminnen och hembygdsgårdar och till ett utvecklingsprojekt om vårdprogram i samverkan med Stockholms stad. Vård- och underhållsplaner är strategiska och handfasta verktyg för det långsiktiga underhållet av byggnader.

Några större projekt har varit fördjupning av kunskapsunderlaget för riksintresset Stockholms innerstad, biografinventeringen, projekt om vattenanknutna kulturmiljövärden, "Om kriget kommer" och "Kalejdoskop".

Bidrag beviljades också till Stockholms stadsmuseum och länsmuseum samt ett fåtal privatpersoner för att göra tillgänglighetsinsatser för fornlämningar i länet. Länets enda kulturresevat – Brottö skärgårdsjordbruk i Roslagen – fick fortsatt stöd till ett hävdad landskap med betesdrift.

Insatser som riktade sig till barn och ungdom var läns museets "Projekt Botkyrka" och stödet till Munsö världsarvsskola för världsarvsdagar på Hovgården på Adelsö i Ekerö kommun.

Stockholms län har ett anseeligt antal riksintressen för kulturmiljövärden som ofta medför diskussioner och revideringar i detalj- och översiktsplaner för att värdena inte ska påverkas negativt. Viktiga ärenden under året från kulturmiljösynpunkt var bland annat ombyggnaden av Slussen, Förbifart Stockholm, Citybanan, SL:s depå i Molnby, Steninge slottsområde i Sigtuna och kvarteret Orgelpipan på Norrmalm.

Länsstyrelsens arbete med fornlämningar har helt dominerats av att pröva frågor om utredningar och tillstånd i samband med planering av infrastruktur och bostäder. Ett trettiotal plansamråd föranledde beslut om arkeologiska utredningar. Utbyggnaden av Förbifart Norrtälje, ombyggnad av riksdagens fastigheter i kv Mercurius och platsen för en medeltida gård i Märsta industriområde är exempel på ärenden som under året medfört större arkeologiska slutundersökningar. Utbyggnad av vägar och järnvägar medförde även ett flertal arkeologiska förundersökningar och utredningar – bland annat Förbifart Stockholm, Granakurvan mellan Vallentuna och Upplands Väsby kommuner och dubbelspår till Nynäshamn.

Länsstyrelsen handlade under året cirka 450 ärenden som rör fornlämningar, varav 31 utredningar, 42 förundersökningar och tre slutundersökningar. Tre upphandlingar gjordes av arkeologiska undersökningar. Till detta handlades drygt 100 ärenden som kom från enheten för naturvård eller planavdelningen.

Återrapportering regleringsbrev

69. Länsstyrelserna ska redovisa exempel på och kommentera hur man verkar för att förnya och utveckla kulturmiljöarbetet. Länsstyrelsen ska också redovisa exempel på och kommentera hur samverkan, till exempel med statliga myndigheter och kommuner, sker inom kulturmiljöarbetet samt hur samverkan har utvecklats.

Förnya och utveckla

Länsstyrelsen har deltagit i det strukturerade samarbetet på kulturmiljöområdet mellan länsstyrelserna och Riksantikvarieämbetet inom Länsgrupp Mellan. Det har inneburit gemensamma insatser framför allt rörande utveckling av arbetet med riksintressen för kulturmiljövården.

Länsgrupp Mellan har tagit ett särskilt ansvar att för landets samtliga länsstyrelser driva utvecklingsarbete kring denna fråga. Arbetet har skett i en särskild arbetsgrupp som följer Riksantikvarieämbetets nu pågående projekt kring utveckling av arbetet med kulturmiljövårdens riksintressen. Genom länsgruppens insatser har nödvändiga länsstyrelseperspektiv på riksintressena på ett effektivt sätt kunnat föras in i Riksantikvarieämbetets arbete.

Genom särskilda kontaktpersoner följer länsgruppen dessutom det gemensamma utvecklingsarbetet inom områdena "tillsyn" och "IT". Inom länsgruppen sker också värdefull erfarenhetsöverföring som är till direkt nytta i det dagliga kulturmiljöarbetet. Det gäller även de strävanden efter ensade rutiner för ärendehantering med mera som präglar hela samverkansarbetet. Länsgruppen vill i det sammanhanget peka på att det arbete som bedrivs i de gemensamma IT-projekten är av mycket stor betydelse. Utan väl fungerande, effektivt och användarvänligt IT-stöd, kan sådana ensade rutiner inte fungera. Medverkan i dessa IT-projekt är därför prioriterat för Länsstyrelserna i Länsgrupp Mellan. Länsstyrelserna inom länsgruppen konstaterar gemensamt att det strukturerade samarbetet har inneburit en vitalisering av kulturmiljöarbetet och att gemensam fokusering på ett effektivt sätt kunnat ske på särskilt angelägna frågor.

Länsstyrelsen noterar vidare att myndigheten via länsgruppssamordnaren varit företrädd i det för

Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna gemensamma programrådet. Rådet har under året koncentrerat sina utvecklingsinsatser till riksintressen, tillsyn, IT och Kulturarvslyftet. Inom tillsynsområdet har metodik för gemensamt tillsynsarbete tagits fram inom Länsgrupp Syd. Inom IT-området har förstudier skett inom tre delprojekt:

- Koppling Källa-Platina
- Handläggarstöd (beslutsregister)
- Digital information i kulturmiljösystemet

Utöver samverkan inom länsgruppen arbetar Länsstyrelsen i Stockholm kontinuerligt med att förnya och utveckla kulturmiljöarbetet. Nästan allt utvecklingsarbete är dessutom samverkansinriktat. Det syftar både till att förenkla, effektivisera, utvidga, skärpa och att ge förutsättningar till en fördjupad delaktighet. Nedan följer exempel på vad som för närvarande pågår inom olika delar av verksamheten.

Sedan några år tillbaka genomför Länsstyrelsen uppföljningssamtal i början av året med de drygt tio institutioner och företag som bedriver arkeologisk uppdragsverksamhet i länet. Genom samtalen får man en tvåvägs återkoppling på det som har fungerat bra eller dåligt under året och hur verksamheten kan förbättras. Dessutom kallar Länsstyrelsen samtliga uppdragstagare till ett årligt seminarium angående de samlade resultaten från årets undersökningsverksamhet.

Under året färdigställdes ett program för uppdragsarkeologin i Stockholm län – det första i landet och ett länge efterfrågat strategiskt dokument. Programmet har två syften, dels att formulera förslag till inriktning för den fortsatta arkeologiska forskningen i länet i samband med olika tillståndsärenden, dels att förtydliga vilka förväntningar och krav som kan ställas på olika typer av undersökningar och rapporter i den uppdragsarkeologiska verksamheten. Förhoppningsvis ska detta leda till mer stringenta undersökningar och möjliggöra en mer effektiv administrativ hantering.

För att effektivisera handläggningen av fornminnesärenden har Länsstyrelsen utvecklat ett GIS-skikt för arkeologiska utredningar. Det görs många arkeologiska utredningar och vanligtvis läggs inte resultaten in i FMIS. Genom GIS-

skiktet kan dubbelarbete undvikas och en successiv kunskapsupbyggnad kan ske.

Länsstyrelsen bedriver också ett utvecklingsarbete vad gäller förmedling i samband med uppdragsarkeologisk verksamhet. Ett tiotal artiklar har skrivits på temat, som kommer att publiceras i en rapport efter årsskiftet.

Länsstyrelsen bedriver inte fornvård i egen regi. I stället har Länsstyrelsen lagt ut ett uppdrag på Läns museet att stimulera och ge råd till länets kommuner om hur de kan sköta sina fornlämningar, vilket cirka hälften av länets 26 kommuner gör bra och resten mindre bra på en fallande skala. Läns museet har också i uppdrag att välja ut de 40 bästa fornlämningarna enligt ett antal kriterier och se till att det görs kvalificerade information- och förmedlingsinsatser kring dem. Det är ett nytt sätt att arbeta på med många fördelar vad gäller fördelat ansvarstagande, delaktighet och förmedling. Nackdelen är att den fysiska vården av fornlämningarna i landskapet på vissa ställen blir eftersatt.

Länsstyrelsen har under året genomfört ett utvecklingsprojekt i samverkan med Stockholms stad. Det syftar till att förbättra skyddet av de mest kulturhistoriskt värdefulla byggnader som staden äger, genom att ta fram vårdprogram för dem. En särskild metod har arbetats fram och pilotstudier har genomförts för Stadshuset, Stadsmuseet och Börshuset. Länsstyrelsen ser en möjlighet att i förlängningen använda stadens vårdprogram som grund för en sorts förenklad byggnadsminnesförklaring där staden inte behöver tillståndspröva ändringar som följer det framtagna programmet, vilket med säkrad kvalitet skulle förenkla den administrativa hanteringen både för kommunen och för Länsstyrelsen.

Sprängningarna för Citybanan under Stockholm orsakar vibrationer som kan medföra skador på äldre byggnader. Länsstyrelsen konstaterade att svensk standard för sprängningar inte var tillräcklig för att skydda mot skador på äldre, kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Därför påbörjades ett stort utvecklingsarbete i samverkan med Svenska kyrkan, Trafikverket, Statens fastighetsverk och Riksantikvarieämbetet för att minimera skadorna på kyrkorna. Det har lett till stärkt skydd för byggnaderna och att svensk standard har skärpts.

Länsstyrelsen samlade i maj 2012 ett femtiotal ägare och förvaltare av byggnadsminnen i länet till ett seminarium om parker och trädgårdar. Utvärderingen av dagen visade att samtliga deltagare var nöjda. Syftet med "Byggnadsminnesforum" är att öka kunskapen och intresset för byggnadsvård hos ägare och förvaltare av våra mest värdefulla byggnader och det ger också Länsstyrelsen möjlighet till framtidsytande rådgivning.

Länsstyrelsernas kulturmiljöenheter i landet har samlats kring projektet "Kalejdoskop" som syftar till att, i enlighet med de kulturpolitiska målen, lyfta fram förbisedda kulturmiljöer som kan spegla Sveriges mångfald. Vidare syftar projektet till att utveckla nya samverkansformer och vidga kulturmiljövårdens perspektiv. Mer långsiktigt avses projektet skapa ökad delaktighet i samhället och förändrade arbetssätt och metoder i länsstyrelsernas arbete. Inom ramen för "Kalejdoskop" har länsstyrelserna lanserat satsningen "Ge röst åt det tysta kulturarvet" och i Stockholms län har fem projekt stöttats inom satsningen.

I länet pågår ett stort arbete med att utveckla metoder för att åtgärda vandringshinder för fisk, där dammar utgör en stor del av hindren. Länsstyrelsen arbetar i samarbete med Stockholms läns museum med att inventera, dokumentera, utvärdera och sammanställa länets dammar ur kulturhistorisk synvinkel. Detta arbete kommer att redovisas i form av en rapport och en databas och ska vara färdigt i december 2013. Databasen kommer att utgöra underlag till den gemensamma databas över dammar som Länsstyrelsen använder i sin handläggning av ärenden och den tillsyn som ska utföras.

Arbetet i förvaltningsrådet för Birka/Hovgården har under året bestått i att verka för att utveckla besöksnäringen och mottagandet på Hovgården genom att inspirera och stödja de småföretagare som redan finns på platsen. Kurser och seminarier har arrangerats för företagarna, både vad gäller världsarvets innehåll och sedvanlig affärsutveckling. Insatserna har tagits emot positivt och bör ses som ett första steg i en möjlig bra utvecklingsprocess. Inför 2013 finns planer på ett pedagogiskt projekt som riktar sig till barn och ungdom.

Förvaltningsrådet består av representanter för Ekerö kommun, Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen.

Samverkan

Länsstyrelsen har en stabil och återkommande samverkan med ett antal parter, varav särskilt kan nämnas ett antal förvaltningar inom Stockholms stad, samt med Ekerö kommun med anledning av utvecklingsarbete inom världsarvet Birka/Hovgården och med länets kommunantikvarier.

I samverkan med Stockholms länsmuseum och Stockholms stadsmuseum driver Länsstyrelsen ett antal utvecklingsprojekt – vårdprogram för de mest värdefulla byggnaderna som ägs av Stockholms stad, förbättrat kunskapsunderlag om riksintressen, ”Om kriget kommer”, det gröna kulturarvet och kulturmiljöer vid vatten. Vi har även gett i uppdrag till läns museet att bedriva fornvård på ett nytt sätt (se ovan). Samverkan med dessa parter utvecklas kontinuerligt och vi försöker alltid att i samråd hitta bra lösningar på frågor som dyker upp.

Länsstyrelsens samverkansparter:

- Stockholms stad – Stockholms stadsmuseum, Stadsholmen
- Stockholms stadsbyggnadskontor och fastighetskontor
- Stockholms kyrkogårdsförvaltning/världsarvet Skogskyrkogården
- Ekerö kommun – Världsarvet Birka/Hovgården
- Norrtälje kommun – riksintressen
- Samtliga kommunantikvarier – årlig kommunantikvartärf
- Stockholms läns hembygdsförbund
- Samtliga byggnadsminnesägare – årligt byggnadsminnesforum
- Svenska kyrkan – samrådsgrupper för stift
- Stockholms länsmuseum
- Uppdragstagare inom arkeologi
- Trafikverket – ledningarna för Citybanan och Förbifart Stockholm
- Riksantikvarieämbetet
- Statens fastighetsverk
- Vattenmyndigheten
- Skogsstyrelsen
- FYR-projektet i samverkan med övriga kustlänsstyrelser

Tabell 5.1

LÄNSFAKTA KULTURMILJÖ	2012- 12-31	2011- 12-31	2010- 12-31
Antal registrerade forn- lämningar (exkl. marina)	45 977	45 336	44 932
Antal byggnadsminnen enligt 3 kap. kultur- minneslagen	189	189	186
Antal kyrkobyggnader enligt 4 kap. kultur- minneslagen	186	186	186
Riksintresseområden för kulturmiljövärden			
antal	132	132	132
yta (ha)	16 % av länets yta	16 % av länets yta	16 % av länets yta
Kulturresevat			
antal	1	1	1
yta (ha)	60	60	60
Andel av länets kommuner som har kulturmiljöprogram (%)	100	100	100

Källa: Länsstyrelsens register, Riksantikvarieämbetes fornminnesregister och Boverkets riksintresseregister

KOMMENTARER TABELL 5.1

Det finns oklarheter i om hur antalet fornlämningar ska redovisas. Länsstyrelsen redovisar här för 2012 antalet fornlämningsnummer, inte antal anläggningar som tidigare. I siffran ingår fasta fornlämningar, bevakningsobjekt och övrig kulturhistorisk lämning. Även jämförelsesiffrorna för 2011 och 2010 räknas på samma sätt som för 2012.

Tabell 5.2

UTBETALADE BIDRAG FÖR KULTURMILJÖ, SUMMA (TKR)	2012	2011	2010
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	0	0	0
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen	13 323	13 562	13 820

Källa: Riksantikvarieämbetets ekonomiprogram

KOMMENTARER TABELL 5.2

Riksantikvarieämbetet delegerar ut bidraget till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer (7:2) till länsstyrelserna att fördela i enlighet med tillhörande förordning. Inga kommentarer i övrigt förutom de som nämnts i texten ovan.

Folkhälsa

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	3,06	3,60	3,02
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	5,83	7,18	6,54
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,40	2,87	2,61
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	12 825	14 659	13 779
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	3,35	3,79	3,36
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	80	145	175
Antal beslutade ärenden	162	133	154
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	13	68	118
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	36 062	50 375	77 934
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 700, våld i nära relationer ⁵⁾	70		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 705, alkohol och tobaksärenden ⁶⁾	74		

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH, exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 70*

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 700 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2012. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Brukarundersökningen genomfördes endast hos Länsstyrelsen i Stockholm.

⁶⁾ Nöjdindex för verksamhet 705 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2012. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 4 länsstyrelser är 71.

Kommentarer till tabell

Sakområdet kännetecknas av få ärenden. Bidragsutbetalningar, som avser utvecklingsmedel till kommuner har sjunkit sedan 2010 och 2011. Detta beror på att länsstyrelserna har fått färre uppdrag som syftar till att fördela bidrag till kommunerna inom folkhälsoområdet.

För att följa upp hur våra kunder upplevde vårt arbete har brukarundersökningar genomförts avseende ”våld i nära relationer” (verksamhet 700) samt ”tillsynsarbetet avseende alkohol och tobaksärenden” (verksamhet 705). När det gäller verksamhet 700 var några av våra styrkor engagerad och intresserad personal, ett gott

bemötande och att vi var öppna för dialog. Ett förbättringsområde är webbplatsens innehåll. Några av våra styrkor i verksamhet 705 var engagerad och intresserad personal, ett gott bemötande, hög kompetens och goda möjligheter till kontakt. På dessa områden ansåg mer än 95 procent av de som intervjuats att påståendet stämde mycket bra eller bra. Det förbättringsområde som tydligast skiljde ut sig gällde Länsstyrelsens webbplats som behöver utvecklas vidare för att det ska bli lättare att hitta till de olika sakområdena.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Det övergripande målet för Länsstyrelsens arbete med alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT) är att Stockholms län blir fritt från narkotika och dopning med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksmissbruk. Under året har detta arbete skett främst genom tillsyn av kommunerna enligt alkohol- och tobakslagen, regional samordning och stöd till

kommunerna inom området ANDT. Insatserna har i stort genomförts utifrån verksamhetsplanen för 2012.

Tillsyn

Tillsyn på alkohol- och tobaksområdet genomfördes enligt den upprättade tillsynsplanen för 2012. Det innebär tillsyn av verksamheten i tolv kommuner i Stockholms län. Tillsynen följer dels upp hur kommunerna sköter arbetet med alkohol- och tobakslagarna generellt, dels hur kommunerna säkerställer rättssäkerhet och lagenlighet i ett vidare perspektiv.

Länsstyrelsen har fortsatt med arbetet att stimulera kommunerna till att utbilda krögare och arrangörer av studentfester i metoden ”ansvarsfull alkoholservering”. Det har vi gjort genom att medverka vid utbildningar samt genom att leda en regional referensgrupp. Gruppen som har till uppgift att utveckla arbetet med ”ansvarsfull alkoholservering” träffades vid fem tillfällen under året. Gruppen har även arbetat med att ta fram en modell till hjälp för restauranger för att utforma en egen alkoholpolicy.

För att utveckla kommunernas tillsynsarbete avseende tobaksfrågor leder Länsstyrelsen projektet ”Kollegialt lärande”. Tillsynshandläggare från länets kommuner/stadsdelar erbjuds auskultera med två erfarna tobaktillsynshandläggare. Därefter coachar dessa handläggare kommunerna vid tillsyn i hemkommunen. Totalt 23 kommuner/stadsdelar utnyttjade erbjudandet. Länsstyrelsen har också föreläst för poliser om tobakslagen med inriktning på tillsyn, varnings-texter och illegala produkter.

Förra året påbörjades ett länsstyrelsegemensamt projekt för att öka likvärdigheten och höja kompetensen hos länsstyrelsernas tillsynshandläggare. Vår personal har ingått i en referensgrupp som under året tagit fram en gemensam utbildning i alkohol- och tobakslagarna. Länsstyrelsen har varit utbildare för övriga länsstyrelsernas tillsynshandläggare under tre heldagar. Vi har även föreläst vid ett flertal tillfällen för alkohol- och tobakshandläggare från kommuner i nio län.

Med stöd av ett särskilt avtal har Länsstyrelsen även utövat tillsyn i Gotlands län. Denna

verksamhet redovisas av Länsstyrelsen i Gotlands län.

Regional samordning och förankring av nationella ANDT-politiken

En strategiskt viktig plattform för samverkan om genomförande av ANDT-politiken är den regionala samverkansgruppen för ANDT-frågor i Stockholms län. Gruppen leds av Länsstyrelsen och deltagarna representerar Polismyndigheten i Stockholms län, Stockholms läns landsting, Tullverket, Kommunförbundet Stockholms Län (KSL), Stockholms stad och Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). Gruppen har under året träffats vid fem tillfällen. Därutöver har särskilda arbetsgruppsmöten genomförts vid behov. Våren 2012 genomfördes en kartläggning av det regionala arbete som bedrevs på ANDT-området i länet och vilka utvecklingsbehov som fanns. Ett av målen, som nu uppfyllts, var att ta fram en gemensam strategi och handlingsplan för åren 2012–2015. I denna tydliggörs vad som ska göras, av vem och hur arbetet ska följas upp.

Under året har samarbetet mellan KSL, landstinget och Länsstyrelsen utökats för att tydligare koppla ihop det förebyggande arbetet med missbruksarbetet i länet enligt ”Policy för att förebygga och behandla missbruk och beroende” som antagits av landstinget och länets samtliga kommuner. Länsstyrelsen deltar också i en regional myndighetssamverkan kring SMADIT, Samverkan mot Alkohol och Droger I Trafiken, som samordnas av polismyndigheten i länet.

Länsstyrelsen har tillsammans med KSL bjudit in representanter från olika myndigheter, kommuner och idéburna organisationer till ett nätverk om stöd till barn i riskutsatta miljöer. Under hösten och vintern pågår en kartläggning av vilket stöd som erbjuds barnen och deras familjer av olika aktörer i länet samt vilka utvecklingsarbeten som pågår på området.

Under året har vi fortsatt att samordna den regionala tillsynen av restauranger. För att ta fram intressanta tillsynsobjekt leder Länsstyrelsen en samverkansgrupp bestående av representanter för Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, finanspolisen och Stockholms stad. Gruppen har sammanträtt fyra gånger under året.

Länsstyrelsen leder också en regional samverkansgrupp mot illegal tobak bestående av representanter från Skatteverket, Tullverket, Statens folkhälsoinstitut, polisen och tre handläggare från länets kommuner. Gruppen har sammanträtt vid fyra tillfällen. Tillsammans har vi genomfört en tobakskonferens om tillsyn av detaljhandel av tobak för personal från såväl kommun som polis.

Vartannat år sammanställer Länsstyrelsen resultaten från Stockholmsenkäten, en omfattande enkätundersökning om bland annat drogvanor hos unga i årskurs nio och gymnasiet år två. Sammanlagt 18 av länets 26 kommuner deltog i undersökningen 2012 och nästan 23 000 ungdomar besvarade enkäten. De kommunjämförande resultat har spridits via vår webbplats till kommunerna, regionala samarbetspartners och i media, bland annat genom en pressträff. Mediegenomslaget blev stort med inslag bland annat i SVT, TV4, Dagens Nyheter och Radio Stockholm.

Opinionsbildning

Länsstyrelsen ansvarade för länets delaktighet i den nationella informationssatsningen "Tänk om" där budskap om föräldrars viktiga roll för att minska tonåringars drickande kommunicerades via annonsering i länsmedia och radio samt genom affischering i lokaltrafiken.

En kort informationsfilm med syfte att få unga vuxna att inte köpa ut cigaretter eller alkohol till dem som är underåriga visades under totalt fyra veckor under november och december på länets samtliga SF-biografer. På samma tema skickades också ett vykort ut till alla 20-åringar i tolv av länets kommuner med samtidig annonsering i tidningen Metro Studentmagazin. En uppföljning visade att bland de som fått vykortet hade drygt var tredje pratat med en kompis om temat att inte köpa ut och nio av tio tyckte att budskapet var viktigt. Gratisvykort med samma budskap har spridits via ett trettiofem restauranger i Stockholm under fem veckor i december och januari. Länsstyrelsen deltar också i ett nationellt utvecklingsarbete för att se över möjligheterna att med kommunikationsinsatser minska langningen av tobak och alkohol från unga vuxna.

Stöd till det lokala ANDT-arbetet

I Länsstyrelsens roll som stödjande part för kommunernas utvecklingsarbete inom det ANDT-förebyggande arbetet ingår organisatoriskt processtöd såväl som expertstöd inom ANDT-frågor. För att stärka kommunledningars kunskaper om effektivt förebyggande arbete har Länsstyrelsen genomfört seminarier/workshopar i sex kommuner/stadsdelar. En uppföljande enkät visade att deltagarna tyckte att kunskapen från besöket var användbar och merparten trodde att besöket i någon mån skulle leda till en förändring av organisation eller arbetssätt.

En annan del av processtödet har varit ett erbjudande till länets kommuner om delfinansiering av Community Readiness Model (CRM). Det är en forskningsbaserad och beprövad modell som kartlägger förutsättningar för en lyckad implementering gällande metoder för ANDT-förebyggande arbete.

Under året har vi träffat beslutande politiker i sex kommuner och föreläst om metoden "ansvarsfull tillståndsgivning". Denna utbildning är särskilt utformad för politiker som ska fatta beslut enligt alkohollagen. Länsstyrelsen har även varit länsstyrelserna i Kronbergs och Kalmar län behjälpliga med att utbilda ett åttiotal politiker.

Länsstyrelsen har vid tio tillfällen stått som värd för kommunala nätverksträffar. Dessa träffar riktar sig till de kommunala alkohol- och tobakshandläggarna och är till för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling. Det finns tre olika nätverk:

- för alkoholhandläggare
- för handläggare med tillsynsansvar över handel av folköl- och tobak
- för hälsoskyddsinspektörer som arbetar med tillsyn av rökfria miljöer.

Förutom nätverksträffar anordnar Länsstyrelsen också konferenser och utbildningar.

Vidare har Länsstyrelsen anordnat fem nätverksträffar för kommunernas preventionssamordnare. Syftet med träffarna var kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte. Länsrapporten för 2011 visade att samtliga kommuner utom en hade kännedom om nätverket och deltog. Tre av fyra samordnare uttryckte att detta nätverk gav ett starkt stöd i det kommunala arbetet.

Konferensen "Tobaksfri skoltid" anordnades för länets skolledare. Såväl skolans förebyggande arbete, tillsyn av skolgården som rökfri miljö och vikten av delaktighet från elever togs upp under konferensen. Ett 70-tal skolledare och elevhälso-personal deltog.

Ett prioriterat utvecklingsarbete under året har kretsat kring ökade kunskaper om cannabis hos vuxna som möter ungdomar. En länsgemensam cannabisfolder har tagits fram och spridits till föräldrar genom länets kommuner och till övriga länsstyrelser. Information och stöd om metoden "Krogar mot Knark" har spridits till samtliga kommuner.

Information om metoden "100 % ren hård-träning" har erbjudits alla kommuner. Frågan om hur arbetet mot dopning ska få större genomslag i länet, både det förebyggande arbetet och tidig upptäckt och vård/behandling diskuteras med regionala aktörer.

Samordning av drog- och brottsförebyggande arbete är ett prioriterat område nationellt och i länets ANDT-arbete. 2011 genomfördes en översyn av länets åtta chefssamråd mellan kommunerna och polismästardistriken avseende hur de kunde utveckla sitt arbetssätt ytterligare. En återkoppling av resultaten har genomförts 2012. Översynen har bidragit till att utveckla och förstärka det långsiktiga samarbetet mellan Polismyndigheten och länets kommuner gällande drog- och brottsprevention.

Föräldrastöd är ett prioriterat förebyggande arbete enligt den nationella ANDT-strategin. I Stockholms län anordnar Länsstyrelsen, efter kommunernas önskemål, nätverksträffar för samordnare och instruktörer i föräldrastöds-metoden "Effekt", som syftar till att stärka föräldrars restriktiva hållning till att bjuda underåriga på alkohol.

Länsstyrelsen har dagligen gett råd och stöd per telefon eller e-post till kommunala handläggare i frågor rörande alkohol- och tobakslagarna och till preventionssamordnare i frågor kring ANDT-förebyggande arbete.

Personligt ombud

Länsstyrelsen fortsatte att administrera och stödja verksamheten med personliga ombud för människor med psykisk funktionsnedsättning. I Stockholms län finns 47,15 ombud som

delfinansierats genom de 14 185 440 kr som Länsstyrelsen fördelat till kommunerna. Under 2012 har årsredovisningen för 2011 inkommit och bedömts. Länsstyrelsen har deltagit i två länskonferenser anordnade av de personliga ombuden samt vid två konferenser för alla länsstyrelser, anordnade av Socialstyrelsen.

Återrapportering regleringsbrev

Tabell 6.1 Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter

KOSTNADER OCH ÅRSARBETSKRAFTER FÖR FOLKHÄLSA	KOST- NADER (TKR)	ÅRS- ARBETS- KRAFTER
Totala kostnader (exkl. OH)	9 113,1	8,89
varav Allmänt och övergripande inom Folkhälsa (700)	6 028,6	5,33
varav Fördelning av statsbidrag (704)	1 055,4	0,69
varav Alkohol- och tobaksärenden (705)	1 989,4	2,81
varav alkoholärenden 7051 - 7053	0,0	0,00
varav tobaksärenden 7054	0,0	0,00
Totala kostnader (inkl. OH)	12 825,3	

Tabellen skall innehålla verksamhetskostnader enligt resultat-räkningen. Fakta i tabellen skall endast redovisas för senaste räkenskapsår (dvs. 2012)

Källa: Agresso

Länsstyrelseinstruktion 5 §

6. verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås genom att folkhälsan beaktas inom länsstyrelsernas arbete med bl.a. regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak

En faktor som påverkar folkhälsan är arbetslöshet. Länsstyrelsen har inom regional tillväxt fokuserat på ungdomsarbetslöshet och ungas utanförskap, den låga sysselsättningen för utrikesfödda, länets kompetensförsörjning och matchningsproblematiken på arbetsmarknaden. Initiativ till satsningar har tagits inom branscher med arbetskraftsbrist såsom IT/telekom och vård och omsorg där flera nya utbildningar har startats.

Länsstyrelsen verkar inom samhällsplaneringen för att kommunerna ska beakta de nationella folkhälsomålen i den fysiska planeringen genom

att uppmärksamma behov av rekreationsområden och gång- och cykelvägar. Länsstyrelsen ledde, inom ramen för Hjälpmedelsinstitutets satsning ”Bo bra på äldre dar”, ett nätverk för kommuner i östra Sverige kring strategisk boendeplanering med fokus på äldres boende. Nätverkets syfte var att öka samverkan inom och mellan kommuner i arbetet med boende för äldre. Ett annat exempel är arbetet med bullerfrågor. För att förbättra kunskapen om hur boende som utsätts för höga trafikbullernivåer upplever störningarna färdigställde vi under året den uppföljande studien ”Trafikbuller och planering IV”. Den upplevda störningen kan inte enbart kopplas till bullret på platsen utan är en kombination av flera olika faktorer. Av rapporten framgår bland annat att det går att bygga bostäder med mycket god ljudstandard även i bullerutsatta lägen.

Länsstyrelsen har även deltagit i arbetet med en regional cykelstrategi för arbetspendling. Det är ett delprojekt av projektet SATSA II.

Under 2012 har Länsstyrelsen arbetat med att vidareutveckla beredskapsplanen för hantering av epizootier. En epizooti är en allvarlig smittsam djursjukdom som kan utgöra ett hot mot människors eller djurs hälsa. Vi har anordnat en heldagsövning tillsammans med länsstyrelsens tjänstemän i beredskap och en halvdagsövning för länsstyrelsens krishanteringsorganisation, Frivilliga radioorganisationen (FRO) och Blå stjärnan. En representant från Länsstyrelsen har under året arbetat i en projektgrupp som tillsammans med representanter från Jordbruksverket ska utveckla och ensa beredskapen för epizootiska sjukdomar i landet. Arbetet fortsätter under 2013.

Länsstyrelsen arbetar för att länet ska ha en god livsmedelshygien, pålitliga livsmedel och att spårbarhet i hela livsmedelskedjan ska säkras. För att samordna kommunernas livsmedelskontroll anordnar Länsstyrelsen utbildningar för kommunens livsmedelsinspektörer. Länsstyrelsen utför kommunrevisioner då bland annat kommunernas resurser för livsmedelskontroll och personalens kompetens kontrolleras.

När det gäller tillämpning av alkohol- och tobakslagen arbetar Länsstyrelsen med tillsyn av kommunernas arbete dessutom samordnar myndigheten regionens aktörer i arbetet för att genomföra regeringens strategi för alkohol, narkotika, dopning och tobak.

Jämställdhet

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	2,56	3,13	3,95
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	5,18	5,65	8,04
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,08	2,34	3,27
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	10 010	15 914	16 252
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	2,61	4,12	3,97
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	116	102	202
Antal beslutade ärenden	129	79	63
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	11	22	22
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	12 350	4 242	24 504
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 801, Prostitution och människohandel ⁵⁾	68		

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 80*

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 801 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2012. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Brukarundersökningen genomfördes endast hos Länsstyrelsen i Stockholm.

Kommentarer till tabell

Sakområdet kännetecknas av få ärenden. Det mesta av arbetet sker i projektform, via nätverk eller via informationsinsatser.

Brukarundersökningen visar ett nöjd-index på 68 procent. Vi får höga omdömen för "bemötande", "hög kompetens" samt "engagerad och intresserad. Förbättringsområden är "Besökt webbplats: Innehåll samt "Samverkansgrupperna främjar samverkan".

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen har under 2012 arbetat utifrån visionen att Stockholms län ska vara det mest jämställda länet i hela landet. Under året har vi arbetat brett med frågan, bland annat via utbildningsinsatser, insatser mot hedersrelaterat våld

och förtryck samt insatser gällande prostitution och människohandel. Vi har även under året delat ut statsbidrag till projekt som syftar till att stärka jämställdheten i länet. De väsentligaste aktiviteterna beskrivs nedan.

Våld i nära relationer

Måluppfyllelsen för 2012 är mycket god med beaktande av definierade mål i VP. Ett av målen var att sammanställa en lägesbild avseende arbetet mot våld i nära relationer. En kartläggning av 20 kommuner och stadsdelars socialtjänst har genomförts och redovisas i rapporten "Läget i länet 2012" som färdigställs i början av 2013. Rapportens resultat fokuserar särskilt på kompetensbehov samt samordning och samverkan och ligger till grund för planeringen av Länsstyrelsens utbildningssatsningar 2013 och 2014.

Ett annat av våra mål har varit att ett resurscentrum mot hedersrelaterat våld ska etableras under 2012, i nära samverkan med parterna i Operation Kvinnofrid. Resurscentrat som har fått namnet Origo är ett fysiskt såväl som ett virtuellt hus dit både yrkesverksamma, frivilliga aktörer

samt personer som blir utsatta för hedersrelaterat förtryck och våld ska kunna vända sig vid behov av råd och stöd. Länsstyrelsen har haft ansvar för projektets direkta ledning. Under 2012 har projektet arbetat fram en skrivelse och ett avtal som länets 26 kommuner, Polismyndigheten i Stockholms län och Stockholms läns landsting kommer att skriva på. Det fysiska Origo överlämnades till Stockholms stad som under hösten 2012 färdigställde lokaler, genomfört utbildningar och seminarier för att öka kompetensen i länet. Origo beräknas öppna februari 2013.

Länsstyrelsen har regeringsuppdraget att presentera en samlad nationell redovisning av samtliga länsstyrelsernas arbete med ”att stödja samordning av insatser mot mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt att barn tvingas bevittna våld”. Uppgifter från samtliga länsstyrelser har samlats in, bearbetats och sammanställts i en delrapport. Länsstyrelsen har sedan 2011 också varit sammankallande för en nationellt övergripande länsstyrelsearbetsgrupp för samordning av insatser.

Länsstyrelsen är sammankallande för en arbetsgrupp med representanter från länsstyrelserna och Socialstyrelsen avseende det nya uppdraget att ge kompetens- och metodstöd för arbete mot våld i nära relationer till kommuner och frivilligorganisationer. Gruppen har under året arbetat fram en genomförandeplan för myndigheternas arbete med uppdraget.

En utbildning om äldre kvinnor som utsätts för våld i nära relationer som Länsstyrelsen anordnade 2011, har på Länsstyrelsens uppdrag utvärderats av stiftelsen Äldrecentrum. Rapporten ”De(t) slutar inte vid 65” är framtagen av Äldrecentrum men utgiven av Länsstyrelsen. I samband med publiceringen i september 2012 genomfördes ett seminarium för ett hundratal chefer och politiker.

Det regionala nätverket för kvinnofridssamordnare har träffats fyra gånger under året. Frågor som har diskuterats i nätverket är kvinnofridssamordnarfunktionen samt upplägg av Länsstyrelsens kompetens- och metodstöd i regionen. Genom olika presentationer har nätverket tagit del av goda exempel på hur olika verksamheter organiserat sitt arbete i länet.

Länsstyrelsen har under 2012 också ingått i en nationellt övergripande länsstyrelsearbetsgrupp för utveckling av arbetet med familjer som lever i en hederskontext. En nationellt övergripande kartläggning av verksamheter som arbetar med familjer i en hederskontext har genomförts med Länsstyrelsen i Stockholm som huvudman under 2012. En rapport kommer att sammanställas under 2013.

Statsbidrag

Under 2012 fick Länsstyrelsen 14 ansökningar om statsbidrag för förebyggande insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck i länet, för totalt cirka 13 miljoner kronor. Nio sökande beviljades statsbidrag för sammanlagt 3,8 miljoner kronor.

Tillsammans med länsstyrelserna i Skåne och Västra Götalands län utlyste Länsstyrelsen fördelning av statsbidrag för utveckling av skyddat boende för personer utsatta för hedersvåld. Totalt kom 23 ansökningar in, för cirka 20 miljoner kronor. Cirka fyra miljoner kronor beviljades till 13 sökande från hela landet varav fyra finns i Stockholms län.

Utbildning

I Länsstyrelsens uppdrag att vara ett kompetensstöd för kommuner och ideella organisationer har myndigheten som första steg genomfört fyra seminarier utifrån Socialstyrelsens meddelandeblad ”Socialnämndens och den ideella organisationens ansvar när socialnämnden överlämnar ansvaret för insatser till en ideell organisation”. Sammanlagt har drygt 200 personer deltagit.

Ett seminarium har också genomförts om Socialstyrelsens nya bedömningsinstrument FREDA. Syftet med seminariet var att komma överens om hur de kommuner/stadsdelar som vill implementera instrumentet ska gå tillväga. Ett särskilt nätverk har skapats för stöd till implementeringsarbetet under 2013.

Två utbildningsaktiviteter avseende familjerätten har genomförts under året för målgruppen familjerättssekreterare och deras chefer, med cirka 170 deltagare sammanlagt.

Länsstyrelsen har också, i samverkan med Stockholm stad, under 2012 genomfört tre utbildningstillfällen i metodstödet ”Socialtjänstens Riskbedömningar i arbete med barn och ungdomar utsatta för hedersrelaterat våld och

förtryck” för cirka 100 personer. Sedan första kursen 2009 har 560 socialsekreterare i länet genomgått utbildningen.

En rapport om länsstyrelsernas nationella kartläggning av skyddat boende 2010 presenterades under ett seminarium för cirka 100 personer den 8 mars 2012. Rapporten har även presenterats på andra seminarier och möten med relevanta myndigheter och nyckelpersoner i länet.

Länsstyrelsen samordnar en referensgrupp för utveckling av metodstöd för utredning och riskbedömning av barn som bevittnat och/eller utsatts för våld i familjen. Metodstödet bygger på ”*Signs of Safety*” och Spånga Tensta stadsdelsförvaltning driver utvecklingsarbetet. Flera kommuner, stadsdelar och Socialstyrelsen medverkar i referensgruppen som har träffats fyra gånger under året. Därutöver har en presentation av ”*Signs of Safety*” genomförts för de medverkande kommunerna. Metodstödet ska utvärderas och därefter spridas i länet.

Prostitution och människohandel

Länsstyrelsen arbetar utifrån det övergripande målet att prostitution och människohandel för sexuella ändamål ska förebyggas och stöd ges till utsatta. Länsstyrelsen har fortsatt med arbetet att leda och utveckla en operativ och strategisk samverkan inom ramen för Nationellt Metodstödsteam mot prostitution och människohandel (NMT). NMT har i enlighet med målet träffats vid fyra tillfällen under 2012.² Länsstyrelsen och NMT har under året kunnat se en fortsatt ökning av ärenden där NMT:s kompetens har använts som operativt metodstöd. Dessa ärenden har aktualiserats såväl i storstadsregionerna som utanför.

Länsstyrelsernas gemensamma arbetsgrupp mot människohandel och prostitution (LAMP), har sammankallats tre gånger. De har bidragit till att genomföra tre nationella utbildningar, i Umeå, Stockholm och Göteborg. Sammanlagt har cirka 350 personer utbildats under året. Ett flertal andra informations- och utbildningsinsatser har också genomförts, såväl till utländska som till svenska myndigheter och frivilligorganisationer. Länsstyrelsen har kontinuerligt deltagit i tv- och radioinslag för att informera om arbetet mot

prostitution och människohandel samt kommenterat aktuella frågeställningar inom området.

För att öka kunskapen kring barns utsatthet har Länsstyrelsen genomfört den första nationella kartläggningen av barn som utsatts för människohandel.³ I rapporten lämnar Länsstyrelsen antal förslag till förbättringar, bland annat:

- metodutveckling och kunskapsinsamling i ämnet,
- statlig finansiering av insatserna riktade till utländska barn som utsatts för människohandel
- att förtydliga socialtjänstens ansvar för alla barn som misstänks vara offer för prostitution och människohandel.

Länsstyrelsen har i enlighet med målsättningen inlett ett pilotprojekt kring tryggare återvändande tillsammans med Internationella migrationsorganisationen (IOM) i Helsingfors.⁴ I projektet erbjuds svenska myndigheter och frivilligorganisationer stöd och råd av IOM när återvändandet planeras och genomförs. Detta har resulterat i att personer utsatta för prostitution och människohandel för sexuella ändamål kunnat erhålla direkt stöd inför, under hemresan samt stöd vid hemkomst till hemlandet. Redan från projektstart har projektet därmed kunnat ta emot återvändandeärenden från framför allt socialtjänst, men också från till exempel polismyndigheter. Handläggning av återvändandeärenden har skett parallellt med uppbyggnad av rutiner och informationsmaterial. Lärdomar och erfarenheter från pilotverksamheten ska utmynnas i ett förslag på ett permanent nationellt återvändandeprogram.

I uppdraget med att utveckla stödprogram för rehabilitering av personer utsatta för prostitution, koppleri och människohandel, har Länsstyrelsen under året drivit processen vidare genom att sammankalla referensgrupper där myndigheter och organisationer med såväl strukturell som ärendebaserad kunskap funnits representerade.

Länsstyrelsen beviljade 1,2 miljoner kronor till organisationerna 1000 möjligheter och Novahuset. De ska i samarbete med prostitutionsenheten i Stockholms stad samt forskare vid Linköpings universitet genomföra ett utvecklingsprojekt

² I NMT deltar bland andra representanter från Rikspolisstyrelsen, Rikskriminalpolisen, specialiserade enheter inom lokala polismyndigheter, socialtjänstens prostitutionsgrupper från Stockholm, Göteborg och Malmö, Åklagarmyndigheten och Migrationsverket

³ Barn utsatta för människohandel - en nationell kartläggning. Länsstyrelsen i Stockholms Län. Rapport 2012:27

⁴ Se vidare www.iom.fi

gällande stöd via nätet till unga med prostitution eller prostitutionsliknande erfarenheter.

Länsstyrelsen har fortsatt att delfinansiera en länskoordinator vid socialtjänstens prostitutionsenhet i Stockholm vars främsta funktion är att upprätthålla en effektiv samverkan mellan socialtjänsten och polisens människohandelssektion, samt övriga relevanta aktörer i Stockholms län. Finansiering och inrättande av länskoordinatorer i Skåne respektive Västra Götalands län har genomförts.

Länsstyrelsen och NMT ser genom sitt arbete att det finns utsatta grupper inom människohandel och prostitution som i dagsläget inte får det stöd som de har behov av. Länsstyrelsen belyser detta i en särskild skrivelse som har överlämnats till Utbildningsdepartementet.

Övriga aktiviteter

På uppdrag av Tillväxtverket gjordes en förstudie av det företagsfrämjande systemet i Stockholms län. Studien bestod av tre delar, dels konsuppdeld statistik över det totala antalet företag i länet med mindre än femtio anställda, dels enkäter till företagare och en workshop med kvinnor som ledde företag och slutligen djupintervjuer med ett tjugotal företagsfrämjande aktörer.

Under sommaren lät Länsstyrelsen ta fram en rapport om det innovationsfrämjande systemet i länet och hur aktörerna ser på jämställdhet. De båda studierna presenterades vid en konferens i oktober, Mötesplats Innovationskraft.

Det länsstyrelsegemensamma projektet ESF Jämt förlängdes under 2012 till 2013. Styrgruppen, där Länsstyrelsen deltar, har träffats vid sju tillfällen. ESF Jämt har under året inriktat sig på ett fåtal ESF-projekt som har fått ett fördjupat stöd. I Stockholmsregionen har det rört sig om fem strategiska ESF-projekt inom såväl offentlig som privat sektor. Inom Stockholmsregionen har 28 utbildningar och workshops inom jämställdhet genomförts. Under året har rådgivning getts till 23 nya projekt. Sammanlagt har ESF Jämt genom dessa regionala aktiviteter nått ut till 295 kvinnor och 153 män i länet.

Länsstyrelsen har genom sin särskilt sakkunniga i jämställdhet deltagit i Eus nätverk Gender Cop med syfte att utarbeta en minimistandard för jämställdhetsintegrering av EUs strukturfonder. Speciellt arbete har lagts ned i arbetsgruppen för

hållbar jämställdhet. Sakkunnig har också deltagit i en träff med Arbetsmarknadsdepartementet kring utformning av de nya strukturfonderna.

Strategigruppen har till uppgift att följa upp utvecklingen av jämställdhet i länet samt hur länets gemensamma strategi för jämställdhet 2008-2013 genomförs. Strategigruppen har under året träffats vid fyra tillfällen.

Länsstyrelsen har träffat företrädare för Winnet Stockholm vid flera tillfällen under året för att informera sig om organisationens arbete inom regional utveckling, arbetsmarknad samt kontakter med Frankrike i trafficking frågor.

Länsstyrelsen har också deltagit i ett flertal träffar med ambassadörer för kvinnors företagande och medverkat i Vaxholms kommun dag för kvinnors företagande.

Länsstyrelsen har på uppdrag av Tillväxtverket tagit fram en handlingsplan för Jämställd Tillväxt som utgår från länets fem utmaningar, bostäder, infrastruktur, innovationer, arbetsmarknad och kompetens inklusive företagande, klimat och energi. Inom varje område har tagits fram en nulägesanalys, mål och aktiviteter. Arbetet påbörjades 8 mars då regeringen lämnade sin handlingsplan, fortsatte i april då Tillväxtverket vid besök på Länsstyrelsen redogjorde för bakgrund och riktlinjer. I september hölls en kick off med ett 40-tal medarbetare som sedan arbetat fram handlingsplanen i arbetsgrupper under hösten. Vid kick-offen föredrog företrädare för Högskolan i Halland om Akademiskt nyföretagande.

I samband med introduktion av nyanställda i augusti hölls en förmiddag med basutbildning i jämställdhet samt mänskliga rättigheter för ett 40-tal nyanställda.

Nätverket för sakkunniga i jämställdhet har haft två träffar under året under ledning av länsrådet på Gotland.

Länsstyrelsen har mottagit ett studiebesök från Tyskland under ledning av Kai Fölster med professorer som representerade olika universitets genusstudier. Ett studiebesök kom från Kvinnoförbundet Liberalerna i Finland. Likestillingsutvalget från Norge liksom representanter för Danmarks ministerium besökte Länsstyrelsen tillsammans med Utbildningsdepartementet.

Återrapportering regleringsbrev

Tabell 7.1

KOSTNADER/INTÄKTER FÖR JÄMSTÄLLDHET	2012	2011	2010
Verksamhetskostnader inkl. OH ¹ (tkr)	10 009	15 913	16 252
varav ramanslag 5:1, netto (tkr)	1 373	2 273	2 472
varav övrig finansiering (tkr)	8 636	13 640	13 779
Andel av länsstyrelsens totala verksamhetskostnader (%)	2,61%	4,11%	3,96%
Verksamhetsintäkter	5 856	6 182	5 679

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11)

Källa: Agresso

KOMMENTARER TABELL 7.1

Nedgången under 2011-2012 beror på att statsbidragen inom minoritetsområdet förs på annan verksamhetskod samt att det inte betalats ut några medel inom området prostitution och människohandel under 2011-2012.

Verksamhetsintäkterna består bland annat av bidrag Kammarkollegiet (5 milj kr).

Länsstyrelseinstruktion 5 §

1. integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkars villkor

Länsstyrelsen har under 2012 fortsatt att ge alla nyanställda tre timmars baskunskap i jämställdhet och mänskliga rättigheter. Stöd i jämställdhet har under 2012 särskilt lämnats till det företagsfrämjande området. En rapport om hur det företagsfrämjande systemet bemöter kvinnor och män som företagare och hur resurser till företagande fördelas på kön har publicerats. Länsstyrelsen har vidare inom områdena "landsbygdsutveckling" och "tillväxt" särskilt analyserat hur kvinnors företagande på landsbygden kan öka. Även det innovationsfrämjande området har belysts genom en rapport om det innovationsfrämjande systemets effekter för kvinnor och män och kunskaperna har spridits till andra aktörer i länet i samband med en konferens i oktober.

I publikationen "Läget i länet" belyses regelbundet mäns och kvinnors sysselsättning och arbetslöshet samt företagandet fördelat på kön.

Länsstyrelsen presenterade under hösten en analys av kvinnors och mäns skilda inkomster i länets kommuner.

Länsstyrelsen analyserar och beaktar kvinnors och flickors utsatthet för våld i nära relationer regelbundet. Åtgärder för att förbättra villkoren vidtas kontinuerligt.

2. genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund om det inte finns särskilda skäl mot detta

Länsstyrelsen presenterar kontinuerligt en lägesrapport över sysselsättning och företagande i länet som genomgående både visar kön och nationell härkomst. Dessutom analyserar uppföljningen av den regionala jämställdhetsstrategin ingående olika områden ur ett könsperspektiv.

3. vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenserna för dem och därvid ta särskild hänsyn till barns bästa

Länsstyrelsen har under året utvecklat formerna för hur myndighetens planyttranden utformas genom att ta fram nya mallar. I Länsstyrelsens planyttranden uppmärksammar vi vid behov även frågor som avser barnperspektiv.

Miljöverkan Stockholms Län (MSL) samarbetar med Hälsoskyddsnätverket som är en del av Länsstyrelsens tillsynsvägledning för kommunernas miljö- och hälsoskyddsinspektörer. Barns hälsa har varit i fokus under våren 2012 då nätverksträffen handlade om barns utemiljöer gällande UV-strålning på förskole- och skolgårdar.

Länsstyrelsen har tillsammans med Kommunförbundet Stockholms Län (KSL) bjudit in representanter från olika myndigheter, kommuner och idéburna organisationer till ett nätverk om stöd till barn i riskutsatta miljöer. Under hösten och vintern pågår en kartläggning av vilket stöd som erbjuds barnen och deras familjer av olika aktörer i länet samt vilka utvecklingsarbeten som pågår inom området.

Se även skrivningar om barn under sakområdet "Integration".

Integration

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	3,41	4,57	3,73
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	2,60	3,06	4,46
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,62	2,04	2,24
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	9 378	13 107	12 534
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	2,45	3,39	3,06
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	50	49	32
Antal beslutade ärenden	36	82	10
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	11	49
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	0	0	428

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH, exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 85*

Kommentarer till tabell

Mängden årsarbetskrafter har minskat något totalt. Minskningen beror på avslutade tidsbegränsade utvecklingsprojekt. Minskningen i verksamhetskostnader beror på avslutade utvecklingsprojekt. En ökande del av integrationsarbetet sker också inom ramen för tillväxtuppdraget och årsarbetskraft och kostnader redovisas delvis där.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Integrationsarbetet har under året tydligt präglats av överenskommelsearbetet, att öka den organiserade mottagningskapaciteten av nyanlända och ensamkommande barn i länet. Länsstyrelsen lade tidigt under året en strategi för att uppnå dessa mål. Arbetet har fokuserat på regionala dialoger och ett regionalt samlat åtagande med ett jämnt fördelat ansvar i länet, inte minst utifrån Södertäljes utsatta läge. Länsstyrelsen har särskilt tittat på och haft dialog

med Södertälje kommun och andra aktörer såsom kommunförbundet i Stockholms län och Stockholms läns landsting för att belysa deras unika situation.

Länsstyrelsen har bildat en arbetsgrupp för att samla och effektivt arbeta med integrationsuppgiften. Målet har varit att skapa en helhetsstrategi för uppgiften. Initiativ har tagits för att utöka samverkan inom Länsstyrelsen för att effektivisera och möjliggöra synergieffekter. För detta ändamål har bland annat en andra arbetsgrupp bildats för arbetet med hemlöshetsuppgiften, det urbana utvecklingsuppdraget, arbetet med social oro samt arbetet med flyktingmottagning och etablering, där fokus är bosättning. I en tredje arbetsgrupp kopplas flykting- och etableringsfrågorna samman med arbetsmarknad, kompetensförsörjning, innovation och företagande. Målet är att externt leverera en konsekvent samlad bild och ett brett stöd till kommunerna kopplat till mottagandet av nyanlända. Ett förslag på strategi för att utveckla samarbetet med frivilligsektorn bygger också på samverkan inom Länsstyrelsen.

Återrapportering regleringsbrev

72. Länsstyrelserna ska inom ramen för uppdraget rörande mottagandet av nyanlända invandrare prioritera genomförandet av reformen för etablering av vissa nyanlända invandrare. Länsstyrelsen ska redovisa:

- En bedömning av behovet av insatser från länsstyrelserna,
- genomförda insatser,
- en bedömning av det egna resultatet, samt
- kvarstående utvecklingsbehov.

Länsstyrelserna ska särskilt redogöra för insatser m.m. som rör sfi. Anvisningar för redovisningarna ska lämnas av Länsstyrelsen i Kronobergs län.

Behov av insatser

Vi bedömer att det finns behov av följande länsstyrelseinsatser inom etableringsarbetet för nyanlända i länet:

- att öka utbudet, kvaliteten och individualiseringen av svenskundervisning för invandrare (sfi)
- att öka samverkan och samarbetet nationellt och regionalt
 - förbättra samordningen, öka kvaliteten och tillgängligheten till sfi, samhällsorientering (so) och andra aktörers insatser vid introduktionen av nyanlända
 - utveckla individuellt anpassade insatser
 - utveckla hälsoarbetet
 - utveckla arbetet med unga vuxna
- att utveckla bosättningsarbetet och regionalisera dialogen i syfte att öka mottagningskapaciteten och sprida ansvaret jämnt i länet avseende nyanlända och ensamkommande asylsökande barn
- att verka för spridning av information och kunskap om integrationsarbetet och arbetet med etableringsuppdraget
- att vara nav i kompetensutvecklingsinsatser och inkorporera etableringsarbetet med övriga arbetsmarknadsinsatser
- att kartlägga och belysa ensamkommande barns utsatthet.

Bedömningen grundar sig bland annat på diskussioner inom det regionala arbetsmarknadsrådet där ett brett utbud av parter såsom universitet, arbetsmarknadens parter, handelskammare, kommunförbund, länsstyrelse och landsting deltar. För mer direkta åtgärder har diskussionen förts dels i dialog med kommunförbundet dels inom ramen för det regionala samrådet för etablerings- och flyktingfrågor. Analysen är en fördjupning och förtydligande av tidigare analyser där slutsatsen att integrera lokalt och etablera regionalt kvarstår. Det bedöms vara centralt att hela regionens arbetsmarknad ska vara nåbar för individen, oberoende av bostadsort, och att individens egna förutsättningar i så hög grad som möjligt ska påverka valet av insatser. Det är därför centralt att insatser individanpassas samtidigt som det förs dialoger med arbetsgivare om det framtida behovet av arbetskraft. En förstärkt regional dialog med kommunerna om bostäder och bosättning har bedömts nödvändig med anledning av det starkt ökade inflödet av asylsökande i landet.

Genomförda insatser

svenskundervisning för invandrare – sfi/x

Särskild anvisning för redovisning har lämnats av Kronobergs län.

Stockholms läns fokus har varit att förbättra samordningen mellan sfi/sfx och andra aktörers insatser vid introduktionen av anhöriga och att öka utbudet, kvaliteten och individualiseringen av svenskundervisning för invandrare.

Länsstyrelsen har deltagit som de fem öst-länens representant i en nationell fokusgrupp för sfi som samordnar länsstyrelsernas arbete kring frågor som rör svenskundervisning för invandrare (sfi). Under året har en kunskapsbank med goda exempel skapats på webben. Ett flertal dialogmöten och konferenser har också anordnats av fokusgruppen, bland annat om sfi och yrkes-svenska, om sfi-pengs-utredningen samt om sfi på folkhögskola.

Länets regionala samråd har samlats kring ett uppdrag vars huvudfokus är att förkorta den nyanländes väg till etablering genom att skapa en bättre samordning mellan kommunernas och Arbetsförmedlingens utbildningar, vägledning och andra etableringsinsatser. Förutom Arbetsförmedlingen har Botkyrka, Sundbyberg,

Nacka, Kommunförbundet Stockholms län (KSL) samt Länsstyrelsen deltagit. En arbetsgrupp har bildats som rapporterar kontinuerligt till samrådets beredningsgrupp. Uppdraget ska vara slutfört i maj 2013.

Under året har Länsstyrelsen spridit kunskap om sfi/x i landet vid många tillfällen; till exempel i samband med konferensen Working for Change och i Norge på en konferens vid Integrerings- och mangfaldsdirektoratet.

Länsstyrelsen har initierat arbetet med att ta fram ett förslag på en kartläggningmodell för utbildnings- och yrkesbakgrund på dem som söker arbets- och uppehållstillstånd i Sverige. Syftet är att få ett bättre planeringsunderlag för nya inriktningar på sfi-utbildningar i länet som ett komplement till det planeringsunderlag som Arbetsförmedlingens kartläggning av flyktingar och andra skyddsbehövande utgör. Migrationsverket leder arbetet som beräknas leda till ett förslag i mars 2013.

För att möta det stora behovet av yrkesutbildade lastbilsförare har under året en bättre samsyn skapats kring behovet av ett pedagogiskt utbildningsmaterial till "Svenska för lastbilsförare", dels för att fler invandrare ska klara provet för yrkeskompetensbevis (YKB) och bli anställningsbara, dels för att höja kompetensen bland blivande lastbilsförare. Deltagande aktörer har varit Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd (TYA), sfi i Stockholms stad (Svenska för lastbilsförare), åkerinäringen genom företaget Schenker, Arbetsförmedlingens branschråd samt Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen har också deltagit i arbetet med att ta fram en modell som ska effektivisera etableringen av legitimationsyrken, specifikt nyanlända läkare. Stockholms län är pilotlän för modellen. Övriga deltagare är Arbetsförmedlingens nationella avdelning för integration och etablering, Sveriges Läkarförbund, Karolinska Institutet, Stockholms läns landsting, Sveriges Kommuner och Landsting.

För att ta tillvara kompetensen hos lärare med utländsk bakgrund har Stockholms stad, Stockholms universitet samt Länsstyrelsen påbörjat ett gemensamt arbete för att ta fram ett introduktions- och rekryteringsprogram som innehåller hela kedjan från svenskundervisning,

kompletterande universitetsutbildning, praktik till anställning.

Möjligheterna till samarbete över stadsdels- och kommungränserna gällande utveckling av sfi för lågutbildade och analfabeter har undersökts i samverkan mellan kommuner, Arbetsförmedlingen, KSL, Länsstyrelsen, frivilligorganisationer och folkhögskola. Förstudiens mål var att utveckla en metod för att förbättra mottagningen och integrationen för målgruppen i det svenska samhället genom att erbjuda grundläggande vuxenutbildning och sfi samtidigt, ge deltagarna utökad samhällsorientering, samt kombinera teori och praktik. En slutrapport har sammanställts och en i regionen väl förankrad ansökan om § 37-medel för ett genomförandeprojekt har beviljats inför 2013.

Länsstyrelsen har medverkat till en samordning av de yrkesinriktade svenskautbildningarna (sfx) i länet. Yrkesinriktad sfi (sfx) är nu att betrakta som en ordinarie del av sfi-utbudet. Kommunförbundet rekommenderar kommunerna i länet att anta sfx-överenskommelsen och däri ingår en samordnartjänst för sfx-utbildningarna som finansieras av kommunerna. Information om sfx i länet presenteras på en för ändamålet utvecklad webbplats.

Stockholms stad, Järfälla kommun, Kungliga Tekniska högskolan (KTH) och Länsstyrelsen ingår i en styrgrupp för "Svenska för ingenjörer" (sfinx) i syfte att utveckla samarbetet mellan sfi och KTH. Bland annat har ett samarbete med ESF-projektet Nationell Matchning påbörjats för att ta tillvara metoder för en snabbare förankring på arbetsmarknaden och en fortsatt implementering av mentorsprogrammet från Sveriges Ingenjörer till sfinx studenterna för att underlätta och skapa nätverk. Styrgruppen deltog även vid en spridningskonferens för utländska akademiker under året.

Utbildningen "Svenska för företagare" (sff) firade femårsjubileum i Botkyrka under året. Hittills har 86 nya företag startats genom sff (36 företag genom Solna stad och 50 företag efter flytten till Botkyrka kommun). I genomsnitt har sju av tio individer som gått utbildningen fått arbete eller startat företag. Botkyrka kommun, Skatteverket, Södertälje kommun, Arbetsförmedlingen och Länsstyrelsen har under året spridit resultatet av sff och informerat om att det nu är en ordinarie del i länets sfi-utbud.

Under året har ALMEGA, arbetsgivare, Arbetsförmedling, kommuner och Länsstyrelsen utvecklat och startat en ny yrkesanpassad undervisning: "Svenska för IT-programmerare". Syftet är att möta arbetskraftsbristen i länet samtidigt som invandrares resurser utnyttjas mer effektivt. Utbildningen drivs av Tyresö kommun med regionalt intag.

Länsstyrelsen har också arbetat för att skapa en anpassad intensivkurs i "Svenska för IT-ingenjörer" på masternivå. Stockholms universitet (institutionen för data och systemvetenskap), Stockholm stad, Arbetsförmedlingen och Länsstyrelsen deltar i arbetet. En första träff mellan Stockholms universitet och ingenjörerna har ägt rum för att ta fram ett skraddarsytt kompletteringsprogram.

Genomförda insatser (utöver sfi/x)

Samordning och samverkan nationellt

Länsstyrelsernas samordning av integrationsfrågorna i landet sker bland annat genom Länsstyrelsegruppen under ledning av Länsrådet i Kronobergs län. I gruppen ingår en representant från varje länsstyrelseregion (nord, syd, öst, väst). Gruppens syfte är att hålla samman länsstyrelsernas integrationsarbete, identifiera gemensamma utvecklingsområden, ta fram strategiska prioriteringar samt föra en enhetlig och kontinuerlig dialog med berörda departement. Stockholms län representerar öst länen i länsstyrelsegruppen. Gruppens övergripande arbete redovisas av Länsstyrelsen i Kronobergs län.

Stockholms län har samordnat länsstyrelsernas bosättningsutvecklingsarbete i en arbetsgrupp under samverkansdelegationen. Gruppens aktiviteter har bland annat varit:

- samverkat kring uppdrag och rapportering på regleringsbrevsuppdrag 77
- att anordna en myndighetsgemensam bosättningsdag som genomfördes under hösten för att förankra arbetet under samverkansdelegationen och inhämta kunskap om barriärer och effektiva lösningar för det fortsatta myndighetsgemensamma bosättningsarbetet
- att påbörja arbetet med en myndighetsgemensam processkartläggning av bosättningsarbetet

- att ta fram ett myndighetsgemensamt strategidokument för en sammanhållen kommundialog.
- Att arbeta fram riktlinjer för vilken statistik som myndigheterna ska redovisa.

Länsstyrelsernas gemensamma bosättningsgrupp, som samordnas av Stockholms län har dessutom;

- Genomfört en enkätundersökning hos samtliga länsstyrelser avseende förhandlingsarbetet om överenskommelser för nyanlända och ensamkommande asylsökande barn. Resultatet från enkäten har lett till ett metodstöd.
- Påbörjat utvecklandet av ett nationellt metodstöd för länsstyrelsernas förhandlingsarbete för anvisningsbara platser för nyanlända och ensamkommande barn. Metodstödet utvecklas på Länsstyrelsen i Stockholms län och beräknas vara klart i januari 2013.

Länsstyrelsen har uppföljningsansvar för projektet Kommunalt perspektiv i utvecklingen av bosättningsprocessen (KUB-projektet), ett § 37-projekt gemensamt finansierat av Länsstyrelsen i Stockholms län och ytterligare tre länsstyrelser. KUB-projektet samverkar med bosättningsgruppen under samverkansdelegationen och har bland annat samlat in kunskap om mottagning och bosättning från kommunerna i landet genom en omfattande enkätundersökning och fortsätter nu med intervjuer som berör genomförandestrategier och goda exempel av det kommunala mottagningsarbetet av nyanlända.

Länsstyrelsen har deltagit som en av fyra länsstyrelserepresentanter i en nationell arbetsgrupp under Samverkansdelegationen som tillsammans med Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Försäkringskassan och i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting haft som uppdrag att se över frågor rörande samverkan, socialt stöd och hälsa.

För att tydliggöra ansvarsfördelningen och de olika aktörernas roller inom etableringen av nyanlända har ett vägledande dokument för samverkan tagits fram. Målsättningen är att dokumentet ska fungera som ett metodstöd vid arbetet med lokala överenskommelser. Metod-

stödet kommer att implementeras nationellt genom regionala spridningsseminarier där Länsstyrelsen är medarrangör.

Länsstyrelsen ingår även som öst-regionens representant i länsstyrelsernas nationella fokusgrupp Hälsa. Fokusgruppen har bland annat;

- initierat samverkan med Arbetsförmedlingen nationellt, kopplat till en stödplattform för migration och hälsa som tidigare startats av Region Skåne i samverkan med flera aktörer
- anordnat en länsstyrelsegemensam temadag på Länsstyrelsen i Stockholm där 17 av 21 länsstyrelser deltog.

Även inom det länsstyrelsegemensamma arbetet med ensamkommande barn representerar Länsstyrelsen öst länen. Arbetet redovisas av Kronobergs län och under regleringsbrevsuppdrag 78. Inom arbetet med ensamkommande barn lyfts även den anhöriginvandring som följer ensamkommande barns bosättning. Uppdraget som östlänens representant innebär bland annat;

- deltagande i samverkan med ankomstkommuner för ensamkommande barn med Migrationsverket och Sveriges kommuner och landsting
- deltagande i den nationella arbetsgruppen med Migrationsverket för ensamkommande barn.

Samordning och samverkan regionalt

Ett regionalt samråd för etablerings och flyktingfrågor har startats. Rådet implementerar den metod för tematiserat arbetssätt som utvecklats inom det i år avslutade ESF-projektet "Tema Nyanlända". Rådet ska möjliggöra för länet att ta tillvara och utveckla allas kunskaper, erfarenheter och resurser och därmed påskynda etableringen för nyanlända. I samrådet deltar Länsstyrelsen, Arbetsförmedlingen, Landstinget, Försäkringskassan, Migrationsverket, Kommunförbundet i Stockholms län, Södertälje kommun, Sundbybergs kommun, Stockholm stad, samt delregionala kommunala flyktingstrategier från Etablering Södertörn och Koordination Norrort. Två arbetsgrupper har börjat arbeta under samrådet under 2012. Arbetet i dessa grupper syftar till att effektivisera samverkan kring utbildnings- och etableringsinsatser samt hälsoinsatser. Samrådets arbete redovisas publikt på Länsstyrelsens webbplats.

Länsstyrelsen har dessutom deltagit i styrgruppsarbetet för pågående utvecklingsprojekt § 37, bland andra;

- Koordination Norrort – en samverkan mellan femton kommuner i Norrort med syftet att utveckla en gemensam strategisk samordning och gemensamma insatser gällande flyktingmottagandet.
- MIRA i skolan – ett projekt som ska leda till ett effektivare och bättre mottagande av nyanlända elever i gymnasieskolan genom att belysa hälsans och de sociala sammanhangens betydelse
- BASA och BAS – förprojektering och genomförandeprojekt av basutbildning för lågutbildade och analfabeter och andra sfi-x utvecklingsprojekt som redovisas under regleringsbrevsuppdrag 73.

Mottagningskapacitet och ansvar

Under året har Länsstyrelsen arrangerat dialogmöten med politiker och högre tjänstemän för att på strategisk nivå öka kunskapen i kommunerna om flyktingmottagandet. Syftet har varit att förtydliga behovet av kapacitet och beredskap för att öka mottagandet genom anvisning till bostad och för ensamkommande asylsökande barn i länet. Totalt har mötena haft 50 deltagare vid fyra olika tillfällen och 25 av 26 kommuner deltog. Mötena har gett ett ökat engagemang och en ökad förståelse för behoven. Även Migrationsverket och Arbetsförmedlingen deltog med information.

Länsstyrelsen tog under året fram en strategi för överenskommelsearbetet i länet. Utgångspunkten för ett ökat mottagande har varit ett regionaliserat och samordnat perspektiv. Det kvantitativa målet för myndighetens arbete för ett ökat mottagande under 2012 sattes till 100 nya asylplatser för ensamkommande asylsökande barn och totalt 550 anvisningsbara platser för nyanlända. Resultatet blev ett jämnare och ökat ansvar för mottagandet i regionen. Samtliga kommuner har eller kommer att teckna nya överenskommelser om anvisningsbara platser för att möta de ökade behoven i landet och i länet. Flera kommuner, som inte tidigare haft anvisningsbara platser har överenskommit om detta för 2013 och tillsvidare. I förhandlingsarbetet har kommunernas åtaganden och genomförandestrategier belysts. Länsstyrelsen och länets kommuner kommer att slutföra förhandlingsarbetet under det första kvartalet 2013. Bedömningen är att vi kommer

att komma mycket nära de kvantitativa målen för de av Arbetsförmedlingen fastställda länstalen för 2013 samt det interna målet för mottagande av ensamkommande asylsökande barn.

Länsstyrelsen gjorde en analys av nyanländas etablering och förutsättningar på bostadsmarknaden i rapporten "Läget i länet – Bostadsmarknaden 2012".

Utvecklad statistik och information

Länsstyrelsen sammanställer statistikrapporter regelbundet och följer noggrant utvecklingen i länet. Statistiken har under året utvecklats och visualiserats för att ge en bättre bild av den totala invandringen till landet, länet och kommunen.

Under hösten 2012 har en kvantitativ kartläggning av det totala antalet ensamkommande barn som varje enskild kommun ansvarar för genomförts. Rapporten blir klar och presenteras den 31 januari 2013. Kunskapen om mottagandet av ensamkommande asylsökande barn är en viktigt del av helhetsbilden av kommunernas mottagande av flyktingar och andra nyanlända, och påverkar även uppdrag inom etableringsreformen i stort.

För att möta behovet av spridning av information och kunskap om integrationsarbetet och arbetet med etableringsuppdraget har Länsstyrelsen även genomfört tre halvdagsseminarier för uppdragets aktörer, bland andra kommunala flyktingsamordnare, arbetsförmedlare och landstingspersonal, med fokus på anhöriginvandring, bösättningsarbete och nuläge/framtid. Seminarierna hade cirka 90 deltagare vid varje tillfälle.

Länsstyrelsen har aktivt deltagit i vidareutvecklingen och kvalitetssäkringen av den regionalt samordnade samhällsorienteringen genom deltagande i Samrådet för samhällsorientering. Under året initierade vi bland annat ett utvecklingsarbete där ett antal lärosäten och andra aktörer utvecklar samverkan för en kvalitets-säkrad (distans)utbildning för samhällskommunikatörer. Utbildningen kommer att erbjudas som en uppdragsutbildning.

Den idéburna sektorn spelar en viktig roll när det gäller nyanländas etablering i samhällslivet. Det finns behov av ett erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan den ideella sektorn och det offentliga och därför är det viktigt att finna former för dialog och samverkan. Under året deltog

Länsstyrelsen tillsammans med 14 organisationer vid ett rundaborssamtal om "Överenskommelsen mellan regeringen och idéburna organisationer inom integrationsområdet". Ett internt strategidokument har arbetats fram för hur ett strukturerat samarbete med den idéburna sektorn ska förverkligas i länet.

Under 2012 har Länsstyrelsen undersökt möjligheterna att etablera "Welcome House", en "turistbyrå" för nyinflyttade i länet. I samverkan med Landstinget, Stockholms Akademiska Forum, Kommunförbundet i Stockholms Län, Försäkringskassan, Skatteverket och Migrationsverket har en förstudie, budget, affärsplan samt en grafisk beskrivning tagits fram.

Kompetensutveckling och arbetsmarknad

För att lyfta fram goda exempel och förebilder för att främja företagandet bland personer med utländsk härkomst har Insamlingsstiftelsen IFS Rådgivningscentrum (IFS), ALMI Företagspartner Stockholm AB, SEB samt Länsstyrelsen utsett Årets Nybyggare och Årets Pionjär i länet. Länets nybyggare fick även den nationella utmärkelsen med samma titel. Priset, som årligen delas ut av kung Carl XVI Gustaf instiftades 1999 för att premiera vår tids nybyggare.

Bazaren är en årligen återkommande mässa för rekrytering, utbildning och starta eget (www.bazaren.nu). Årets mässa anordnades av Länsstyrelsen i samarbete med Företagarna, Stockholms stad, LO, SACO, Stockholms läns landsting, Södertälje kommun, Nyföretagarcentrum och Yrkesakademien med ett stort antal privata och offentliga utställare. Årets Bazar hade drygt 10 000 besökare och enligt utställarna ledde den till 1 000 nya anställningar. Tjugofem procent av besökarna har i tidigare utvärderingar uppgett att besöket har lett till arbete, utbildning eller praktik. Länsstyrelsen har beviljat medfinansiering för en ny Bazar 2013.

I syfte att beskriva regionens framtida kompetensförsörjningsbehov har Länsstyrelsen, Region Skåne och Västra Götalandsregionen sammanställt en rapport (Stockholm 2020) och tagit fram en unik regional prognosmodell som tydligt visar på i vilka utbildningsgrupper brister förväntas uppstå.

För att säkerställa att etableringsinsatser sker i samklang med övriga arbetsmarknadsinsatser har vi utöver arbetet under Samrådet för etablerings-

och flyktingfrågor en kontinuerlig och strukturerad dialog med Arbetsförmedlingens ledning kring organisation och genomförande av insatser. Under året har fem träffar genomförts. Frågan bevakas av arbetsmarknadsrådet.

Ensamkommande barns utsatthet

Länsstyrelsen, Polisen och Migrationsverket har genomfört en processkartläggning av aktörernas ansvar kring barn som avviker, bland annat för att belysa arbetsexploatering av ensamkommande barn. Under året publicerade Länsstyrelsen också rapporten Barn utsatta för människohandel.

Bedömning av det egna resultatet

Länsstyrelsen bedömer att arbetet väl har svarat mot de utpekade behoven under året.

Satsningarna på att regionalisera mottagandet i länet har tydligt gått framåt vilket har inneburit en klart ökad mottagningskapacitet och beredskap i länet. Detta har understrukits av årets överläggningar med kommunerna om nya överenskommelser.

Länsstyrelsen har haft en uttalad ambition att samla hela flyktingmottagandet, inklusive ensamkommande barn och det arbetet har kommit en bra bit på väg. Likaså har ansträngningarna att samordna verksamheten nationellt, för att arbeta effektivare och bättre internt och externt, gett resultat.

Kvarstående behov

Ytterligare steg behöver tas för att nå en regional samsyn kring mottagandet av nyanlända. Samverkan på lokal nivå behöver utvecklas och kopplas tydligt till den regionala samverkan. Etableringsinsatserna behöver kopplas tydligt till ordinarie arbetsmarknadsinsatser och förstärkas. Kopplingarna till ordinarie mångfaldsarbete behöver också förtydligas. Påbörjat utvecklingsarbete under det regionala samrådet måste fortsätta och det regionala bosättningsarbetet behöver vidareutvecklas. Det gäller även utvecklingen av fler individuellt anpassade insatser, där nyanländas hälsa och insatser för mottagande av unga nyanlända särskilt behöver genomlysas och utvecklas.

73. Länsstyrelserna ska redovisa till vilka typer av insatser som ersättning enligt förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar lämnats till kommuner och kommunförbund. Av redovisningen ska särskilt framgå insatser för att underlätta kommunal samverkan rörande sfi och samhällsorientering. Ersättningarna finansieras från det under utgiftsområde 13 uppförda anslaget 1:2 Kommunersättning vid flyktingmottagande. Anvisningar för redovisningarna lämnas av Länsstyrelsen i Kronobergs län.

Nedan redovisas sökta och beviljade ersättningar till kommuner.

KOMMUN	SÖKT INSATS	SÖKT BELOPP, TKR	BEVILJAT BELOPP, TKR
Huddinge	MIRA i skolan (mottagande av ungdomar)	254 061	254 061
Lidingö	Koordination Norr-ort (samverkan mellan 15 kommuner)	1 703 100	1 703 100
Södertälje	Språkstöd i vård-svenska (SFA Medicin)	420 000	420 000
Södertälje	Pilotprojektet BAS (SFI korttids-utbildade)	3 072 160	1 313 227
Tyresö	Utveckling av Sfx-utbildningar inom IT & busschaufförer	500 000	500 000
Värmdö	Förstudie BASA-projektet (SFI korttidsutbildade)	309 612	309 612
SUMMA		6 258 933	4 500 000

Länsstyrelsen har prioriterat arbetet med regional samverkan och insatser som kan höja kapaciteten och individualiseringen i mottagandet. Särskild fokus under året har varit utvecklandet av nya sfi/x-utbildningar inom vuxenutbildningsregionen Stockholm. Länsstyrelsen anser att det behövs en kraftsamling för målgrupperna analfabeter och korttidsutbildade i länet och bedömer därför att Södertäljes BAS-projekt är av särskild vikt för att skapa en mer individualiserad, flexibel och effektiv sfi-undervisning i länet. Andra insatser inom sfi avser vidareutveckling av sfx-utbildningar och fortsatt metodutveckling inom befintliga utbildningar. Ungdomars mot-

tagande i skolan och inkludering i samhället är ett annat viktigt utvecklingsområde, där utvecklingen i MIRA i skolan visar på resultat.

Ett förslag till en förstudie kring bosättnings-samordning har utverkats av Länsstyrelsen, baserat på de dialoger som förts under det intensiva förhandlingsarbetet under året (och redovisats i regleringsbrevsuppdrag 72). Förslaget har kommunicerats med ett antal kommuner och Kommunförbundet i Stockholms län. Vi har beslutat att nu avvakta det arbete som planerats kring en regional avsiktsförklaring kring mottagandet av nyanlända mellan kommunerna 2013.

Pågående projekt

MIRA i skolan är ett projekt som också finansierades med 2011 års § 37- medel. MIRA i skolan ska leda till ett effektivare och bättre mottagande av nyanlända elever i gymnasieskolan genom att belysa hälsans och de sociala sammanhangens betydelse i etableringen av unga i Sverige. Länsstyrelsen deltar i projektets styrgrupp.

Koordination Norrort är en samverkan mellan femton kommuner i Norrort med syftet att utveckla gemensamma kommunala strategier och öka den kommunala samverkan kring insatser inom ett antal områden gällande flyktingmottagandet. Koordination Norrort utvecklas i nära samverkan med Etablering Södertörn. Länsstyrelsen deltar i projektets styrgrupp.

Sfa-medicin utvecklar Sfx-utbildningen genom ett samarbete med Karolinska Institutets kompletteringsprogram för tandläkare från tredje land för att utforma och bedriva språkstöd för studenter med tandläkarbakgrund.

Etablering Södertörn är ett samverkansorgan för ett gemensamt strategiskt och operativt samarbete för nyanlända mellan åtta kommuner och arbetsförmedling. Södertälje kommer att delta från och med 2013. Projektet finansierades med 2011 års § 37- medel och bedöms vara implementerat i ordinarie verksamheter och finansieras genom kommunernas ordinarie budget från och med 2013. Etablering Södertörns strateg deltar som delregional representant i många länsgemensamma råd och samverkansorgan.

Sfx-IT, "Svenska för IT-programmerare" i Stockholms län. Projektet har utvecklat och

startat en yrkesanpassad undervisning i svenska för IT-programmerare. Utbildningen drivs av Tyresö kommun med regionalt intag. Länsstyrelsen deltar i projektets styrgrupp.

Regleringsbrevsuppdrag 78

Länsstyrelsernas uppdrag 78 i regleringsbrevet redovisas genom Länsstyrelsen i Kronobergs län. Sammanfattningsvis har arbetet i Stockholms län fokuserat på:

- ett intensivt strategiarbete och dialog för ett utökat mottagande i länets kommuner av ensamkommande asylsökande barn
- representation för östlänarna i det nationella utvecklingsarbetet kring ensamkommande barn
- deltagande i nationell och regional samverkan för och med ankomstkommuner för ensamkommande barn med bland andra Migrationsverket, Sveriges kommuner och landsting och Kommunförbundet i Stockholms län
- deltagande i den nationella arbetsgruppen med Migrationsverket för ensamkommande barn
- stöd till 26 kommuner i Stockholms län i ett §37-projekt med fokus att förbättra mottagandet av ensamkommande barn och unga i länet
- att ta fram underlag för en ny uppföljningsstatistik
- Att anordna nätverksträffar med kommunerna för att diskutera bostadsplaneringen och behovet av utslusningsboenden.
- att arbeta tematiserat kring:
 - ensamkommande barn som avviker
 - ensamkommande barn med avslag
 - ensamkommande barn och anhöriga
- att genomföra en processkartläggning med Migrationsverket och Polisen av aktörernas ansvar kring barn som avviker, bland annat för att belysa arbetsexploatering av ensamkommande barn. Under året publicerade Länsstyrelsen också rapporten Barn utsatta för människohandel.
- Att arbeta med barnperspektivet i mottagandet av ensamkommande barn.

85. Länsstyrelserna ska redovisa hur Sveriges rättsliga åtagande om icke-diskriminering och mänskliga rättigheter belyses, analyseras och beaktas i den egna verksamheten i enlighet med 5§ punkten 5 i förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion samt bedöma resultatet av detta. Redogörelsen ska innehålla information om bland annat hur länsstyrelserna samarbetat med andra berörda myndigheter samt vilka åtgärder som vidtagits för att stödja kommunernas arbete med dessa frågor.

- Åtgärder som har vidtagits för att genomföra länsstyrelsernas handlingsplan för lika rättigheter och möjligheter 2010–2012, samt resultatet av dessa, ska särskilt redovisas.

Webbsidor på engelska och finska har publicerats på den externa webben. Publiceringen har skett centralt för alla länsstyrelser. De finska texterna utökas med specifik information om Länsstyrelsen i Stockholm. Arbetet med att ta fram webbtexter på språken jiddisch, meänkieli och romani chib har pågått centralt under 2012.

Länsstyrelsen har under hösten gjort en översyn av hanteringen av remisser och beslut som publicerats på webbplatsen. Tidigare har de skannats in som bilder vilket har gjort att de inte är tillgängliga att söka i eller läsa med talröst eller andra hjälpmedel. I och med översynen har rutinerna på myndigheten ändrats så att remisserna och besluten nu publiceras som tillgängliga PDF-filer.

Under 2012 har Länsstyrelsen följt upp den länsstyrelsegemensamma utbildningen i barnkonventionen för integrationshandläggare. Länsstyrelsen har särskilt valt att prioritera barnperspektivet. Barnperspektivet anges som ett särskilt kriterium vid ansökning och bedömning vid fördelning av statliga § 37 utvecklingsmedel.

Länsstyrelsen har under 2012 särskilt fokuserat på ensamkommande barn som avviker ifrån de kommunala boendena. Länsstyrelsen har genomfört rundabordsamtal med experter och gjort en särskild kartläggning av själva processen då ensamkommande barn försvinner och tydliggjort ansvarsrollerna. Kartläggningen presenterades vid ett särskilt seminarium med temat ”ensamkommande barn som avviker”.

Länsstyrelsen har genomfört en särskild kvalitativ studie som beskriver barnens situation och socialtjänstens insatser samt polisanmälningar.

Det nationella samordningssekreterariatet mot människohandel och prostitution på Länsstyrelsen har under året utbildat cirka 700 personer och därmed höjt deltagarnas kunskaper om identifiering av utsatta och om samordning av människohandelsärenden.

Länsstyrelsen har också startat ett pilotprojekt för ett tryggare återvändande för sexhandelns offer. Projektet avslutas under 2013. Vi har även sammankallat Nationellt metodstödsteam (NMT) som består av statliga aktörer med ansvar för arbete kring människohandel.

Länsstyrelsen har under året utvecklat en fördjupad samverkan med nationella aktörer som har tydliga uppdrag kring ett strategiskt arbete med mänskliga rättigheter. Vi deltog även i det nationella nätverket kring det länsstyrelsegemensamma arbetet med handlingsplanen för mänskliga rättigheter och har vid två tillfällen deltagit i träffar för nationella nätverket för mångfald och mänskliga rättigheter.

Inom det regionala utvecklingsarbetet har Länsstyrelsen lyft rättigheternas betydelse för att upprätthålla och utveckla en attraktiv och hållbar region. Detta genom att aktivt delta i uppbyggnaden av en kunskapsplattform med fokus på arbetsgivarnas mångfaldsorientering.

Det gemensamma arbetet med genomförandet av länsstyrelsernas antidiskrimineringsstrategi redovisas av Länsstyrelsen i Dalarnas (regleringsbrevsuppdrag 85).

Länsstyrelseinstruktion 5 §

4. vid samråd, beslut och andra åtgärder verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Länsstyrelsen arbetar för att vid samråd i den fysiska planeringen med kommuner verka för att miljöer görs tillgängliga och användbara för personer med nedsatt funktionsförmåga.

Vi har under året utvecklat formerna för hur myndighetens planyttranden utformas genom att ta fram nya mallar. I Länsstyrelsens planyttranden är frågor om riksintressen, miljö- kvalitetsnormer för vatten, buller samt risk- och säkerhetsfrågor vanligt förekommande. Vi uppmärksammar vid behov även frågor som avser

miljökvalitetsmål, barnperspektiv, folkhälsomål och tillgänglighetsfrågor.

Kontroll av tillgänglighet och användbarhet genomfördes i alla stödärenden som gäller ny- och ombyggnad av äldre- och trygghetsbostäder. I många ansökningar förekom det brister i utformningen av bostäderna som innebar att kraven på tillgänglighet, användbarhet och arbetsmiljö inte uppfylldes. Oftast rättar byggherren till bristerna efter ett påpekande, men i tre fall avslogs ansökningarna av denna anledning.

Arbetet med regeringsuppdraget ”Tillgänglighetsanalyser i planprocessen” slutrappporterades i oktober. Under året har sju kommunbesök för samtal kring tillgänglighet genomförts. Dessutom har ett seminarium med tyngdpunkt på tillgänglighet i översiktsplaner och enkelt avhjälpta hinder arrangerats.

Länsstyrelsen ledde, inom ramen för Hjälpmedelsinstitutets satsning ”Bo bra på äldre dar”, ett nätverk för kommuner i östra Sverige kring strategisk boendeplanering med fokus på äldres boende. Nätverkets syfte var att öka samverkan inom och mellan kommuner i arbetet med boende för äldre. Som slutrappportering har Länsstyrelsen under året varit med och skrivit en antologi om äldres boende som publiceras i början av 2013.

En rapport om grundläggande betaltjänster har sammanställts av Länsstyrelsen Dalarna (som underlag till en regeringsrapport) och utgör ett löpande samarbete mellan Länsstyrelsen, Landstinget, kommuner, pensionärsorganisationer, handikapporganisationer, skärgårdsföreningar, privatpersoner med flera. Länsstyrelsen har bland annat genomfört en workshop/dialogseminarium för grupper med särskilda behov.

Kommunförbundet i Stockholms län har initierat ett arbete med regionala programråd för de yrkeförberedande programmen på gymnasieskolan. Länsstyrelsen har under 2012 särskilt följt arbetet i programrådet för vård- och omsorg, då detta är ett av de områden för regionens kompetensförsörjning som är kritiskt. Länsstyrelsen och Stockholms läns landsting har tillsammans gjort en nulägesanalys av kompetens i regionen och detta material används, tillsammans med ”Stockholm 2020”, som diskussionsunderlag. Länsstyrelsen ingår också i det regionala strategi-

rådet för kompetensförsörjning inom funktionshinderområdet i projektet CARPE, där 24 av länets 26 kommuner ingår.

Åtgärder för friluftslivet har också möjliggjorts genom bidragen för lokala naturvårdsprojekt (LONA). Av de 42 ansökningar om LONA-bidrag som lämnades in till Länsstyrelsen för 2012 beviljades 26 projekt bidrag. Totalt fördelades drygt 3,6 miljoner kronor mellan de sökande kommunerna. Flera kommuner valde att satsa på att göra det lättare att komma ut i och förstå naturen, bland annat genom stigar, skyltar, kartor och guidningar. Sammantaget gick en dryg tredjedel av bidragen till åtgärder för att öka tillgängligheten till naturen för personer med funktionsnedsättning och ovana naturbesökare.

Länsstyrelsen fortsatte att administrera och stödja verksamheten med personliga ombud för människor med psykisk funktionsnedsättning. I Stockholms län finns 47,15 ombud som delfinansierats genom de 14 185 440 kr som Länsstyrelsen fördelat till kommunerna. Under 2012 har årsredovisningen för 2011 inkommit och bedömts. Länsstyrelsen har deltagit i två länskonferenser anordnade av de personliga ombuden samt vid två konferenser för alla länsstyrelser, anordnade av Socialstyrelsen.

5. integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta rättigheterna i den egna verksamheten, särskilt skyddet mot diskriminering

Länsstyrelsen arbetar för att den verksamhet, den service och de tjänster som erbjuds medborgarna är lika tillgänglig, av lika hög kvalitet och lika väl anpassad för alla, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. För att implementera ett antidiskrimineringsperspektiv har Länsstyrelsen genomfört utbildningar för medarbetare och chefer.

Under 2012 har Länsstyrelsen prioriterat enheter och yrkesgrupper vars verksamhet är av särskild betydelse för att rättigheterna ska förverkligas för den enskilde. Sammanlagt har 75 anställda fått grundläggande utbildning i mänskliga rättigheter med särskilt fokus på diskrimineringslagen och Sveriges internationella åtaganden i form av konventionsförpliktelser om respekt för enskildas

mänskliga rättigheter. Varje utbildning har följts upp med särskilda sakområdesseminarier med syfte att hitta kopplingar mellan mänskliga rättigheter och ett sakområde.

Under 2012 har chefer och HR-konsulter genomfört utbildning i kompetensbaserad rekrytering. Länsstyrelsens HR funktion har arbetat med kvalitetssäkring av annonstexter med ett inkluderande språk där efterfrågad kompetens är relevant och tydligt beskriven.

Länsstyrelsens HR- funktion har också deltagit i informationsmöte om BESTA-vägen som är ett resultat av åtgärd 13 i länsstyrelsernas handlingsplan. Länsstyrelsen har belyst och analyserat särskilda frågor kring ickediskriminering i Länsstyrelsens interna medarbetarenkäten.

Övrig verksamhet

Övrig förvaltning

PRESTATIONER (VOLYMER OCH KOSTNADER)	2012	2011	2010
Årsarbetskrafter män ¹⁾	9,63	9,23	9,30
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	37,11	37,5	36,07
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	12,60	12,54	12,38
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	47 123	48 158	52 936
Andel av totala verksam- hetskostnader (%) ²⁾	12,30	12,47	12,92
Antal ärenden, inkomna och initiativärenden	27 887	25 492	23 774
Antal beslutade ärenden	27 813	24 861	24 388
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	123	92	110
Bidragsutbetalningar (tkr) ^{3, 4)}	927 478	599 033	552 695
Nöjdindex brukarunder- sökning – verksamhet 206, Stiftelser ⁵⁾	68		

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH, exkl. resurssamverkan

³⁾ Där Länsstyrelsen gör utbetalningen

⁴⁾ Uppgifterna i ovanstående tabell omfattar verksamhet 20* och 21*

⁵⁾ Nöjdindex för verksamhet 206 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2012. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 2 länsstyrelser är 70.

Kommentarer till tabell

För att nå en högre effektivitet och en mer rationell användning av resurser samt att säkerställa en väl fungerande rättssäkerhet har 13 verksamheter under området övrig förvaltning från och med den 1 juli 2012 koncentrerats till 7 länsstyrelser. Detta har lett till att antal inkomna ärenden och antal beslutade ärenden har ökat 2012 i förhållande till 2011.

Flera omfattande konkurser har lett till ovanligt stora lönegarantiutbetalningar under hösten och vintern 2012. Detta är anledningen till den stora förändringen i bidragsutbetalningar mellan 2012 och 2011. Alla som är anställda på ett företag som går i konkurs omfattas av lönegarantilagen. Det innebär att man kan få ersättning för den innestående lön och semester som arbetsgivaren

är skyldig de anställda vid tidpunkten för konkursen. För 2012 var antalet företag som gick i konkurs eller som var under företagskonstruktion 933 stycken. Motsvarande siffra för 2011 och 2010 var 735 respektive 839. I statistiken för antal ärenden räknas ett företag som ett ärende. Totala antalet personer som fick lönegaranti var 10 162 personer för 2012, 7 025 personer 2011 och 7 170 personer 2010. Igenomsnitt görs tre utbetalningar per person enligt Länsstyrelsens uppskattning. Detta innebär att Länsstyrelsen under 2012 har gjort cirka 30 000 utbetalningar.

En brukarundersökning som ställde frågor till 75 slumpvis utvalda kontaktpersoner visar ett nöjdindex på 68 procent. Vi får höga omdömen för ”engagerad och intresserad” samt ”hög kompetens och bemötande”. Betyget är dock klart lägre för ”besökt webbplats; lätt att hitta” och ”e-tjänster; lätt att hitta” och ”e-tjänster; lätt att använda”. Andra förbättringsområden är ”nöjd med handläggningstiden” samt ”motiverar tydligt beslut/yttranden”.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Inordnad verksamhet

Länsstyrelsen i Stockholms län har från 1 juli 2012 inordnat vissa verksamheter från länsstyrelserna i Västmanlands län, Södermanlands län, Upplands län och Gotlands län. Berörda ärendegrupper är:

- Allmänna arvsfonden,
- begravningsfrågor,
- bevakningsföretag,
- bilskrotning,
- bitillsyn,
- deponerade medel,
- ensamrätt till sjunket gods,
- häradsallmänningar,
- lotterier,
- lönegaranti,
- medborgarskap,
- pantlåneverksamhet och
- överförmyndare.

Syftet med inordnandet har varit att uppnå en högre effektivitet och en mer rationell användning av resurser samt att säkerställa en väl fungerande rättssäkerhet under området övrig förvaltning. Generellt sett har verksamheterna överförts på ett bra och rättssäkert sätt.

För följande verksamheter kan särskilt konstateras:

Begravningsfrågor

Länsstyrelsen i Stockholms län utser begravningsombud och följer upp deras verksamhet.

Före koncentrationen den 1 juli fanns en varierande praxis i de län där Länsstyrelsen i Stockholm nu beslutar. Som ett led i arbetet för ökad enhetlighet och rättssäkerhet har Länsstyrelsen nu verkat för en gemensam praxis beträffande villkoren för spridande av aska.

Bevakningsföretag

Arbetet med omauktoriseringer med anledning av 2007 års förändringar av regelverket är nu avslutat. Antalet språktester för personer med utländsk härkomst som vill arbeta i bevakningsföretag fortsätter att öka. Två av de större bevakningsföretagen har gått i konkurs under hösten 2012.

Länsstyrelsen i Stockholms län har under kortare perioder under sommaren och hösten haft problem med att klara av de lagstadgade kraven om 14 dagars handläggningstid för tillstånd att arbeta på bevakningsföretag. Skälet till att handläggningstiderna periodvis varit längre är att Säkerhetspolisens säkerhetskontroller, som i normalfallet tar 3–4 dagar, under dessa perioder tog 10–14 dagar.

I början av året ansvarade Länsstyrelsen i Stockholms län för 94 stycken objekt, varav 9 var utbildningsföretag och 85 stycken var bevakningsföretag. En inspektionsplan för 2012–2013 upprättades i början av året för att säkerställa att varje företag inspekteras någon gång under en tvåårsperiod. Konsekvenser av koncentrationen kommer att få genomslag under 2013 då ytterligare 15 företag omfattas av tillsynsansvaret. En ny tvåårig inspektionsplan för 2013–2014 kommer därför tas fram i början av 2013.

Tillsynen av bevakningsföretag har under året i huvudsak följt den upprättade tillsynsplanen, trots belastningen av ett par större konkurser, bland annat inom värdetransportsektorn. Som en följd av det har Länsstyrelsen under hösten medverkat i möten med företrädare och aktörer för penningtransportsektorn, Riksbanken och Riksdagen. Riksbanken har därefter i begäran till Riksdagen begärt en översyn av regelverket runt bland annat värdetransportsektorn, vilket stöds av Länsstyrelsen.

Lotterier

Före koncentrationen hade Länsstyrelsen i Stockholms län 25 bingotillstånd och 279 föreningar. Inordnandet har inneburit en kraftig ökning och antalet bingotillstånd uppgår från den 1 juli till 69 bingotillstånd och 438 föreningar.

Överförmyndare

Länsstyrelsen i Stockholms län hade före inordnandet tillsyn över 15 överförmyndares verksamhet och efter den 1 juli 2012 över ytterligare 22 stycken. Sammantaget har överförmyndarna tillsyn över förvaltningen av cirka 14 miljarder kronor. Av lagtexten framgår att överförmyndarna ska inspekteras varje år om inte Länsstyrelsen bedömer att en inspektion är ”uppenbart obehövlig”, då den istället ska ske vartannat år.

Den inspektionsplan som upprättades för våren omfattade de överförmyndare i Stockholms län

som bedömts ska inspekteras med utgångspunkt från en riskbedömning, totalt 8 av 15 stycken. Av de 22 nytillkomna överförmyndarna var 9 inspekterade före överlämnandet. Det har inte varit möjligt att göra en bedömning av överlämnade överförmyndare, men som ett led i att lära känna och skapa en fungerande dialog med de nya har Länsstyrelsen i Stockholms län inspekterat ytterligare tio överförmyndare under hösten. Vid årets inspektioner har granskning skett av sammanlagt cirka 500 akter och det har funnits anledning att framföra kritik mot överförmyndaren på en eller flera punkter i samtliga kommuner utom två.

Övrig verksamhet

Kameraövervakning

Handläggningstiderna för ärendegruppen *ansökan om tillstånd för allmän kameraövervakning* har fortsatt att minska vilket resulterat i att merparten av ärendena har en handläggningstid som understiger fyra månader. Handläggningstiderna för ärendegruppen *anmälan om allmän kameraövervakning* är cirka två månader och målet för alla ärenden är maximalt två månader.

Länsstyrelsen har tillsyn över allmän kameraövervakning på platser dit allmänheten har tillträde. Under hösten har ett tillsynsprojekt bedrivits varvid 106 skolor har inspekterats, fördelade på nio av länets kommuner. Av de granskade skolorna konstaterades kameror vid 44 skolor. Elva av dessa skolor saknade tillstånd till allmän kameraövervakning. Av de 33 granskade skolorna som hade tillstånd till allmän kameraövervakning konstaterades anmärkningar hos 28. Den vanligaste anmärkningen var att ett område som övervakades inte överensstämde med meddelat tillstånd, oftast beroende på felriktade kameror.

I tillståndet villkoras under vilken tid som övervakning får ske. Det har konstaterats att tolv skolor har en tid inställd som inte överensstämmer med meddelat tillstånd, i vissa fall sker övervakningen dygnet runt. Vidare har några fall konstaterats där skolan monterat extra kameror utan tillstånd eller bytt placering på befintliga kameror.

Stiftelser

Länsstyrelsen i Stockholms län har ett registerhållnings- och ett tillsynsansvar för cirka 7 300 stiftelser vilka innehar tillgångar till ett värde av cirka 330 miljarder kronor. Förutom en lagstadgad skyldighet att ingripa när reglerna i stiftelselagen eller stiftelsens egna föreskrifter inte följs, ska tillsynsmyndigheten ge råd och upplysningar. De många anmälningar om brister i stiftelseförvaltning som kommer in till myndigheten analyseras och hanteras utifrån en risk och konsekvensanalys. För närvarande pågår granskning av forsknings- och samlingsstiftelser i särskilda projekt.

Vigselförrättare

För att kartlägga omfattningen av borgerliga vigselförrättare som tar emot ersättning som de inte har rätt till har ett projekt genomförts under sommaren och hösten. Av 291 vigselförrättare har 33 stycken valts med utgångspunkt från vissa kriterier, såsom antal förrättade vigslar, kommun och att vigselförrättaren innehar ett löpande förordnande. Tre vigda par per vigselförrättare har kontaktats och av de lämnade svaren framgår att ersättning har betalats till tio procent av vigselförrättarna. Av nio öppnade ärenden om återkallelse är åtta under utredning.

Länsstyrelseinstruktion 4 §

1. De allmänna valen

År 2014 kommer det att hållas dels EU-parlamentsval, dels allmänna val i Sverige. Länsstyrelsen har påbörjat planeringen av arbetet som kommer att utföras under åren 2013 och 2014.

Länsstyrelseinstruktion 6 §

8. Länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skåne län är ansvariga för viss tillsyn enligt förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Av de verksamhetsutövare som är anmälda i Bolagsverkets register för penningtvätt står 49 procent, eller cirka 2 400 stycken, under vår tillsyn. Att vandelspröva dessa samt närstående är ett tidsödande och resurskrävande arbete.

Utvecklingsarbetet av ett IT-stöd har därför fortsatt under 2012.

I avvaktan på att vandelsprövningssystemet (IT-stödet) ska bli färdigställt har tillsynsarbetet på penningtvättsområdet fortlöpt med inriktning på att informera och utbilda våra tillsynsobjekt. Syftet är att informera de presumtiva tillsynsobjekten om regelverket och på så sätt öka antalet anmälningar till penningtvättsregistret. Informationsarbetet har dels skett i samarbete med olika branschorganisationer dels i projekt tillsammans med andra myndigheter. Som exempel kan nämnas deltagande i Ekonomimässan och genom seminarium. Länsstyrelsen i Stockholms läns informationsarbete har i år lett till en ökning av antalet registrerade i Bolagsverkets register för penningtvätt med 278 stycken att jämföra med 197 för 2011.

En informationsträff om penningtvätt och terrorism för redovisningskonsulter och motsvarande anordnades av Länsstyrelsen tillsammans med Ekobrottsmyndigheten. Gruppen har även arbetat fram ett system med webbenkäter som publicerats på Länsstyrelsens webbplats, som under hösten/vintern använts med bra utfall i ett tillsynsprojekt riktat mot urhandlare med exklusivt sortiment. Under december månad genomfördes en inspektion av en verksamhetsutövare med tre urbutiker.

9. Länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands, Skåne och Norrbottens län prövar frågor om auktorisation och godkännande samt utövar tillsyn enligt lagen (2010:1933) om auktorisation av delgivningsföretag. Förordning (2011:164).

Sedan lagen trädde i kraft i april 2011 har Länsstyrelsen auktoriserat nio delgivningsföretag. Länsstyrelserna arbetar även med att utveckla ett datastöd för att hantera auktorisationer och godkännande av personal i delgivningsföretag. Avsikten är att lösningen ska underlätta för både delgivningsföretagen och för länsstyrelserna.

Ansökan om delgivning på begäran av utländsk myndighet har fortsatt att öka. År 2011 var ökningen 50 procent. Under 2012 har 475 ansökningar inkommit, vilket innebär att även år 2012 uppgår ökningen till över 50 procent. I stort sett samtliga ärenden handläggs inom en vecka men i

de fall handlingen inte behöver delges i närtid kan delgivningsförfarandet ta något längre tid.

Under år 2012 har 674 ansökningar på begäran av enskild inkommit.

Nationella minoriteter

Länsstyrelsen i Stockholms län har tillsammans med Sametinget ett nationellt uppdrag att följa upp minoritetspolitiken vilket bland annat innebär att följa hur kommuner, landsting och regioner samt andra myndigheter lever upp till sina åtagande i enlighet med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Länsstyrelsen ansvarar för de frågor som berör de judiska, sverigefinska, tornedalska och romska minoriteterna. Tillsammans med Sametinget sammanställer vi en årlig rapport till regeringen. Vår vision är att Sveriges nationella minoriteter ges de rättigheter som är lagstadgade.

I verksamhetsplanen för 2012–2013 har vi som aktivitetsmål angett att:

- Informationskonferenser om lagens grundskydd ska genomföras i samtliga län i samverkan med respektive länsstyrelse.
- Råd och stöd ska ges till alla nya kommuner och landsting i förvaltningsområdet för finska och/eller meänkieli.
- I samverkan med Sametinget ska ett arbete för att utveckla samrådsmodeller på lokal, regional och central nivå inledas under 2012 och slutföras 2013.

Det finns ett fortsatt stort intresse bland landets kommuner att ansöka om anslutning till något eller flera av förvaltningsområdena för finska, samiska eller/och meänkieli. Ytterligare nio kommuner och två landsting ingår från den 1 januari 2012 i något eller flera av dessa områden. Samtliga nya kommuner har under året fått utbildning om minoritetspolitiken och lagstiftningen.

Centralt för minoritetspolitiken är samråd mellan företrädare för minoriteterna och myndigheter på olika nivåer. I syfte att utveckla kunskapen på området har Länsstyrelsen och Sametinget under 2012 genomfört en nationell konferens om olika perspektiv på samråd. Konferensen har dokumenterats och resultaten kommer att presenteras i en inspirationsskrift om samråd för myndigheter och minoriteter. Länsstyrelsen har också under året genomfört egna samrådsmöten med minoriteterna, både enskilt och med alla fem gemensamt.

För att nå även de kommuner som inte tillhör något förvaltningsområde påbörjade Länsstyrelsen i Stockholms län redan 2011 ett samarbete med övriga länsstyrelser vilket har fortsatt under 2012. Via länsstyrelserna runt om i landet har de olika länens kommuner bjudits in till utbildningskonferenser med fokus på kommunernas åtagande enligt lagens grundskydd. Under 2012 har vi i samarbete med Sametinget och länsstyrelserna bjudit in kommunerna i Västmanland, Gävleborg, Värmland, Örebro, Norrbotten, Jämtland, Västernorrland, Halland, Jönköping och Gotland samt region Skåne och förvaltningarna från Stockholm stad. I flera av länen har det dock varit svårt att nå samtliga kommuner och vår bedömning är att det fortsatt finns behov av information och utbildningsinsatser utanför förvaltningsområdena. Åtta av länen återstår att utbilda.

Under 2012 har vi försökt öka kunskapen om de nationella minoriteterna också hos allmänheten. Vi inledde året med publiceringen av en 36-sidig tidningsbilaga i Dagens Nyheter och Dagens Samhälle med artiklar och fakta om de nationella minoriteterna. Enligt vår bedömning fick bilagan både stor spridning och blev väl mottagen. Länsstyrelsen har också tillsammans med Sametinget deltagit i mänskliga rättighetsdagarna

i Göteborg där vi informerat och spridit material om nationella minoriteter.

Under året har Länsstyrelsen tillsammans med Sametinget fortsatt att producera informationsmaterial. Vi har dels tagit fram ett häfte med lagparagraferna inklusive författningskommentarer, dels lagen i ett smidigt fickformat. Båda har spridits till samtliga kommuner i förvaltningsområdena och till riksorganisationerna som företräder nationella minoriteter. Lagen i fickformat och vår populära trevicksfolder om lagens grundskydd har översatts till samtliga nationella minoritetsspråk.

Länsstyrelsen har fortsatt sitt engagemang i EURoma, ett nätverk för EU:s medlemsländer med syftet att effektivisera användandet av den europeiska socialfonden så att förbättringar genomförs för den romska minoriteten i Europa. Vi har även deltagit i Networking Europe vars målsättning är ett ökat transnationellt utbyte mellan Stockholmsregionen och länderna runt Östersjön.

Statsbidrag

Länsstyrelsen fördelar tillsammans med Sametinget statsbidrag till de kommuner och landsting/regioner som ingår i ett förvaltningsområde. Länsstyrelsen fördelade under 2012 42 610 000 kronor till sammanlagt trettiosju kommuner och åtta landsting/regioner som ingår i förvaltningsområdena för finska och meänkieli.

Statsbidraget till organisationer som företräder nationella minoriteter regleras i förordningen (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter. Syftet med bidraget är att stödja och underlätta verksamheten för de organisationer som företräder nationella minoriteter. Förordningen gäller inte i fråga om Sametinget och organisationer som företräder samer. Sista ansökningsdag för statsbidrag för verksamhetsåret 2012 var den 1 oktober 2011 och från augusti 2011 erbjöd Länsstyrelsen rådgivning och stöd till de organisationer som önskade hjälp i arbetet med bidragsansökan. Vid ansöknings tidens slut hade 14 ansökningar inkommit och statsbidraget på sammanlagt 4,6 miljoner beviljades till tio organisationer enligt följande:

- Roma Institutet – 279 130 kronor
- Centraförbundet Roma International – 279 130 kronor
- International Romani Union Norden – 253 043 kronor
- Romano Pasos Research Centre – 192 174 kronor
- Riksförbundet Romer i Europa – 270 435 kronor
- Judiska Församlingarnas i Sverige Centralråd – 436 957 kronor
- Sveriges Jiddischförbund – 384 783 kronor
- STR-T – 734 783 kronor
- Sverigefinländarnas delegation – 350 000 kronor
- Sverigefinska Riksförbundet – 1 419 565 kronor

Samtliga organisationer som erhållit statsbidrag för verksamhetsåret 2012 ska senast den 29 april 2013 lämna in en ekonomisk redovisning samt verksamhetsberättelse. Redovisningen ska beskriva hur statsbidraget har använts och organisationens revisor ska intyga att redovisningen är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande.

Romsk inkludering

Det särskilda uppdrag som Länsstyrelsen har haft sedan januari 2010, att förmedla kontakter mellan romer och ansvariga i kommunerna, avslutades i juni 2012. Länsstyrelsen har dock under året fått flera nya uppdrag med anledning av den strategi för romsk inkludering som regeringen har antagit. Ett uppdrag har varit att till regeringen leverera ett underlag med förslag på metoder för insamlande av information för att göra nulägesbeskrivningar i fem utpekade pilotkommuner inom strategin. Ett annat uppdrag har varit att upphandla och anlita en extern utvärderare för strategin. Ytterligare ett uppdrag har gått ut på att etablera ett nätverk för kommuner som vill delta i metodutveckling för romsk inkludering. Samtliga dessa uppdrag har genomförts och rapporterats till regeringen. Länsstyrelsen har också fått i uppdrag att samordna hela strategin nationellt och har under hösten 2012 rekryterat en person med anledning av det. I november kom även uppdraget att ansvara för samordningen av nulägesbeskrivningarna i pilotkommunerna till Länsstyrelsen och ytterligare en rekrytering är aktuell.

Organisationsstyrning

Under året har myndighetens ISK-nätverk fortsatt att arbeta med ISK-arbetet på Länsstyrelsen. Nätverket är en del av myndighetens arbete enligt förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll. Återkommande risker hos Länsstyrelsen är att nyckelpersoner slutar sin anställning samt att IT-stödet inte håller den standard som är önskvärd. Inom ramen för den interna styrningen och kontrollen har vi även uppdaterat olika typer av styrdokument och policyer såsom "Informations-säkerhetspolicy för Länsstyrelsen i Stockholms län" och "Mutor och bestickning".

Länsstyrelsen har även i år deltagit i det länsstyrelsegemensamma projektet P4. Projektets syfte är att utveckla, förbättra och effektivisera länsstyrelsernas verksamhet. Bland annat deltog representanter från Stockholm i framtagning av en länsstyrelsegemensam struktur för arkivredovisning. Stor del av våra insatser lades på FAS 1. Detta delprojekt har utvecklat och under året driftsatt e-tjänster inom bland annat områdena "Samråd enligt 12 kap 6 §", "Transport av avfall" och "Kemikaliehantering". P4 kommer avslutas år 31 mars 2013. Projektet har i uppdrag att ta fram förslag till hur länsstyrelsegemensamt arbete med e-förvaltning kan formeras efter att det avslutats.

Vi deltog även i det så kallade LISA-projektet. Efter genomförd översyn och kvalitetssäkring av nyckeltalen hösten 2012 ska länsstyrelserna 2013 mäta och jämför nyckeltal inom områdena verksamhet, personal och ekonomi. Syftet med de gemensamma nyckeltalen är att

- skapa möjligheter till erfarenhetsutbyte och lärande mellan länsstyrelserna
- bidra till en mer tillförlitlig redovisning till regeringen samt
- säkerställa att länsstyrelserna mäter på samma sätt.

Vidare har LISA-projektet under hösten inlett en behovskartläggning, som en del i det pågående arbetet med att införa ett beslutsstödverktyg på länsstyrelserna. Projektets avsikt är att när Ekonomistyrningsverket är klar med sin ramavtalsupphandling av ett beslutsstödssystem att avropa från detta ramavtal.

Återrapportering regleringsbrev

93. Länsstyrelserna ska kunna använda och samverka med det gemensamma radio-kommunikationssystemet Rakel. Länsstyrelserna ska var och en betala 120 000 kr till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap som abonnemangsgift för detta system. Beloppet ska betalas efter fakturering från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Länsstyrelsen har under året betalat 120 000 kr till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Vår bedömning är att Länsstyrelsen kan använda och samverka med det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel.

Egen användning av Rakel

Länsstyrelsens tjänsteman i beredskap (TiB) och krisledning har förmåga att samverka via Rakel och har sedan oktober ständig passning. Bedömningen är att Stockholms län har en samlad struktur och förmåga till samverkan med Rakel.

Samverkan med Rakel

Inom Samverkansfunktion Stockholmsregionen (SfSr) har ett projekt bedrivits i syfte att säkerställa samverkan i länet genom "Regionalt samverkansforum Rakel i Stockholms län". Tio organisationer samt Stockholms stad och tre kommungruppsrepresentanter har inbjudits vid fem tillfällen och genomfört samverkansövningar/-workshops utifrån olika vardagshändelser för att få fram samverkansbehov och lämpliga talgrupper. Två räddningstjänstförbund har beslutat att ansluta sig till Rakel fullt ut. Övriga räddningstjänstförbund eller räddningstjänster har beslutat att anskaffa Rakel till sina ledningsbilar.

I samverkan med MSB har fyra workshopar genomförts om införande av Rakel för kommunala krisledningar. Kommunerna har fått information om möjligheten till statsbidrag för anskaffning av Rakelenheter. I arbetet har ingått att ta fram talgrupper för samverkan på lokal och regional nivå och att stödja kommunen i Rakelprocessen. Ett fåtal kommuner har Rakelenheter i dag, men hälften av kommunerna har bestämt sig för att anskaffa Rakelenheter till sin krisledning. Det har bildats en samverkansgrupp med samhällsviktiga funktioner i Stockholms län, där Länsstyrelsen ingår. Samverkansgruppen ska öka samverkansförmågan vid händelser kring särskilda objekt i länet.

Personaluppgifter

Enligt kraven i FÅB 3 kap 3§ ska myndigheter redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1§ första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter. (Förordning 2008:747)

Återrapportering

Inledning

Länsstyrelsen arbetade under året utifrån ett långsiktigt mål att Länsstyrelsen attraktivitet som arbetsgivare ska stärkas. De insatser som genomfördes under året bedömer Länsstyrelsen haft god effekt. Personalomsättning motsvarar genomsnittet för statliga myndigheter i närområdet och sjukfrånvaron var fortsatt låg under året. Vi har tillgodosett vårt behov av kompetens genom framgångsrika rekryteringar och genom att kompetensutveckla befintlig personal.

Kompetensförsörjning

Under året genomfördes en medarbetarenkät bland myndighetens medarbetare. Även avgångssamtal med de medarbetare som valde att lämna myndigheten genomfördes. Enkäten och samtalen visar på en hög grad av förtroende för myndighetens chefer och för deras ledarskap. Våra chefer har överlag goda resultat på den medarbetarenkät som genomförs varje år. Medarbetarsamtal genomfördes under året på ett bra sätt. Cheferna är mottagliga för nya idéer och delegerar och ger befogenheter i hög grad.

Vi hade en hög arbetsbelastning på myndigheten som tog sig uttryck i värden gällande stress som behöver åtgärdas. Detta har under året bevakats och åtgärder har vidtagits för att minska negativa konsekvenser i form av ökad sjukfrånvaro. Länsstyrelsens kompetens och beredskap har utvecklats och vi har agerat tidigt på symptom och snabba åtgärder har kunnat vidtas.

Chefsgruppen har goda kunskaper om människors förutsättningar för hälsa i arbetslivet såväl medicinskt som organisationspsykologiskt.

Detta ger cheferna ökade möjligheter att förstå, hantera och framförallt förebygga stress och andra negativa arbetsmiljöaspekter. Myndighetens chefer kan genom deltagande i de reflektionsgrupper som tillhandahålls för enhetschefer dela med sig till nytillkomna kollegor sina fördjupade insikter i detta ämnesområde.

Ett flertal av cheferna deltog som en del av sin ledarutveckling i det för länsstyrelserna gemensamma ledarutvecklingsprogrammet.

Under hösten har myndigheten varit utställare vid ett antal arbetsmarknadsdagar där vi representerats av medarbetare från efterfrågande organistoriska delar. Informationsmaterial har nyproducerats i samarbete mellan informations- och personalavdelningarna.

Avtal har tecknats med två externa rekryteringsfirmor för att säkerställa att vi har tillgång till kvalificerat stöd i ledar- och specialistrekryteringar

Verksamhetsutveckling

Det övergripande resultatet för myndighetens medarbetarenkät visade på att det finns ett behov av att öka kompetensutbytet och lärandet mellan avdelningar och enheter. En åtgärd som vidtagits för att stimulera till kompetensutbyte och interna utvecklingsmöjligheter är att inrätta två befattningar som strateg. Inom ramen för dessa befattningar ska innehavarna antingen genomföra ledarutbildning eller utveckla sin projekt/processutvecklingskompetens.

Även behovet av att hantera stress, prioritera arbetsuppgifter och återhämtning framkom vid analys av enkäten. Samtliga avdelningar och enheter har under året arbetat med att ta fram handlingsplaner och att verkställa de insatser som planerats i dessa. Resultatet och effekter av genomförda handlingsplaner kommer att följas upp i kommande medarbetarenkät. För att öka möjligheterna att kunna mäta effekter av de åtgärder som planeras ska nästa medarbetarenkät genomföras först våren 2014.

Under slutet av 2011 infördes tidsbegränsade förordnanden för nyanställda chefer och under våren 2013 ska det första tidsbegränsade förordnandet utvärderas. Under året har samtliga nyanställda chefer fått tidsbegränsade chefsförordnanden på mellan två och fyra år. Under året har arbetet med att ta fram en ledarpolicy

och ledarprofil för myndigheten påbörjats. Den ska göra det enklare att i rekryteringsprocesser beskriva det gemensamma i kravprofiler för chefer inom myndigheten, tydligt ange vilka beteenden som ska utvärderas i chefskapet samt vara grunden för individuella utvecklingsplaner för cheferna.

Under våren slöts två nya lokala kollektivavtal dels ett reviderat arbetstidsavtal dels ett avtal för att reglera villkoren vid utförd beredskap.

Från och med 1 januari 2013 kommer myndigheten att ha ny organisation för att effektivare och mer tvärssektoriellt arbeta med en av de utmaningar som beskrivs i myndighetens strategiska dokument. Under hösten har arbete med att skapa en ny avdelning för samhällsbyggandsfrågor pågått. Rekrytering av ledning till den nya avdelningen har slutförts i slutet av december.

Rekrytering

Antalet anställda på Länsstyrelsen i Stockholms län var 456 personer (exl. timanställda) 31 december 2012. 320 av dessa var kvinnor och 140 var män. Detta motsvarar 70 respektive 31 procent.

Cirka 14 procent hade någon form av tidsbegränsad anställning. 79 personer slutade under året varav 47 tillsvidareanställda och 32 tidsbegränsat anställda. Länsstyrelsen rekryterade 82 personer under året, varav 32 tillsvidareanställdes och 50 erhöll någon form av visstidsanställning.

I all rekrytering vägs diskrimineringsgrunder in i urvalet av kandidater. Avdelningen för personalfrågor samordnar rekryteringsarbetet för att säkerställa en hög kvalitet i rekryteringsprocessen där bland annat mångfaldsaspekterna omhändertas. Rekryteringsrutinen reviderades under 2012.

Under 2012 annonserade vi vid 53 tillfällen där vi exponerade 62 befattningar. Till dessa befattningar mottog vi 1 637 ansökningar via Offentliga jobb. Av dessa sökande var 37 procent män och 63 procent. 1 037 kvinnor (63 %)

Inkluderande verksamhet

Att erbjuda en arbetsplats där alla har lika villkor är en del i att vara en attraktiv arbetsgivare och en strategisk kompetensförsörjningsfråga.

Figur 4

GRUPP	ANTAL	ANDEL I % OCH (ANTAL) KVINNOR 2012	ANDEL I % OCH (ANTAL) MÄN 2012
Länsledning	2	100 (2)	-
Avdelningschefer	11	55 (6)	45 (5)
Enhetschefer	21	53 (11)	47 (10)
Alla chefer	34	56 (19)	44 (15)

Under året har uppdrag och uppgifter relaterat till länsstyrelsernas gemensamma plan för lika rättigheter och möjligheter resurssatts och planerats. Vi genomförde insatser under 2011 och arbetet har fortsatt 2012. De mest omfattande insatserna inom detta område för Länsstyrelsen genomfördes i början av 2012. Nyanställda medarbetare genomgår som en del av myndighetens introduktionsprogram en jämställdhetsutbildning. Ett antal medarbetare som har hög grad av direkt kontakt med medborgare genomgår utbildning för att träna förmågan att se hur bemötande och vårt arbete förhåller sig i relation till lika rättigheter och möjligheter för alla.

Medarbetarenkäten visade att medarbetarnas bild av myndigheten som arbetsgivare ser mångfald och olikheter som en tillgång samt att alla verksamheter är lika viktiga för att nå framgång.

Lönebildning

Under 2012 genomförde myndigheten en löne-revision med utgångspunkt i revisionsdatum 2012-10-01. Myndigheten kommer att inom ramen för tillsvidareavtal med Saco ha 1 oktober som revisionsdatum varje år. Inför löne-revisionen genomfördes seminarium om löne-bildningsfrågor för cheferna i samarbete med extern konsult med målet att stärka cheferna i arbetet med lönerevisionen.

Utfallet för revisionstillfället var för myndigheten 2,72 procent varav 2,1 procent fördelades som generell påslag och resterande i riktade satsningar för medarbetare som bidragit särskilt till myndighetens arbete. Tio procent av myndighetens medarbetare fick del av denna särskilda satsning.

Arbetsmiljö

I syfte att stärka myndighetens arbetsmiljöarbete genomfördes under hösten en seminariereserie i samverkan och systematiskt arbetsmiljöarbete för chefer och skyddsombud. Seminarieresen föregicks av ett arbete med att utvärdera och revidera myndighetens samverkansavtal. Det nya avtalet gäller från och med 1 november och där införs ytterligare en samverkansnivå. Syftet är att öka möjligheterna till dialog och delaktighet för medarbetarna i viktiga organisatoriska frågor.

Hälsoarbetet på myndigheten är planlagt och en rutin för vårt hälsoarbete finns och revideras årligen. I rutinen fastställs mål för hälsoarbetet som följs upp i tertialuppföljningarna. I medarbetarenkäten 2012 bekräftades att myndighetens hälsoarbete är framgångsrikt och uppskattat. Vi har ambitionen att i vårt interna arbete med hälsofrågor följa de satsningarna som myndigheten gör inom folkhälsoområdet

gentemot externa målgrupper. Under den "Tobaksfria veckan" satsade vi på stöd för att sluta röka och snusa.

2011 utnyttjade 87 procent av personalen möjligheten att ta ut friskvårdstimme. Motsvarande siffra 2012 är 89 procent.

Figur 5: Andel i procent som använt friskvårdstimme 2012

TOTALT %	KVINNOR %	MÄN %
89	73	27

Tabellen ovan visar att kvinnorna i mycket större omfattning än männen använde sig av förmånen friskvårdstimme under året. Av medarbetarenkät och avgångssamtal framgår att medarbetarna ser vårt hälsoarbete som en värdefull tillgång.

Figur 6: Tabell över sjukfrånvaro i enlighet med 7 kap. 3§ FÅB

KÖN	ÅLDER	2012			2011		
		ANTAL ANSTÄLLDA	TOTAL SJUKFRÅNVARO I FÖRHÅLLANDE TILL SAMMANLAGD ORDINARIE ARBETSTID (%)	SJUKFRÅNVARO 60 DGR OCH LÄNGRE I FÖRHÅLLANDE TILL TOTAL SJUKFRÅNVARO (%)	ANTAL ANSTÄLLDA	TOTAL SJUKFRÅNVARO I FÖRHÅLLANDE TILL SAMMANLAGD ORDINARIE ARBETSTID (%)	SJUKFRÅNVARO 60 DGR OCH LÄNGRE I FÖRHÅLLANDE TILL TOTAL SJUKFRÅNVARO (%)
Män	–29	12	6,8	6,0	9	2,4	0
	30–49	79	1,5	0	97	1,6	5,2
	50–	49	3,8	30,5	41	5,6	38,5
	Alla	140	2,7	36,5	147	3,2	43,6
Kvinnor	–29	34	2,2	0	35	2,4	0
	30–49	180	3,7	13,3	174	2,5	2,4
	50–	106	4,7	18,7	100	5,6	25,7
	Alla	320	4,0	32	309	3,6	28,1
Samtliga	–29	46	3,5	1,4	44	2,4	0
	30–49	259	3,0	10,1	271	2,2	3,2
	50–	155	4,4	21,5	141	5,6	29,4
	Alla	460	3,6	33,1	456	3,5	32,6

Källa: Agresso

Medelålder 2012: Kv=45 år, M=46 år, alla= 45 år; 2011: Kv=45 år, M=46 år, alla=45 år

Året i siffror

Tabell A. Verksamhetskostnader 2010 - 2012

VÄS-KOD	SAKOMRÅDEN OCH MYNDIGHETSÖVERGRIPANDE VERKSAMHET	2012 TKR	2011 TKR	2010 TKR
20-21	Övrig förvaltning	30 920,7	31 271,1	34 429,4
25	Körkort och trafikföreskrifter	1 647,0	1 852,5	2 058,4
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	18 864,7	18 075,5	18 546,3
30	Regional tillväxt	23 128,4	21 427,7	55 238,8
34	Infrastrukturplanering	7 516,6	6 296,4	3 451,4
40	Hållbar samhällsplanering och boende	28 635,3	27 412,6	28 486,8
41	Stöd till boende	1 992,8	2 682,2	2 605,4
42	Energi och klimat	3 753,7	5 603,4	3 317,9
43	Kulturmiljö	8 024,8	7 978,8	8 968,0
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	19 366,4	16 674,5	13 322,9
50	Övergripande och gemensam för naturvård och miljöskydd	26 591,4	28 952,4	30 413,0
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	21 501,9	22 362,6	19 478,3
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	3 196,4	2 135,2	2 102,5
53	Vattenverksamhet	9 693,2	7 869,2	8 446,9
54	Mineral-och torvfyndigheter	0,0	0,0	0,2
55	Miljöfarlig verksamhet	5 413,4	5 727,1	5 482,6
56	Övrig miljö-och hälsoskydd	962,2	947,0	618,7
57	Förorenade områden, efterbehandling	4 385,1	5 196,0	3 949,3
58	Restaurering	109,4	168,8	167,9
60	Lantbruk	18 203,1	16 045,3	15 220,7
61	Rennäring m.m. (enbart Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0,0	0,0	0,0
62	Fiske	2 564,6	1 373,9	1 007,5
64	Skogsbruk (endast Gotlands län)			
70	Folkhälsa	9 113,1	10 283,1	9 642,6
80	Jämställdhet	6 772,1	12 408,7	11 104,4
81	Nationella minoriteter	6 133,8	3 812,1	1 285,2
82	Mänskliga rättigheter			
83	Barnperspektivet			
85	Integration	6 800,4	9 946,2	8 854,5
	SUMMA PRODUKTION	265 290,4	266 502,0	288 199,6
10	Myndighetsövergripande verksamhet	23 791,7	24 433,5	26 261,7
11	Administration och intern service	94 226,9	95 728,9	95 661,0
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	383 309,0	386 664,4	410 122,3
99	Resurssamverkan ¹⁾	602,1	676,5	595,9
	Totalsumma verksamhetens kostnader enl resultaträkningen ²⁾	383 911,1	387 340,9	410 718,2

¹⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som ska belasta länsstyrelsen fördelas på respektive tvåsifferkod

²⁾ Totalsumma verksamhetskostnader ska överensstämma med verksamhetskostnader enligt resultaträkningar

Källa: Agresso

KOMMENTARER TABELL A:

Vårt arbete med klimatanpassning har tidigare år redovisats under verksamhet 45*. Från och med 2012 redovisar vi det arbetet under verksamhet 42*. Detta innebär att jämförelsesiffrorna för 2011 och 2010 har ändrats i jämförelse med tidigare års årsredovisningar.

Vårt arbete med nationella minoriteter har tidigare år redovisats under Övrig förvaltning 20-21*. Från och med 2012 redovisar vi det arbetet under nationella minoriteter 81*. Detta innebär att jämförelsesiffrorna för 2011 och 2010 har ändrats i jämförelse med tidigare års årsredovisningar.

Tabell B. Verksamhetskostnader 2012

VÄS-KOD	SAKOMRÅDEN OCH MYNDIGHETSÖVERGRIPANDE VERKSAMHET	KOSTNADER EXKL OH		OH KOSTNADER		KOSTNADER INKL OH	
		TKR	%	TKR	%	TKR	%
20-21	Övrig förvaltning	30 920,8	8,07%	16 202,5	13,77%	47 123,3	12,30%
25	Trafikföreskrifter m.m.	1 647,0	0,43%	861,5	0,73%	2 508,5	0,65%
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	18 864,7	4,92%	9 675,3	8,22%	28 540,0	7,45%
30	Regional tillväxt	23 128,4	6,03%	7 744,4	6,58%	30 872,8	8,06%
34	Infrastrukturplanering	7 516,6	1,96%	3 152,0	2,68%	10 668,6	2,79%
40	Hållbar samhällsplanering och boende	28 635,3	7,47%	15 469,9	13,14%	44 105,2	11,52%
41	Stöd till boende	1 992,8	0,52%	1 098,3	0,93%	3 091,1	0,81%
42	Energi och klimat	3 753,7	0,98%	1 705,9	1,45%	5 459,6	1,43%
43	Kulturmiljö	8 024,8	2,09%	3 881,8	3,30%	11 906,7	3,11%
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	19 366,4	5,05%	6 374,4	5,42%	25 740,7	6,72%
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	26 591,4	6,94%	12 478,1	10,60%	39 069,5	10,20%
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	21 501,9	5,61%	5 280,7	4,49%	26 782,6	6,99%
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	3 196,4	0,83%	1 736,8	1,48%	4 933,2	1,29%
53	Vattenverksamhet	9 693,2	2,53%	4 599,4	3,91%	14 292,6	3,73%
54	Mineral- och torvfyndigheter	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%
55	Miljöfarlig verksamhet	5 413,4	1,41%	2 698,1	2,29%	8 111,5	2,12%
56	Övrig miljö-och hälsoskydd	962,2	0,25%	532,5	0,45%	1 494,7	0,39%
57	Förorenade områden, efterbehandling	4 385,1	1,14%	2 425,7	2,06%	6 810,9	1,78%
58	Restaurering	109,4	0,03%	40,9	0,03%	150,2	0,04%
60	Lantbruk	18 203,1	4,75%	9 187,1	7,81%	27 390,2	7,15%
61	Rennäring m.m. (enbart Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%
62	Fiske	2 564,6	0,67%	721,7	0,61%	3 286,2	0,86%
70	Folkhälsa	9 113,1	2,38%	3 712,3	3,15%	12 825,3	3,35%
80	Jämställdhet	6 772,1	1,77%	3 237,7	2,75%	10 009,7	2,61%
81	Nationella minoriteter	6 133,8	1,60%	2 308,3	1,96%	8 442,1	2,20%
82	Mänskliga rättigheter	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%
83	Barnperspektivet	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%
85	Integration	6 800,4	1,77%	2 577,5	2,19%	9 377,9	2,45%
	SUMMA PRODUKTION	265 290,4	69,21%	117 702,5	100,00%	382 992,9	100,00%
10	Myndighetsövergripande verksamhet	23 791,7	6,21%				
11	Administration och intern service	94 226,9	24,58%				
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	383 309,0	100,00%			382 992,9	100,00%
99	Resurssamverkan ¹⁾	602,1		316,1		918,2	
	TOTALSUMMA VERKSAMHETENS KOSTNADER ENL RESULTATRÄKNINGEN ²⁾	383 911,1				383 911,1	
	Myndighetsövergripande, adm och intern service uppdelat på: ³⁾						
	Nivå 1 (113-115)	74 237,4	35,29%				
	Nivå 2 (110-112, (116-119)	19 989,5	9,50%				
	Nivå 3 (100-109)	23 791,7	11,31%				
	Personalkostnad produktion (kkl 4, verksamhetskod 2-8)	210 392,3					

¹⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

²⁾ Totalsumma verksamhetskostnader skall överensstämma med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen.

³⁾ Summan på nivå 1–3 ska överensstämma med summan av Myndighetsövergripande verksamhet och Administration och intern service. Den procentuella fördelningen skall visa resp. nivåns andel av personalkostnaderna vht 2–8 (inkl 4).

Källa: Agresso

DEFINITION AV RESURSSAMVERKAN:

Med offentlig resurssamordning menas att en myndighet har rätt att mot avgift helt eller delvis samordna sitt resursutnyttjande avseende varor och tjänster med en annan myndighet, kommun eller landsting (s.k. sambruk). Skriftliga avtal om samordningen bör träffas mellan de berörda parterna. Ansvarsfördelningen mellan myndigheterna bör läggas fast.

KOMMENTARER TABELL B

De sakområden som har störst kostnader är Övrig förvaltning innefattande stiftelsehantering och lönegaranti, Hållbar samhällsplanering och boende samt Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd.

Tabell C. Årsarbetskrafter 2010 - 2012 ¹⁾

VÄS-KOD	SAKOMRÅDEN OCH MYNDIGHETSÖVERGRIPANDE VERKSAMHET	2012 ÅRSARB TOTALT	2012 ÅRSARB VARAV KVINNOR	2012 ÅRSARB VARAV MÄN	2011 ÅRSARB TOTALT	2010 ÅRSARB TOTALT
20-21	Övrig förvaltning	46,74	37,11	9,63	49,57	48,11
25	Trafikföreskrifter m.m.	2,74	1,11	1,63	3,15	3,50
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	27,12	24,28	2,85	28,66	29,94
30	Regional tillväxt	17,69	11,60	6,10	17,81	17,86
34	Infrastrukturplanering	7,06	1,98	5,09	5,85	3,47
40	Hållbar samhällsplanering och boende	44,63	33,37	11,26	38,64	39,59
41	Stöd till boende	3,18	2,83	0,36	3,50	4,03
42	Energi och klimat	4,13	3,93	0,20	6,11	3,48
43	Kulturmiljö	10,57	7,83	2,74	9,61	9,47
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	15,60	5,61	9,99	15,64	15,63
50	Övergripade och gemensamt för naturvård och miljöskydd	29,90	21,29	8,60	34,10	32,47
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	15,19	7,13	8,05	17,36	15,19
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	5,11	3,54	1,56	3,51	3,37
53	Vattenverksamhet	12,29	4,70	7,58	11,52	11,74
54	Mineral- och torvfyndigheter	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
55	Miljöfarlig verksamhet	6,73	4,68	2,05	8,12	8,09
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	1,44	0,95	0,49	1,54	1,05
57	Förorenade områden, efterbehandling	7,91	4,76	3,15	7,77	6,45
58	Restaurering	0,10	0,06	0,04	0,00	0,00
60	Lantbruk	25,10	20,10	5,00	22,60	21,40
61	Rennäring m.m.(enbart Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
62	Fiske	1,96	0,33	1,63	1,68	1,37
64	Skogsbruk (endast Gotlands län)					0,0
70	Folkhälsa	8,89	5,83	3,06	10,78	9,66
80	Jämställdhet	7,73	5,18	2,56	8,78	12,04
81	Nationella minoriteter	4,71	3,95	0,76	4,69	1,44
82	Mänskliga rättigheter	0,00	0,00	0,00		
83	Barnperspektivet	0,00	0,00	0,00		
85	Integration	6,00	2,60	3,41	7,62	8,19
	SUMMA PRODUKTION	312,52	214,73	97,79	318,59	307,58
10	Myndighetsövergripande verksamhet	24,99	11,89	13,09	19,51	22,11
11	Administration och intern service	32,63	17,77	14,86	33,41	35,70
	SUMMA ÅRSARBETSKRAFTER EXKL RESURSSAMVERKAN	370,14	244,39	125,74	371,52	365,39
	Resurssamverkan ²⁾	0,86	0,81	0,06	0,88	1,00
	TOTALT ANTAL ÅRSARBETSKRAFTER	371,00	245,19	125,79	372,40	366,39

¹⁾ 1 årsarbetskraft = 1 760 timmar

²⁾ Den del av årsarbetskrafterna för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhet på tvåsiffernivå.

Källa: Agresso

KOMMENTARER TABELL C

Vårt arbete med klimatanpassning har tidigare år redovisats under verksamhet 45*. Från och med 2012 redovisar vi det arbetet under verksamhet 42*. Detta innebär att jämförelsesiffrorna för 2011 och 2010 har ändrats i jämförelse med tidigare års årsredovisningar. Vårt arbete med nationella minoriteter har tidigare år redovisats under Övrig förvaltning 20-21*. Från och med 2012 redovisar vi det arbetet under nationella minoriteter 81*. Detta innebär att jämförelsesiffrorna för 2011 och 2010 har ändrats i jämförelse med tidigare års årsredovisningar.

Tabell D. Representation

	2012 TOTALT TKR	2012 PER ÅA KRONOR	2011 TOTALT TKR	2011 PER ÅA KRONOR	2010 TOTALT TKR	2010 PER ÅA KRONOR
Intern representation (undergrupp 496 i baskontoplanen)	448	1 208,47	316	848,12	1 151	3 141,72
Extern representation (undergrupp 552 i baskontoplanen)	429	1 155,28	481	1 290,47	733	2 000,97

Källa: Agresso

Tabell E. Lokaler

LOKALKOSTNADER	2012	2011	2010
<i>Residens</i>			
Lokalkostnader (tkr) 103	3 650	3 662	3 580
Lokalyta (m ²)	1 357	1 357	1 357
Lokalkostnad per m2 (kr)	2 690	2 699	2 638
<i>Lokaler ¹⁾</i>			
Lokalkostnader 113	39 695	39 320	40 865
Lokalyta (m ²)	16 963	16 963	16 963
Lokalkostnad per m ² (kr)	2 340	2 318	2 409
Lokalkostnader per årsarbetskraft (tkr)	107	106	112
Lokalyta per årsarbetskraft (m ²)	46	46	46
<i>Kontorslokaler ²⁾</i>			
Kontorslokalyta (m ²)	143 143	14 314	14 314
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m ²)	386	38	39
SUMMA LOKALKOSTNADER	43 345	42 982	44 445

¹⁾ Med lokaler avses samtliga utrymmen förutom residenset såsom kontorslokaler, förråd, källare och garage. Med lokalkostnader avses hyra, lokalvård, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m.

²⁾ Med kontorslokaler avses ytor ovan mark såsom kontorsrum, biytor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, närförråd etc.

Källa: Agresso

KOMMENTARER TABELL E

Andrahandshyresgästerna, Föreningen Norden och Nordens Välfärdcenter, är kvar i lokalerna och samverkan mellan dem och länsstyrelsen fungerar bra. Länsstyrelsen har en intäkt på cirka 2 330 000 kronor årligen som inkluderar hyra samt viss kontorsservice.

I Tessinska Palatset hyrs en våning om 100 m2 ut till Stockholms Konserthusstiftelse med en intäkt på drygt 120 000 kronor om året.

Redogör även för följande:

- I vilken regi lokalvården bedrivs (egen eller entreprenad):
I Tessinska städer Länsstyrelsen i egen regi med undantag för storstädningar. I övrigt läggs städningen på en entreprenad.
- Planerade större lokalförändringar: Inga planerade ändringar.

Tabell F. Redovisning av ärenden 2012 (samtliga ärenden oavsett databas) Nedanstående tabell svarar mot de krav på återrapportering som anges för samtliga områden. I de fall individärenden förekommer under regional tillväxt och infrastrukturplanering ska dessa redovisas även uppdelat efter kvinnor/män och juridiska personer, se tabell D.1.

A	B	C	D	E	F	G
SAKOMRÅDE OCH DEL AV SAKOMRÅDE	INGÅENDE BALANS	ANTAL INKOMNA ÄRENDEN (EXKL INITIATIV- ÄRENDEN)	ANTAL INITIATIV- ÄRENDEN	ANTAL BESLUTADE ÄRENDEN	UTGÅENDE BALANS (F=B+C+D-E)	ANTAL EJ BESLUTADE ÄRENDEN, ÄLDRE ÄN TVÅ ÅR.
Myndighetsövergripande, administ- ration och Intern service (10-11)	253	447	833	1 004	529	34
Övrig förvaltning (20-21)	2 457	24 478	3 409	27 813	2 531	123
varav stiftelser (206)	841	9 843	128	10 492	320	11
varav allmän kameraövervakning (211)	134	543	52	593	136	0
varav bevakningsföretag m.m (212)	447	9 218	2 613	11 865	413	10
Trafikföreskrifter m.m. (25)	109	616	5	585	145	1
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	670	2 638	935	3 440	803	55
varav Livsmedelskontroll (281)	48	70	22	73	67	1
varav Djurskydd (282)	595	2 393	857	3 162	683	53
varav Smittskydd (283)	6	135	31	140	32	1
varav Allmänna veterinära frågor (284)	18	21	10	30	19	0
Regional tillväxt (30)	181	301	57	328	211	7
Infrastrukturplanering (34)	21	55	3	61	18	3
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	1 175	2 840	16	2 848	1 183	30
Stöd till boende (41)	359	938	0	1 167	130	0
Energi och klimat (42)	0	2	2	3	1	0
Kulturmiljö (43)	374	872	47	949	344	56
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	105	261	91	349	108	15
varav tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanterings- system (456)	22	15	14	22	29	1
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	720	720	54	651	843	53
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	267	121	82	256	214	94
varav tillsyn av vattenskydds- områden (516)	0	3	0	2	1	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	257	589	118	793	171	18
Vattenverksamhet (53)	218	343	15	373	203	26
varav tillsyn av vattenverksam- heten (535)	167	269	10	299	147	21
Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	0	0	0	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	287	294	9	320	270	47
varav tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	156	183	6	194	151	25
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	92	442	4	420	118	12

Förorenade områden, efterbehandling (57)	24	25	7	34	22	6
varav tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	6	4	1	7	4	1
Restaurering (58)	2	3	0	5	0	0
Lantbruk (60) ¹	1637	6699	1234	7985	1585	85
varav stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	1252	5994	1165	7132	1279	51
Rennäring m.m. (enbart Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (61)	0	0	0	0	0	0
Fiske (62)	100	323	9	317	115	25
Folkhälsa (70)	228	34	46	162	146	13
Jämställdhet (80)	176	42	74	129	163	11
Nationella minoriteter (81)	0	17	62	8	71	0
Mänskliga rättigheter (82)	0	0	0	0	0	0
Barnperspektivet (83)	0	0	0	0	0	0
Integration (85)	45	29	21	36	59	3
SUMMA	9757	43129	7133	50036	9983	717
varav Vattenmyndighetens ärenden	0	0	0	0	0	0
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	57	45	0	38	64	17

¹⁾ Lantbruksärenden inkl. jordbrukarstödsärenden registrerade i IAKS och Ararat.

Källa: Boverkets statistiksystem Svanen, diariesystemen Diabas och Platina

KOMMENTARER TABELL F

Allmänt om ingående och utgående balans mellan verksamhetsåren

Tabell F består av uttag från flera olika diarie- eller ärendehanteringssystem. Det rör sig om Diabas, Platina, Svanen, IAKS och Ararat. Länsstyrelsen följer Offentlighets- och sekretesslagens skrivning om att det ska framgå vilket datum handlingen inkom eller upprättades (II avdelningen, 5 kap. 2 §). Uppgifterna i tabellen är av olika orsaker svåra att kvalitetssäkra och få att överstämja med tidigare uppgifter. Till exempel skiljer sig utgående balans i förra årets årsredovisning, 2011, jämfört med ingående balans 2012. Länsstyrelsen har valt att redovisa den ingående balansen som fås fram vid uppföljning som blir resultat vid ett uttag som gjordes januari 2013 ur de olika ärendehanteringssystemen. Orsaker till avvikelser kan vara:

- Ärenden som inkommit innan årsskiftet 2011/2012 har diaries förts efter årsskiftet och kom därmed inte med i Årsredovisning 2012, ärendestatistik, utgående balans.
- Beslut i ärenden har registrerats i efterhand, efter årsskiftet med beslutsdatum som är före årsskiftet 2012.
- Övriga avvikelser, t.ex. felregistreringar, makulering av ärenden.

Initiativärenden

Antalet initiativärenden har ökat med 1 171 ärenden från 2011. Ökningen beror till största delen på initiativärenden inom bevakningsföretag.

Tabell G. Redovisning av överklagade ärenden 2012 (samtliga ärenden oavsett databas). Nedanstående tabell svarar mot de krav på återrapportering som anges för samtliga områden. I de fall individärenden förekommer under regional tillväxt och infrastrukturplanering ska dessa redovisas även uppdelat efter kvinnor/män och juridiska personer, se tabell D.1.

A SAKOMRÅDE OCH DEL AV SAKOMRÅDE	B ANTAL ÖVERKLAGADE ÄRENDEN ¹	C ANTAL ÖVERKLAGADE ÄRENDEN SOM AVGJORTS I HÖGRE INSTANS ²	D VARAV ANTAL ÄNDRADE ³
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10-11)	1	0	0
Övrig förvaltning (20-21)	113	87	4
varav stiftelser (206)	31	11	0
varav allmän kameraövervakning (211)	11	25	1
varav bevakningsföretag m.m (212)	20	13	1
Trafikföreskrifter m.m. (25)	70	45	12
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	117	96	2
varav Livsmedelskontroll (281)	4	1	1
varav Djurskydd (282)	113	95	1
varav Smittskydd (283)	0	0	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	0	0	0
Regional tillväxt (30)	0	0	0
Infrastrukturplanering (34)	0	0	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	512	450	79
Stöd till boende (41)	21	37	6
Energi och klimat (42)	0	0	0
Kulturmiljö (43)	3	0	0
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	2	1	0
varav tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	0	0	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	99	94	23
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	9	7	1
varav tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	65	47	5
Vattenverksamhet (53)	14	12	7
varav tillsyn av vattenverksamheten (535)	14	11	7
Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	8	17	5
varav tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	4	5	1
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	1	0	0
Förorenade områden, efterbehandling (57)	1	3	2
varav tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	0	2	2
Restaurering (58)	0	0	0
Lantbruk (60) ⁴	36	10	2
varav stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	36	10	2

Rennäring m.m. (enbart Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (61)	0	0	0
Fiske (62)	1	0	0
Folkhälsa (70)	0	0	0
Jämställdhet (80)	0	0	0
Nationella minoriteter (81)	0	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	0	0	0
Barnperspektivet (83)	0	0	0
Integration (85)	0	0	0
SUMMA	1 073	906	148
varav Vattenmyndighetens ärenden	0	0	0
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	14	12	4

¹⁾ Avser ärenden som är beslutade av länsstyrelsen och överklagade till högre instans.

²⁾ Redovisa de ärenden som avgjorts i högre instans och vars domar/beslut inkommit till länsstyrelsen under 2012.

³⁾ Avser ärenden som är ändrade substantiellt (t.ex. ska ändring av angivna tidpunkter ej beaktas) i förhållande till länsstyrelsens beslut.

⁴⁾ Lantbruksärenden inkl. jordbrukarstödsärenden registrerade i IAKS och Ararat.

Källa: Boverkets statistiksystem Svanen, diariesystemen Diabas och Platina.

Tabell H. Handläggningstider

VÄS-KOD	BESKRIVNING	ÄRENDESLAG	MÅL 2012 MEDIAN DAGAR	UTFALL 2012 MEDIAN DAGAR	UTFALL 2011 MEDIAN DAGAR
ÄRENDEGRUPPER MED TRESIFFRIG VÄS-KOD					
202	Medborgarskap	Alla	30	20	18
204	Begravningsfrågor	Ansökan om att sprida aska	14	15	10
206	Stiftelser	Alla, e-tjänster	4	42	15
206	Stiftelser	Ändringsanmälan, e-tjänster	7	6	4
206	Stiftelser	Nyregistrering, e-tjänster	10	20	25
211	Allmän kameraövervakning	Anmälan	30	24	48
211	Allmän kameraövervakning	Ansökan	160	100	58
212	Bevakningsföretag m.m.	Anmälan, e-tjänster	1	1	1
212	Bevakningsföretag m.m.	Ansökan om godkännande av personal hos auktoriserat bevakningsföretag, e-tjänster	10	16	21
218	Jakt och viltvård	Tillstånd för skydds jakt	21	34	29
282	Djurskydd	Förprovning av djurstall	30	72	66
282	Djurskydd	16 § (Tillståndsplikt för yrkesmässig djurhållning av sällskapsdjur)	90	154	124
402, 404	Detaljplan, områdesbest, fastighetsplan	Prövning av antagen plan, detaljplaner m.m.	10	7	9
403	Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen	Överklagande av beslut om detaljplaner	90	130	54
403	Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen	Överklagande av beslut om lovärenden samt förhandsbesked	240	236	336
431	Formininen	Avverkningsärenden	40	40	128
505	Överklagande av kommuns beslut enligt miljöbalken m.fl. författningar	Överklagande av kommuns beslut	240	338	409
521	Tillstånd och dispenser avseende naturskydd	Strandskyddsdispenser	80	175	229
525	Samråd enl. 12 kap 6 § miljöbalken	Alla	35	26	19
551	Prövning av miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. MB	Samråd o beslut om betydande miljöpåverkan	*	197	156
551	Prövning av miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. MB	Prövning vid miljöprövningsdelegationen	425	222	468
555	Tillsyn av miljöfarlig verksamhet	Anmälningsärenden	50	204	105
555	Tillsyn av miljöfarlig verksamhet	Miljörapporter	90	81	306
562	Prövning av avfall- och producentansvar	Alla	40	37	33
602	Stöd till landsbygdsutveckling exkl. kompetensutveckling	Ansökan om företagsstöd landsbygdsutveckling	120 ¹⁾	52	50
602	Stöd till landsbygdsutveckling exkl. kompetensutveckling	Utbetalning av företagsstöd landsbygdsutveckling	90 ¹⁾	80	91
602	Stöd till landsbygdsutveckling exkl. kompetensutveckling	Ansökan om projektstöd exkl. miljöinvesteringar	120 ¹⁾	53	69
602	Stöd till landsbygdsutveckling exkl. kompetensutveckling	Utbetalning av projektstöd exkl. miljöinvesteringar	90 ¹⁾	100	86

Orsaker till eventuella större avvikelser från målsättningarna ska redovisas i kommentarer i respektive läns årsredovisning.¹⁾
För ärenden inom stöd till landsbygdsutveckling gäller mål som överenskommits mellan Jordbruksverket och länsstyrelserna.
Målet är att minst 90 % av ärendena ska avgöras inom uppsatt tid.

Källa: Diabas, Platina, Dawa.

KOMMENTARER TABELL H

- 204 – Ökningen från 10 till 15 dagar mellan åren beror på ökad ärendetillströmning på grund av koncentrationen av denna ärendegrupp. Länsstyrelsen övertog ärenden från Gotland, Södermanland, Västmanland och Uppsala län den 1 juli 2012. I samband med övertagande uppmärksammade Länsstyrelsen i Stockholm att det fanns olika praxis i olika län vilket föranledde att vi var tvungna att göra en rättsutredning för att skapa en gemensam praxis inom de län där vi fattar beslut. Under den tid vi gjorde rättsutredningen fick en del beslut längre handläggningstid än vad som är normalt för ärendegruppen.
- 206 – Stiftelser, Alla, e-tjänster: Förändringen från 15 dagar till 42 dagar mellan åren beror på följande. Denna samlingspost innehåller tre olika ärendeslag; beställning av registreringsbevis, ändringsanmälan och nyregistrering. De två sistnämnda redovisas även separat. Beställning av registreringsbevis är en tjänst som inte fungerar fullödigt tekniskt. Förvaltningsgruppen för stiftelse arbetar med dessa brister.
- 206 – Stiftelser, Nyregistrering, e-tjänster: Vi når ej målet om 10 dagar men handläggningstiden har minskat något. En anledning är att många ansökningar inte är kompletta och därför behöver kompletteras i vanlig ordning, vilket genast ökar handläggningstiden. Det har också varit tekniska problem (FTP-servern).
- 211 – År 2011 hade vi en genomsnittlig handläggningstid på 58 dagar, som har ökat till 100 dagar under år 2012. Orsaken till den mycket korta genomsnittstiden år 2011 är ett mycket stort antal ansökningar om ändring i befintliga tillstånd från en enskild tillståndshavare (85 ansökningar av 315 totalt under det året). Dessa behövde varken remissas eller kompletteras, vilket innebar att beslut kunde tas inom en vecka i många ärenden.
- 218 – En del av skyddsjaksärendena har skickats ut på remiss vilket har lett till att handläggningstiden har blivit längre.
- 282 – Handläggningstiderna för förprövningar och 16 §-tillstånd har inte nått målen. Detta beror till stor del på att ärendekategorierna under 2012 haft stora balanser. Under året har en satsning gällande förprövnings- och tillståndsärenden enligt djurskyddslagen påbörjats. Detta har inneburit att ärenden som handlagts under året till stor del är äldre komplexa ärenden där stora åtgärdskrav har ställts på de sökande. Länsstyrelsen har därför i stor utsträckning fått begära kompletteringar av den sökande. Dessa kompletteringar tar oftast relativt lång tid att få in. Behovet av kompletteringar förekommer ofta även i nyinkomna ärenden. Vid årsskiftet 2011-2012 fanns det en balans på 174 ärenden för förprövnings- och tillståndsärenden. Under 2012 har 69 procent av dessa ärenden avslutats. Alla förprövningsärenden utom två har avslutats under 2012.
- 403 – Överklagande av beslut om detaljplaner. Ökningen beror på personalrörlighet. Ärendena är fortsatt högprioriterade.
- 403 – Överklagande beslut om lovärenden samt förhandsbesked. En prioritering har gjorts som har resulterat i kortare handläggningstider.
- 505 – Utfall för 2011 har ändrats i jämförelse med årsredovisningen för 2011. Anledningen är att beräkningsunderlaget har ändrats till årsredovisningen 2012.
- 521 – Länsstyrelsen har under 2012 tillfört extra resurser för att hantera äldre ansökningar om strandskyddsdispens. Insatsen har lett till att det nu bara finns ett begränsat antal äldre ärenden kvar att hantera och därmed kommer handläggningstiden att minska ytterligare framöver. Genom att kommunerna numera handlägger merparten av ärendena som första instans är antalet nya ärenden som inkommer till Länsstyrelsen idag begränsat i förhållandena till vad som gällde tidigare. Eftersom "ryggsäcken" av gamla ärenden inte balanseras av nya ansökningar i samma utsträckning som tidigare får detta stor betydelse när medianen beräknas.
- 551 – Samråd och beslut om betydande miljöpåverkan. Då verksamhetsutövaren äger processen fullt ut och Länsstyrelsen inte har någon påverkan på utfallet har inte något mål satts inom denna ärendegrupp. Innan vi kan besluta/avsluta dessa ärenden ska verksamhetsutövaren avsluta sitt samråd samt komma in med samrådsredogörelse. Vi har ingen möjlighet att korta den tiden mer än att uppmana verksamhetsutövaren med att komma in med redogörelsen om samrådet drar ut alltför långt i tiden.
- 551 – Prövning vid miljöprövningsdelegationen. Vi har under 2012 prioriterat MPD-ärenden samt ändrat i en del av våra rutiner.
- 555 – Tillsyn av miljöfarlig verksamhet, Anmälningsärenden. Vi har prioriterat äldre ärenden vilket ger en längre handläggningstid.
- 555 – Tillsyn av miljöfarlig verksamhet, Miljörapporter. Vi har infört så kallade miljörapportsveckor för att handlägga miljörapporter samlat och mer effektivt.
- 602 – Länsstyrelsen har lyckats relativt bra vad gäller målet för beslut om utbetalning av stöd, medan målen för handläggning av beslut om stöd inte uppnåtts. Handläggningen inom Landsbygdsprogrammet har kontinuerligt blivit alltmer komplicerad och mycket tid har under 2012 lagts ner på revisioner av handläggning av beslut om stöd och beslut om utbetalning.

Nedan följer en sammanställning av för länsstyrelsen väsentliga nyckeltal som återfinns i andra tabeller i årsredovisningen.

Tabell I. Nyckeltal

	2012	2011	2010
Antal inkomna och initiativärenden	50 262	48 581	45 375
Antal beslutade ärenden	50 036	48 161	45 278
Totalt antal beslutade ärenden/totalt antal inkomna och initiativärenden	0,99	0,99	1,00
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	717	904	1 011
Utgående ärendebalans	9 983	11 313	11 309
Årsarbetskrafter (åa)	371,00	372,40	366,40
varav kvinnor	245,19	248,72	240,81
varav män	125,79	123,68	125,66
Lokalkostnad per årsarbetskraft	106,99	105,59	111,53
Intern representation (tkr)	448	316	1 151
Extern representation (tkr)	429	481	733
Total sjukfrånvaro %	3,6	3,5	3,4
Sjukfrånvaro kvinnor %	4,0	3,6	3,6
Sjukfrånvaro män %	2,7	3,2	2,9
Personalomsättning nyanställda	49	33	64
Personalomsättning avgångna	47	37	32
Andel OH-kostnader av totala kostnader %	30,74%	31,02%	29,66%
Andel förvaltningsanslagsfinansiering %	66,45%	64,20%	59,83%

För definitioner: Se info under ditt EA-stöd/LISA-nyckeltal/Beskrivning & definition av nyckeltalen

Avgiftsbelagd verksamhet

Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall för länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet, enligt den indelning för återrapportering som framgår av budgeten för avgiftsbelagd verksamhet i regleringsbrevet.

Belopp angivna i tkr

	2012	2012	2012	2012	2012	2011	2011	2011	2010
	INTÄKTER	KOSTNADER	NETTO- UTFALL	NETTO- BUDGET	ACKUMULERAT UTFALL	INTÄKTER	KOSTNADER	NETTO- UTFALL	ACKUMULERAT UTFALL
Offentligrättslig verksamhet									
Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller m m)	735	1 606	-871	-350	-3 487	1 115	1 287	-173	-2 443
Registreringsavgift för jaktområden	93	80	13	0	1	290	312	-22	9
Övrig offentligrättslig verksamhet	0	0	0	0	4	13	13	0	4
Delgivning	366	330	36	0	34	307	309	-2	0
Uppdragsverksamhet									
Resurssamordning	721	609	112	0	91	928	719	209	-230
Övrig uppdragsverksamhet	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa totalt	1 914	2 625	-711	-350	-3 357	2 652	2 640	12	-2 660
- fördelat på									
Summa offentligrättsligt	1 194	2 016	-823	-350	-3 448	1 724	1 921	-197	-2 430
Summa uppdragsverksamhet	721	609	112	0	91	928	719	209	-230

KOMMENTARER AVGIFTSBELAGD VERKSAMHET

Det negativa ackumulerade utfallet för djur och lantbruk härrör i huvudsak från verksamheten för extra djurskyddskontroller. En orsak till underskottet är att avgiftsintäkterna historiskt inte har kunnat täcka dess lönekostnader. Ytterligare en orsak till underskott är svårigheter att kräva in fordringar på fakturerade avgifter eftersom djurägarna ofta har en svag ekonomi, vilket får till följd att nedskrivningar av fordringar regelbundet måste göras.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställningen är gjord enligt 2 kap. 4 § Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

LÅNERAM I RIKSGÄLDEN		2012	2011	2010	2009	2008
Beviljad		15 000	15 000	9 000	8 000	15 000
Utnyttjad		1 655	2 562	3 160	3 353	5 355
Räntekontokredit i Riksgälden						
Beviljad		16 400	16 400	16 350	16 350	16 350
Utnyttjad		0	0	0	0	10 581
Räntekonto						
Ränteintäkter		1 291	1 256	323	289	1 947
Räntekostnader		0	0	17	34	13
Avgiftsintäkter som disponeras						
Budget		2 290	1 150	1 150	14 700	13 800
Utfall		23 782	24 939	23 978	43 360	38 855
Avgiftsintäkter som inte disponeras						
Budget		16 460	18 640	20 130	20 410	20 930
Utfall		20 891	16 700	14 858	21 605	19 167
Anslagskredit						
01 05 001 Länsstyrelserna m m						
001 Länsstyrelsen i Stockholms län	Beviljad	10 286	9 401	8 347	13 793	12 500
	Utnyttjad	0	0	0	0	0
01 07 001 Åtgärder för nationella minoriteter						
01 07 002 Åtgärder för den nationella minoriteten romer	Beviljad	0	0	0	0	0
19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder						
001 Länsstyrelsen i Stockholms län	Beviljad	830	830	830	830	830
	Utnyttjad	0	0	0	0	0
Anslagssparande						
01 05 001 Länsstyrelserna m m						
001 Länsstyrelsen i Stockholms län		7 594	5 439	2 404	3 927	4 249
01 07 001 Åtgärder för nationella minoriteter						
003 Statsbidrag till kommuner och landsting		274	1 870	4 700	-	-
009 Nationellt uppföljningsansvar		426	168	7	-	-
010 Stöd för nationella minoriteter		0	0	0	-	-
01 07 002 Åtgärder för den nationella minoriteten romer						
001 Arbete med den nationella minoriteten romer		156	-	-	-	-
19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder						
001 Länsstyrelsen i Stockholms län		1	1	11	81	58
- därav intecknade åtaganden med stöd av anslagssparande		-	-	-	-	-
Bemyndiganden						
Tilldelat		7 000	7 000	8 000	8 000	12 000
Åtaganden		2 147	2 992	4 882	3 129	2 724
Personal						
Antal årsarbetskrafter		371	372	366	432	396
Medeltal anställda		470	478	471	524	508
Driftkostnad per årsarbetskraft		1 031	1 036	1 116	1 052	775
Kapitalförändring						
Årets kapitalförändring		46 299	24 423	19 152	28 843	22 034
Balanserad kapitalförändring		158 267	127 104	107 952	73 612	39 111

Finansiell redovisning

Resultaträkning (tkr)

VERKSAMHETENS INTÄKTER	2012	2011	NOT
Intäkter av anslag	266 786	263 231	1
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	23 782	24 939	2
Intäkter av bidrag	91 617	98 141	3
Finansiella intäkter	1 348	1 336	4
Summa	383 533	387 648	
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	-251 394	-248 063	5
Kostnader för lokaler	-44 713	-45 458	
Övriga driftskostnader	-86 582	-92 173	
Finansiella kostnader	-60	-93	6
Avskrivningar och nedskrivningar	-1 162	-1 553	
Summa	-383 911	-387 341	
Verksamhetsutfall	-379	307	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter och andra intäkter som inte disponeras av myndigheten	20 891	21 506	
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-20 891	-16 700	
Saldo	0	4 805	7
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	51 025	47 292	8
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	1 036 580	610 057	9
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	134 804	86 720	10
Finansiella intäkter i transfereringsverksamhet	1	1	
Avsättning till/upplösning av fonder mm för transfereringar	254	-56	11
Lämnade bidrag	-1 175 986	-724 703	12
Saldo	46 678	19 311	
Årets kapitalförändring	46 299	24 423	13

Balansräkning (tkr)

TILLGÅNGAR	2012-12-31	2011-12-31	NOT
Immateriella anläggningstillgångar			
Rättigheter och andra immateriella tillgångar	7	10	
Summa	7	10	14
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	182	280	
Maskiner, inventarier, installationer m m	1 655	2 478	
Summa	1 837	2 758	15
Utlåning			
Utlåning	27	27	
Summa	27	27	16
Fastigheter			
Fastigheter	0	105	
Summa	0	105	17
Fordringar			
Kundfordringar	2 066	2 243	
Fordringar hos andra myndigheter	101 507	57 000	18
Övriga fordringar	219 742	156 508	19
Summa	323 314	215 751	
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	10 722	10 690	
Upplupna bidragsintäkter	4 192	7 974	
Övriga upplupna intäkter	10 456	9 428	
Summa	25 370	28 091	20
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	-4 882	125 032	
Summa	-4 882	125 032	21
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgälden	79 218	90 116	22
Övr tillgodohavanden i Riksgälden	277 276	239 724	23
Kassa, plusgiro och bank	249	223	
Summa	356 743	330 063	
SUMMA TILLGÅNGAR	702 416	701 837	

Balansräkning (tkr)

KAPITAL OCH SKULDER	2012-12-31	2011-12-31	NOT
Myndighetskapital			
Statskapital	106	106	24
Donationskapital	139	139	25
Balanserad kapitalförändring	158 267	127 104	26
Kapitalförändring enl resultaträkningen	46 299	24 423	26
Summa	204 811	151 771	
Fonder			
Fonder	239	493	
Summa	239	493	11
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner o likn förpliktelser	0	123	27
Övriga avsättningar	1 387	1 029	28
Summa	1 387	1 152	
Skulder m m			
Lån i Riksgälden	1 655	2 562	29
Skulder till andra myndigheter	40 017	24 791	30
Leverantörsskulder	12 445	24 581	
Övriga skulder	23 046	12 712	31
Depositioner	278 259	241 062	
Summa	355 423	305 708	
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	21 204	15 667	
Oförbrukade bidrag	118 769	227 046	
Övriga förutbetalda intäkter	583	0	
Summa	140 556	242 713	32
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER	702 416	701 837	

Anslagsredovisning (tkr)

Redovisning mot anslag

ANSLAG	INGÅENDE ÖVERFÖRINGSBELOPP	ÅRETS TILLDELNING ENL REGLERINGSBREV	OMDISPONERAT ANSLAGSBELOPP	INDRAGNING	TOTALT DISPONIBELT BELOPP	UTGIFTER	UTGÅENDE ÖVERFÖRINGSBELOPP
Utgiftsområde 01 Rikets styrelse							
01 05 001 Länsstyrelserna m m							
001 Länsstyrelsen i Stockholms län	5 439	257 930	1 596	0	264 965	-257 371	7 594
01 07 001 Åtgärder för nationella minoriteter							
003 Statsbidrag till kommuner och landsting	1 870	44 860	0	-1 870	44 860	-44 586	274
009 Nationellt uppföljningsansvar	168	3 300	0	-168	3 300	-2 874	426
010 Stöd för nationella minoriteter	0	4 600	0	0	4 600	-4 600	0
01 07 002 Åtgärder för den nationella minoriteten romer							
001 Arbete med den nationella minoriteten romer	0	1 500	0	0	1 500	-1 344	156
Utgiftsområde 19 Regional tillväxt							
19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder							
001 Länsstyrelsen i Stockholms län	1	8 300	0	-1	8 300	-8 299	1
Summa	7 478	320 490	1 596	-2 039	327 525	-319 074	8 451
Avslutade anslag							
01 07 001 011 Åtgärder för den romska minoriteten	223		-223				
Summa avslutade anslag	223	0	-223	0	0	0	0
Summa totalt	7 701	320 490	1 373	-2 039	327 525	-319 074	8 451

Finansiella villkor

ANSLAG/BENÄMNING	VILLKOR	BELOPP
01 05 001 Länsstyrelserna Stockholms län	Anslagskredit	10 286
	Anslagsbehållning som disponeras, 3 %	
	Kredit på räntekonto	16 400
	Låneram för anläggningstillgångar	15 000
01 07 001 Åtgärder för nationella minoriteter	Anslagskredit	0
	Anslagsbehållning som disponeras	0
	Finansiering av samordning, kunskapshöjande insatser, informations- och utbildningsinsatser i samråd med Sametinget	1 450
	Finansiering av bidrag till Sverigefinländarnas delegation för att stärka sverigefinnarnas samråd och dialog med kommunerna i förvaltningsområdet för det finska språket	400
	Finansiering av bidrag till Svenska tornedalingarnas riksförbund för att stärka tornedalingarnas samråd och dialog med kommunerna i förvaltningsområdet för meänkieli	400
01 07 002 Åtgärder för den nationella minoriteten romer	Anslagskredit	0
	Anslagsbehållning som disponeras	0
19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	Anslagskredit	830
	Anslagsbehållning som disponeras	0
	Medel för uppföljning och utvärdering	500
	Bemyndiganderam	7 000

Redovisning mot inkomstittel

INKOMSTITTEL		BERÄKNAT BELOPP	INKOMSTER
2 511 022	Expeditions- och ansökningsavgifter	3 500	4 198
2 537 122	Miljöskyddsavgift	6 000	6 640
2 552 120	Stiftelser, tillsynsavgift	2 500	2 736
2 552 220	Stiftelser, registerhållningsavgift	2 500	2 808
2 552 420	Övriga avgifter vid länsstyrelserna	1 200	1 733
2 714 120	Sanktionsavgifter enligt arbetsmiljölagen	120	370
2 811 215	Övriga inkomster	600	2 339
9 455 130	Lotteriavgifter	40	67
SUMMA		16 460	20 891

Redovisning av bemyndiganden

ANSLAG	TILLDELAT BEMYNDIGANDE	INGÅENDE ÅTAGANDEN	UTESTÅENDE ÅTAGANDEN	UTESTÅENDE ÅTAGANDENAS FÖRDELNING PER ÅR			
		2012	2012	2013	2014	2015	2016
19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	7 000	2 292	2 147	1 843	304	0	0

KOMMENTARER TILL UTESTÅENDE ÅTAGANDEN

Utestående åtaganden är låga pga att medfinansiering i EU-projekt minskat i avvaktan på ny programperiod.

Tilläggsupplysningar och noter

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges.

Redovisnings- och värderingsprinciper

ALLMÄNT

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FAB) samt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till förordningen.

Länsstyrelsens redovisning följer god redovisningssed enl 6 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring.

Regeringen har beslutat att återrapportering ska ske enligt anvisningar som framgår under rubriken Verksamhet i avsnittet Organisationsstyrning och bilaga 2 till regleringsbrevet. Anvisningarna utgör ett undantag från bestämmelserna i 3 kap. 2 § FAB och i vissa fall undantag från 3 kap. 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Brytdatum, det datum när löpande bokföring på räkenskapsåret avslutas, är den 4 januari 2013.

PERIODAVGRÄNSNINGSPOSTER

Inkomna fakturor t o m brytdag har bokförts. Fakturor som erhållits efter brytdagen har redovisats som periodavgränsningspost. Beloppsgränsen för periodavgränsningsposter har fastställts till 50 tkr.

Löpande under året redovisas förutbetalda kostnader såsom hyror m m för att kostnaden ska belasta rätt period. Beloppsgräns är fastställd till 50 tkr. Skulder till personalen i form av kompledighet och semesterlöner redovisas månadsvis och regleras halvårsvis med värdeförändring till följd av ändrade löner m m.

Erhållna bidrag som inte förbrukats periodiseras och redovisas som oförbrukade bidrag. Kostnader motsvarande bidragsbelopp som ännu inte erhållits, periodiseras och redovisas som upplupna bidragsintäkter.

ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

Tillgångar med en bedömd ekonomisk livslängd om minst 3 år och ett anskaffningsvärde på minst ett halvt basbelopp redovisas som anläggningstillgångar. Immateriella anläggningstillgångar vid anskaffningsvärde på minst 100 tkr och förbättringsutgifter på annans fastighet på minst 50 tkr.

Stationära och bärbara persondatorer kostnadsförs direkt på grund av den tekniska utvecklingen och prisnivån samt för bärbara datorer eftersom de utsätts för extra stort slitage. På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning månadsvis. Följande avskrivningstider tillämpas.

	Avskrivningstid
Immateriella anläggningstillgångar	3 år
Materiella anläggningstillgångar:	
IT-utrustning	3 år
Leasingavtal	3 år
Bilar och transportmedel	4 år
Maskiner	4 år
Övriga inventarier	5 år
Förbättringsutgift på annans fastighet	högst 7 år
Konst	ingen avskrivning

VÄRDERING AV FORDRINGAR OCH SKULDER

Fordringar har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs. Redovisning av lönegaranti sker i enlighet med Ekonomistyrningsverkets skrivelse den 6 december 2002. Lönegarantifordran värderas kollektivt med 95 procent, vilket motsvarar det erfarenhetsmässiga sambandet mellan utbetalningar och utdelningar.

Övriga upplysningar

Från och med 1 juli 2012 har lönegarantiverksamheter från länsstyrelserna i Västmanland, Södermanland, Gotland och Uppsala län koncentrerats till Stockholm. Det har påverkat balansräkningens poster övriga fordringar (lönegarantifordringar) och balanserad kapitalförändring.

Redovisning av ersättningar och förmåner enl 7 kap 2§ förordning om årsredovisning och budgetunderlag

Redovisning av skattepliktiga ersättningar och andra förmåner ledande befattningshavare och myndighetens råd under perioden 1 januari 2012 till 31 december 2012.

NAMN	LÖN OCH ANDRA ERSÄTTNINGAR (KR)	SKATTEPLIKTIGA FÖRMÅNER (KR)
Landshövding		
Chris Heister	1 008 242	65 835*
* Avser tjänstebostad i Tessinska palatset		
Länsöverdirektör		
Katarina Kämpe 1 jan-30 sep	777 114	0
Anette Scheibe Lorentzi 3 dec-	80 341	0
Insynsråd		
Professor Pontus Braunerhjelm, Kungliga Tekniska högskolan	0	
Generaldirektör Anna Ekström, Skolverket	0	
Partisekreterare Carin Jämtin, Socialdemokraterna	0	
Kommunalråd Erik Langby, Nacka kommun	0	
Direktör Marika Markovits, Stockholms Stadsmission	0	
Verkställande direktör Maria Rankka, Stockholms Handelskammare	0	
Verkställande direktör Margareta Stenbock von Rosen, Örnö Sjötrafik AB	0	
Rektor Harriet Wallberg-Henriksson, Karolinska Institutet	0	

Noter resultaträkning

NOT 1	INTÄKTER AV ANSLAG	2012	2011
	01 05 001 Förvaltningsanslag	257 371	252 456
	Årets minskning av semesterlöneskulden före 2009	-1 263	-1 796
	01 05 001 Förvaltningsanslag	256 108	250 660
	19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	5 285	4 938
	01 07 003 Åtgärder nationella minoriteter, statsbidrag	1 176	3 380
	01 07 009 Åtgärder nationella minoriteter, reg uppföljningsinsatser	2 874	3 132
	01 07 011 Åtgärder för den romska minoriteten	0	1 122
	01 07 002 001 Åtgärder för den nationella minoriteten romer	1 344	0
	Summa	266 786	263 231

Skillnaden mellan summan av intäkter av anslag och utgifter i anslagsredovisningen beror på anslagsavräknad semesterlöneskuld intjänad till och med 2008 som hanterats enligt övergångsbestämmelsen till 16 § anslagsförordningen.

NOT 2	INTÄKTER AV AVGIFTER OCH ANDRA ERSÄTTNINGAR	2012	2011
	Offentligrättsliga avgifter	2 053	1 910
	Försäljning enligt 4 § Avgiftsförordningen	18 868	20 744
	Intäkter av andra ersättningar	2 861	2 285
	Summa	23 782	24 939
	Specifikation av intäkter av avgifter enligt 4 § Avgiftsförordningen		
	<i>Intäkter uthyrning</i>	4 563	4 547
	<i>Intäkter utbildning/konferenser</i>	832	863
	<i>Intäkter konsultuppdrag</i>	13 216	14 534
	<i>Intäkter övriga 4 § avgifter</i>	257	800
	<i>Summa</i>	18 868	20 744

Den i separat tabell redovisad avgiftsbelagd verksamhet är inte jämförbar med denna not.

NOT 3	INTÄKTER AV BIDRAG	2012	2011
	Bidrag från statliga myndigheter	87 506	86 856
	<i>varav</i>		
	<i>Kammarkollegiet</i>	6 906	1 642
	<i>Riksantikvarieämbetet</i>	1 565	2 394
	<i>Länsstyrelsen i Dalarnas län</i>	70	125
	<i>Länsstyrelsen i Jönköpings län</i>	87	2 401
	<i>Länsstyrelsen i Kronobergs län</i>	50	500
	<i>Länsstyrelsen i Södermanlands län</i>	18	0
	<i>Länsstyrelsen i Stockholms län</i>	0	408
	<i>Länsstyrelsen i Uppsala län</i>	2 952	5 006
	<i>Länsstyrelsen i Västmanlands län</i>	224	620
	<i>Länsstyrelsen i Örebro län</i>	187	156

Länsstyrelsen i Västerbottens län	0	144
Länsstyrelsen i Gotlands län	0	159
Länsstyrelsen i Hallands län	806	1 159
Socialstyrelsen	1 622	397
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	207	470
Länsstyrelsen i Blekinge län	100	188
Länsstyrelsen i Västernorrlands län	26	350
Stockholms universitet	0	50
Skogsstyrelsen	0	1
Arbetsförmedlingen	831	-14
Fiskeriverket	0	126
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	48	15
Naturvårdsverket	24 960	35 676
Migrationsverket	60	1 191
Skatteverket	0	40
Sveriges lantbruksuniversitet	4	0
Boverket	504	555
Statens jordbruksverk	8 603	6 197
Statens folkhälsoinstitut	4 618	1 733
Post- och telestyrelsen	670	150
Regeringskansliet	0	5 744
Statens energimyndighet	1 656	1 379
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	293	2 564
Verket för innovationssystem	698	41
Valmyndigheten	0	1
Försäkringskassan	1	63
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	9 951	7 238
Tillväxtverket	4 749	3 530
Trafikverket	219	636
Havs- och vattenmyndigheten	13 710	2 514
Övriga motparter	1 109	1 306
Bidrag från övriga	4 111	11 285
Summa	91 617	98 141

NOT 4	FINANSIELLA INTÄKTER	2012	2011
--------------	-----------------------------	-------------	-------------

Räntekonto i Riksgälden	1 291	1 256
Övriga finansiella intäkter	56	80
Summa	1 348	1 336

NOT 5	KOSTNADER FÖR PERSONAL	2012	2011
--------------	-------------------------------	-------------	-------------

Lönekostnader, exkl arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	-168 390	-164 865
Övriga kostnader för personal	-83 004	-83 198
Summa	-251 394	-248 063

NOT 6	FINANSIELLA KOSTNADER	2012	2011
--------------	------------------------------	-------------	-------------

Räntekostnader avseende lån i Riksgälden	-34	-55
Övriga finansiella kostnader	-26	-38
Summa	-60	-93

NOT 7	UPPBÖRDSVERKSAMHET	2012	2011
-------	--------------------	------	------

Uppbördsverksamhet	0	4 805
--------------------	---	-------

Skillnaden mellan åren beror på att uppbördsintäkter hanteras intäktsmässigt fr o m 2012.

NOT 8	MEDEL SOM ERHÅLLITS FRÅN STATENS BUDGET FÖR FINANSIERING AV BIDRAG	2012	2011
-------	--	------	------

19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	3 015	3 362
01 07 003 Åtgärder nationella minoriteter, statsbidrag	43 410	39 175
01 07 010 Åtgärder nationella minoriteter, stöd till nationella minoriteter	4 600	4 600
01 07 011 Åtgärder för den romska minoriteten	0	155
Summa	51 025	47 292

NOT 9	MEDEL SOM ERHÅLLITS FRÅN MYNDIGHETER FÖR FINANSIERING AV BIDRAG	2012	2011
-------	---	------	------

Från myndighet		
<i>Kammarkollegiet</i>	851 500	497 327
<i>Riksantikvarieämbetet</i>	0	572
<i>Socialstyrelsen</i>	33 303	0
<i>Fiskeriverket</i>	0	1 008
<i>Naturvårdsverket</i>	142 051	58 973
<i>Konsumentverket</i>	0	47
<i>Statens jordbruksverk</i>	30	0
<i>Statens folkhälsoinstitut</i>	2 539	12 476
<i>Regeringskansliet</i>	702	38 005
<i>Statens energimyndighet</i>	95	1 500
<i>Verket för innovationssystem</i>	550	0
<i>Tillväxtverket</i>	3 938	150
<i>Havs- och vattenmyndigheten</i>	1 871	0
Summa	1 036 580	610 057

Ökningen mellan år 2011 och 2012 av erhållna medel från Kammarkollegiet mellan år 2011 och 2012 avser lönegaranti.

NOT 10	ÖVRIGA ERHÅLLNA MEDEL FÖR FINANSIERING AV BIDRAG	2012	2011
--------	--	------	------

Landsting eller regioner	700	0
EU-institutioner eller andra internationella organisationer	440	924
Älgvårdsfonden	-193	83
Bygdemedel	0	25
Lönegaranti konkurser	111 152	69 241
Lönegaranti rekonstruktioner	22 705	16 447
Summa	134 804	86 720

NOT 11	AVSÄTTNING TILL/UPPLÖSNING AV FONDER MM FÖR TRANSFERERINGSÄNDAMÅL	2012	2011
--------	---	------	------

Ingående balans	493	436
Årets förändring	-254	56
Utgående balans	239	493

Älgårdsfonden

Ingående balans	386	355
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	-193	83
Lämnade bidrag	-62	-53
Utgående balans	131	386

Bygdemedel

Ingående balans	107	81
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	0	25
Finansiella intäkter i transfereringsverksamhet	1	1
Utgående balans	108	107

NOT 12	LÄMNADE BIDRAG	2012	2011
---------------	-----------------------	-------------	-------------

Lämnade bidrag till den offentliga sektorn	-97 029	-101 113
Lämnade bidrag till internationella organisationer	-1 616	0
Lämnade bidrag till övriga	-1 077 341	-623 590
Summa lämnade bidrag	-1 175 986	-724 703

Lämnade bidrag till övriga avser i huvudsak lönegaranti.

NOT 13	ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING	2012	2011
---------------	--------------------------------	-------------	-------------

Verksamhetsutfall

Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	-711	12
Semesterlöneskuld	1 522	2 164
Årets minskning av semesterlöneskulden från 2008 som finansieras av anslag	-1 263	-1 796
Övriga periodiserade kostnader RTA	73	-73
Summa verksamhetsutfall	-379	307

Uppbörd

Övriga periodiserade kostnader SCR	0	4 805
------------------------------------	---	-------

Transfereringar

Lönegaranti konkurser	41 006	16 733
Lönegaranti rekonstruktioner	5 672	2 578
Summa transfereringar	46 678	19 311

Summa årets kapitalförändring	46 299	24 423
--------------------------------------	---------------	---------------

Noter balansräkning

NOT 14	IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	2012	2011
	Ingående anskaffningsvärde	3 638	3 638
	Årets anskaffning	0	0
	Årets försäljning, utrangering	0	0
	Utgående anskaffningsvärde	3 638	3 638
	Ingående avskrivningar	-3 628	-3 595
	Årets avskrivningar	-3	-33
	Årets försäljning, utrangering	0	0
	Utgående avskrivningar	-3 631	-3 628
	Bokfört värde	7	10

NOT 15	MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR	2012	2011
	Förbättringsutgifter på annans fastighet		
	Ingående anskaffningsvärde	8 773	8 773
	Årets anskaffning	0	0
	Årets försäljning, utrangering	0	0
	Utgående anskaffningsvärde	8 773	8 773
	Ingående avskrivningar	-8 494	-8 396
	Årets avskrivningar	-98	-98
	Årets försäljning, utrangering	0	0
	Utgående avskrivningar	-8 591	-8 494
	Bokfört värde	182	280
	Maskiner, inventarier, installationer mm.		
	Ingående anskaffningsvärde	27 246	26 364
	Årets anskaffning	2 937	1 121
	Årets försäljning, utrangering	-2 699	-239
	Utgående anskaffningsvärde	27 484	27 246
	Ingående avskrivningar	-24 768	-23 345
	Årets avskrivningar	-1 061	-1 423
	Årets försäljning, utrangering	0	0
	Utgående avskrivningar	-25 829	-24 768
	Bokfört värde	1 655	2 478
	Bokfört värde totalt materiella anläggningstillgångar	1 837	2 758

NOT 16	UTLÅNING	2012	2011
	Räntestöd		
	Ingående balans, utlåning	27	27
	Årets förändring	0	0
	Utgående balans	27	27

NOT 17	FASTIGHETER	2012	2011
	Ingående balans, fastighet Killinge 10:1	105	105
	Årets förändring	-105	0
	Utgående balans	0	105

NOT	18	FORDRINGAR HOS ANDRA MYNDIGHETER	2012	2011
		Diverse fordringar andra myndigheter	95 784	50 607
		Mervärdesskatt	5 723	6 393
		Summa	101 507	57 000
NOT	19	ÖVRIGA FORDRINGAR	2012	2011
		Lönegarantifordringar	209 464	155 149
		Övriga fordringar	10 278	1 359
		Summa	219 742	156 508
NOT	20	PERIODAVGRÄNSNINGSPOSTER	2012	2011
		Förutbetalda kostnader		
		Förutbetalda hyror	10 592	10 560
		Övriga förutbetalda kostnader	130	130
			10 722	10 690
		Upplupna bidragsintäkter		
		Upplupna bidragsintäkter, inomstatliga varav	3 580	5 877
		<i>Kammarkollegiet</i>	1	0
		<i>Riksantikvarieämbetet</i>	13	218
		<i>Länsstyrelsen i Jönköpings län</i>	0	406
		<i>Länsstyrelsen i Västmanlands län</i>	7	0
		<i>Länsstyrelsen i Västra Götalands län</i>	0	475
		<i>Arbetsförmedlingen</i>	0	223
		<i>Naturvårdsverket</i>	175	47
		<i>Statens jordbruksverk</i>	2 309	3 029
		<i>Statens folkhälsoinstitut</i>	22	0
		<i>Tillväxtverket</i>	802	613
		<i>Trafikverket</i>	186	867
		<i>Havs- och vattenmyndigheten</i>	65	0
		Upplupna bidragsintäkter, utomstatliga	612	2 096
		Totala upplupna bidragsintäkter	4 192	7 974
		Övriga upplupna intäkter	10 456	9 428
		Summa periodavgränsningsposter	25 370	28 091
NOT	21	AVRÄKNING MED STATSVERKET	2012	2011
		Uppbörd		
		Ingående balans	-1 473	
		Justering av ingående balans	-4 805	-1 838
		Redovisat mot inkomsttitel (-)	-20 891	-16 700
		Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	15 313	17 065
		Skulder avseende uppbörd	-11 857	-1 473
		Anslag i icke räntebärande flöde		
		Ingående balans	1 240	2 441
		Redovisat mot anslag (+)	61 703	59 863

Medel hänförliga till transfereringar med mera som betalats till icke räntebärande flöde (-)	-62 002	-61 064
<i>Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde</i>	941	1 240

Anslag i räntebärande flöde

Ingående balans	-5 439	-2 404
Redovisat mot anslag (+)	257 371	252 456
Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-259 526	-255 491
Återbetalning av anslagsmedel (+)	0	0
<i>Skulder avseende anslag i räntebärande flöde</i>	-7 595	-5 439

Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag

Ingående balans	3 495	5 290
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-1 263	-1 796
<i>Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag</i>	2 232	3 495

Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto

Ingående balans	127 210	51 187
Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	1 195 066	995 466
Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-1 357 568	-963 442
Betalningar hänförliga till anslag och inkomstitlar (+/-)	46 690	43 999
Saldo	11 398	127 210

Belopp under utredning	0	0
<i>Övriga fordringar på statens centralkonto</i>	11 398	127 210

Summa utgående balans avräkning med statsverket	-4 882	125 032
--	---------------	----------------

NOT 22	BEHÅLLNING RÄNTEKONTO I RIKSGÄLDEN	2012	2011
---------------	---	-------------	-------------

Räntekonto i Riksgälden	79 218	90 116
-------------------------	--------	--------

Beviljad kreditram	16 400	16 400
--------------------	--------	--------

Beviljad kreditram har inte utnyttjats under år 2012.

NOT 23	ÖVRIGA TILLGODOHAVANDEN I RIKSGÄLDEN	2012	2011
---------------	---	-------------	-------------

Övriga tillgodohavanden i Riksgälden - deponeringar	277 276	239 724
---	---------	---------

NOT 24	STATSKAPITAL	2012	2011
---------------	---------------------	-------------	-------------

Ingående balans	106	0
-----------------	-----	---

Årets förändring	0	106
------------------	---	-----

Utgående balans	106	106
------------------------	------------	------------

NOT 25	DONATIONSKAPITAL	2012	2011
---------------	-------------------------	-------------	-------------

H Elmqvist fond	82	82
-----------------	----	----

Naturvårdsrådet - Skötselrådet	50	50
--------------------------------	----	----

Stiftelsen Solstickan	7	7
-----------------------	---	---

Summa	139	139
--------------	------------	------------

NOT	26	BALANSERAD KAPITALFÖRÄNDRING	2012	2011
		Balanserad kapitalförändring	158 267	127 104
		Kapitalförändring enligt resultaträkningen	46 299	24 423
		Summa	204 567	151 527
		Specifikation balanserad kapitalförändring		
		<i>Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan</i>	-2 647	-2 659
		<i>Semesterlöne- och löneskuld</i>	-2 484	-2 852
		<i>Övriga periodiserade kostnader RTA</i>	-73	0
		<i>Lönegaranti konkurser</i>	147 769	127 286
		<i>Lönegaranti rekonstruktioner</i>	15 702	5 329
			158 267	127 104
		Specifikation kapitalförändring enligt resultaträkningen		
		<i>Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan</i>	-711	12
		<i>Semesterlöne- och löneskuld</i>	259	368
		<i>Övriga periodiserade kostnader RTA</i>	73	-73
		<i>Lönegaranti konkurser</i>	41 006	16 733
		<i>Lönegaranti rekonstruktioner</i>	5 672	2 578
		<i>Övriga periodiserade kostnader SCR</i>	0	4 805
			46 299	24 423
		Specifikation total kapitalförändring		
		<i>Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan</i>	-3 357	-2 647
		<i>Semesterlöne- och löneskuld</i>	-2 225	-2 484
		<i>Övriga periodiserade kostnader RTA</i>	0	-73
		<i>Lönegaranti konkurser</i>	188 775	144 019
		<i>Lönegaranti rekonstruktioner</i>	21 374	7 907
		<i>Övriga periodiserade kostnader SCR</i>	0	4 805
			204 567	151 527

Ökningen av balanserad kapitalförändring mellan 2011 och 2012 beror på att fyra läns lönegarantiverksamheter koncentrerats till Stockholm. Samtidigt har balanserad kapitalförändring minskat beroende på övergångseffekt p.g.a förändrad redovisning mot inkomstitlar från 1 januari 2012.

NOT	27	AVSÄTTNINGAR FÖR PENSIONER OCH LIKANDE FÖRPLIKTELSE	2012	2011
		Ingående avsättningar	123	707
		Årets pensionskostnader	-3	-7
		Årets pensionsutbetalningar	-120	-578
		Utgående avsättning	0	123

NOT 28	ÖVRIGA AVSÄTTNINGAR	2012	2011
	Kompetensväxlingsåtgärder		
	Ingående balans	1 029	684
	Årets förändring	358	497
	Utgående balans	1 387	1 029

NOT 29	LÅN I RIKSGÄLDEN	2012	2011
	Ingående balans	2 562	3 160
	Under året upptagna lån	255	955
	Årets amorteringar	-1 162	-1 553
	Utgående balans	1 655	2 562
	Beviljad låneram	15 000	15 000

NOT 30	SKULDER TILL ANDRA MYNDIGHETER	2012	2011
	Diverse skulder inkl leverantörsskulder	15 029	11 749
	Lagstadgade arbetsgivaravgifter	24 797	12 875
	Mervärdesskatt	191	168
	Summa	40 017	24 791

Lagstadgade arbetsgivaravgifter innefattar både anställd personal samt lönegaranti.

NOT 31	ÖVRIGA SKULDER	2012	2011
	Personalens källskatt	4 395	3 986
	Övriga skulder - utomstatliga	18 652	8 726
	Summa	23 046	12 712

NOT 32	PERIODAVGRÄNSNINGSPOSTER	2012	2011
	Upplupna kostnader		
	Upplupna löner inkl sociala avgifter	1 207	0
	Upplupna semesterlöner inkl sociala avgifter	16 176	14 218
	Övriga upplupna kostnader	3 821	1 449
	Summa	21 204	15 667
	Oförbrukade bidrag, inomstatliga	110 813	217 183
	<i>varav</i>		
	<i>Kammarkollegiet</i>	<i>11 723</i>	<i>6 887</i>
	<i>Riksantikvarieämbetet</i>	<i>1 151</i>	<i>874</i>
	<i>Länsstyrelsen i Jönköpings län</i>	<i>6 094</i>	<i>6 537</i>
	<i>Länsstyrelsen i Kronobergs län</i>	<i>250</i>	<i>0</i>
	<i>Länsstyrelsen i Södermanlands län</i>	<i>16</i>	<i>34</i>
	<i>Länsstyrelsen i Uppsala län</i>	<i>597</i>	<i>328</i>
	<i>Länsstyrelsen i Värmlands län</i>	<i>0</i>	<i>58</i>
	<i>Länsstyrelsen i Västmanlands län</i>	<i>1 086</i>	<i>4</i>

<i>Länsstyrelsen i Örebro län</i>	2 348	189
<i>Länsstyrelsen i Hallands län</i>	456	1 262
<i>Socialstyrelsen</i>	13 841	26 013
<i>Länsstyrelsen i Västra Götalands län</i>	2 846	0
<i>Skogsstyrelsen</i>	0	46
<i>Arbetsförmedlingen</i>	846	1 049
<i>Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete</i>	178	226
<i>Naturvårdsverket</i>	35 502	132 351
<i>Migrationsverket</i>	505	52
<i>Sveriges lantbruksuniversitet</i>	106	0
<i>Boverket</i>	1 343	709
<i>Statens jordbruksverk</i>	2 032	1 557
<i>Statens folkhälsoinstitut</i>	5 458	4 769
<i>Post- och telestyrelsen</i>	504	0
<i>Regeringskansliet</i>	504	18 019
<i>Statens energimyndighet</i>	1 489	398
<i>Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige</i>	158	227
<i>Verket för innovationssystem</i>	1 851	7 831
<i>Myndigheten för samhällsskydd och beredskap</i>	3 217	2 669
<i>Tillväxtverket</i>	11 658	3 946
<i>Trafikverket</i>	1 726	0
<i>Havs- och vattenmyndigheten</i>	3 327	1 148
Oförbrukade bidrag, utomstatliga	7 956	9 863
Totalt oförbrukade bidrag	118 769	227 046
Övriga förutbetalda intäkter		
Övriga förutbetalda intäkter, utomstatliga	583	0
	583	0
Summa periodavgränsningsposter	140 556	242 713

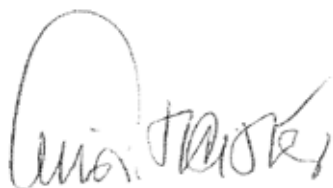
LÄNSSTYRELSEN I STOCKHOLMS LÄN

ÅRSREDOVISNING 2012
Dnr 111-5038-2013

Stockholm 2013-02-20

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Jag bedömer vidare att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten är betryggande.

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Chris Heister', with a large, stylized initial 'C'.

Chris Heister
Landshövding

”
Länsstyrelsen arbetar för
att Stockholmsregionen
ska vara attraktiv att
leva, studera, arbeta och
utveckla företag i.

*Länsstyrelsen i Stockholms län
Hantverkargatan 29
Box 22 067
104 22 Stockholm
Tfn: 08-785 40 00
www.lansstyrelsen.se/stockholm*